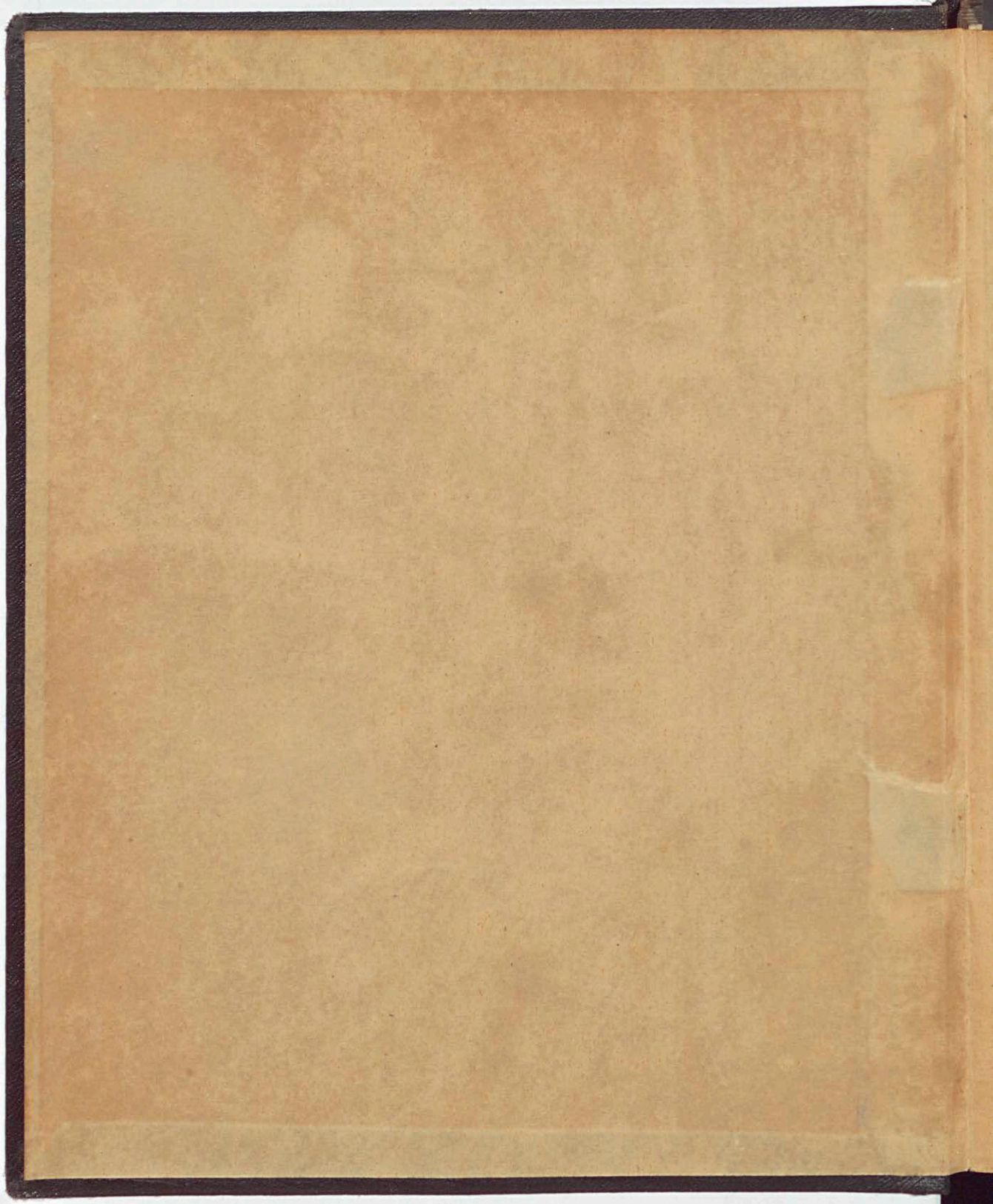
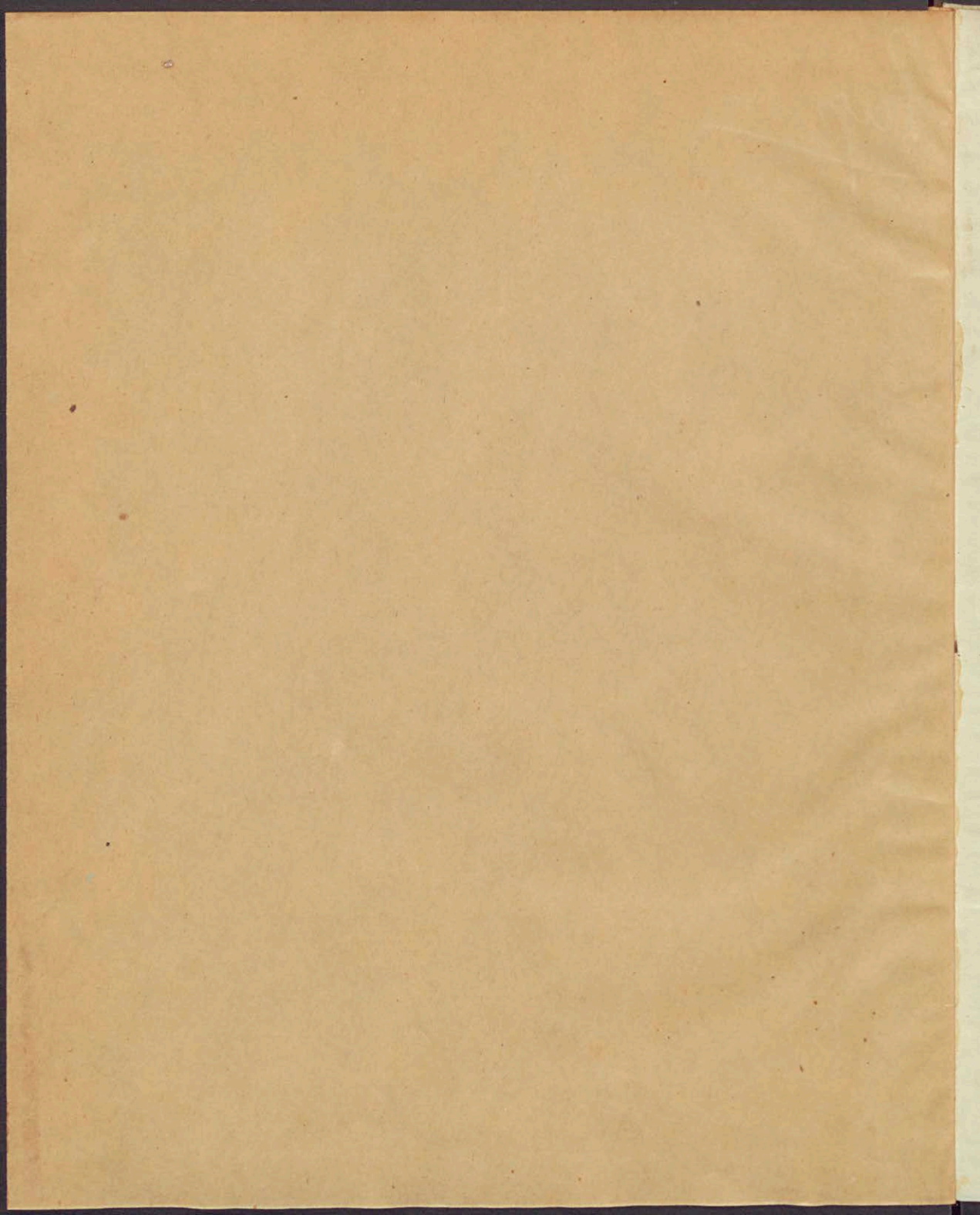


395.



Pap



S Z A B O L C S K A   M I H Á L Y

\*\*\*\*\*

K Ö L T É S Z E T E .

\*\*\*\*\*

R á b o l d   G á b o r   szakvizsgálati írásbeli dolgo-  
zata a magyar nyelv és irodalomból.

A 153



N y i l a t k o z a t .

Alulirott, mint végzett bölcsészettanhallgató, aki a magyar nyelvészetből és irodalomból 1931. évi május havában jó eredménnyel tettem alapvizsgálatot kijelentem, hogy a benti szakdolgozatot teljesen a magam kutatásai alapján irtam, pusztán a szaktanár ur előzetes utmutatása alapján, mások segítsége nélkül.-

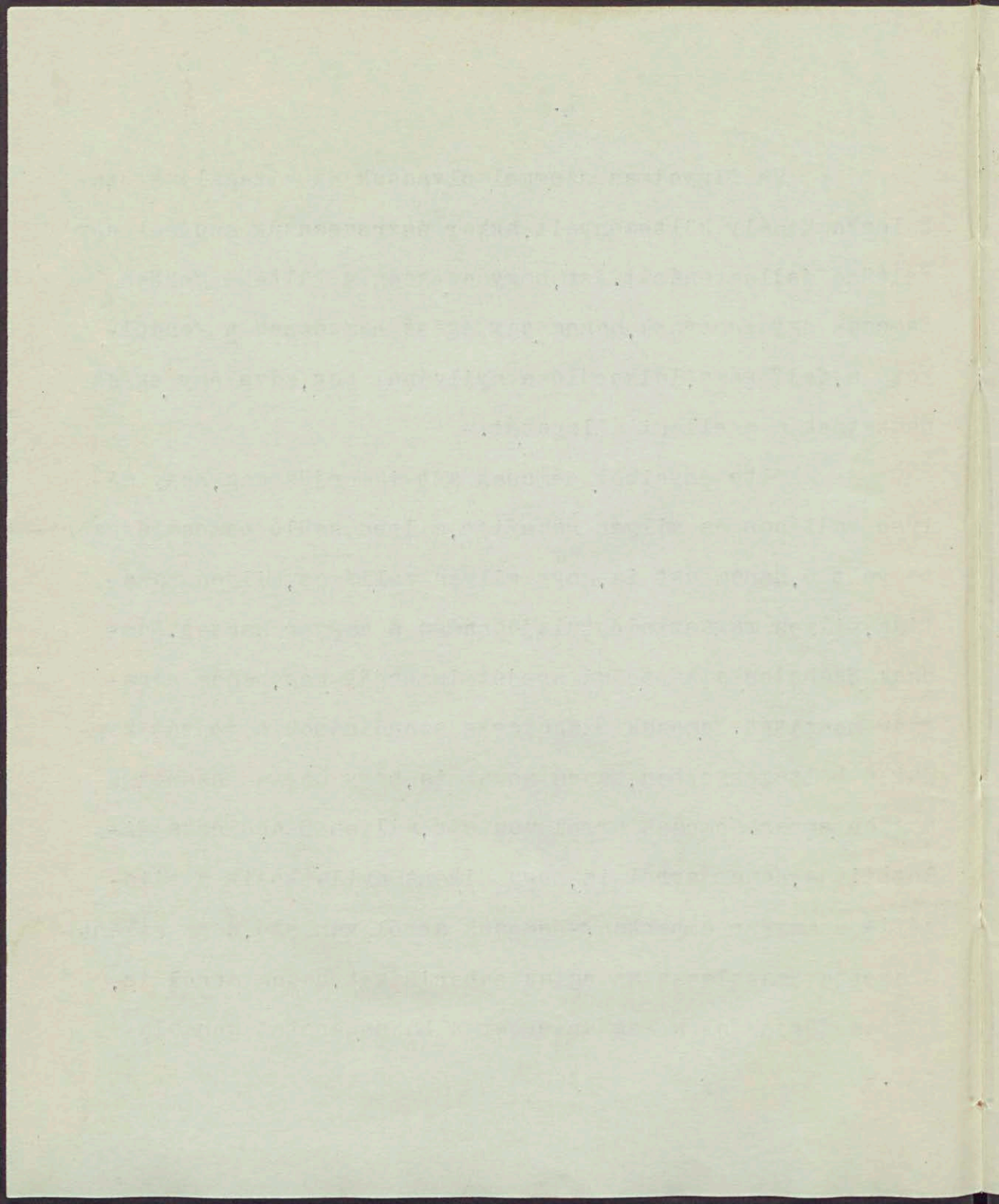
Debrecen. 1933. november hó 15.

*Rábold Gábor*



Ha figyelmes szemmel olvassuk és vizsgáljuk Szabolcska Mihály költeményeit, akkor észrevesszük azonnal egy feltűnő jellemvonását. Azt, hogy ezekben a költeményekben nemcsak egy embernek, hanem egy egész nemzetnek a gondolkozása, felfogása, lelkesülése nyilvánul meg, adva egy egész nemzetnek a szellemi állapotát.-

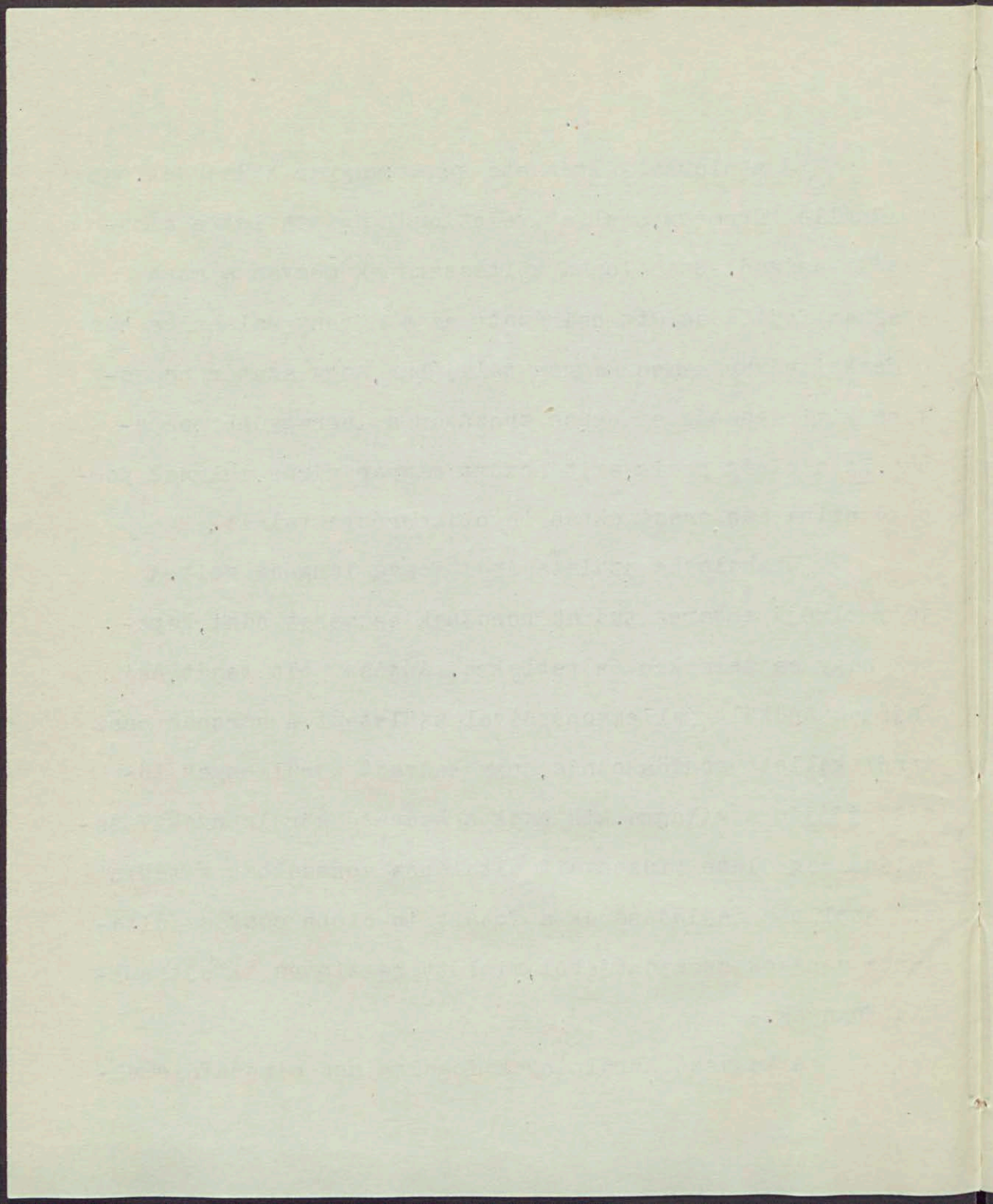
Költeményeiből nemcsak azt ismerjük meg, hogy milyen vallásos és milyen hazafias, milyen szülő és családszerető volt ő, hanem azt is, hogy milyen vallásos, milyen hazafias, milyen ragaszkodó tulajdonágu a magyar nemzet. Nemcsak Szabolcska képzelmi erejét ismerjük meg, hanem a magyar nemzetét. Nemcsak Szabolcska szerelmének a rajzát kapjuk a költeményekben, hanem annak is, hogy hogyan szeret a magyar ember. Nemcsak arról van szó, milyen Szabolcska filozófiája, hanem arról is, hogy miként nyilatkozik a filozófia a magyar emberben.- Nemcsak arról van szó, hogy miként szerette Szabolcska az egész emberiséget, hanem arról is, hogy hogyan fogja fel a magyar ember a hazaszeretet gondolatát.-



Szabolcska költészete tehát: magyar költészet. Nem különálló tünemény, amelyet véletlenül hozott létre a huszadik század. - Szabolcska költészetének megvan a maga szerves fejlődése. Ott csirázott ez a növény valahol a kis Ókéskei udvar ~~nemes~~ magyar talajában, hogy azután nemso-kára kivirágozzék az egész országon a legnagyobb pompában. Ez a virág pedig, amit hozott: magyar virág, melynek pompázó színe más országokban is elismerésre talált.

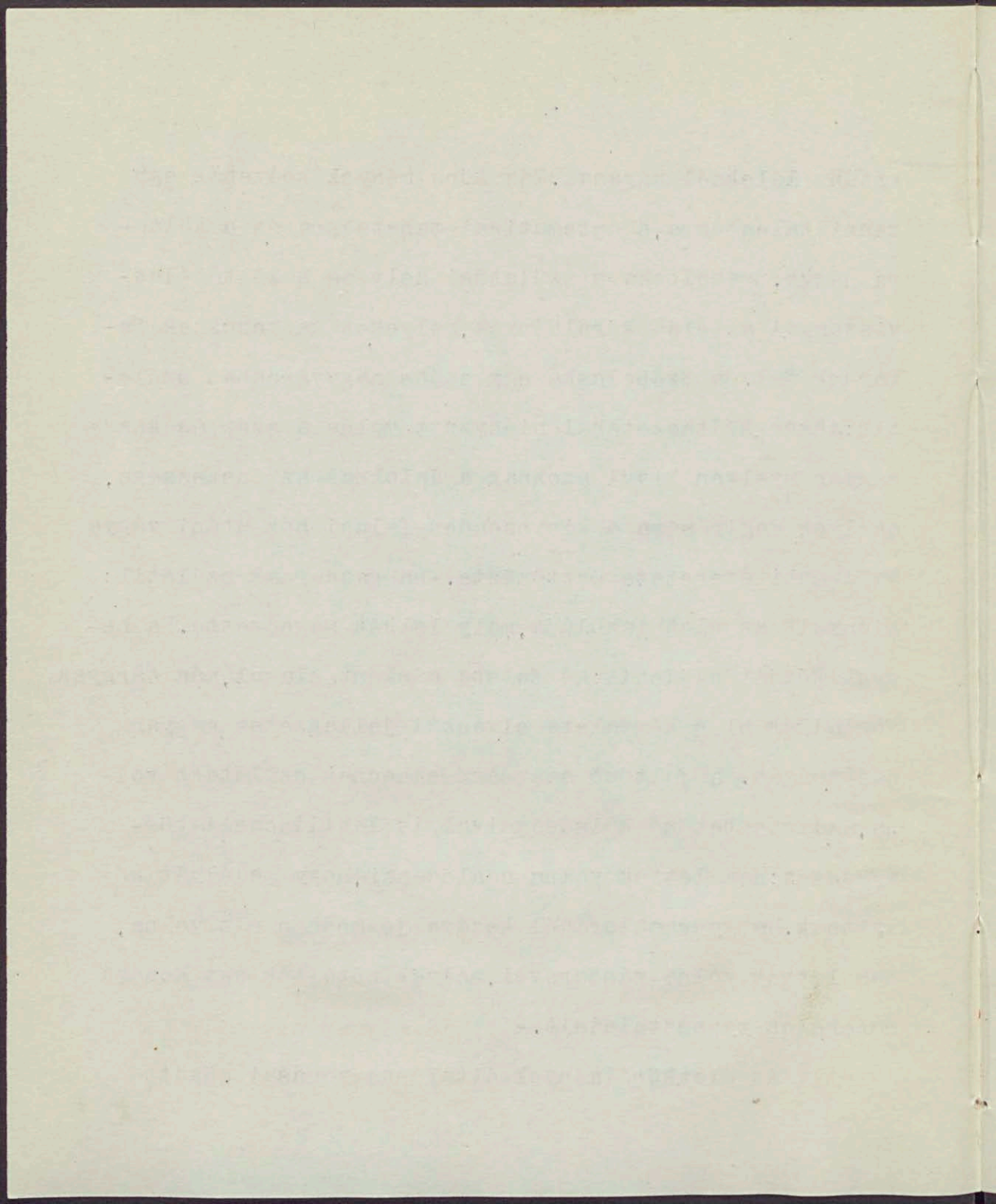
Szabolcska születésétől fogva lángész volt. A mély elméjű emberek tudnak koruknak eszméket adni, képek nagy sejtelmekre és tettekre. Lángész volt tehát, aki fajának örökölt jellemvonásaival született. A sorsnak csak arról kellett gondoskodnia, hogy kedvező körülmények között jöjjön a világra. Mik ezek a kedvező körülmények? Vizsgáljuk meg élete viszonyait általános vonásokban s tekintsük szelleme fejlődésének a fokait is előbb csak az általános vonások szempontjából, mielőtt részletes kifejtésükhöz fognánk. -

A kedvező körülmények fogalma nem mindenféle al-



kotásu léleknel ugyanaz. Más körülmények kedvezők egy zenei talentumra, a matematikai tehetségre és a költőre nézve. Szabolcska a születési hely és a költő életviszonyai az első körülmények, melyeket kedvezőknek ismerünk fel. Ha Szabolcska egy zajos nagyvárosban születik: akkor költészetéből hiányzott volna a szép és kész magyar nyelven kívül azoknak a daloknak az összessége, amelyek megírására a kis csendes falusi ház utáni vágya és iránti szeretete ösztönözte. - Ha gazdagnak születik: hiányzik az élet iskolája, mely lelkét megedzette. Ha hegyek között születik: képzelete másként alakul, más tárgyak foglalják el s képzelete elveszti jellegzetes magyar sajátságát. Ha feltűnő szépségű embernek született volna, aki szembetűnő külsőségeivel is lebilincseli környezetét: nem lettek volna csalódásai, hogy kedélyét mélyítsék. Ha gyermekkorától kezdve jó módban élt volna, nem lettek volna vándorévei, melyek pótolták egy hosszú emberélet tapasztalatait. -

Az életkörülmények általános vonásai mögött



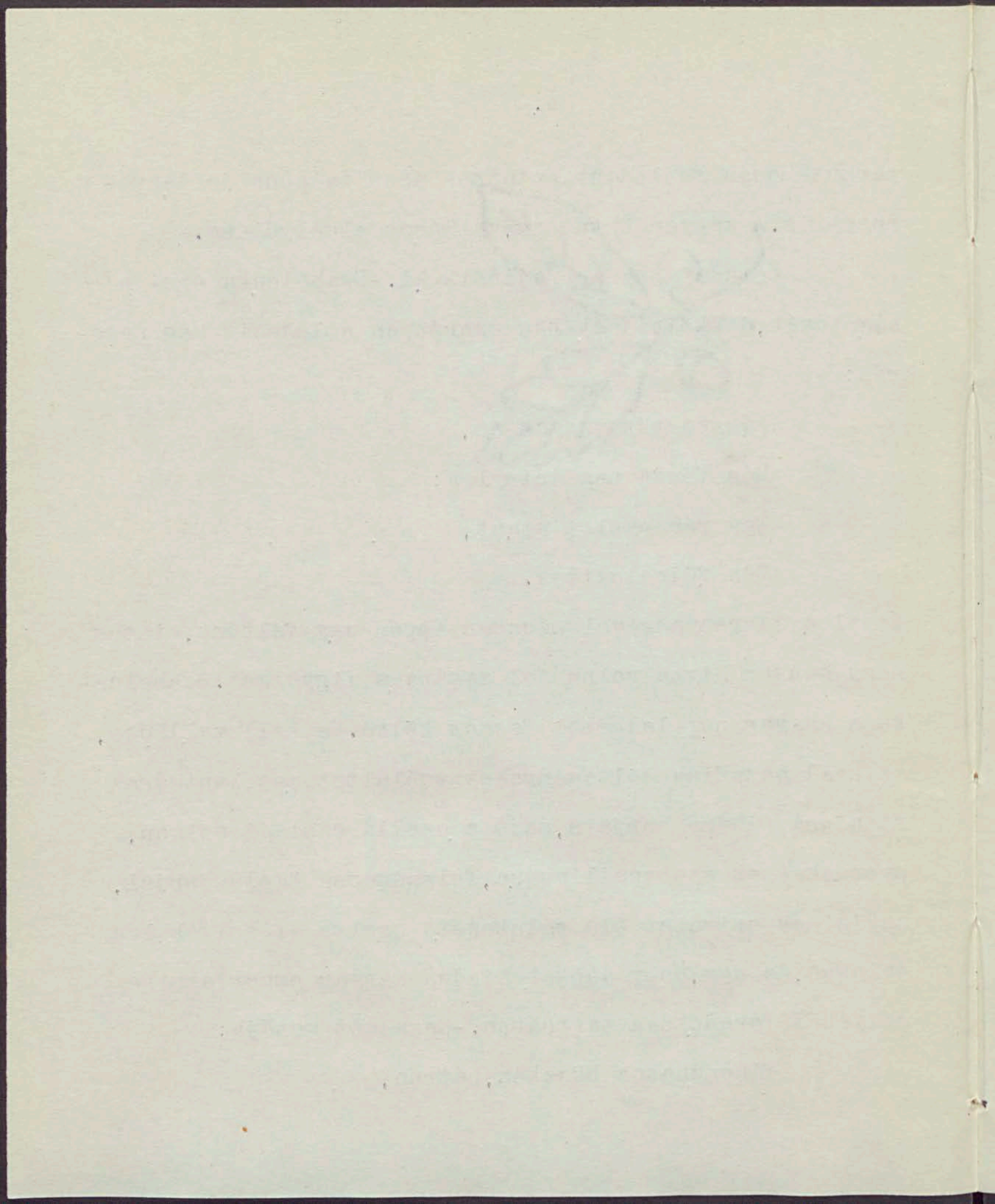
párhuzamosan fejlődést mutatnak az általános jellemvonások is. A magyar öntudata, vallásos elmélyülése. -

Öntudata hamar fejlődik ki. - Szabolcska érzi a hivatását, de költészetében szerényen emlékezik meg magáról:

Pásztortűz vagyok én,  
 Más fényt nem irigylek:  
 Egy pár gyalog utast,  
 Tán fölmelegitek.

Ezzel a szerénységével azonban éppen úgy feltűnt, mintha nagy hangon hívta volna fel magára a figyelmet. Szabolcska a magyar nép lelkéből fakadt költő. Ha kell vallásos, ha kell hazafias költeményeket szólaltat meg lantjának soha nem pihenő hurjain, majd a szelid családi otthon, gyermekeinek szemecsillogása, feleségének ölelő karjai, szüleinek szívében élő emlékezete csalta ki szívéből a dalokat, de úgy, hogy azokat minden magyar ember a maga szívéből fakadóknak tarthatja. - Maga azt mondja:

Elmondhatom büszkén, bátran,



Nincs hazug szó a nótámban.

Szegény tán a gondolatja:

De nem bánom,

Csak a szívem diktálgatja.-

S ez a szív által való diktálás az, ami verseit oly kedves-sé és közvetlenné teszi.-

S ezért lett Szabolcska Mihály a legkedvesebb hangu magyar lírikus, a magyar falu nagy romantikusa, a szelid báj énekese. Életéről és költészetéről csak halálában vesszük észre, hogy tragikus volt és hogy ennek a tragikus összeütközésnek, amely közötté és a makacsul forrongó világ között keletkezett, a halál volt a kiegyenlítője és megoldója. Első pillanatra nem tűnik fel e kijelentés világosnak. Mindjárt megértjük azonban akkor, mikor figyelembe vesszük Szabolcska nagy ideáлизmusát, amelynek oly keservesen kellett csalódnia.-

Szabolcskánál nehéz fejlődésről beszélni, mert hiszen amikor először szólaltatta meg lantját, kora ujjongva ismerte meg benne önmagát és Szabolcska egész életében

1870

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

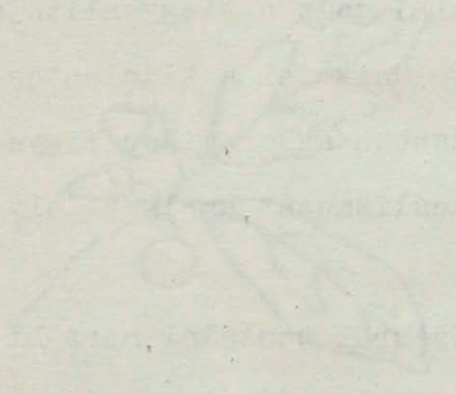
...

...

...

...

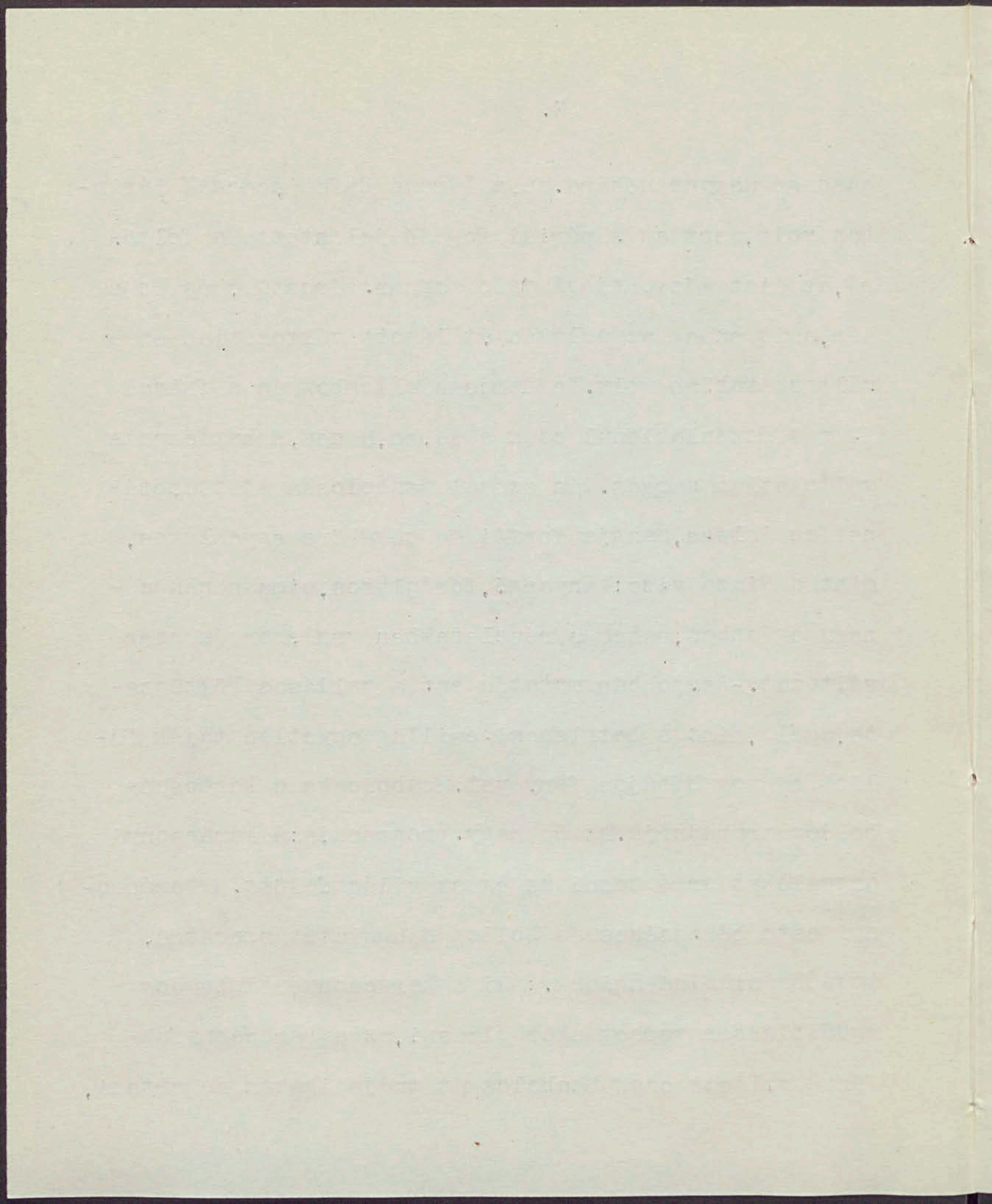
...



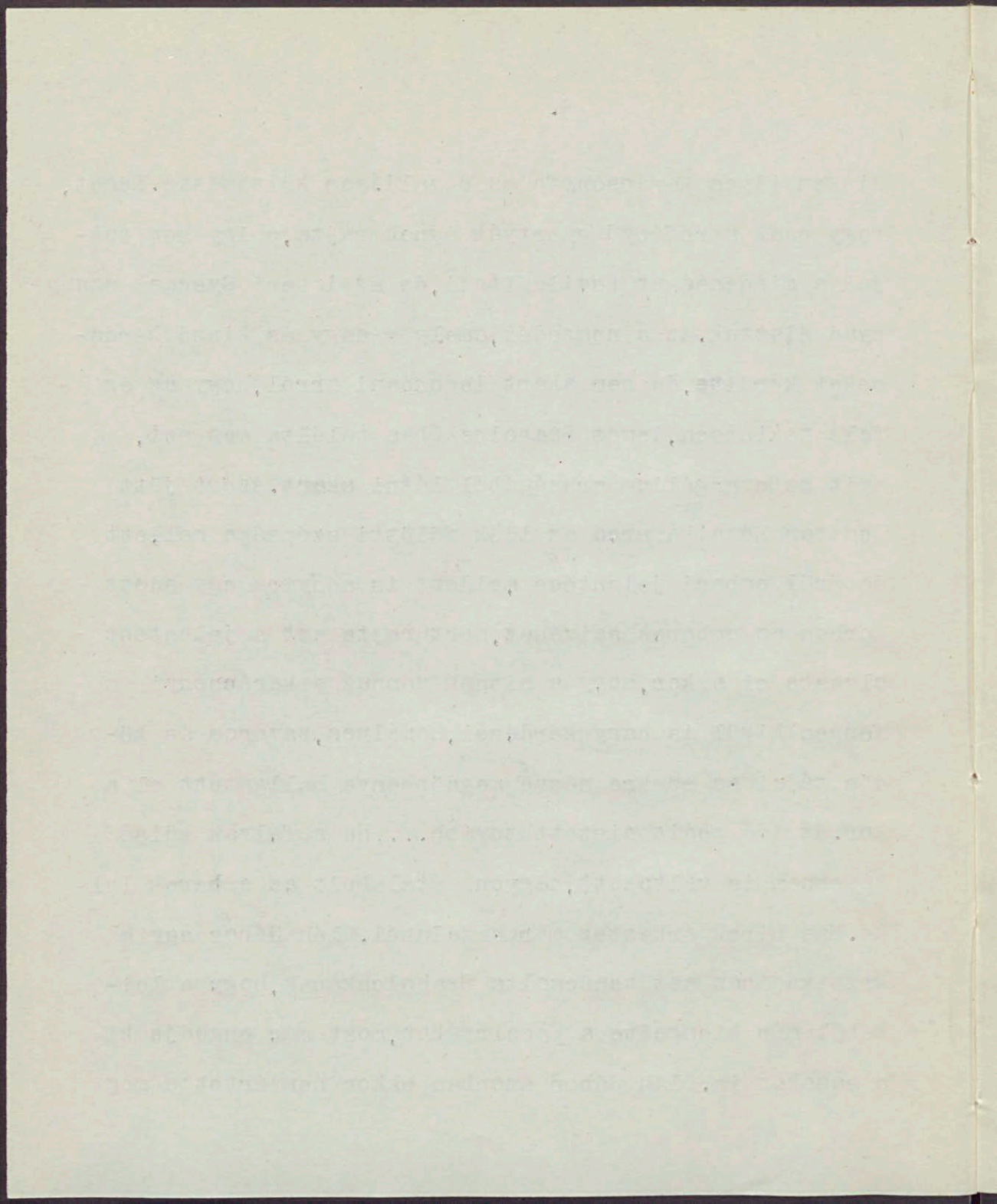
hü maradt ahhoz a világhoz, mely sem őhozzá, sem pedig ma-  
 gához nem maradt hü. Szabolcska faluja örökváltozatlan.  
 Nem változott semmit amióta elhagyta. Az arcok, a lelkek  
 és az akácok is ugyanolyanok, mint mikor ~~g~~gyermekszemmel  
 figyelte őket. Az akácok föléjehajolnak a suhanó Tiszá-  
 nak. De csak a habok surrannak el, de a kép, amit az egy-  
 másután érkező percek és évek tükröztetnek vissza, nem  
 más azóta sem. Szabolcska óta a magyar lira hűtlen lett  
 a magyar faluhoz. Ady furcsa, lázas városi álmokkal pró-  
 bált visszatérni hozzá és nem vette észre, hogy nem a  
 földje üzte őt, hanem megfordítva. A magyar falu igaz  
 szerelmese Szabolcska maradt. A szívében hordott ő egy  
 képet és mindig azt nézte, amit még gyermekemlékek pa-  
 lettájának a színeivel festett. A várost, a dolgokat és  
 hitének a nagytüzét ezután is egy dobogó szívű gyermek  
 szemével nézte. Az a nemzedék a Szabolcska nemzedéke, mely  
 a haladás országutján a városok kapujában még egyszer  
 visszanézett a távoli szülőfalura, úgy hallgatott Sza-  
 bolcskára, mint a kivándorolt magyarok az utánuk érkező

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in approximately 20 horizontal lines across the page.

busongó magyar nótára. Az a "Grand Café" nemcsak Párisban volt, mert az a párisi fogadó jelentette a feltörő, az élet központjává váló magyar várost is és az a kép, amit ennek az ablakán át látott változatlan és változhatatlan volt. De nemcsak a lombok és a falvak álltak mozdulatlanul ezen a képen, hanem a napfény is változatlan maradt. Más szóval Szabolcska költészetének az ihlése, hangja formái és témaköre egyenletes, mint a Tisza vize: kanyargó, fordulatos, sima s nem a nagy egészben, hanem a részletekben van ezer és ezer változat. - Legjobban mutatja ezt a vallásos költészet, amely, mint a bethlehemi csillag egyetlen tájék fölött ragyog búbajos fényével. Szabolcska a karácsony boldog trubadurja. Az ő nagy programja: a karácsonyi angyalokat urrá tenni az egész világ fölött. A karácsonyi este békességes és boldog hangulatát szeretné továbbadni mindenkinek. :Aki a karácsonyesti boldog együttlétben verset akar olvasni, az a karácsonyfák fénye mellett csak Szabolcskát tudja igazán megérteni,



hiszen ilyen karácsonyfa az ő vallásos költészete. Lehet, hogy csak aprófányű gyertyák égnek rajta, s így nem tudják a mindenséget bevilágítani, de az isteni Gyermekek szunynyad alattuk. Az a nemzedék, amely a nagy és kínzó kérdéseket kerülte, de nem akart lemondani arról, hogy az ég felé tekintsen, ismét Szabolcskában találta meg azt, amit az evangélium országából látni akart. Azért jött Demeter Rózsika arca az idők fölötti szépsége mellett és örök emberi jelentése mellett is annyira egy adott korban az emberek szívéhez, mert rajta azt a jelentést olvasta el a köp, hogy a hitnek vannak a karácsonyi fényen kívül is nagy kérdései, homályos, zavaros és ködös tájai és ezekre nézve megdöbbenve hallgatott el a kor. Az idő pedig sietett tovább.... Ha a falvak külső képe nem is változott, nagyon átalakult az emberek lelke. Más hírek érkeztek már a faluból. Oláh Gábor egyik kritikájában azt tanácsolta Szabolcskának, hogy a lelkéből már kiengedte a pacsirtákat, most már engedje ki a sasokat is. Oláh Gábor azonban ekkor nem értette meg



Szabolcska belső lényegét. Szabolcska vonaton járt, de valójában sohasem szállt vonatra, városban lakott, de sohasem volt ott az igazi lakása. - Öregedett, de sohasem akarta észrevenni, hogy az idők megváltoztak. Költészete mindig ugyanaz maradt minden legkisebb változás nélkül. -

Igy maradt meg ez a szép poézis érintetlenül a szép mult elomlása mellett. Most már, sajnos, Szabolcska világa eltűnt, mert ennek a kornak más világa és bánatai vannak. De Szabolcska nagysága éppen az, hogy amennyire egy emberöltőnek ajka és álma volt, éppen annyira lesz egy csomó dalával az időfölköti magyarság énekese, mint ahogyan egy költőnek mindig az a nagysága, hogy amit egy korszak üzeneteként dalolt, az a külső változásoktól sértetlen szépség lett. - Hogy a jövő dalai között tovább zeng Szabolcska lelke is, annak nemcsak a műzsi-ka szárnyán suhanó énekei, hanem a saját lelkünk is tanubizonysága, mely ma is szomjasan jár vissza egy eltűnt világba, melynek tisztább álmait, leggyöngédebb



mosolyát és érzéseinek legfehérebb gyöngyeit a multak tengeréből éppen Szabolcska hozza fel nekünk. -

Az ember és az író nem két lény, akik külön életet élnek, sőt ha a lírikusról van szó, a kettéválasztás igen nehéz feladat: mégis az író emberei pályájának az adatai kell, hogy megelőzzenek mindent s viszont az író pályája sokszor olyan utakra téved, amelyeken ott van az ember is, de merőben írói tényeit fölösleges emberi lépéseivel összekeverni. A rajz vonalaiból ugyanis csak egy kép, Szabolcska képe alakulhat ki.

Nézzük tehát Szabolcska írói pályáját költészetének részletesebb tárgyalása alapján. -

Első költeményeit a nyilvánosságra 1890-ben hozta, amikor tanulmányainak a folytatása végett Genfben tartózkodott. Ezeket a költeményeket Vadnai Károlynak küldötte meg, aki a Fővárosi Lapok szerkesztője volt. Vadnai folyóirata az új írói nemzedék legjelesebbjeinek a bemutatkozó helye volt, valamint az irodalmi műveltségnek és izlésnek a terjesztője. Így jelentek meg Szabolcska Mihály el-

monolyt és érszövetek lefolyására vonatkozóan

tanulmányok alapján a következőképpen lehet megfogalmazni

az elvet, hogy az érrendszerben a vérkeringés

korlátozottan van megfigyelhető, a károsodás

azonban a vérkeringésben a vérkeringés

korlátozottan van megfigyelhető, a károsodás

azonban a vérkeringésben a vérkeringés

korlátozottan van megfigyelhető, a károsodás

azonban a vérkeringésben a vérkeringés

korlátozottan van megfigyelhető, a károsodás

azonban a vérkeringésben a vérkeringés

korlátozottan van megfigyelhető, a károsodás

azonban a vérkeringésben a vérkeringés

korlátozottan van megfigyelhető, a károsodás

azonban a vérkeringésben a vérkeringés

korlátozottan van megfigyelhető, a károsodás

azonban a vérkeringésben a vérkeringés

korlátozottan van megfigyelhető, a károsodás

azonban a vérkeringésben a vérkeringés

ső versei a Fővárosi Lapok hasábjain Vadnai Károly meleg soraival kísérve.-Vadnai Károly mondja,hogy egy új tehetség szikrája csillog Szabolcska verseiben a kezdetlegesség hamujától takarva.De ez a hamu csak azért takarja, hogy a fénynek semmi ne árthasson,hanem annál nagyobb tűzzel loboghasson fel.Ha figyelembe vesszük azt,hogy Vadnai Károly korának egyik első kritikusa volt Gyulai Pállal együtt,akkor bizonyosnak vehetjük azt is,hogy az ifjú Szabolcskát,aki ugyan hossza meggondolás után bocsátotta közre verseit,nem érthette nagyobb elismerés. Nagy hatással volt ez a kedvező bemutatás Szabolcskára, mert a fiatal tehetség bátortalansága kezdett eloszlanı.Mikor pedig Beöthy Zsolt elolvasta a Fővárosi Lapokban a költeményeket és tárcában adott kifejezést örömeinek a magyar lira e magyaros és mégis ujszerű hangja fölött,Szabolcska egyszerre örszágos híri költő lett.+

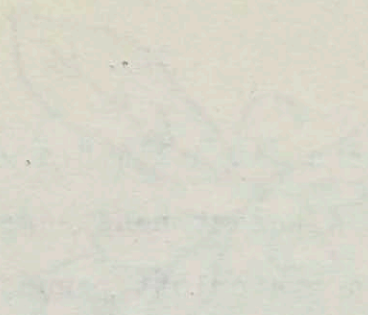
Négy vers volt az,amelyet 1890-ben Genfből hazaküldött közlés végett:A l i c e, M i é r t s z á l l n y u g a t n a k, A k o r m á n y z ó l e á n y a

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in approximately 15 horizontal lines across the page.

és I d e g e n f ö l d ö n.-Ezek a költeményei azonban már nem a kezdet nehézségeivel való küzködés nyomait, hanem a gyakorlott pennáju, melegen érző szívü költő sajátságait árulják el. Ebből következtethetünk arra, hogy Szabolcska már kora ifjúságától fogva verselt, csak nem a nagyközönség számára, hanem érzelmekkel teli lelkének a kielégítésére. -

Az "Alice" címü költemény Szabolcska boldogtalan szerelmének a hangján szólal meg. Egy francia leány, Alice, magyarul csak azt a három szót tudja, hogy szeretlek, szivből, igazán. Jelentését nem tudja, de minden magyarnak ezt mondja. A költő hálával veszi észre, hogy végre valaki öneki is ezt mondja és boldogan nyul a leány kezéhez. A leány azonban fagyosan elhuzza a kezét és "Fölcseng ajakán-Szeretlek, szivből, igazán!"

Sokkal inkább a későbbi Szabolcskát engedjük ve-  
lünk sejtetni a másik beküldött verse: "Idegen földön."  
A honvágy csendül ki ebből a verséből. Hiába a külföldiek minden kedveskedése, hiába vigasztalják híres költő-



jük versével, mert

Lelkem még akkor sincsen itt,  
Egy más, szegény dalért eped, mit  
Halvány paraszt legény dalol,  
A Tisza partján valahol.-

Ugyanez az alaphangja a harmadiknak is: "Miért száll nyugatnak". Költőnk nézi a felhőket, de mind nyugatnak megy és egyik sem keletnek s így nem tud velük édesanyjának üzeni. Kérdi tőlük, hogy talán szülőfalujából jönnek. De nem, mert akkor:

Még is állnátok.  
Felettem állnátok  
Örök vigyázással,  
Örök szeretettel,  
Örök aggódással.-

Egy kedves jelenetnek a megörökítője a negyedik, amely a "Kormányzó leánya" címet viseli. Költőnk összeharátkozik egy kis leánnyal, játszik vele, ölébe ül-teti, de jön a morál nevelő és szörnyűkődve mondja, hogy ez

The general case

Consider the general case

of the following type

Let us assume that

the following holds

Then we have a contradiction:  $\square$

Therefore, the assumption is false.  $\square$

It is clear that

the following holds

and therefore

we have

the following result

The following theorem is due to  $\square$

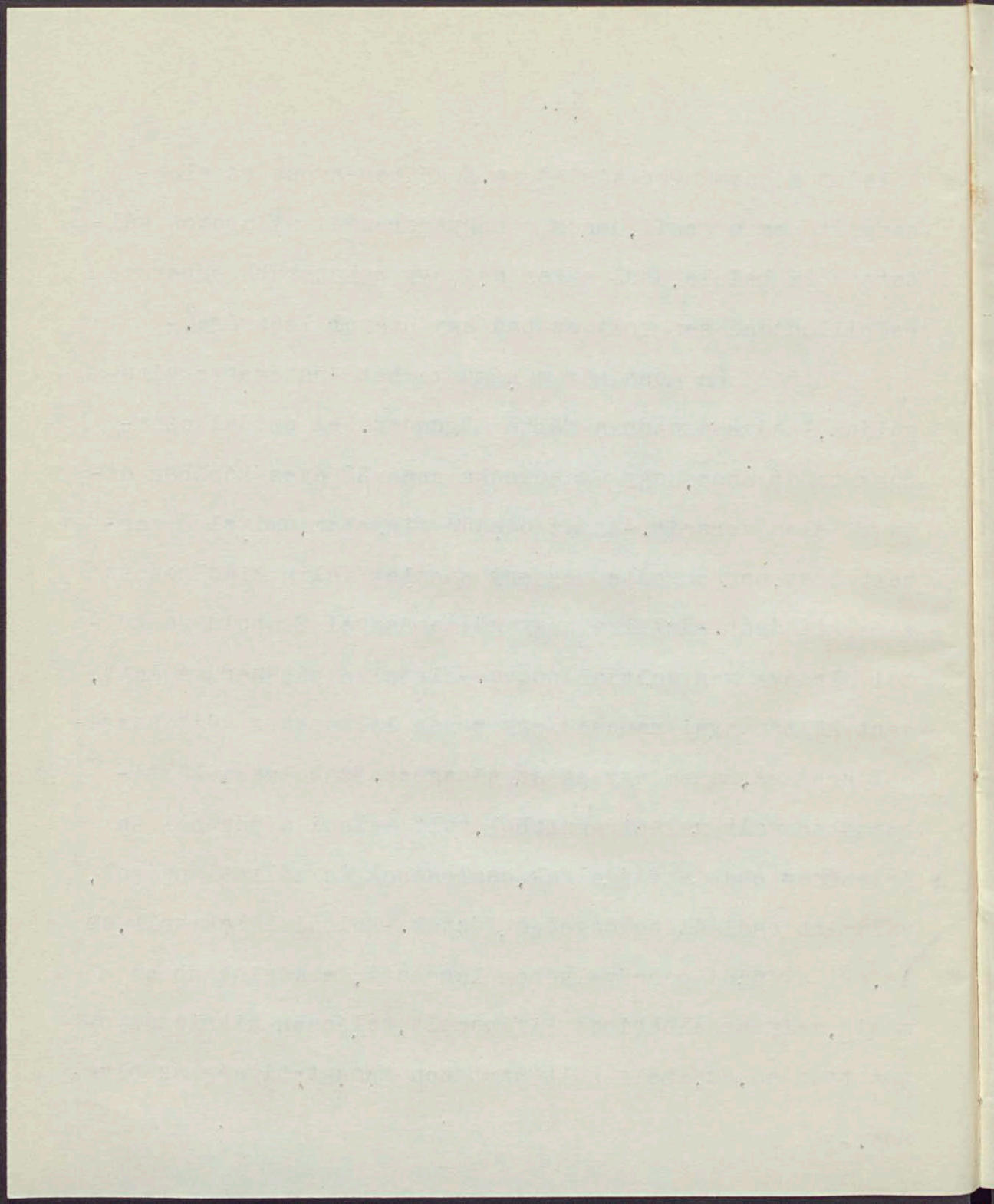
Let us assume that  $\square$

then we have  $\square$

and hence  $\square$

a leány a kormányzó kisleánya. E költeménynek az alap-  
hangját nem a genfi, hanem a magyarországi állapotok vál-  
tották ki belőle, ahol akkor még egy egyszerűbb embernek  
reápillantani sem volt szabad egy nagyú leányára. -

Ha most már e négy verset összevetve vizs-  
gáljuk, látjuk azokon a féltő műgondot. Nem csodálkozha-  
tunk tehát azon, hogy Szabolcska csak 28 éves korában ad-  
ta ki első verseit. - Az az odaadó figyelem, amivel ő ver-  
seit irta, nem engedte meg egy esetleg félig kidolgozott  
vers kiadását. - Ezzel a négy költeménnyel Szabolcska köl-  
tői hírneve meg volt alapozva. - Hirtelen népszerűvé lett,  
mert költeményei nemcsak egy egyén lelkének a költészeté-  
ből erednek, hanem egy egész tömegnek. Szabolcska költé-  
szetében volt valami amultból, volt valami a jövőből és  
jelenéhez csak a fájdalmak, csalódások és méltatlanságok,  
valamint családi boldogsága fűzték. - Költői lélek volt, az  
is, aki a földi porhüvelyében lakozott, de méginkább az a  
másik, mely az előbbinek kifinomult, teljesen kikristályo-  
sodott mása, az, amely költészetében remegteti meg az olva-  
sót. -



Vallásos költészete.  
:\*\*\*\*\*:

Szabolcska költészetének egyik legértékesebb részét képezik kétségtelenül: vallásos költeményei. Az a mély hit, az a keresztyéni buzgóság, amely Szabolcskát a papi pályára irányította, iratta vele szebbnél-szebb vallásos költeményeit is. Ihlette őt a vallásos költészetnek minden ága. Mély hittel emlékezik meg nagy ünnepeinkről, de kifogyhatatlan reménnyel énekli meg keresztyén felfogásunk legkissebb árnyalatait is. Megtehetette ezt Szabolcska könnyen, mert a lelkéből szakadt vallásos költészete, hívő lelkének a legmélyéből. Szive és lelke mindig csordultig voltak. Vallásos költészete igen terjedelmes. Kiadott vallásos költeményeinek a száma meghaladja a százat. A legnevezetesebbeket vegyük most itt sorba, hogy Szabolcska mély vallásos lelkét megismerhessük azokon keresztül. -

Igen sok versében áldoz a megszületett Megváltónak és igen sok szép gondolatot vált ki belőle a karácsonyi szeretet átérzése. -

THE HISTORY OF THE  
CITY OF BOSTON

The history of the city of Boston is a story of growth and change. From a small fishing village on a rocky peninsula, it has become one of the most important cities in the United States. The city's location, with its natural harbor, has been a key factor in its development. In the early years, the city was a center of trade and commerce, and its harbor was a vital link between the New England colonies and the rest of the world. The city's growth was rapid, and by the mid-18th century, it was one of the largest and most prosperous cities in the colonies. The city's role in the American Revolution was pivotal, and it was the site of many important events, including the Boston Tea Party and the Battle of the Clouds. The city's history is a testament to the resilience and ingenuity of its people, and it continues to be a source of pride and inspiration for all who live in the city.

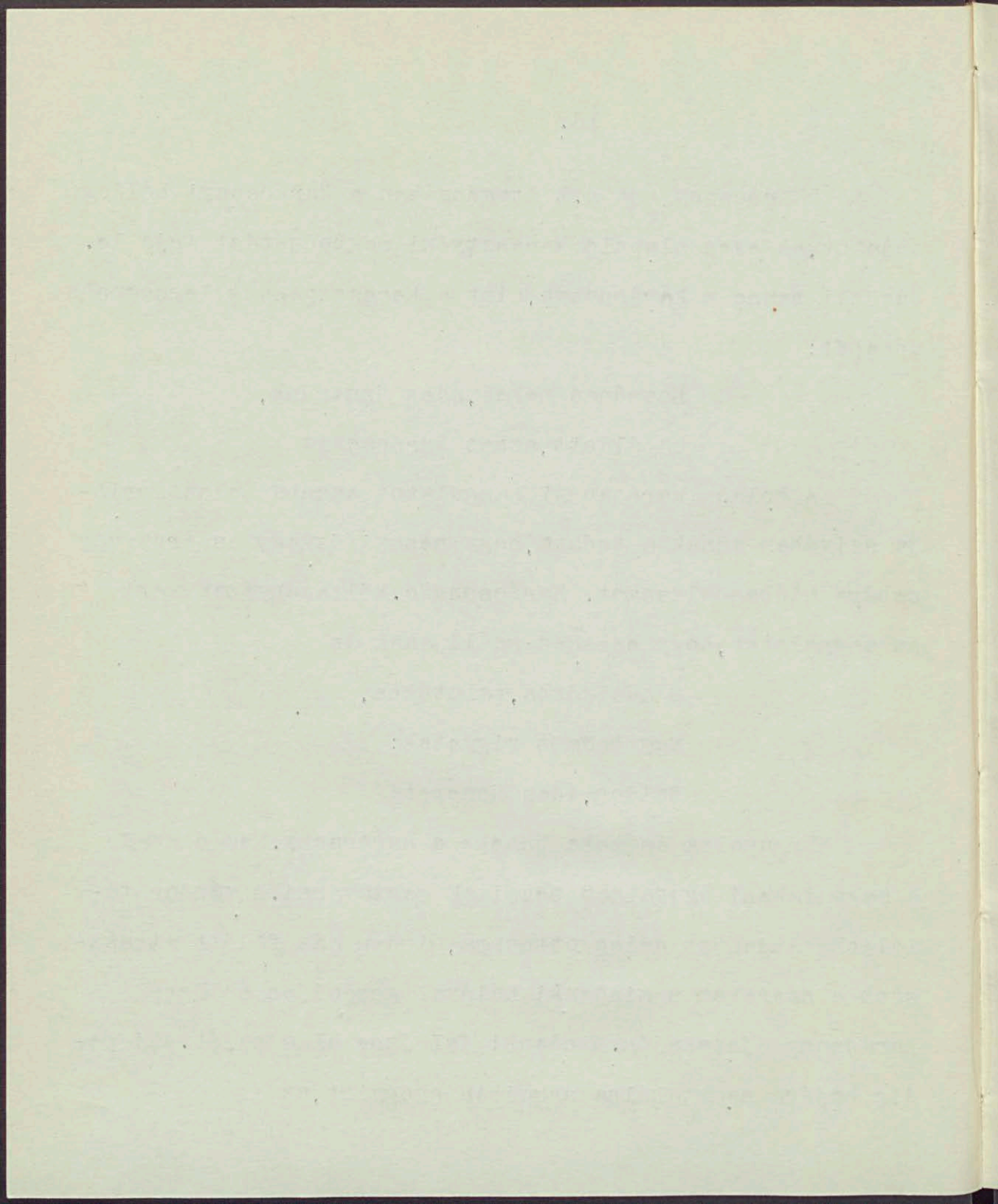
"Karácsony est" c. költeményében a karácsonyi boldog tudatot, az ezen alapuló keresztyéni megbocsátást írja le. Üdvözli benne a karácsonyt, mint a keresztyénség legnagyobb ünnepét:

Hozsánna néked, édes ünnepünk,  
Óh áldott, szent karácsony!

A boldog karácsonyi hangulatot azonban elszomorítja szívében annak a tudata, hogy mennyi özvegy és árva vár sebére hiába balzsamot. "Karácsony" c. költeményében kéri az angyalokat, hogy ezekhez szálljanak le

S házikókba, palotákba,  
Egy örömet vigyetek:  
Boldog, édes ünnepet!

A nyugalom és béke ünnepe a karácsony. Nem szabad a nagy isteni nyugalmat semminek megzavarni. A vándor találjon mindenütt meleg otthonra, minden ház fölött virasszon a szeretet s mindenki hálával gondoljon az Urra karácsony éjszakáján. Mindenki felejtse el a baját. Aki pedig bajára nem találna semmiben gyógyírt, az



Fordulva a szeretet Istenéhez,  
 Álma legyen legalább boldog,édes,  
 Karácsony éjszakáján./Karácsonykor./

A karácsonyi gondolat költői formában való megismer-  
 tetése után "Bethlehem" című versében Krisztus születésé-  
 nek a történetét mondja el.

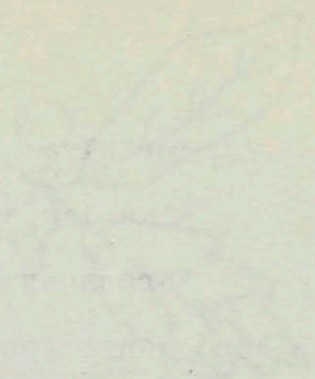
A nép azonban nem érti meg eléggé a "szeretetre hi-  
 vó szózatot", ezért "Megváltók a földön" c. kis költeményé-  
 ben kéri a bethlehemi csillagot, hogy fénylőbben ragyog-  
 jon, kéri az angyalokat, hogy világosabban szóljanak.

A karácsonyi szeretetteljes hangulat hatása alatt  
 is gondolatban hazaszáll szeretett szülőfalujába./Kará-  
 csony estéjén./Látja a bethlehemes gyermekek vonulását,  
 hallja az általuk elmondott bibliai történetet, melynek  
 hatása alatt álmokat sző az egyenlőségről, a testvériség-  
 ről,

Isten országa eljövételéről.-

A kis faluban is mindenki ennek a gondolatnak a hatása  
 alatt alszik el. A költő felsóhajt:

Istenem, áldd meg az álmodozásuk,



The page contains several paragraphs of extremely faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the paper. The text is arranged in approximately 10-12 horizontal lines across the page.

S boldog karácsonyt virassz reájuk!

Ez a boldog tudat csendül ki a "Csodák éjjele" c. verséből is. Minden más alakban tűnik fel karácsony éjszakáján előtte. Mindenki szeretettel van most tele, mindenki segít a másikon s a szegények is boldogan mosolyognak. Minden csupa szeretet és megbocsátás, mert

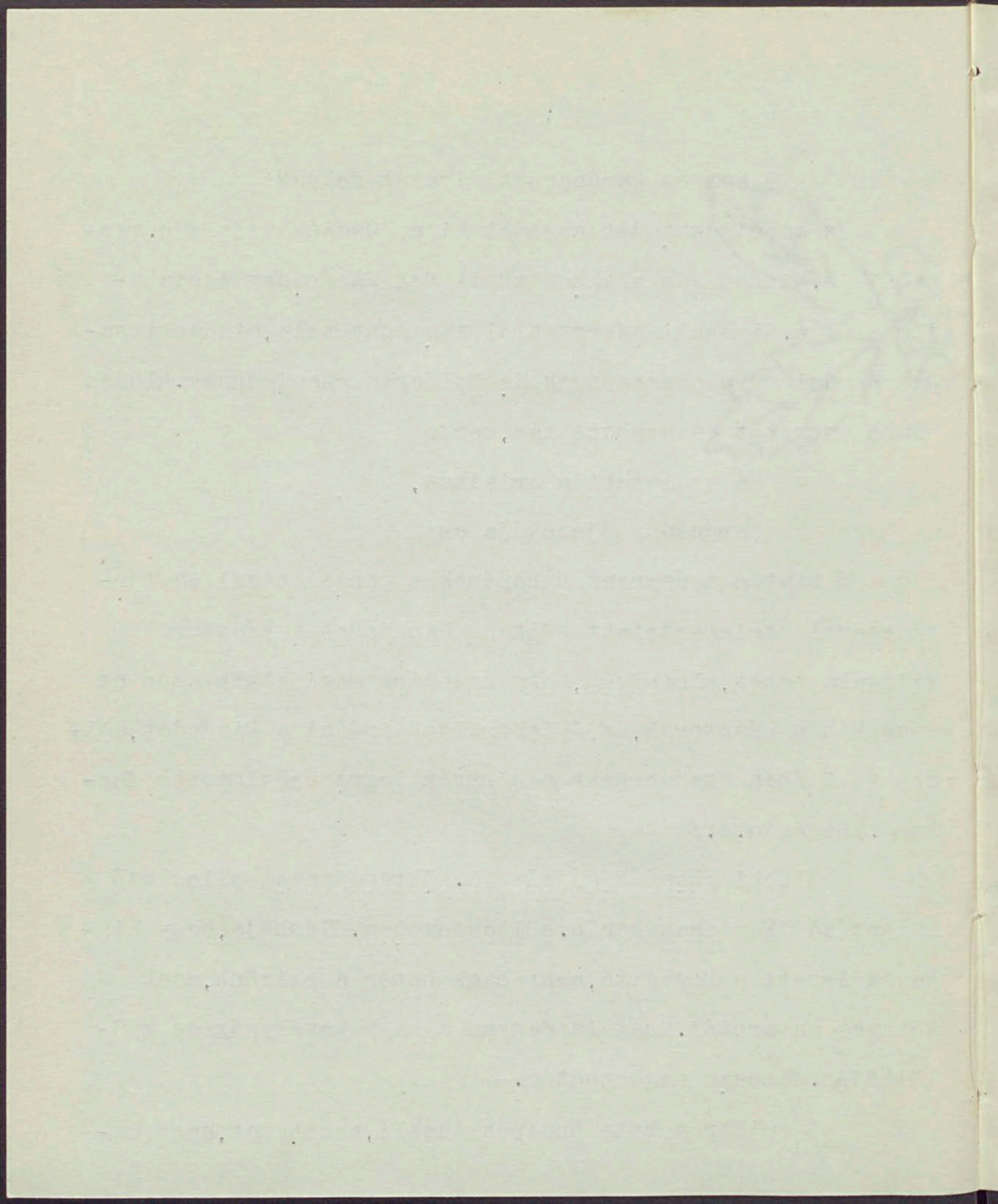
Ma született a Krisztus,

Karácsony éjszakája ez!

S miután a szeretet ünnepének a gondolatával és történetével megismertetett költőnk bennünket a pásztorok világába vezet, elmondván, hogy mennyire megijedtek azon az éjszakán a pásztorok, majd leborultak imádni a kisdédet, aki nek az ölében szendergett a környék legveszedelmesebb farkasa. /Legenda. c./

Előbbi /Csodák éjjele/ c. költeményével ellenkező hangot ad "Karácsonykor" c. költeményében. Elmondja, hogy hiába született a Megváltó, mert csak beteg a szívünk, csak könnyes az orcánk. Most is megvan a nagy kevélység és gyűlölködés. Nincsen megbocsátás. -

S amikor a béke ünnepét énekli, eszébe jut, hogy há-



boru van. Az angyalok félnek a béke énekét dalolni, mert nem értik meg ugysem éneküket, hiszen

Egymást ölik most ott az emberek!

Az Ur szavára azonban elindulnak. Zeng a szép angyalének

Lágy, puha párnául, vigasztalásul

Az agyonhajszolt emberek szívének!

/Háborus karácsony/

"Hajh, bethlehemi angyalok Ti" kezdetű költeményében kéri az angyalokat, hogy ne hozzájuk szálljanak most le, hanem a harcmezőre. Odavigyenek minden áldást. Azután menjenek azokhoz, akik a háborút csinálják, hogy az angyalokkal visszaszálljon gyermekálmuk békés hangulata is.

"Karácsony felé" c. költeményében pedig az angyalok boldog készülődését tárja elénk.

Hát a földön, hát miköztünk,

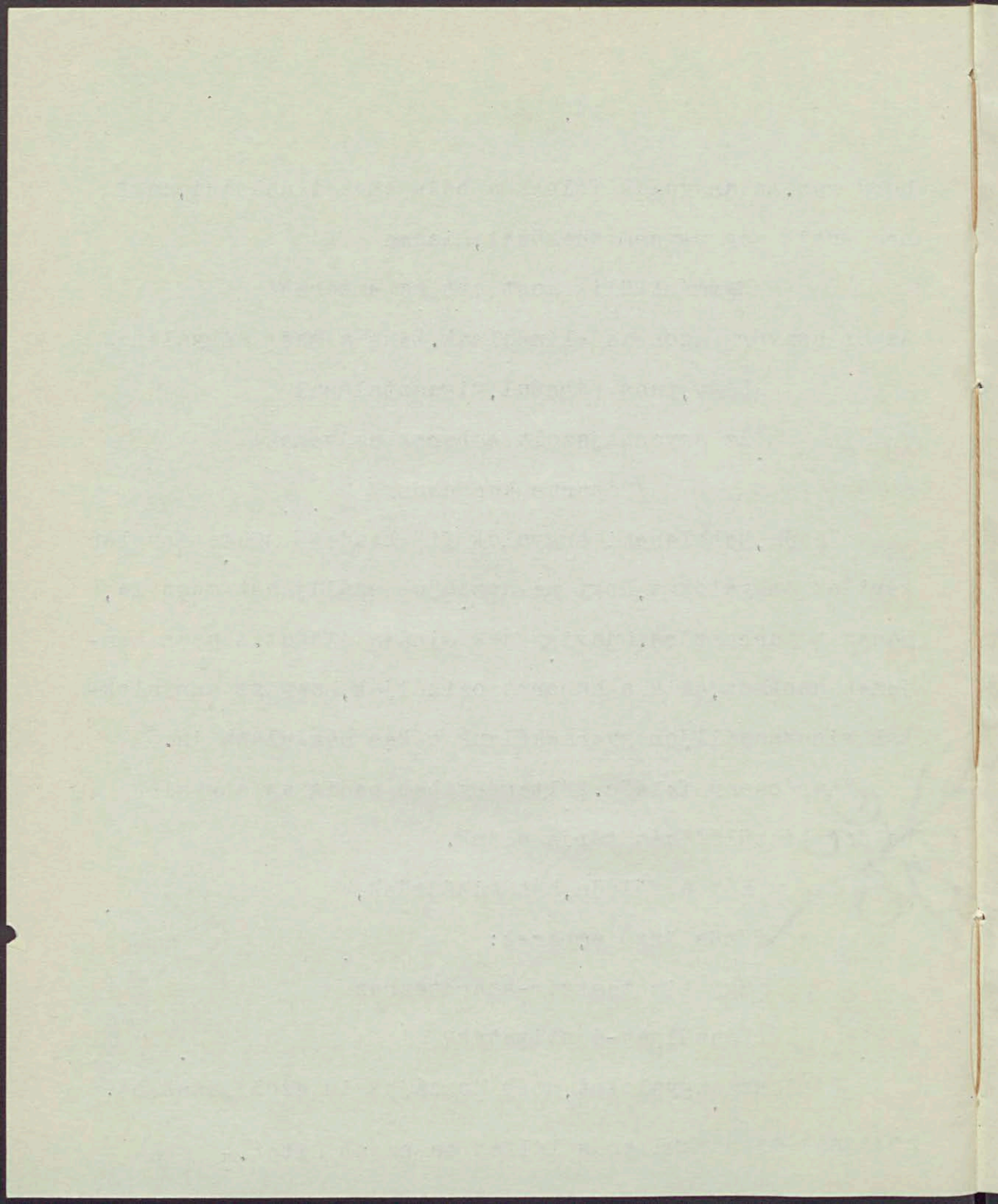
Bűnös önző emberek:

Egy kis testvér-szeretethez

Készülget-é szívetek?

Kéri az angyalokat, hogy hozzájuk is szálljanak be.

Hozzanak ajándékul erős lelket és szent hitet.-



Király szeretne lenni költőnk nem sokáig azonban

Karácsony szombattól

Karácsony napjáig.

Minden elhagyatottat a palotájába gyűjtene akkor és egy könnyecsepp sem maradna ekkor látörületlenül./Egy nap meg egy este c./

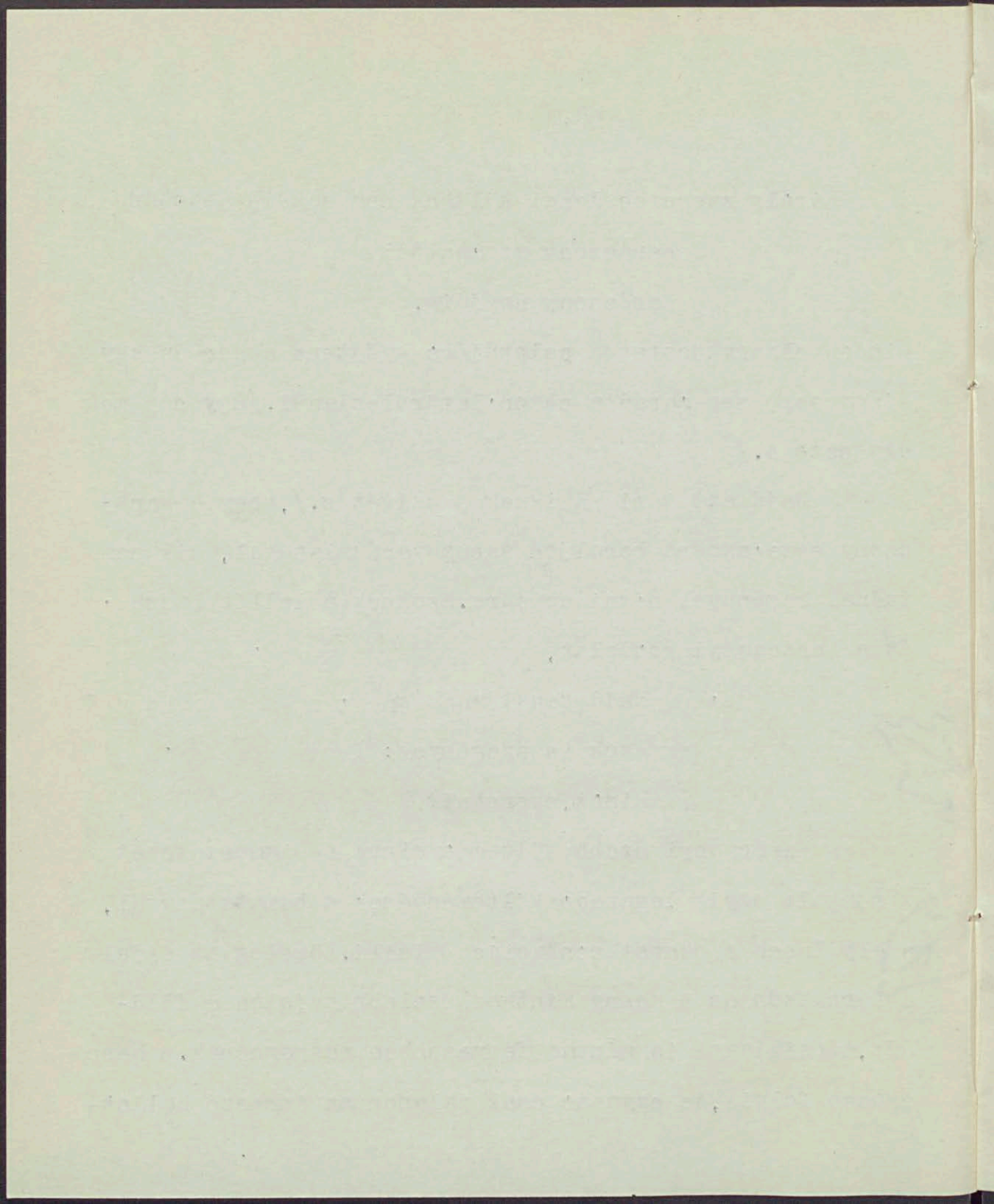
Majd azt kéri /Akiknek a szivét c./, hogy a karácsony este azokra boruljon szent varázslatával, akik nem tudnak reménnyel nézni az égre. Azoknak a lelkét hassa át a karácsonyi gondolat,

Hadd tanuljanak ma

Azok is szegények:

Hinni, szeretni!

Karácsonyi szebb költeményeinek az ismertetését zárjuk le egyik legszebb költeményének a bemutatásával, amely "Ének a csatatéren" címet viseli. Közeleg az éjjel a harcmezőn és a menny mintha közelebb hajolna a földhöz, a csillagok is mintha fényesebben ragyognának. A harc erősen folyik, de egyszer csak valahonnan énekszó hallat-



szik valahonnan.

Oh, talán visszhang az égből,

Vagy tán, a katonák szívéből.

Az énekre megállanak a fegyverek, de az új parancs ismét harcra szólítja a katonákat. Az ének azonban tovább zeng és

Tulharsog a harcok zaján,

Tulcseng az ágyuk robaján!

A seregek egymással szemben megállanak, a harcot abba-hagyják és erre a dal megint halkabb lesz.

S míg lassan nyugovóra tér a tábor:

Minden szív mélyén ott marad

A dalból egy meleg darab.

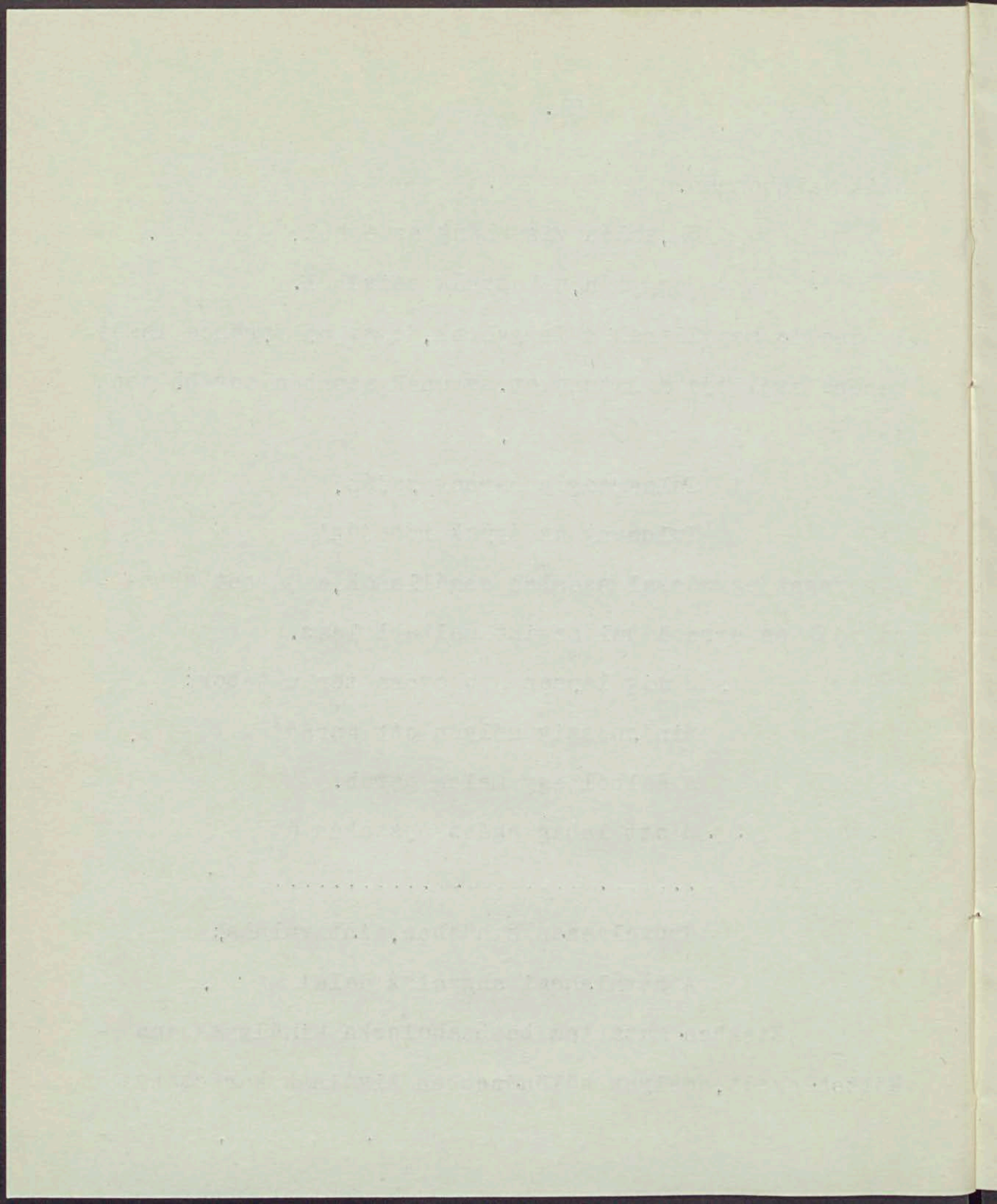
S ott lebeg egész éjszakán át

.....

Győzelmesen s hűbben, mint valaha:

A bethlehemi angyalok dala!

Ezekben mutattam be Szabolcska Mihálynak ama költeményeit, amelyek különösebben kiválnak karácsonyi



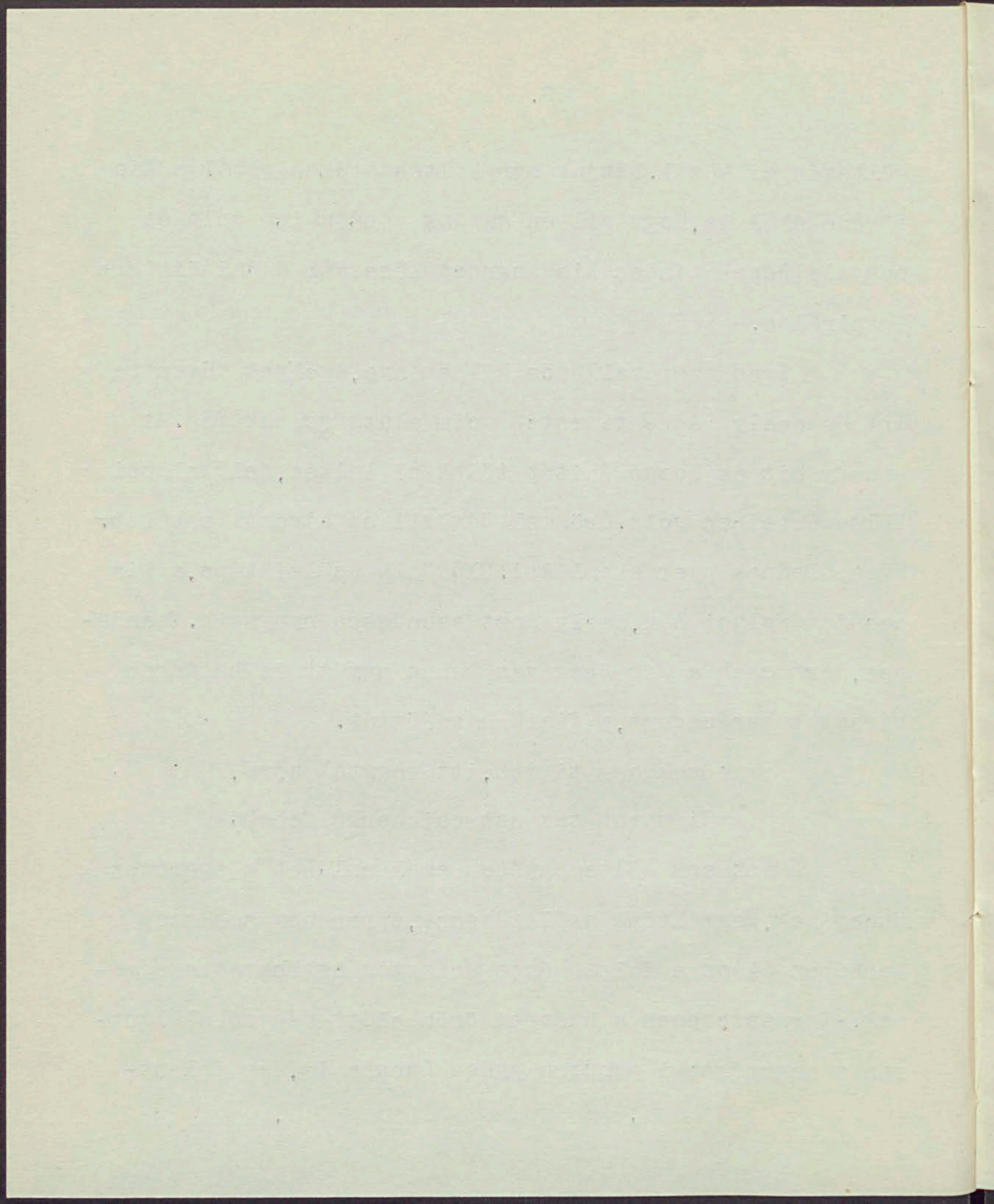
költeményei közül. Látjuk már költészetének ebből a kis töredékéből is, hogy milyen gazdag vénáju író volt és hogy lelkének minden kis megrezdülése már a dalköltésre inspirálta. -

Igen szép vallásás költeménye, amelyet adventre írt és amely "Adventi esték" cím alatt jelent meg. Az a nagy hit és buzgó áhitat tölti el lelkét, mely előbbi költeményeiben volt. Örömmel üdvözli az adventi estéket. Ujra élédnek gyermekemlékei. Előtűnik szülei <sup>nyelvére</sup> képe, a kis csendes falusi ház, amely most csendesen nyugszik. Csendesen, mert csak a két öreg van benne együtt és boldogan várják a karácsonyt, s fiaik hazajöttét.

Csakhogy ti itt, itt vagytok újra,

Ti szent tavaszt csicsergő fecskék!

Amint sok költeményében emel emléket a szeretet ünnepének, Megváltónk születésének, éppen úgy sok szép versében áldoz a feltámadott Krisztus hallhatatlanságának. - Természetesen a husvéti öröm előtt megszólal lantján a nagypénteki szomorú gyász hangja is, nem felejt-



kezvéen el a reformátusok legnagyobb ünnepének a meg-  
énekléséről sem.-

"A nép" c. költeményében így szól:

Két ezredéves bus tragédia:

Keresztfán vérzik az Istenfia.-

Az eszmény és szeretet helyett a Gonoszság uralja a  
világot. A nép pedig nyugodtan hajtja álmra a fejét,

Hogy ma egy ámitóval végezett,

S büszkén ismétli a feszítsd meg-et!

s áldja a fő gazokat, a markukba nevető farizeusokat.-

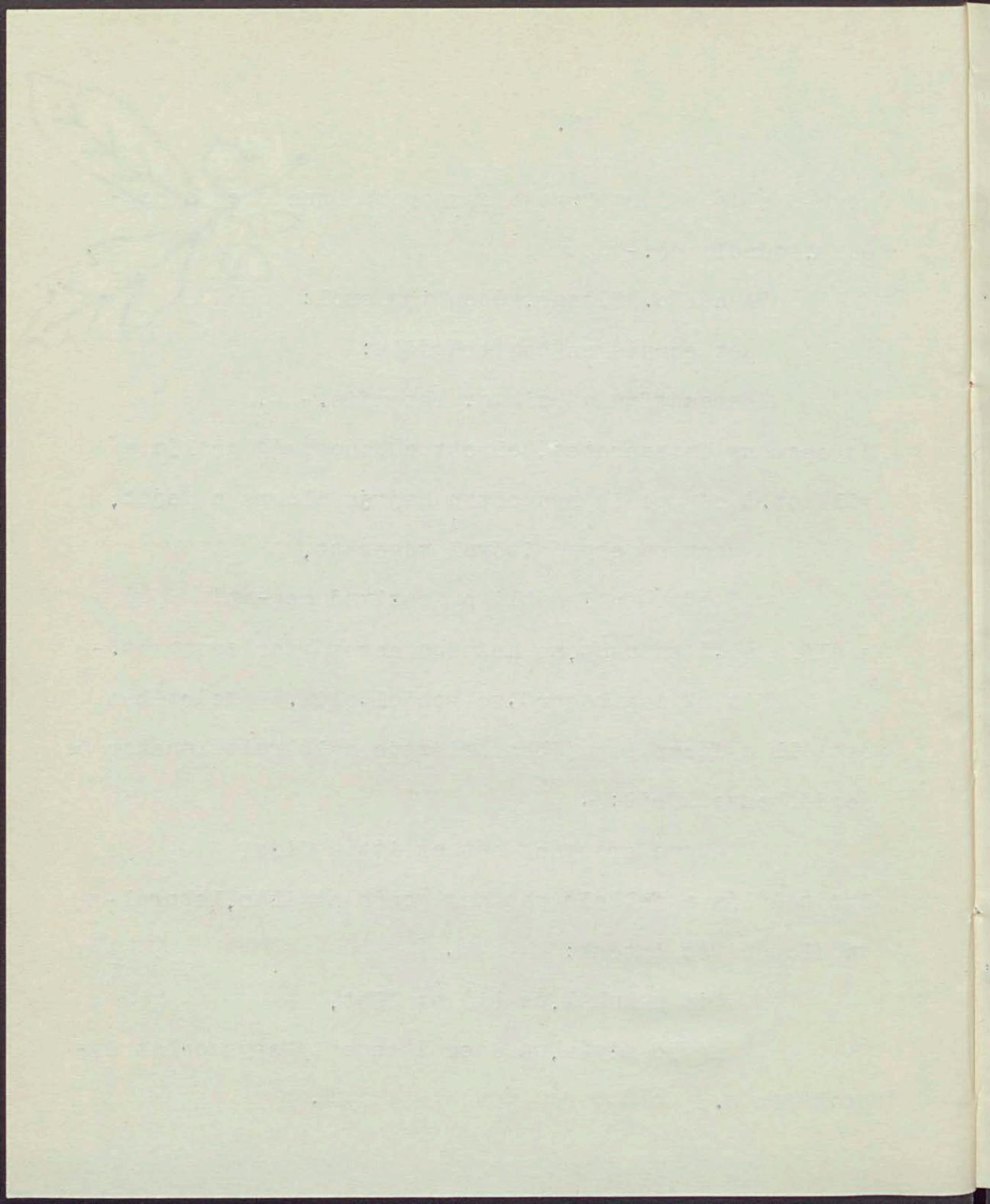
Költőnk magábamerülve gondolkozik. Képzeletében  
ott áll a főpap kapujában Krisztus halálraitélésekor és  
megdöbbenve kérdi:

Magas erénynek hát ez itt a díja?

Ott találja a felkelő nap még gondolataiban, leborul-  
va dicséri az Istent:

Kié a halál, és kié az élet,

Én jó Atyám, én édes Istenem! / Nagyszombat éj-  
szakáján c. /



A nagyheti gondolatokat viszi át nemzeti elgondolásra "Nagyhét" c. költeményében. Nekünk, szegény magyaroknak hinnünk kell

Hogy a keresztre vont igazság

Sirjából föltámad, kikel. -

Mi századok óta nagyheti bus történetet élünk. A mi sorsunk négyszáz év óta a nagypéntekinél is szomorubb. A latrok kineznek bennünket. Mi azonban látni fogjuk a szebb világot és rendületlenül hiszünk a húsvéti szent csodákban. -

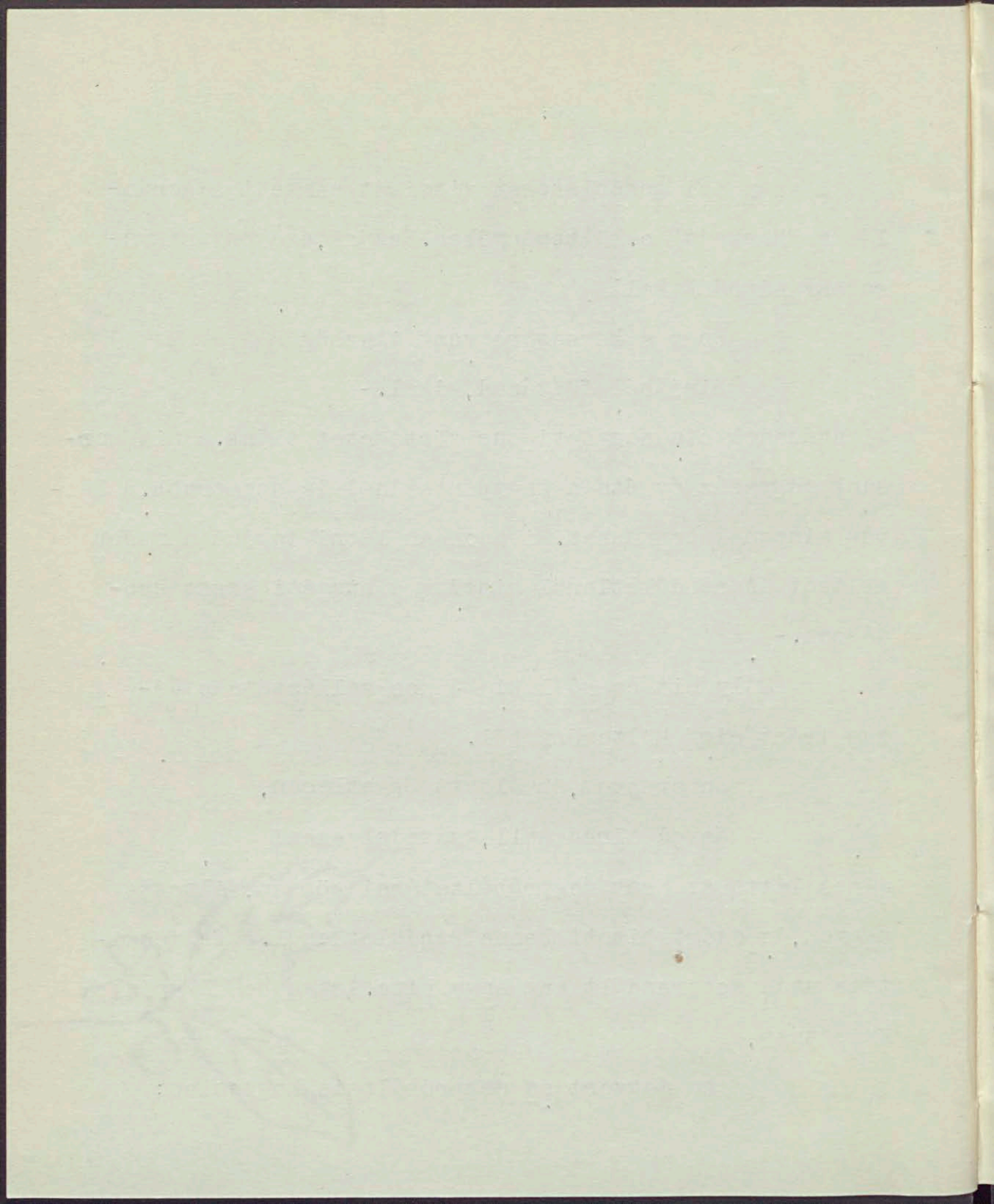
Mély hit csendül ki "János vallástétele Jézus iránt" című költeményéből.

Én szentem, én áldott Egyetlenem,

Neked élned kell, győzedelmesen!

János látta az Urat megpróbáltatásai közben, féltette nagyon, de azért bizott benne rendületlenül. A felfeszítése után sem rendült meg nagy hite. Isten nem hagyja el Krisztust,

S ha megvert és megpróbált is kegyetlen:



Tudom, még fölmagasztal.....

Én hiszek benned rendületlen!

Költőnk irigyli Krisztust. Nem születését, nem a földi királyságát, hanem

Nagypénteked bus, szent kálváriáját,

Sirván ezt, ezt irigyelem!

Csak áldja a töviseket:

Mert eszményekért, mik örökké élnek,

Igy halni meg: boldogság, örökélet!

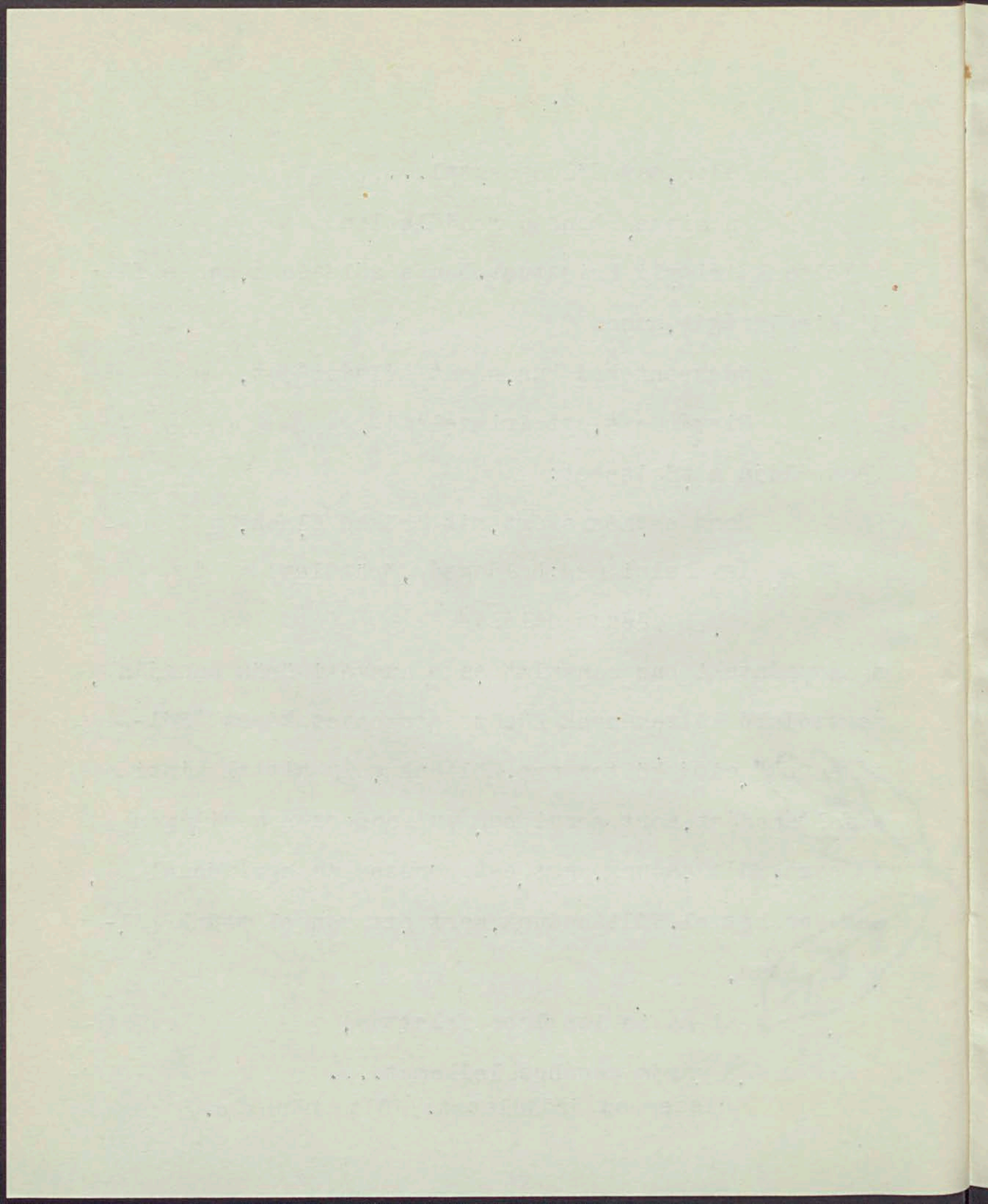
/Jézus halála/

A nagypénteki bus hangulat és a husvéti öröm hangján megszólaló költemények között átmenetet képez "Föltámadunk" című költeménye. Költőnk mély hittel hiszi a feltámadást, mert semmi sem mulandó ezen a világon egészen. Föltámadunk, mert egy porszem és egy fűszál sem veszhet el. Föltámadunk, mert ott van előttünk például Jézus,

Ki ma is itt lebeg felettem,

S várja magához lelkemet....

Hiszem az örökéletet./Föltámadunk c./



Igen szép számú versben áldozott Krisztus feltámadása ün-  
nepének is.-Egyik legrégebbi költeménye ezek közül, amely  
"Föltámadott" cím alatt jelent meg.-Égjen mindenkinek az  
arca öröm tűzében és mindenütt zengjen hálaének. Minden  
virág, ami csak nyílik szerte, legyen elszórva az elfele-  
dett sírdombokon. A gyászfátyol legyen győzedelmi jel. A  
gyász örömmre virradjon. S mindez miért? Az Ur feltámadott.  
Bennünket

Teremtsen újjá égi szózatod:

Az Ur feltámadott!

Lehet-e szebben és tömörebben adni a Husvét gondolatát  
és mibenlétét ennél a kis költeménynél? Többi ilyen tár-  
gyú költeményeiben is ugyanezt a gondolatot fűzi tovább.  
Elmondja azt is, hogy Jézus nem mindenki számára támadott  
fel, hanem csak azoknak, akik sír<sup>v</sup>üi tudnak, akik töviskoszo-  
ruk szent glóriáját hordják a fejükön és akik biznak

Fényesebb hajnalok hasadásában.

Az igazságnak, a szeretetnek

Husvéti szent diadalában! /Husvét c./

Ezek számára jön el a Husvét, amely megalázta a vétkes

The first part of the report deals with the general situation of the country and the progress of the work done during the year. It is followed by a detailed account of the various projects and the results achieved. The report concludes with a summary of the work done and a list of the names of the staff members who have been engaged in the work.

The second part of the report deals with the financial statement of the year. It shows the total income and expenditure and the balance carried forward. It also shows the details of the various items of income and expenditure and the reasons for the same. The financial statement is followed by a list of the names of the staff members who have been engaged in the work.

farizeusokat. Husvét nem hagyta porban megalázva azt,  
 aki haláláig hű maradt eszményeihez. Ezért vágyunk az  
 Igazság ünnepe után. /Husvét c./

Husvátkor minden embernek öröme kell ébrednie.  
 A szellő is boldogan hordozza a hirt. A szellőtől átveszik  
 a hirt a fák és mélyen meghajolnak. A feltámadott szó le-  
 gyen az emberiségnek örök biztatója és vezére.

Hirdesse ezt kihült arcok vonása,

Haló szivek utolsó dobbanása:

Föltámadott, föltámadott! /Husvét hajnalán. c./

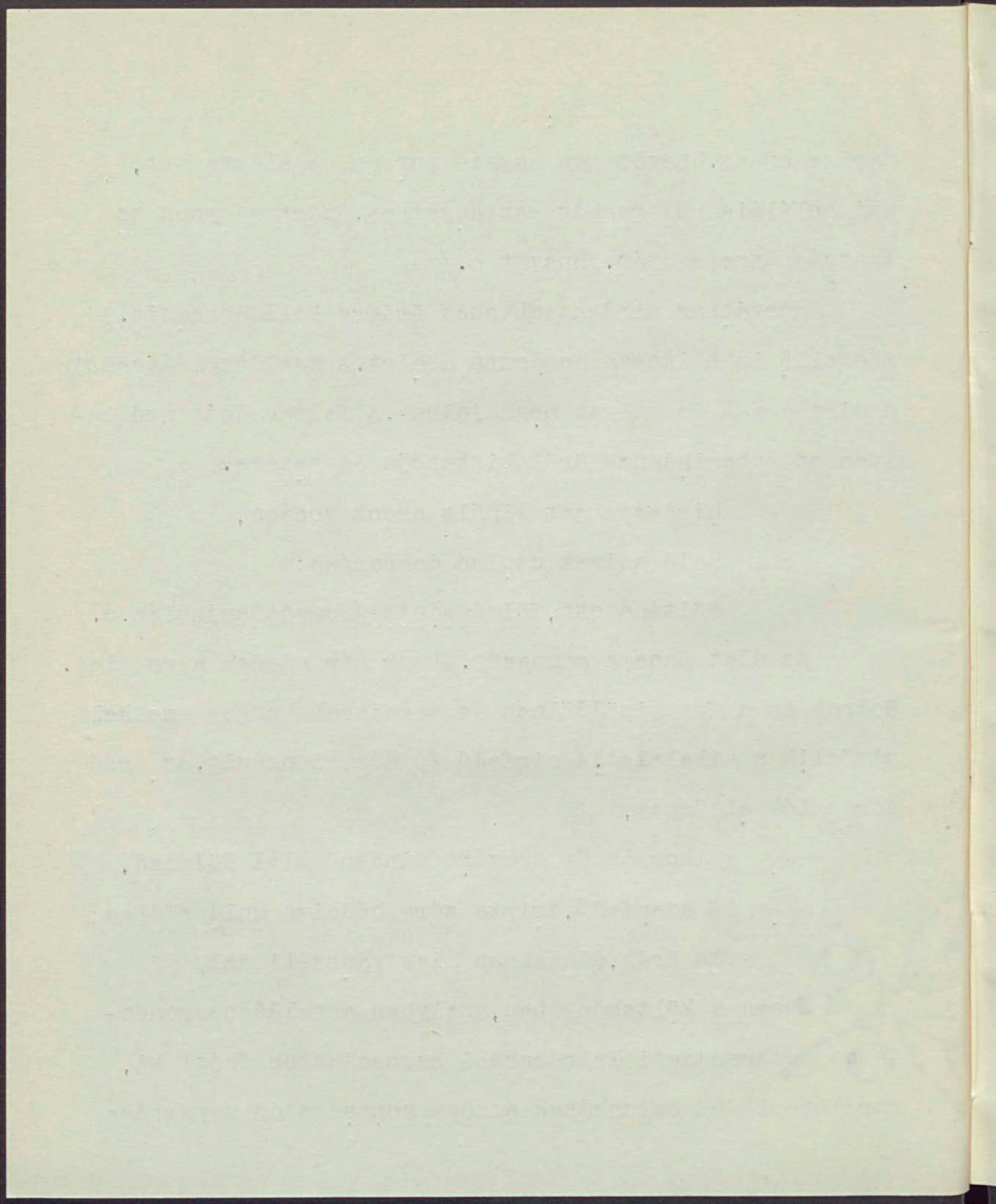
Az élet ünnepe a husvét. Ekkor már minden újra él.  
 Bokrok és a fák kiszökdülnek és a madarak hangos énekkel  
 üdvözlik a kikeleket. A sírfedő kő már elmozdult. Az őrző  
 poroszlók eltűnnek,

Mikor az Ur szavára minden halál föléléd,

S szemfedő, kriptá zára hódolva hull elébed:

Oh örök, diadalmas Élet! /Husvét dal/

Ebben a költeményében, amelyben a valóságos gondo-  
 latot a természeti leírásokkal kapcsolatban fejti ki,  
 már látszik Szabolcskának a nagy vonzalma és megértése



a természet iránt.

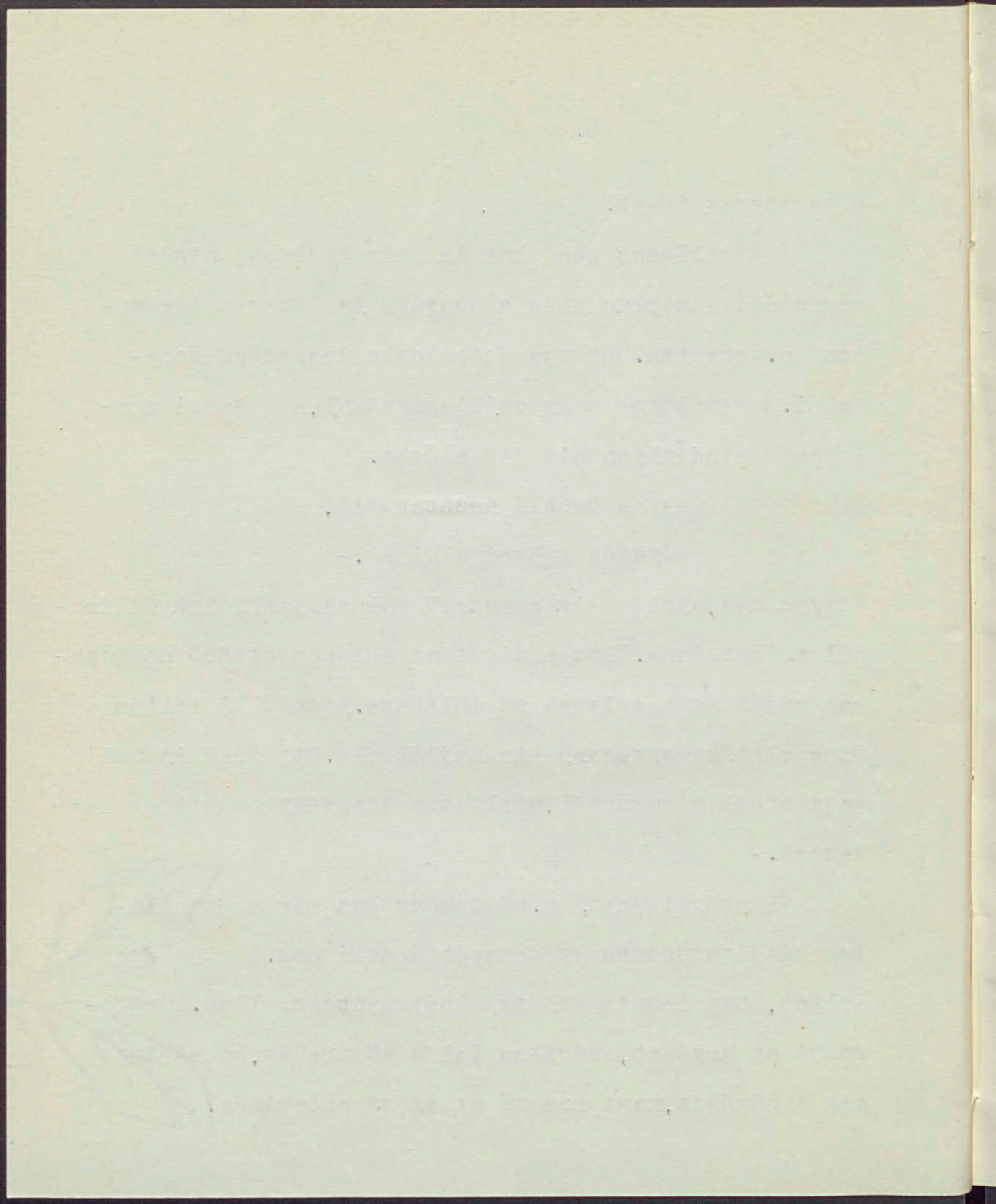
A vallásos gondolat és mély buzgóság mögött meghuzódik azonban nála a honvágy is "Husvét idegenben" c.versében.Nem tud Szabolcska idegenben ünnepelni.A templomok nagy csillogásukkal,a művészi zsolozsmák mind olyan hidegek előtte.

A pap örökké észszerűsit,

A tudás gyötri a hitet.-

Milyen más,ahol a kis egyszerű falusi templomokban zendül a "Hozsánna."Itt a diszt az ablakon áttörő napsugarak adják és a szívnek az ihletége.Hazaküldi lelkét ünnepelni az egyszerű kis hajlék alá.Ott őreá is hull majd abból s sugárból,amelyet a szeretet sugarának neveznek.-

"Pünkösdi ének" c.költeményében már a Szentlélek kitöltetésének az ünnepét énekli meg.Kéri a Szentlelket,hogy legyen velünk minden gonosz ellen.Pártfogolja az árvákat,szárítsa fel a könnyeket,bocsájtsa meg a bűnöket,mert rossz az egész emberiség.



Nem is használ nekiünk más semmi,

Hanem, ha megszál<sup>l</sup>od szivünket,

Hanem, ha ujjá-szülsz bennünket!

Hivja a Szentlélek fehér galambját, hogy szálljon le az egész világra. Gyulladjon ki az egész világ fölött a tüzes nyelv és hirdesse mégegyszer:

Hogy az Eszme ellen, a szeretet ellen,

Hasztalan a világ minden Golgothája!

/Piros pünkösöd napján c./

Várja a Szentlelket és erőt kér tőle. Legyen vezére abban a csatában, ahol az igazságért harcolnak. S kéri, hogy szálljon le galambja a Tisza partján egy kis nádas házra. -

Áldd meg örökre minden nádja szálát,

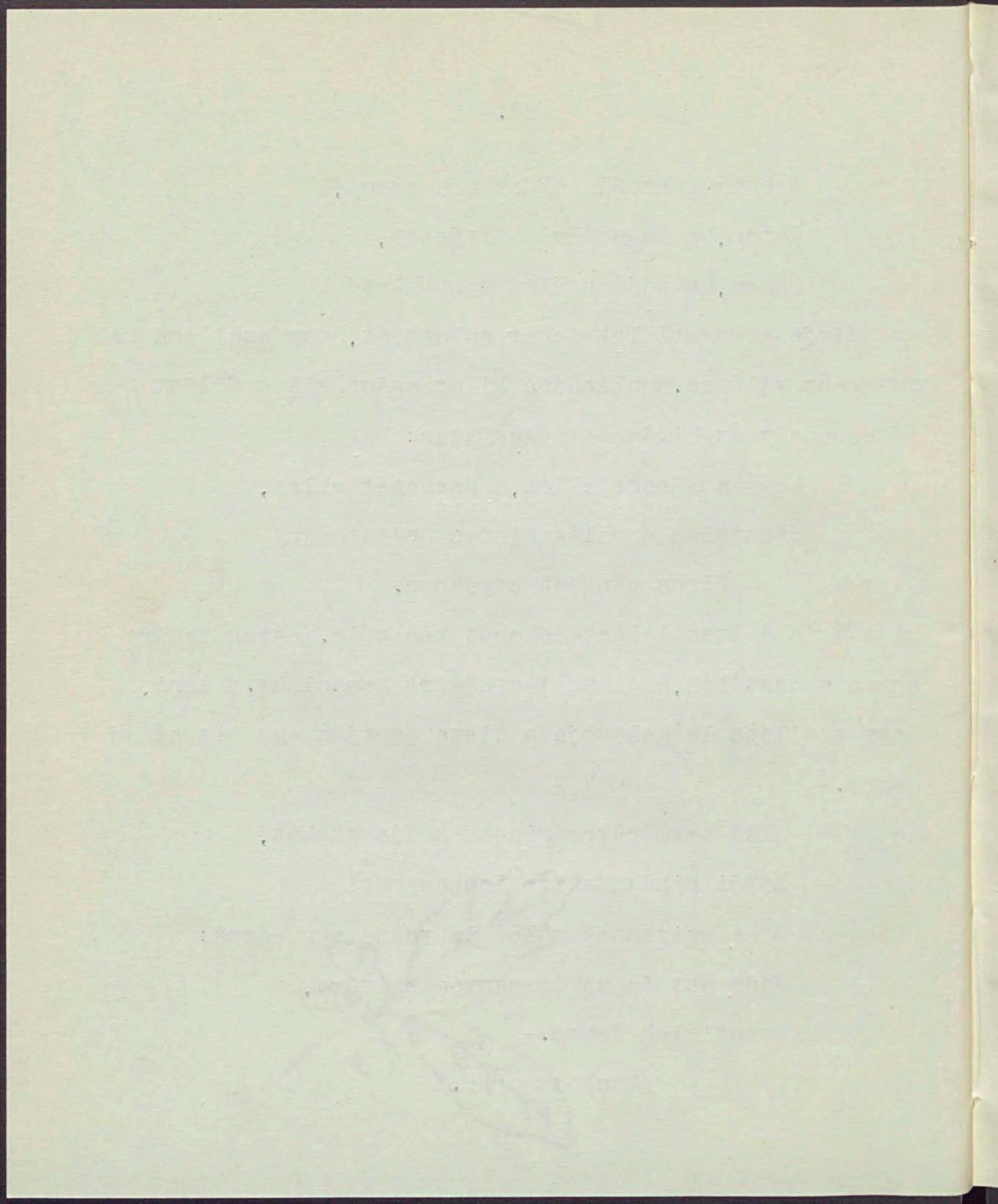
Lakói minden szive dobbanását!

S ha szivemnek tőled is volna egy része:

Vidd azt is az édesanyám szivére,

Szentlélek Isten. -

/Pünkösödkor c./



Ebben a költeményében is nagyszerű példáját látjuk már, amint később sokszor fogunk vele találkozni, a faluja, de különösen szülei iránti szeretetének. -

A pütkösdí tűz hajdan egy világot porrá égett. Csodáit mindig megújítja most is. A nemes tettek-nél mindig ott van. Résztvesz a népek történetében.

Valaha nálunk is, hajh, tudtál tenni,

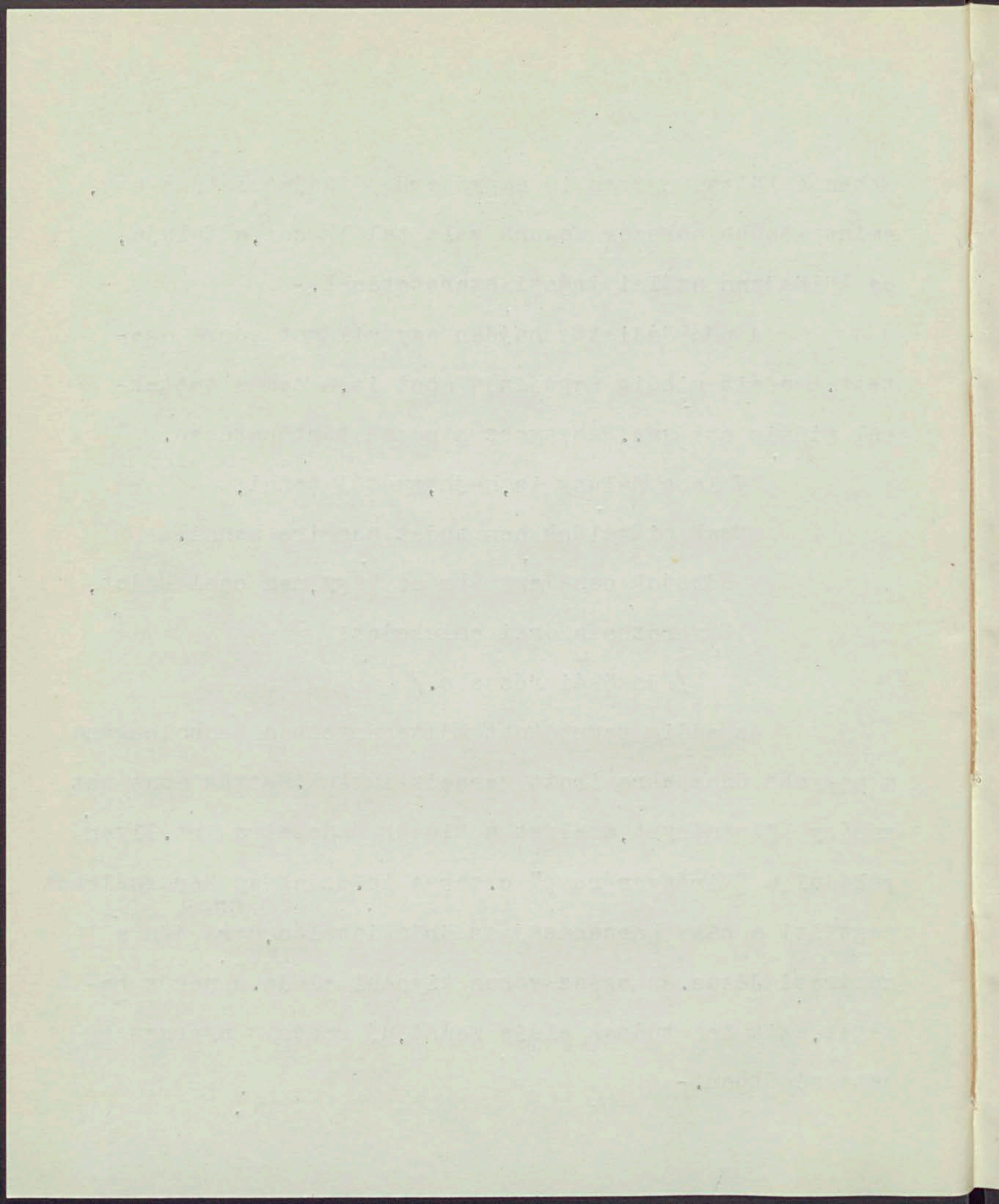
Csak mi velünk nem tudsz semmire menni.

Köztünk csak egy ábránd vagy, nem cselekedet,

Egy rózsafa őrzi emlékedet!

/Pütkösdí rózsza c./

Az eddig bemutatott költeményekben Szabolcskának a nagyobb ünnepekre írott verseit láttuk. Nézzük most azt néhány költeményét, amelyet a kisebb ünnepekre írt. Ilyen például a "Virágvasárnap" c. verse is. Az egész Jeruzsálemet megtölti a nagy harsonazaj, az örömkibálás, mert jön a názáreti Jézus. Az egész város kivonul eléje. A nehéz betegek, akik nem tudnak eléje menni, új reményt nyernek betegségükben. -



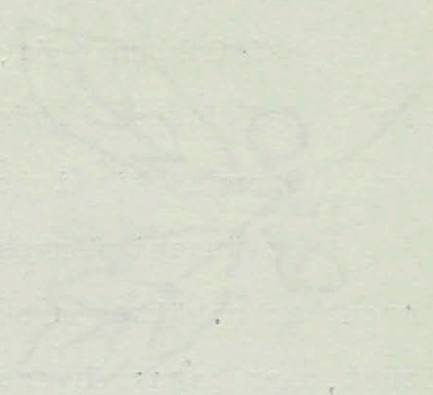
Szívünkben öröm,  
 Lelkünkben hitünk olajága:  
 Gyerünk ki mi is,  
 Ez ünnepi fényes fogadásra!

"Adventben" c. költeménye is mély gondolatokat ad. Várjuk a Jézust, mert beteg és szomorú a szívünk. Várjuk a Jézust a maga teljességében, mert nevében ámitók kuruzsolnak. Ránk szabadultak a bélpoklosok, nem boldog, aki sir és az aláztosak póruul járnak. Kövel dobálódzunk és nem kenyérrel. Ismét törvény lett a "szemet-szemért."

Köny<sup>m</sup>jeink közt könyörgünk leborulva:  
 Szállj még le egyszer közibünk!

A hit lantosa új esztendőről is megemlékezik. Leírja, hogy ő nem számolgatja a költeményeket és hogy a jövő évek fénylő sugarából álmokat sző. Még tud szeretni, sirni és egy édes ábrándért száz valót odaadni. /Új esztendő c./

Majd hálát ad Istennek, hogy a múlt évvel együtt nem mulott el az élete is. Minden bajtól megőrizv<sup>e</sup>, Isten örök



kegyelméből megérhette az ujév hajnalát. Ezt az esztendőt is az Ur kezébe teszi le.-/Ének az ujévben c./

S lássuk az ünnepekre irt költemények befejezéséül azt a költeményt, amelyet áldozócsütörtökre irt és amelynek "Fölszállt a mennybe" címet adott.-Fölszállott a mennybe az örök szeretet. Azért jött, hogy elossza

Az eget köztünk.....

S mi lett a véged?

Hogy megköveztünk!

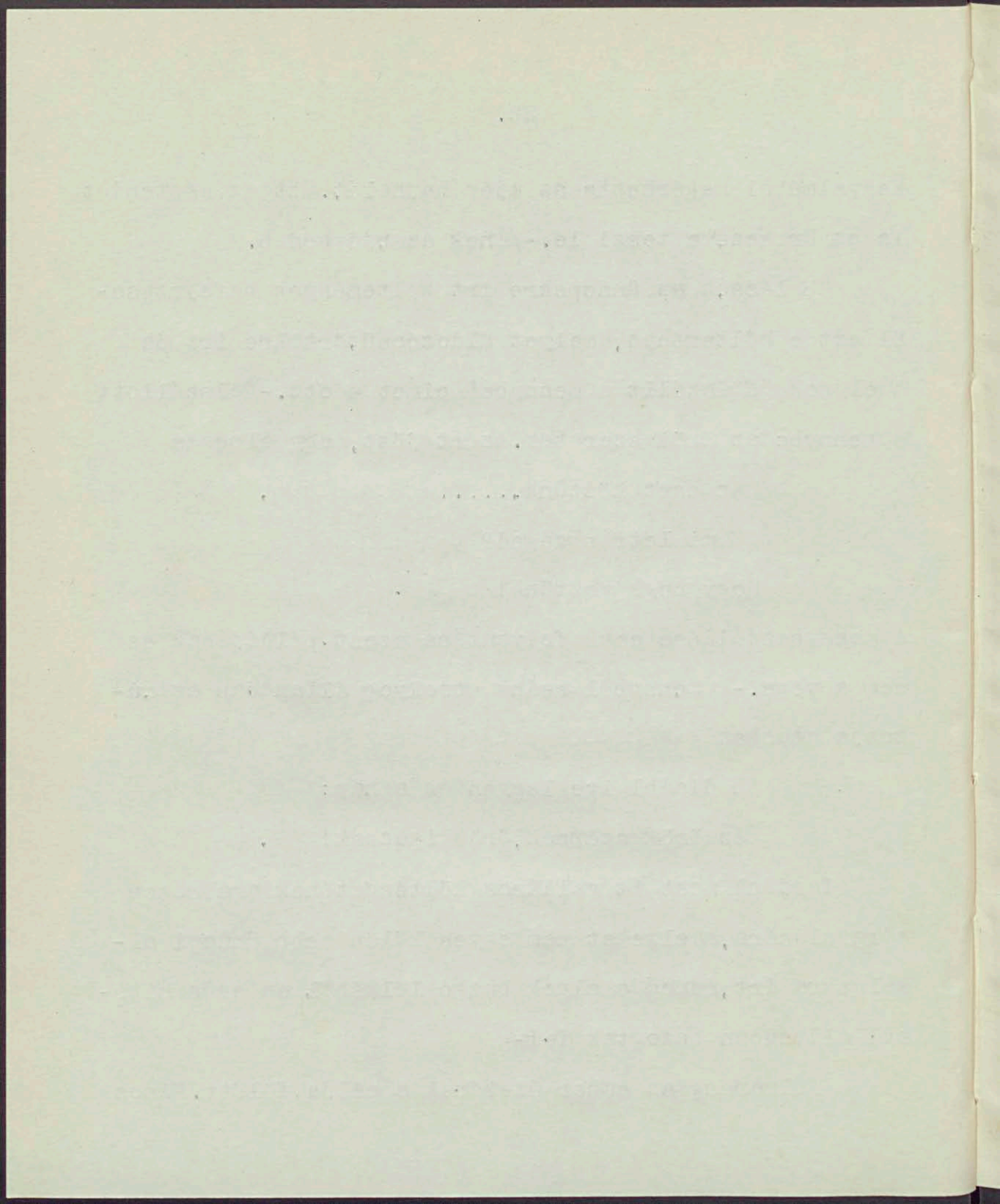
A mennybeszállása csak folytatása szent példájának és nem a vége.-A mennyből reánk mosolyog állandóan és mutatja utunkat

S diadal ive legyen ez a nap:

Az örök szépnek, örök igaznak!

Térjünk most át vallásos költészetének ama része tárgyalására, amelyeket nem egyes különösebb ünnepi alkalmakra irt, hanem amelyek buzgó lelkéből és erős hitéből állandóan buzogtak fel-

Elmereng az ember életének a célje fölött. Nincs



már virág, halott a természet. Intés ez az emberek számára,  
 hogy nekik sem lesz örökké nyár.

Jer téli esték lámpafénye,

Tanítgass bennünket bölcsességre.

Vésd a szívünkbe, hogy árván, magunk:

Gyámoltalan semmik vagyunk!

Emelje fel a téli este hangulata lelkiünket ahhoz, aki ha  
 a kezünket fogja, télben és viharban egyaránt mosolygós  
 és rózsás utakon járunk. Az Urral napsugár az élet. /Téli  
 esték c./

Majd azt a gondolatot fejtegeti, hogy mi a legiga-  
 zibb vallás. Azt feleli, hogy a szeretet gyakorlása, a  
 szenvedők megvigasztalása és este egy jótett tudatában  
 elaludni. Élete célját elérte az

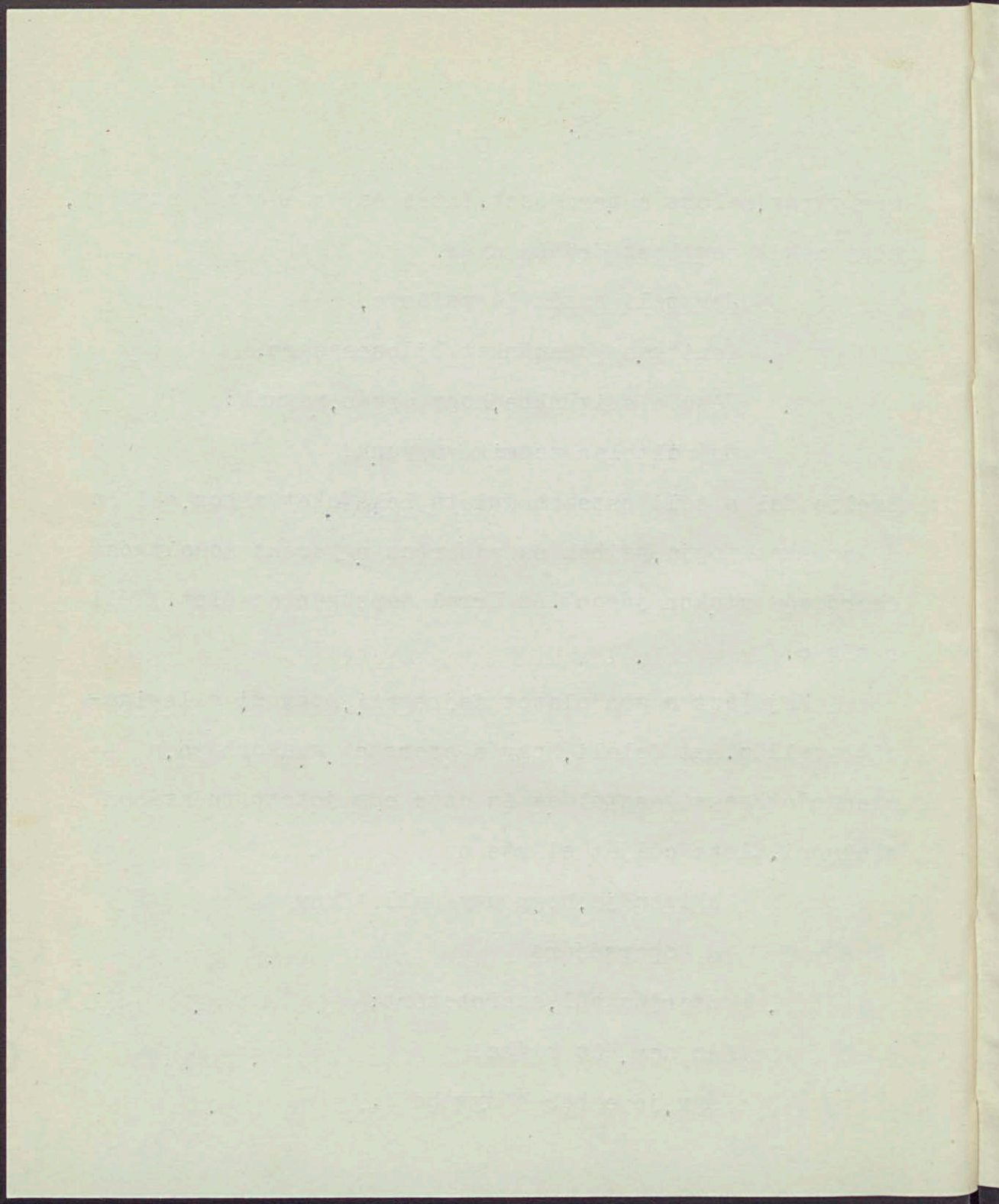
Aki tudja, hogy úgy hull könny

A koporsójára

Szeretetből, szeretetért:

Az nem élt hiába!

/Egy jó ember könyvébe c./



Gyönyörű vallásos költeménye, amelyet fiaihoz írt. "Imádság idején" c. Buzdítja őket, hogy csak imádkozzanak, mert az minden gonosz ellen menedéket ad s akkor nem vagyunk egyedül, ha az egész világ ellenünk fordul is. Aki imádkozik, attól messze jár a vétek, vagy pedig annak igen könnyen megtisztul a lelke. Imádkozzanak istenfélelemmel és emberszeretettel, mert az imádság bűn akkor, ha rút tettel meghazudtolják. Imádkozzanak

De ne feledjétek, hogy szeretet nélkül:

Hitünk csak sivárság.....

S hogy az igaz élet a legszebb imádság!

Ugyancsak a szeretet jelentőségét írja le a "Hegyi beszéd" c. költeményében. A szeretet a világ megváltója, ez véd a bűntől, ez óvja az árvát. A tudós hiába élt és nem tud semmit, ha sohasem szeretett. Lehet valaki roppant gazdag nagyur, de koldus akkor, ha senki nem szerette. Lehet valaki tele díszességgel, de semmi akkor, ha nincsen szívének érző melege. -

Legkedvesebb és legközismertebb vallásos költeménye: "Dal a kis Demeter Rózsikáról. c." "Egy kis gyermek

The first part of the report is devoted to a general  
 description of the country, its position, and its  
 resources. It is followed by a detailed account of  
 the various tribes and their customs. The author  
 then describes the different kinds of animals and  
 plants which are found in the country. The last  
 part of the report is devoted to a description of  
 the different kinds of minerals which are found  
 in the country.

The second part of the report is devoted to a  
 description of the different kinds of minerals  
 which are found in the country. It is followed  
 by a detailed account of the different kinds of  
 animals and plants which are found in the  
 country. The author then describes the different  
 kinds of minerals which are found in the  
 country. The last part of the report is devoted  
 to a description of the different kinds of  
 minerals which are found in the country.

halála fölött töpreng s már majdnem elragadtatja magát,  
 midőn erős hite vigasztalást ad neki.-M meghalt a kis De-  
 meter Rózsika. Szép volt és vallásos:

Ott ült mindig az első padban,

A kis Demeter Rózsika.

Olyan szépn<sup>en</sup>e tudott imádkozni a beteg édesanyja ágyá-  
 nál.

Orvosságért ment be a városba s hazafelé jövet utban  
 vihar lepte meg. Összekulcsolt kézzel találták meg.

S ott is tudom, a végső pillanatba,

A "Mi Atyánk"-ját morzsolgatta.-

A költő most méltatlanul fejezi ki, hogy ~~most~~ neki kell  
 a kis holttestet eltemetni<sup>e</sup> és hirdetni fölötte, hogy az Ur  
 jó és irgalmas. Mejd megbánja hitetlenk<sup>e</sup>adásét és így szól:

Én Istenem, oh feddj meg engem,

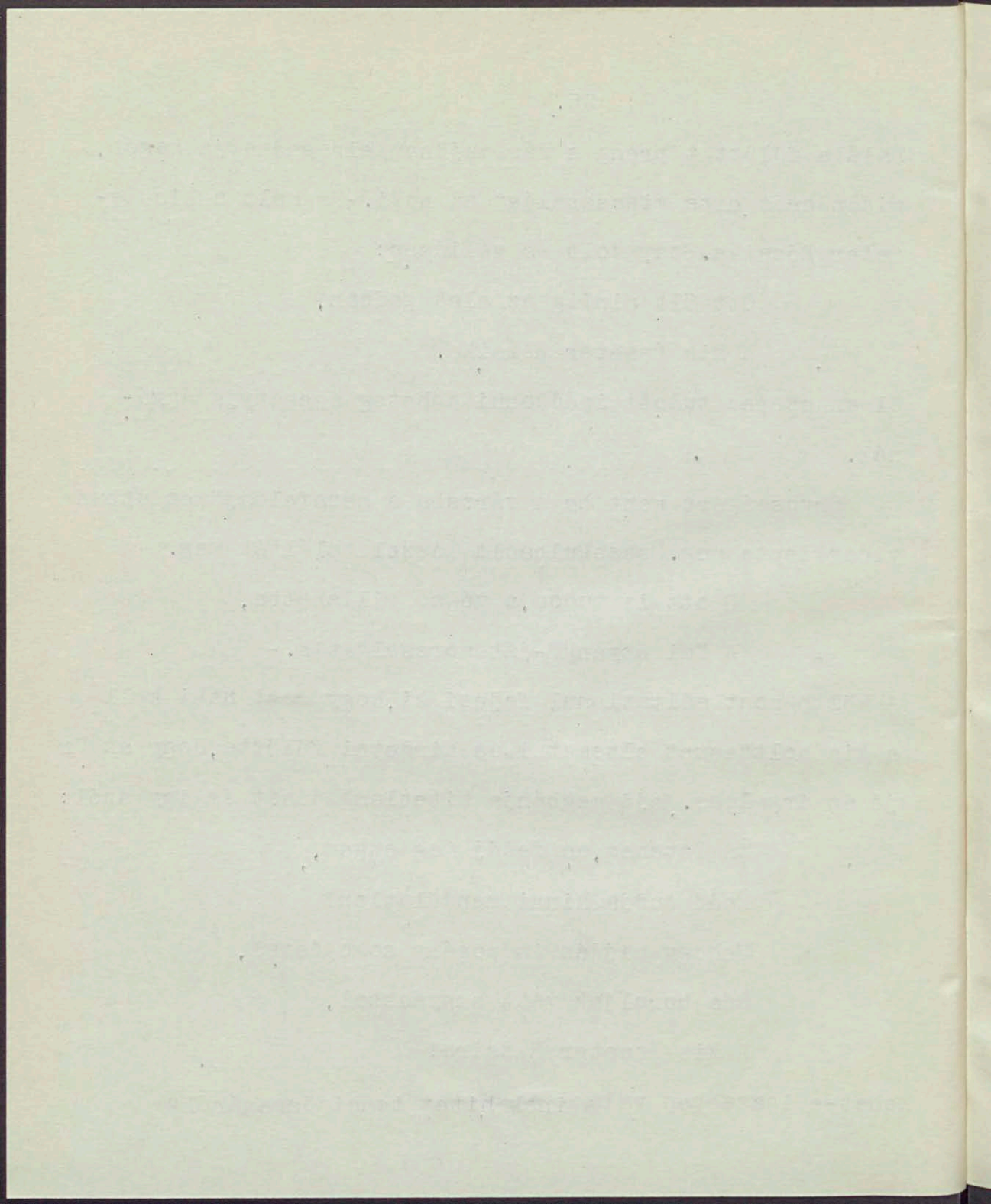
Hadd tudja hinni rendül<sup>e</sup>tlen!

Nehogy majdn<sup>e</sup>n is pogány zokogással,

Oda boruljak vétkes gyásszal,

A kis Demeter Rózsira!

Lehet-e igazabban valakinek hitet tenni önmagáról?



Felveti a gondolatot, hogy milyen sokan vannak, akik Istent helyes néven nem tudják nevezni:

De tán mégis így hihatnánk:

Mindenható Szeretet! /Egy név.c./

A nehéz órákban egyetlen vigasztaló eszközü a bibliát tartja.

Kietlen puszták vándorának,

Sötét, olajfás, hűs berek:

Nyilj meg nekem te szent, csodás könyv,

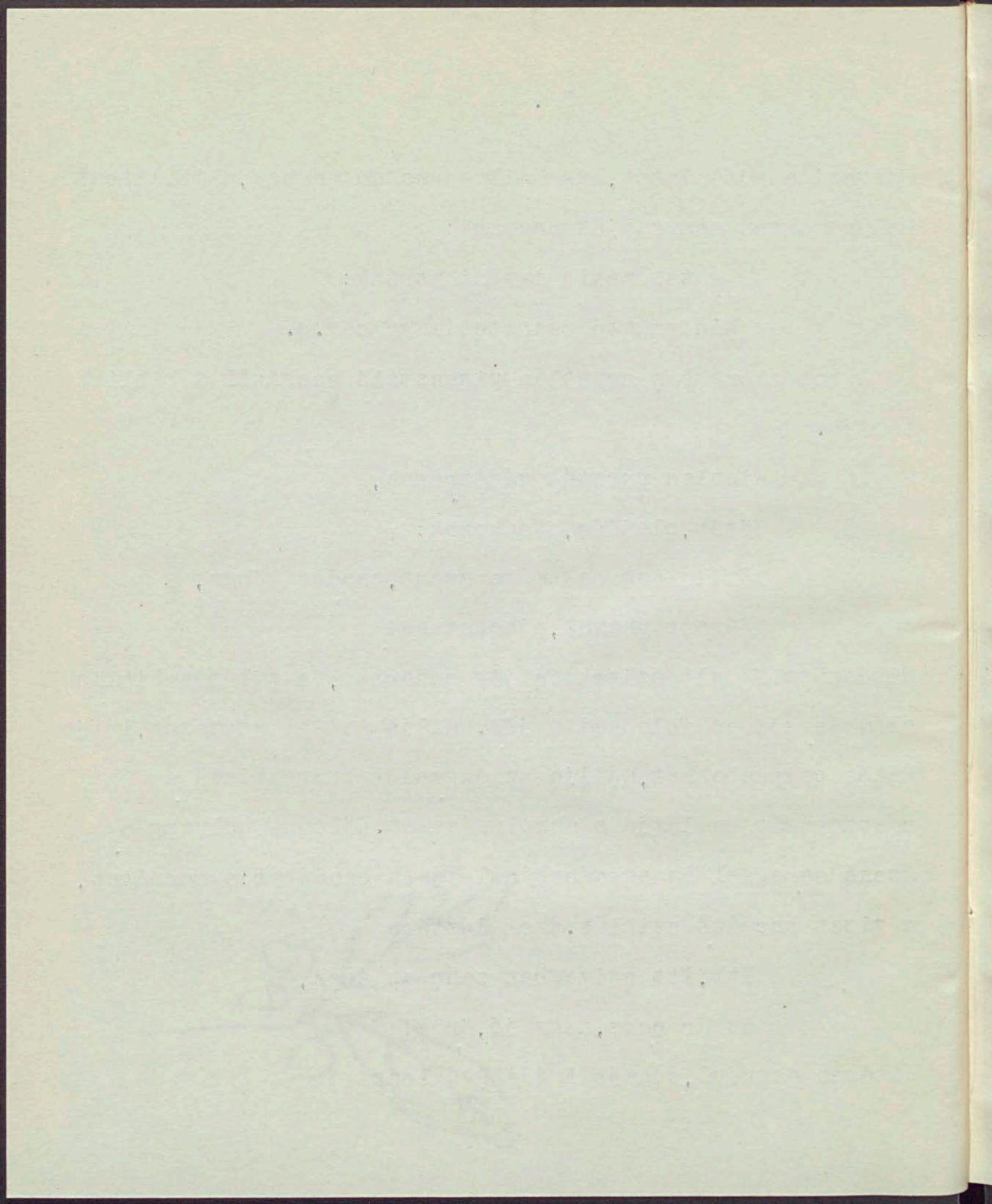
Fáradt vagyok, pihenhetek!

Mindenütt fásult szivek és jég emberek, de talán a biblia olvasás közben felenged a jég. Hallja az égi szózatot, látja Mózes csipkebokrát, hallja az angyalok szárnyainak a csattogását és látja a mosolygásukat. Költőnk bolyong a szent sereggel és egymásután látja a csodákat: a mannákat, a vizet bocsátó sziklát. Ezek láttára

Itt, itt szivemben zeng az ének,

Az Ur erős, nagy jó, örök!

Hitében megújul, sóhaja imádsággá lesz



És szembeszállva száz viharral:  
 Mosolyogva járok utamon!

/Nehéz órákban c./

Alázatos lelke nyilvánul meg Ünnepi harangszó c.költeményében. Ha a harangszó bevonja a templomba, imádságát sohasem szedi olvasóra. Megáll a templomban egy oszlop mögött, ahol csak az Isten látja és három sóhaj összes imádsága. Az első sóhaja szárnyra kelő zsoltár, a másodikkal bejárja a földet, összegyűjti a könnyeket és a gyászt, lehelyezi az Ur elé.

Hogy a harmadikkal Tőled mit kívánok?

Te tudod, Te látod!

S két öreg szülőmet,

Megáldod ezerszer, mind a két kezeddél!

Mutatja vallásosságát az is, hogy arra kéri Istenét: "Ne szálljon le addig az alkonyat", amíg esti imáját el nem mondja. Ima ez a nappalért és az éjszakáért. Ima azért, hogy az Ur szüntelen legyen velünk. Ez a gondolat éljen bennünk szüntelen. Mindenki ezzel a gondolattal ébredjen és mindenki áldja az Urat.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

REPORT NO. 100

The purpose of this report is to describe the results of the experiment on the measurement of the fine structure constant. The experiment was carried out in the Physics Department of the University of Chicago. The results are presented in the following sections. The first section describes the apparatus used in the experiment. The second section describes the method of measurement. The third section presents the results of the experiment. The fourth section discusses the errors in the measurement. The fifth section discusses the significance of the results.

BY J. J. THOMSON

IN COLLABORATION WITH

W. H. RAYNES

AND

W. H. RAYNES

PHYSICS DEPARTMENT, UNIVERSITY OF CHICAGO

CHICAGO, ILLINOIS

1927

PRINTED AT THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

Vallásos költészetének egyik leghíresebb és legszebb gyönyege: "A kereszt" Alcime: Legenda a csatatéren.

Átalutnál a csatatéren

Magas keresztfa.....

Rajta szépen.....

A Megváltó szelid alakja.-

A kereszt két oldalán áll fel a két ellenséges csapat. A katonák a keresztre pillantanak

S egy pillanatra, láthatatlan,

Egy imádságos gondolatban

Egyé lesz ellenség és jóbarát.-

Estétől reggelig folyik a harc. Reggelre azonban elül a harcizaj s mindkét részen: győzelem. Nincsen egyik oldalon sem halott és sem sebesült.

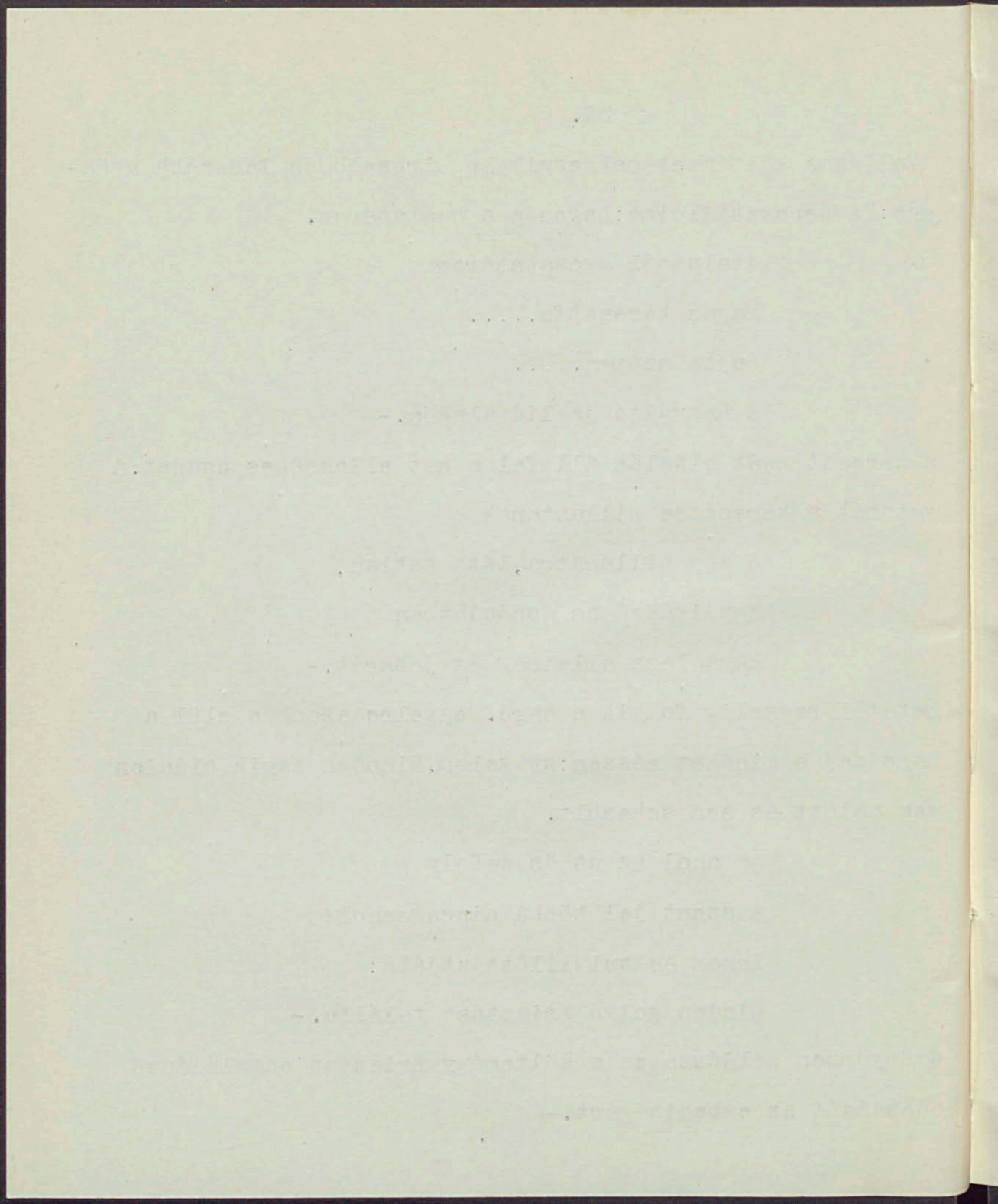
Am ahol az ut összefoly

A szent jel többé nincs seholl

Innen és túl kilőtt utjába:

Minden golyó Krisztust találta.-

Gyönyörűen példázza ez a költemény Krisztus önfeláldozó odaadását az emberiségért.-



Krisztus nem hagyja el az emberiséget. Nem hagy el bennünket, tehát velünk van az örök szeretet. Ő a megbocsátás, irgalom, aki mindenkit egy testvérré tesz.

Lehet, hogy ez a nap még messze van,

De megvirrad bizonyosan!

Dalom e hajnalnak pacsirtaszója,

Csüggeteg sziveknek vigasztalója:

Ne féltsetek Krisztust senkitől!

/Pacsirta-szó./

Kedvesen írja le, hogy mi az imádság. Nem az, amit az iskolás könyvek lapjairól tanítanak. Nem az, amikor a sok ájtatos szót olvasóra szerdük, mert Isten nem kedveli a hasztalan sok beszédet. Igazsággal járni és dolgozni egész életünkben, lehajolni az elhagyatotthoz, minden emberben az embert nézni.

Ha nem gyűlölködtél,

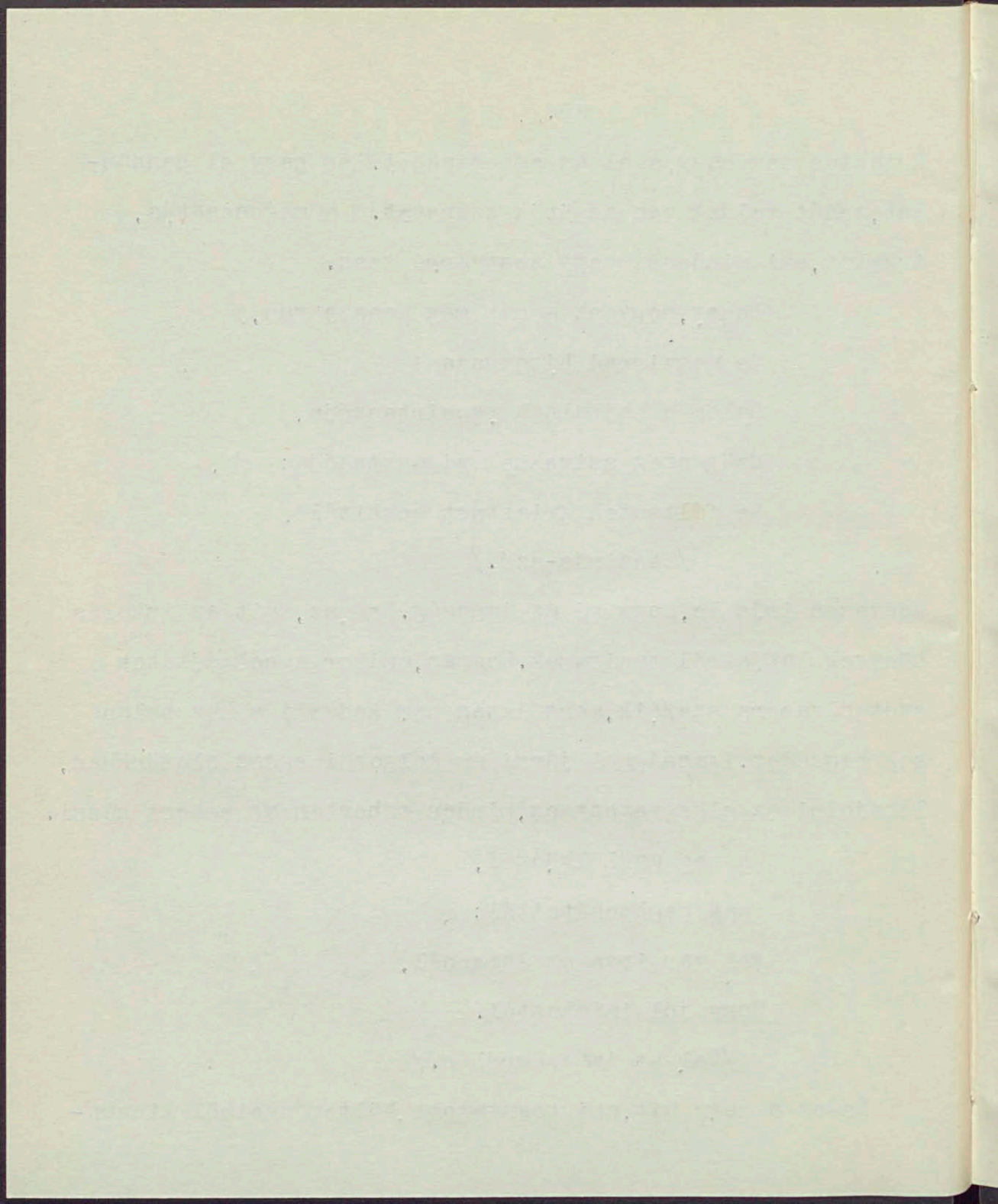
Csak megbocsátottál:

Föl van írva az Istennél,

Hogy jól imádkoztál.

/Dal az imádságról c./

És ez a nagy hit, ami bemutatott költeményeiből kicsen-



dül, amint ő mondja /Az én hitem c./az édesanyjától származik.-A hitet arasznyi nyoszolyájában az édesanyja szemében látta meg. Sokfelé járt azóta, de sehol nem talált igazabb Istent, mint a kis falusi házukban. És azóta hirdeti, hogy

Isten van, hogy Isten él!

De ritmusos, bösz, nagy imádságoknál,

S szemforgató ábrázatoknál:

Neki egy kis szeretet többet ér!

Szabolcska idejében is megvoltak már a sajnálatos felekezeti surlódások. Erre az alkalomra írta "A jövő Krisztusé" című költeményét.-

Csak egy vallás van a világon

S ez a krisztusi szeretet.-

Minden más vallás emberi találmány és hamis bálvány. A világon csak Krisztus győzhet minden farizeuškodáson. A sötétiségtől nem kell félni, a nap eltűnik ugyan, de új és diadalmas utra megy. Akármilyen sötétben járunk, vig dalt kell énekelnünk, mert a gyűlölség muló és vak álom.-

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

A halál gondolata készítette "Jó az Isten" c. költeményének a megírására. Jó az Isten így szól, édesanyja siralmánál. Az emberek úgy félnek a haláltól, mert elveszi a legkedvesebbjeinket. Pedig azt csak azért teszi, hogy bátran menjünk szeretteink után, ha értünk is eljön a halál. -

A következő két költeményében nagy hitéről tesz erős tanubizonyosságot. Az "Örökélet" c. költeményében leírja, hogy amíg a földön lesz egy árva, akit soha nem ölel meg senki és akit úgy temetnek el, hogy soha sem csókolta meg senki:

Mindaddig hiszek egy boldogabb világba,

Egy felénk ragyogó örök mennyországba.

Amíg lesznek nyomorultak, akik nem is tudnak a boldogságról, mindaddig hisz az Istenben. Amíg a világon ur lesz a gonoszság és az igazságot keresztfára vonják, ahol megtapsolják a farizeusokat és lesz kézmosó vizük a Pilátusoknak, addig van Isten és örökélet.

Ilyen alaphangu "Nehéz időkben" c. költeménye is. Elmondja, hogy hisz az erős Istenben, mert az ő akarata

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

nélkül semmi sem történik a világon. Milyen jó tudni azt, hogy az ügyeinket Isten oltalmazza. Milyen jó tudni, hogy szükség van reánk "hü magyarokra."

Isten, ki gyakorta lehajoltál hozzánk,

Magyarok Istene, most vigyázz nagyon ránk.!

Látjuk ebben a költeményében, hogy milyen szépen tudja összeegyeztetni a vallásos hangot a hazafiással. -

Egy igen szép költeményében a LXXIX. zsoltárt mondja el.

Öröködbe Uram pogányok jöttek,

Meggyalázták követ szent, küszöbödnek. -

Az uccák feldulva, a szolgák leölve. Folyt a sok vér és a halottakat nem lehetett eltemetni és részvétet sehol sem találtunk. Meddig haragszol még Uram hazánkra? Kéri az irgalmat és megbocsátást,

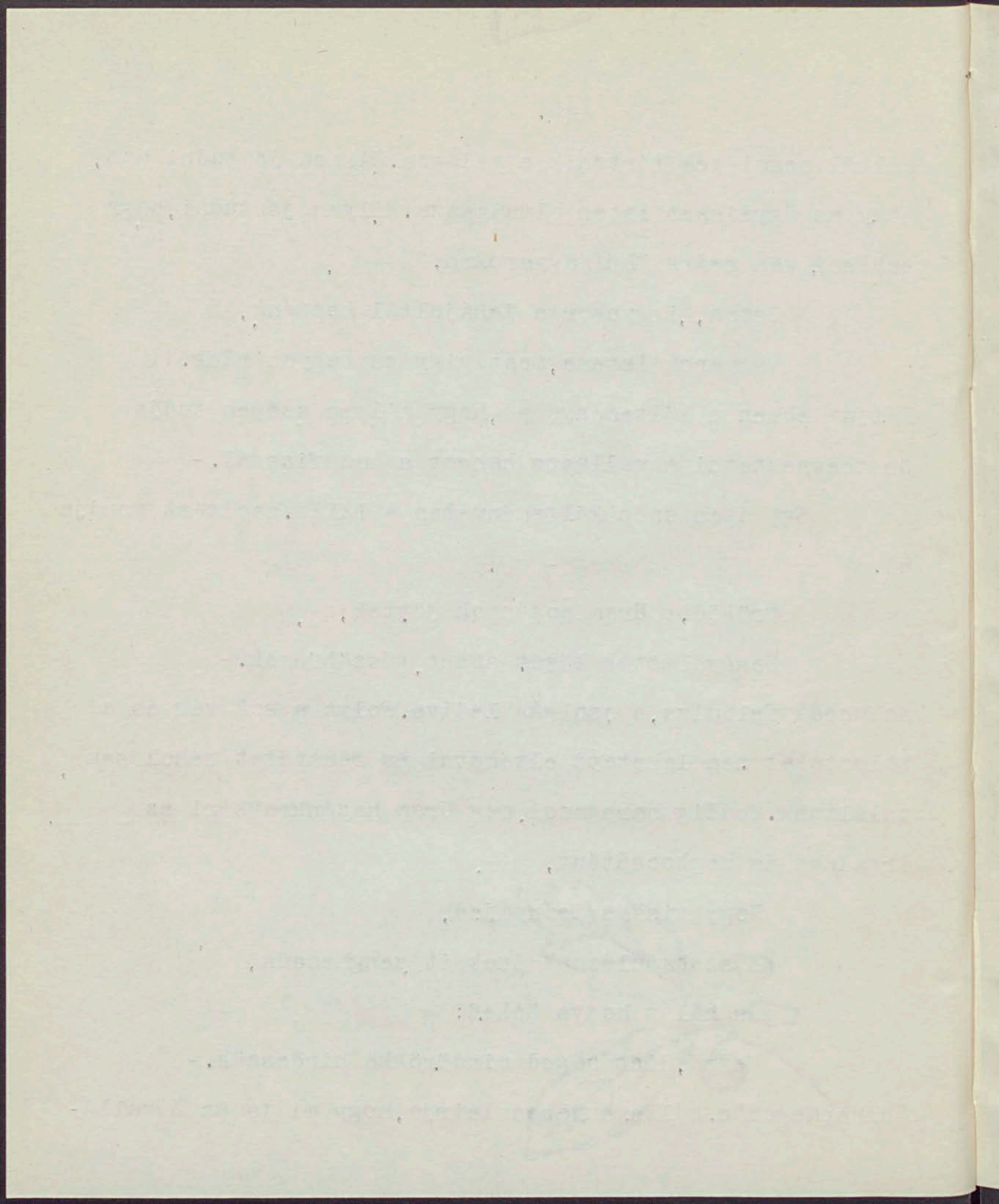
Hogy mink a Te nyájad,

A szabadulásnak énekeit zenghesstük,

És hálát hozva Néked:

Neved, dicsőséged mindörökké hirdessük. -

"Ünnepnapon" c. költeményében leírja, hogy mi is az ő vallá-



sa.

A szeretet az én vallásom,

A jótétel az imádságom.

Ha mikor egy csöpp jót tehettem:

Ünnep van aznap a szivemben!

Üdvösségét nem alapítja pogány gyűlölködésre, sem embercsinálta szűk dogmákra. Életének célja úgy élni, amint Krisztustól megtanulta, megnyugodni a jó Istenben és mindenkit testvérként szeretni.-

Kis fiát tanítja imádkozni "Imádság" c. versikéjével.

Nem ajtók mögött, bezárva tanítja fiát imádkozni,

Hanem a népes uccák szögletén,

Ahol sok a szegény.-

Ott megmutatja kisfiának a nélkülöző szegényeket, az apátlan és anyátlan árvákat,

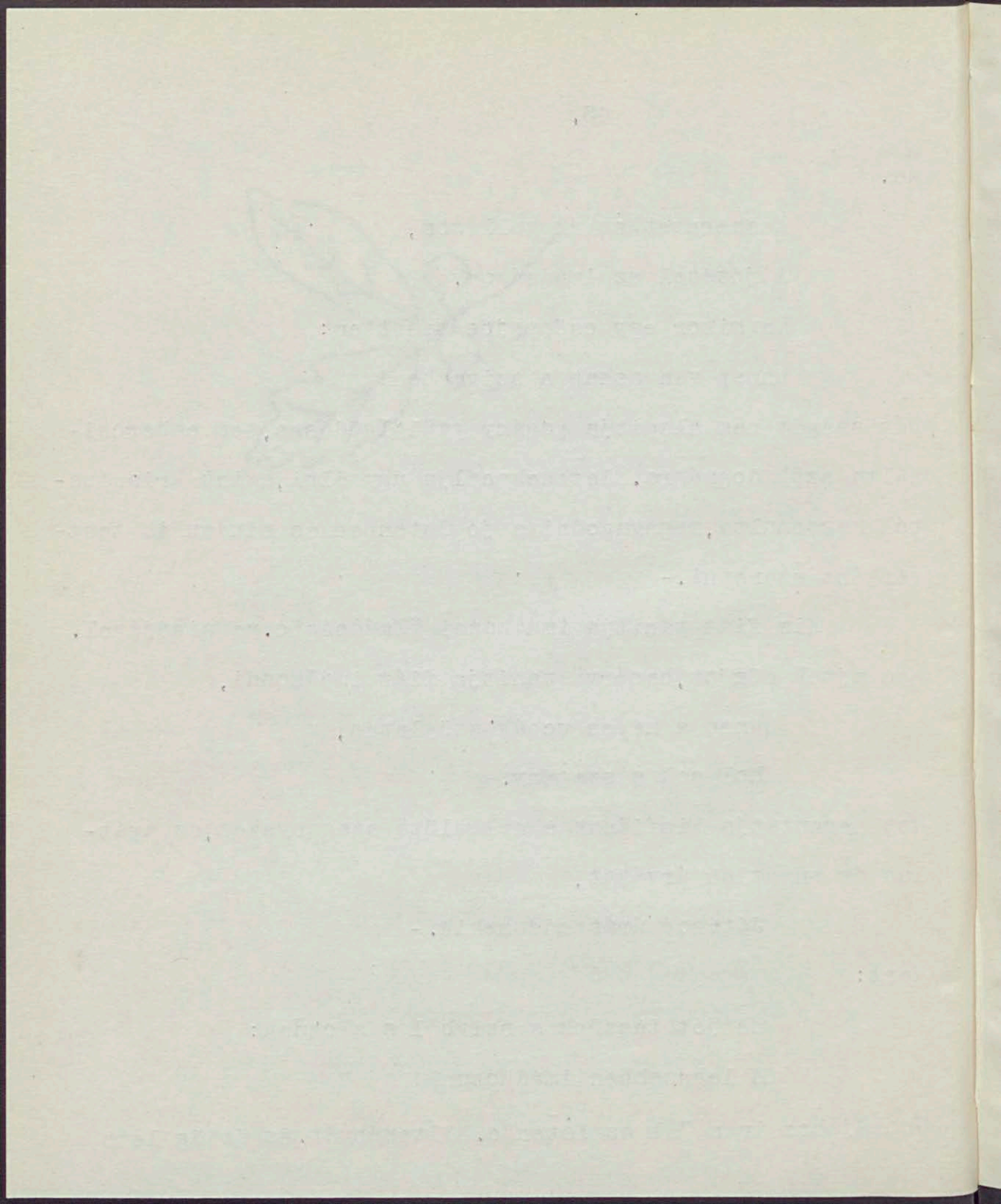
Játékos árát add nekik.-

Mert:

Ha jót teszünk s szivből adakozunk:

A legszebben imádkozunk!

Unokájához írta "Él az Isten" c. költeményét. Az ördög lett



e világon urrá.

Gyűlölködésünk és viszálykodásunk

Törré lett a kezébe.-

Költőnk azonban hiszi a szebb jövődőt, amikor a sátánoknak nem jön senki a segítségükre. Amikor pedig hozzánk menekülnek, unokáira akkor vár a legszebb munka, akik elhajtják innen a pokol fajzatát,

Mert- dies irae- van igazság

És él az Isten!

Vallásos költeményeinek a bemutatása során utolsónak álljon itt egyik legszebb költeménye- "Hitetlenek" című.-

Az Isten háza mindig állni fog,

Mig lesz az ember előtt egy titok,

Amelynek egyéb megfejtése nincsen:

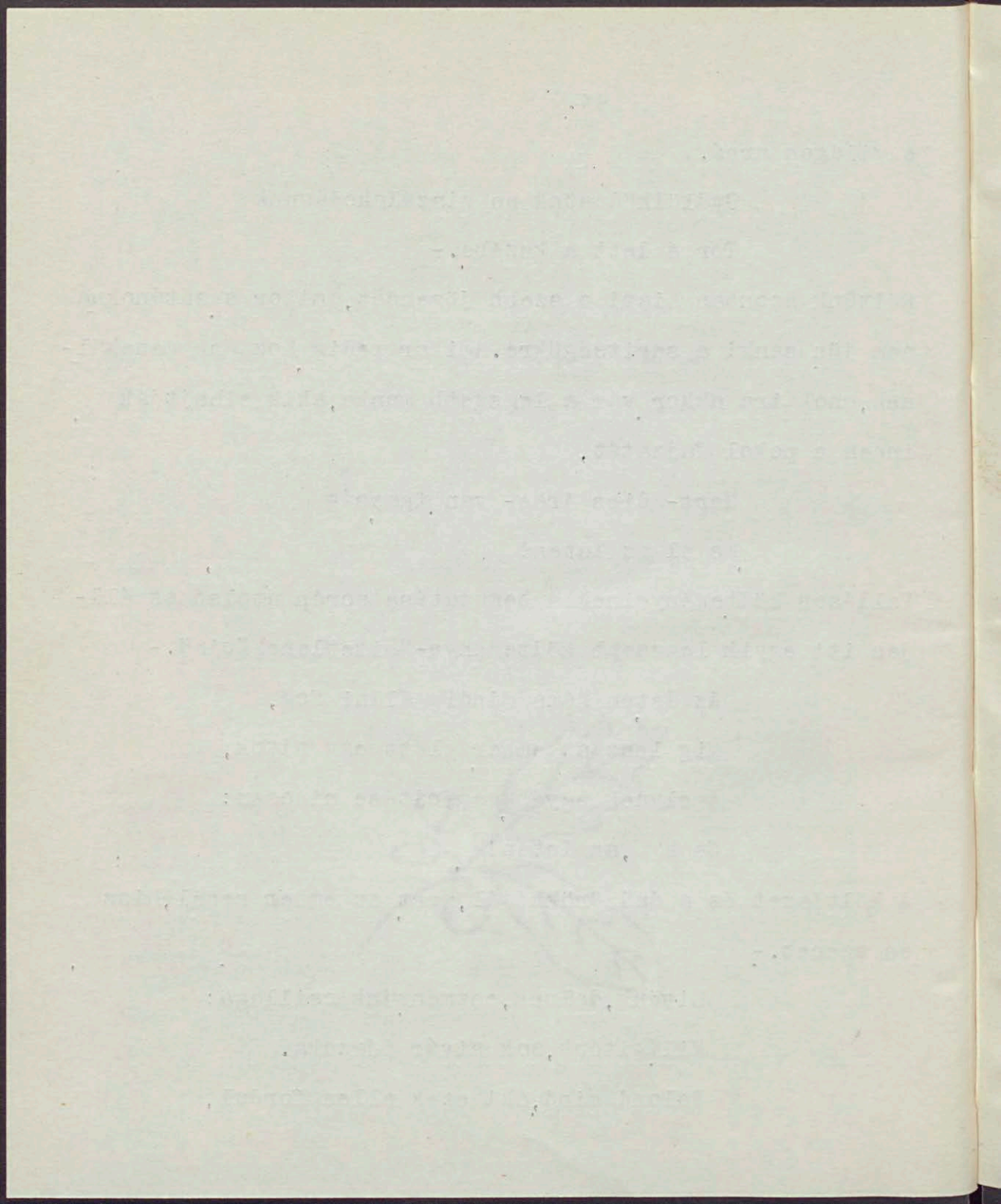
Csak Ő, az Isten!

A költészet és a dal örökké él, mert az ember remél, hisz és szeret.-

Hitünk, dalunk, eszményünk csillaga:

Világítónk, sok sivár éjszaka.

Bolond mind, aki ezek ellen fordul,

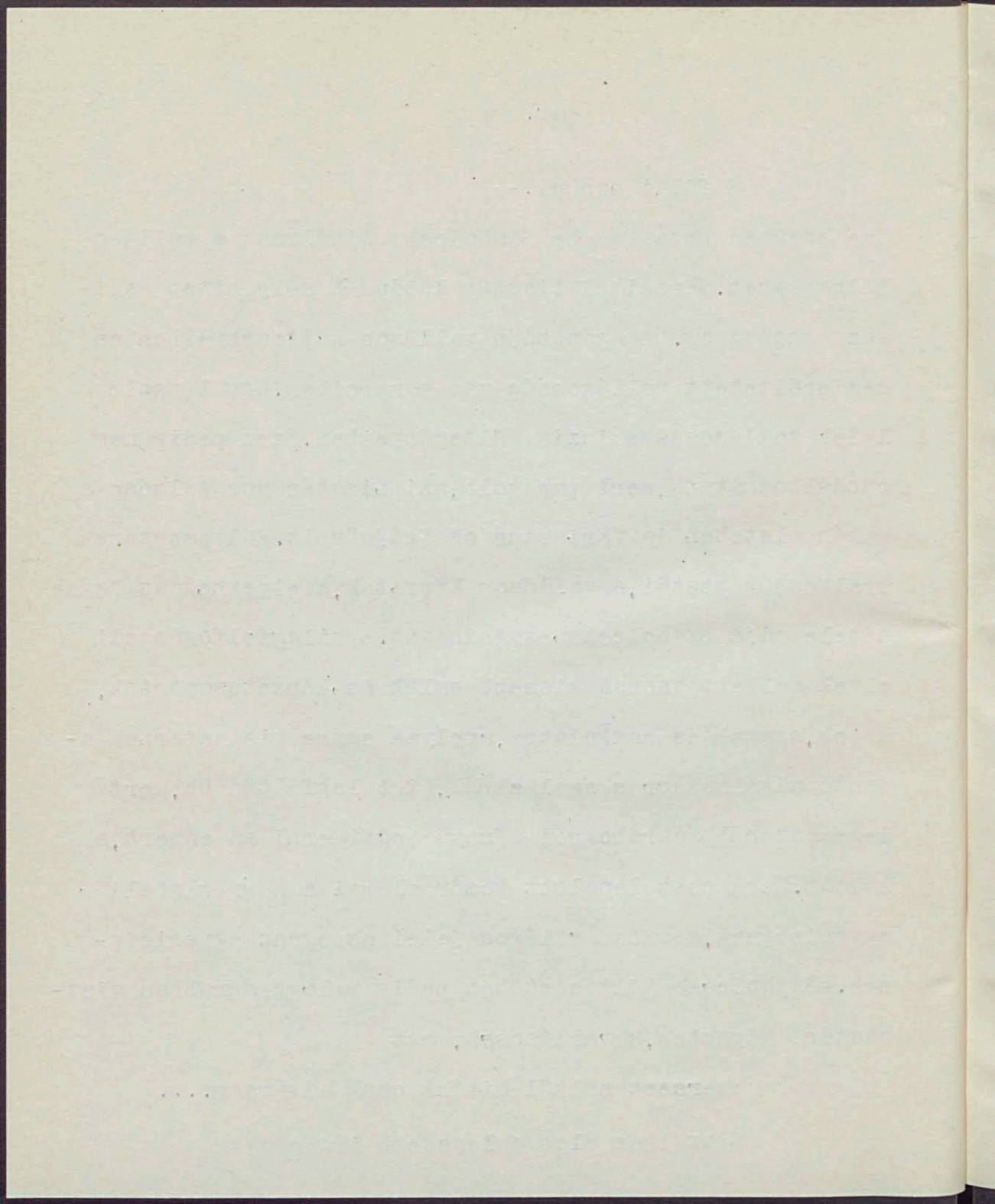


## E földi sorbul.-

Ime ezekben mutattam be Szabolcska Mihálynak a vallásos költészetét. Verseiből tisztán látjuk a mély hitet és igaz buzgóságot. Önmagát adja vallásos költeményeiben és nem erültetett vallásosság van a versiben. Egy lángoló lélek vallásossága izkik költeményeiben. Ezen pedig nem csodálkozhatunk, mert pap volt, aki hivatásához méltóan a magán életében is "Krisztus szolgája" volt. Költészetének uralkodó képzetei, a vallásos képzetek, amelyeknek az összetétele adja Szabolcska egyéniségét. A világfelfogásbeli elvek mellett vannak kisebb emlék és képzetcsoportok, képek, szavak és hangulatok, amelyek egyre visszatérnek a-  
dandó alkalmakkor s amelyekről, mint legföltünőbb, mert  
leggye<sup>21</sup>szzerűbb darabokról könnyű megismerni az embert, a költőt. Ezek csak leomlott kötörmelékei a nagy elvbeli egyéniségnek, azonban világos jelei az egész egyéniségnek. - Szabolcska költészetében pedig a leggyakrabban visszatérő képzetek, a vallásosak, mert

Szeretést nélkül hitünk csak sivárság....

S az igaz élet a legszebb imádság!



H A Z A F I A S   K Ö L T É S Z E T E .

---

Szabolcskára a mély vallásos hitén kívül nagy hatással voltak a politikai és általában a hazafias események is. Szabolcska megtalálta hazafias költészetében azt a hangot, amelyet megkívánt egy nemzet lelkessedő társadalma és amelyet a nagy összeomlás után megkívánt egy szerencsétlen ország népe. Lantján gyönyörűen szólal meg a lángoló hazaszeretet, amely csak fokozódik hazája szerencsétlen helyzetbe való jutása alkalmával. A legnagyobb szomorúság idején megtalálta a bánat legillőbb kifejezését s a nagyreménykedés idején megint ő foglalta leghivebben szavakba a közérzelmeket. Rá sohasem a koreszmék hatottak, hanem a közérzelmek. Éppen azért a hazafias költészetéből semmi sem tartozik a magyar politikai költészet történetébe; viszont a magyar társadalom történetének az írója valóságos dokumantumokat találhat verseiben. De nézzük hazafias tárgyú költeményeit, hogy azoknak az alapján ismerjük meg Szabolcskát, a hazafias versek íróját. -

Hazafias költeményeinek a sorozatát kezdjük legis



The text on this page is extremely faint and illegible, appearing as ghosting or bleed-through from the reverse side of the paper. It consists of several lines of what would likely be a handwritten note or a page of a letter.

mertebb költeményével, amelynek a címe: "A Salzburgi csap-  
székben." Egy korcsma rajzát adja, ahol sváb legények mu-  
latnak egy verkli nyikorgó hangja mellett. Az italozás he-  
vében a legények közül kettő felismeri egymásban a szere-  
tőt és vetélytársat. Nem csinálnak azonban, semmi különöset,  
csak tovább veszekednek. A sváb legények nyugalmas visel-  
kedéséről eszébe jut a magyar legények virtuskodása:

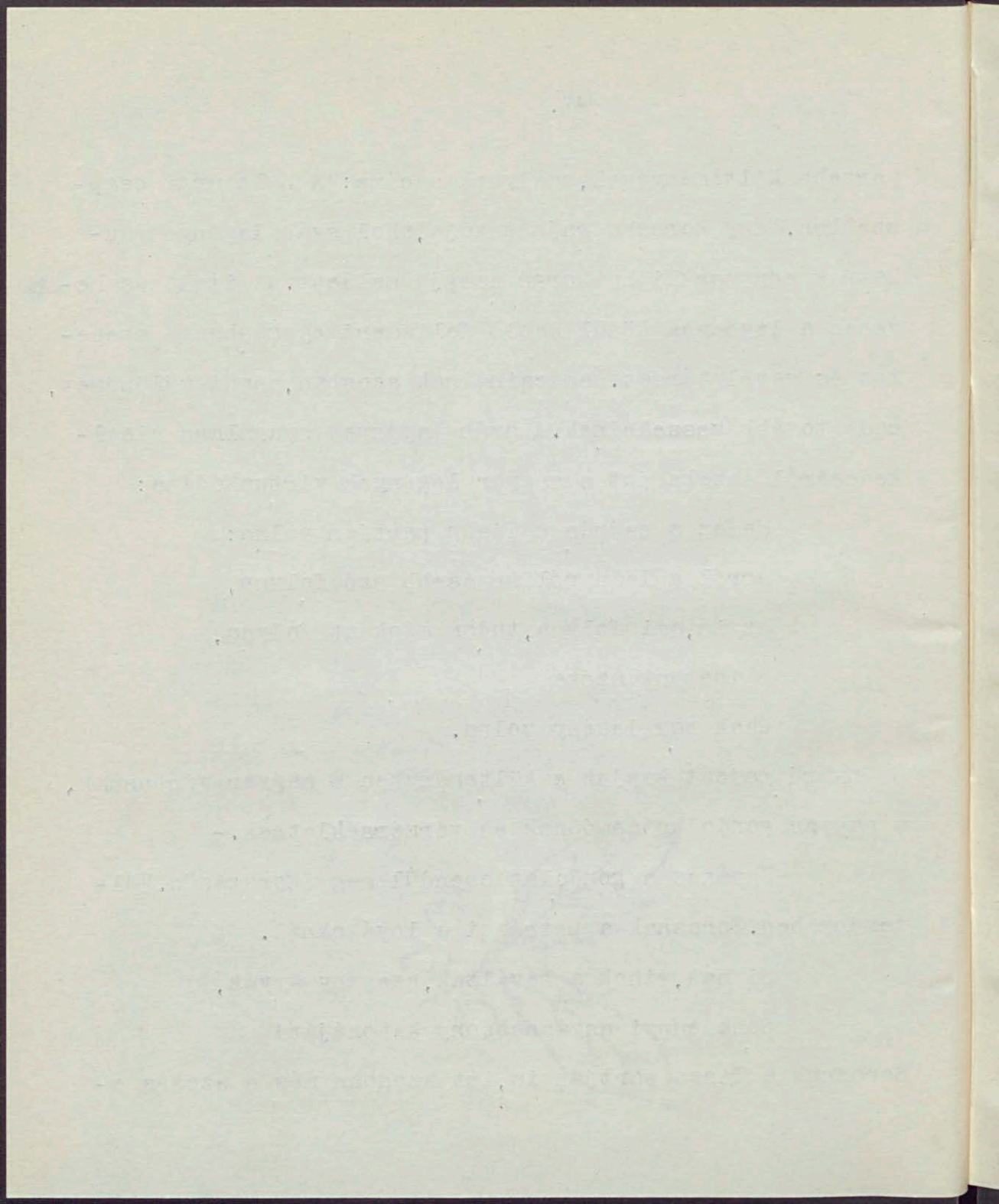
Ha ez a csárda a Tisza partján volna:  
Arról a leányról kevesebb szó folyna,  
Az is, ami folyna, tudom másként folyna,  
S idebent azóta  
Csak egy legény volna.

Gyönyörű rajzát kapjuk e költeményben a magyar virtusnak,  
a magyar gondolkozásmódnak és vérmérsékletnek.-

Ugyanez a gondolat csendül meg "Sorozás" c. köl-  
teményében. Soroznak a petrászi szlovákoknál.

Sirnak, rinak a beváltak, szegény árvák,  
Soha ennyi anyámasszony katonáját!

Soroznak a Tisza partján is, itt azonban más a szokás e-



gészen, mert a besorozott legények vígan, felbokrétázva  
s<sup>ra</sup>arkoznak.

Ilyenkor ott csak a lányok sirdogálnak,  
Meg az, akit nem vesznek be katonának!

"Anyaföld" c. költeményét az Amerikába kivándoroltak  
szájába adja. Levelek jönnek a kivándoroltaktól, akik  
visszavágynak, mert ott kin az élet.

Eperfa lombja közbebólogat:

Ne hagyjátok el a hazátokat!

Itt a költő veszi át a hangot és kéri honfitársait, hogy  
ne hagyják el a hazájukat. Lehet, hogy méha talán a sors  
mostoha,

De az anyaföld hű és jó hozzátok.-

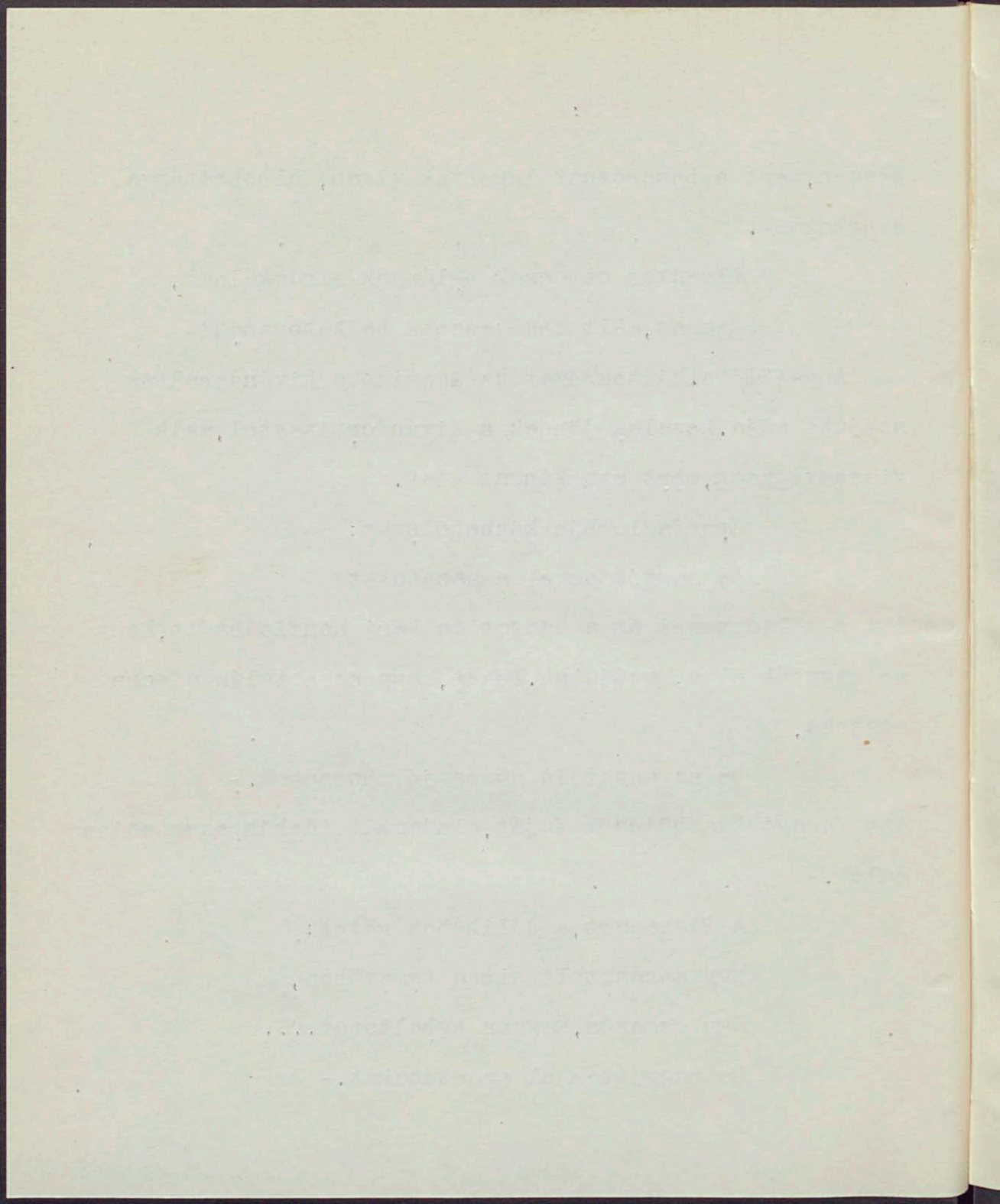
Itt faragták a bölcsők fáját, mindenkit ideköt ezer szines  
emlék.-

A Tiszapart, a délibábos rétek:

Egy marasztaló sir a temetőben,

Egy ösmerős, magyar égboltozat....

Ne hagyjátok el a hazátokat.-



Az elkeseredett hazafi hangján kezdi, de lelkes honfiu hangján végzi "Rákóczi nótáját" c. költeményét. Hallgatja Rákóczi nótáját s felujjong a lelke, mert Rákócziék lelke árad ki belőle.

Most vagy soha még, mi szegény anyánkért,  
Árva hazánkért: rajta, előre. -

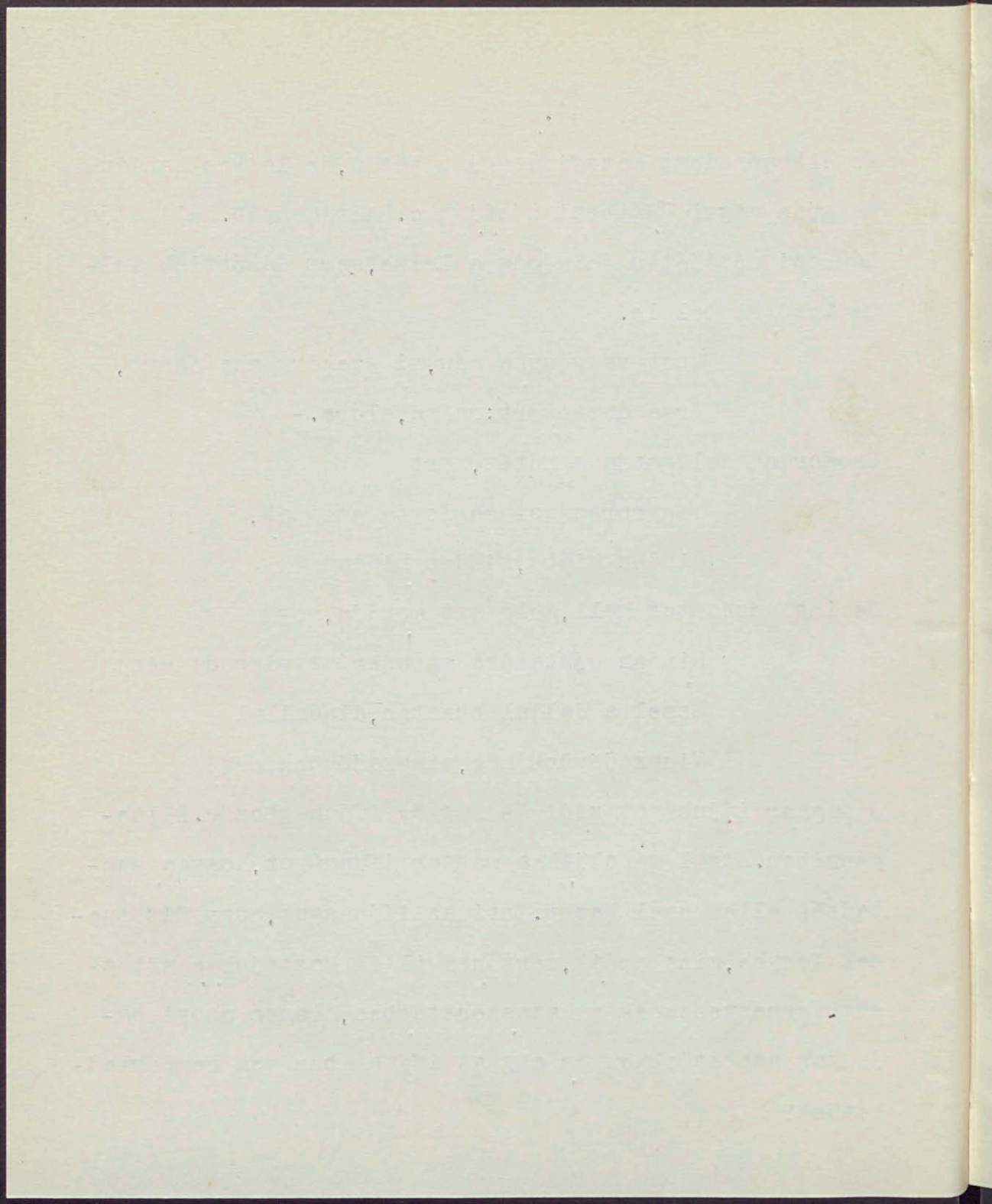
Szomoruan hallgatja a nótát, mert

Magy<sup>a</sup>rországot megfogta az átok,  
Minden hiába, minden hiába!

De intő szózatot hall, mely azt mondja, hogy

Minden éjszakára egyszer megvirradt még!  
Ezzel a dallal büszkén, diadallal  
Visszajövünk még, visszajövünk még!

A magyar ifjuságot védi "A magyar ifjusághoz" c. költeményében. Azzal vádolják a magyar ifjuságot, hogy a szabadság ellen emel kezét. Inti az ifjuságot, hogy öltözzenek fénybe, mint apáik, mert nem illik hozzájuk a sötétség. Versenyezzenek a hazaszeretetben, hiszen annyi baja van nemzetünknek és még az ifjuságban sem reménykedhetünk?



Reszketek érted, hazám ifjusága.

Öltözz te fénybe, fénylő napsugarba,

Mint ahogy tették: apád, nagyapád,

Nem illik a sötétség meze rád!

Gidófalvy Istvánhoz írja: "Utravaló gyanánt" c. költeményét.  
Utra indul. Utazása közben nagy és hatalmas nemzeteket fog  
látni, hol mindenki gazdag és megelégedett. S ilyenkor májd  
ha hazagondol

S mikor nem látja senki,

Szemedből egy könnyüt törölsz ki.

De ezt a könnyet nem szabad szégyelni, mert a könny között  
megacélozódik a lélek s így még elhagyott hazáját jobban  
fogja szeretni. -

Szent az <sup>a</sup> könny, szent az a bánat,

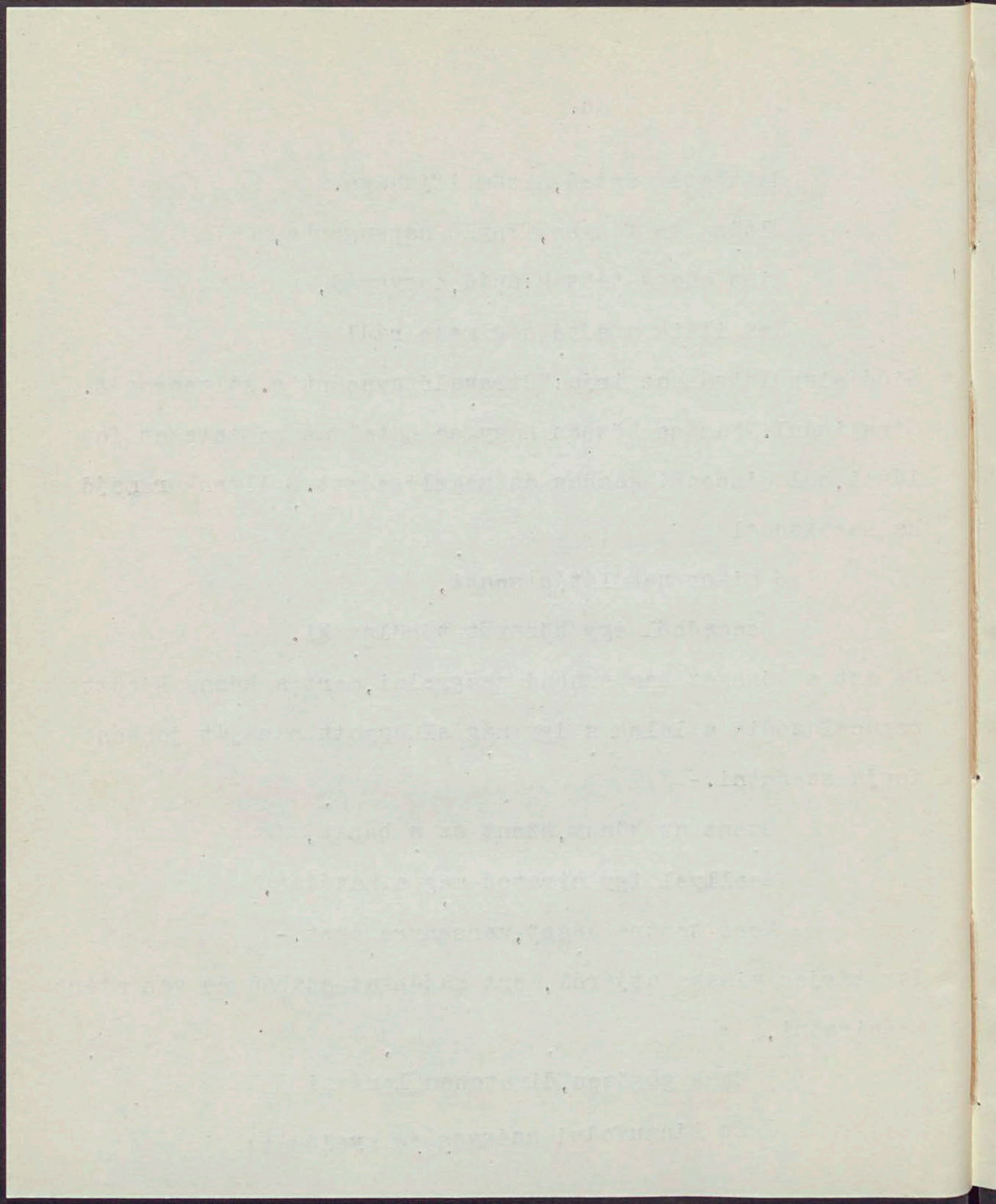
Amellyel így siratod meg a hazádat,

Mert tettere kész, versenyre éget. -

Igy térjen vissza utjáról, mert hazánkat szabad és van miért  
megsiratni,

Csak gögösen, divatosan lenézni

És kicsufolni szégyen és gyalázat!



Éjszaka virraszt a költőnk és képzeletében a csaták zaját hallja. Nagyon erős a harc és a magyart ott látja küzdeni, ahol legerősebb a harc.

Arcom kigyul, örömkönny gyül szemembe

S büszke vagyok rá, hogy magyar vagyok!

De amint továbbnézi a küzdelmet és a vértengert:

Kétségbeesve fölzokog a lelkem,

S szégyenlenem kell, hogy ember vagyok.

/Világháboru c./

Szeretett hazáját magához hasonlítja, mert

Egy jó szóért az inged is odaadod.-

Mának él a hazája is, mint ő, s nem kutatja a jövőt s mégis kiheveri mindig a bajt. Sok a terve, a hozzákezdés csupa tűz, a folytatás szalmaláng. Szabadságért küzd a haza s mégis rabigában görnyed, mint költőnk.

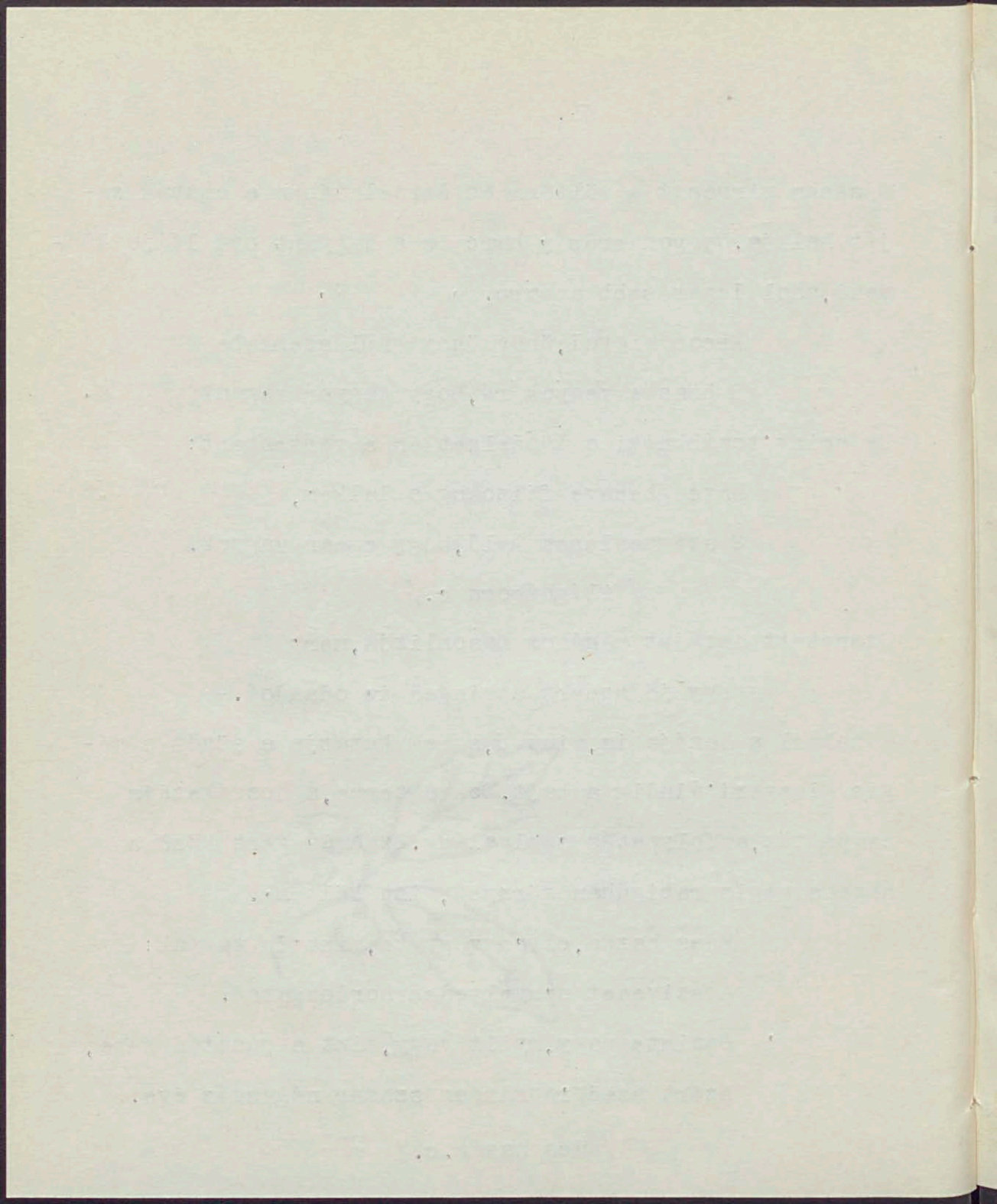
Édes hazám, olyan vagy te, mint én vagyok:

A szivedet a nyelveden hordozgatod.

Őszinte vagy, nyílt vagy, mint a pusztád képe,

Azért szed rá minden szamár négyszáz éve.

/Édes hazám. c./



Ismét a kivándorlás elleni keserű hangulatában írta:  
 "Hír a falunkból" c. költeményét. Falujában elterjedt a szomorú hír, hogy Amerikában beszakadt egy bánya. Szomorú az egész falu, mert

Bizonytalanság, kétsége, reménye

Óli a szívet: jaj meghalt-e? él-e?

Felsőhajt a költő:

Hova jutottál én szomorú népem,

Hogy a szíved ott ver, túl a világvégen?

Gyönyörű a természet Magyarországon, de senki nem gyönyörködik most abban, mert

Meseországban beszakadt egy bánya!

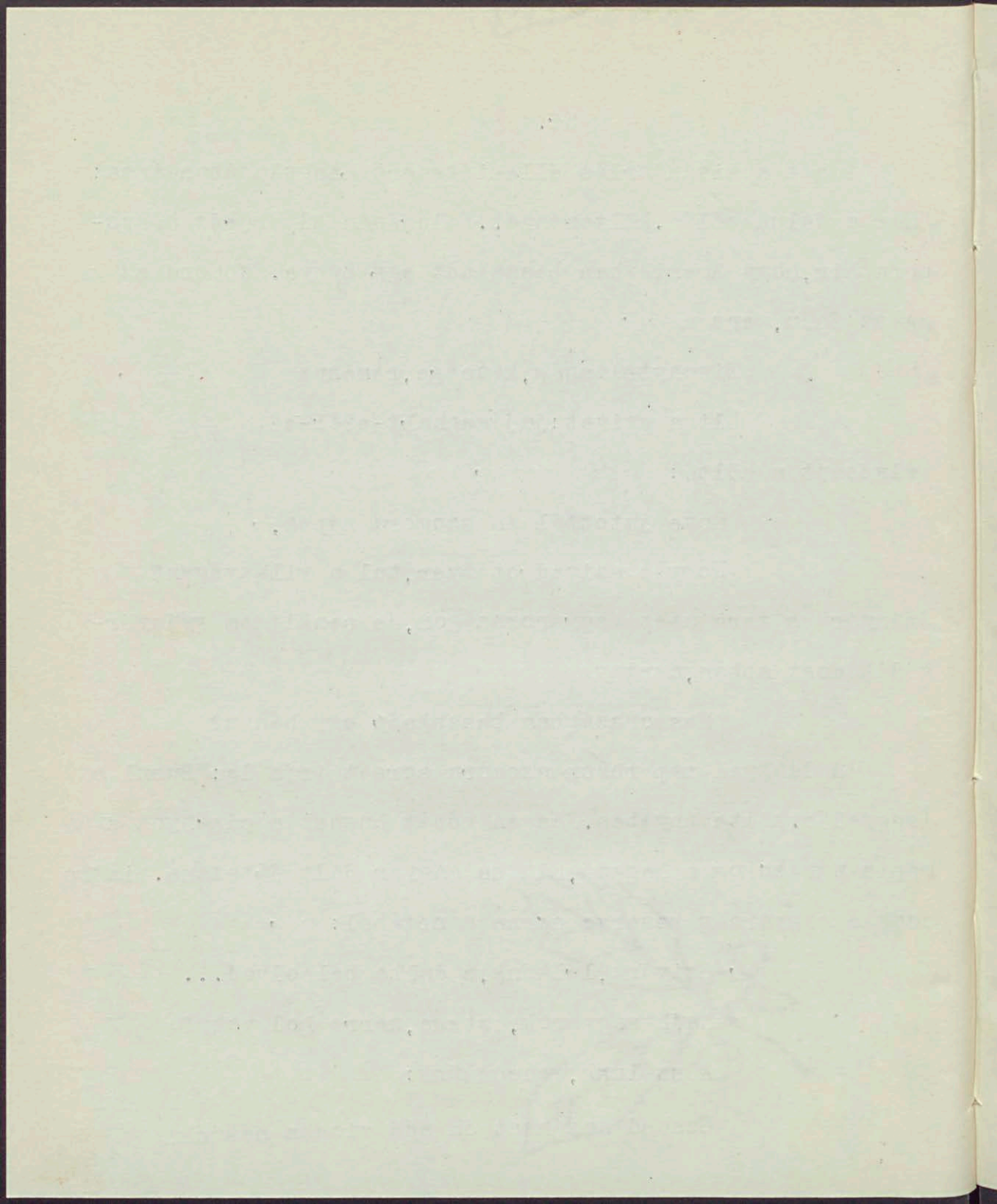
A lengyel nép rokon szomorú sorsát írja le: "Busul a lengyel" c. költeményében. Idegen nótát húznak a cigányok s mégis úgy zokog a hegedű, mintha magyar dalt játszana. Mintha csak a magyarság keserve sirna a nótából:

Szívünk, lelkünk, a dalba beleolvad...

Hajh magyarok, Istene, merre hol vagy?

Köszálunk, menedékünk:

Szabad hazánkat óh add vissza nekünk!



Magyar büszke öntudata iratta Szabolcskával: "Magyar vagyok" c. költeményét. Büszke arra, hogy magyar, mert ez a nép védte meg török-tatártól Európát. Ezer ellensége van a magyarnak s a "jó barát" már ácsolja a keresztfát, de nem fél a jövőtől:

Hadd jöjjön, aminek jönni kell,

Isten él, én nem veszhetek el!

Büszke a költő, hogy magyar és tudja, hogy ez lesz a halála, mert:

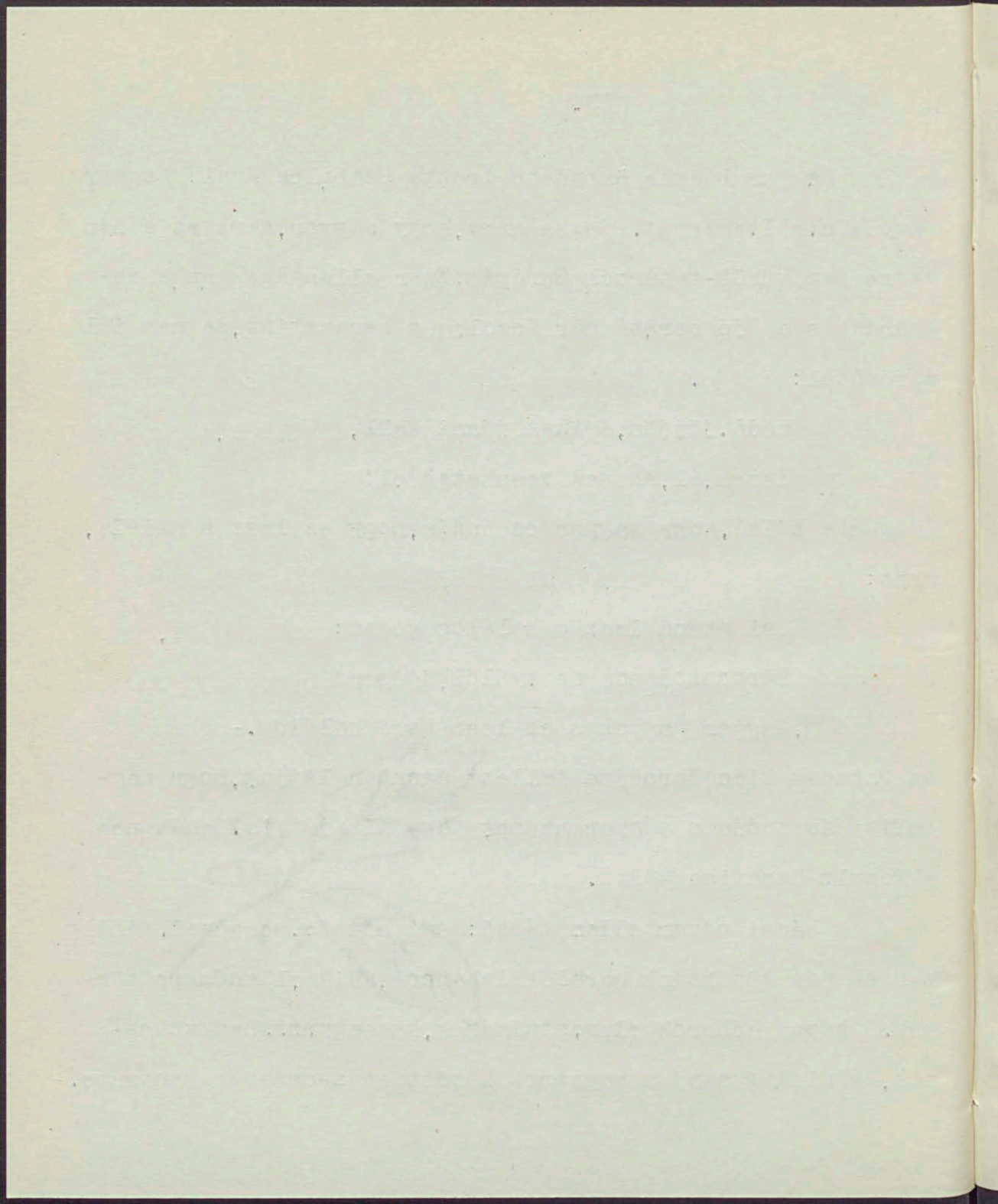
Ösi átkom lesz a halálos végem:

Pártoskodásom és gyűlölködésem!

Magyar vagyok s ez lesz majd halálom.-

Az öntudat kidomborodása mellett azonban látjuk, hogy megemliti és tudja a magyar nemzet nagy hibáját is. Tehát nem elfogult hazafias költő.

A bécsi udvar ellen támad: Régi nóta" c. versével. Mindig vannak még közöttünk maradék labancok, akik ellenünkre törnek. A bécsi hóhérok elpusztulnának, ha magy<sup>a</sup>rok nem volnának, de mindig akad a magyarok között eb a császár keny<sup>e</sup>rére.-



Cudar nép a labanc:

Ellabancolná a

Mennyei jussát is,

Verje meg az Isten a haló porát is.-

Igen kedves, inkább népdalszerű hazafias költemé-  
nye: "A magyar nóta" c.

Tele van a magyar nóta virággal,

Szerелеmmel, bugó galamb szavával.

Boldogsága: beragyogja az eget,

Bánatában: mélyebb, mint a tengerek.

Tele van a magyar nóta sirással is, mert négy század keser-  
veit panaszolja, de tele van reménnyel is, a jobb jövőök  
fényével. Olyan a magyar nóta, mint amilyen a magyar hem-  
zet:

Rózsaszírom, rózsatövis egy ágon..

Nincs minálunk árva nép a világon!

Büszke nemzetére és nem félti senkitől. Jöhetnek az  
ellenségek, feszithetik keresztre:

A" harmadnap" zord ideje lejár,

The first part of the paper is devoted to a general discussion of the problem. It is shown that the problem is of great importance in the theory of the structure of matter. The second part is devoted to a detailed study of the problem. It is shown that the problem is of great importance in the theory of the structure of matter. The third part is devoted to a detailed study of the problem. It is shown that the problem is of great importance in the theory of the structure of matter. The fourth part is devoted to a detailed study of the problem. It is shown that the problem is of great importance in the theory of the structure of matter. The fifth part is devoted to a detailed study of the problem. It is shown that the problem is of great importance in the theory of the structure of matter.

S a sirunkat fedő kő félre áll.

Nem kell a magyarságot félteni, mert az a nép nem lehet rabszolga, amelyikből Petőfi született, mert ott virraszt: "Az örök, szent szabadság Istene." A magyar név örök diadalt jelent minden elbukás fölött.

E vad zürzavarban népek veszhetnek el,  
Petőfi nemzetének élni kell!

/Petőfi nemzete c./

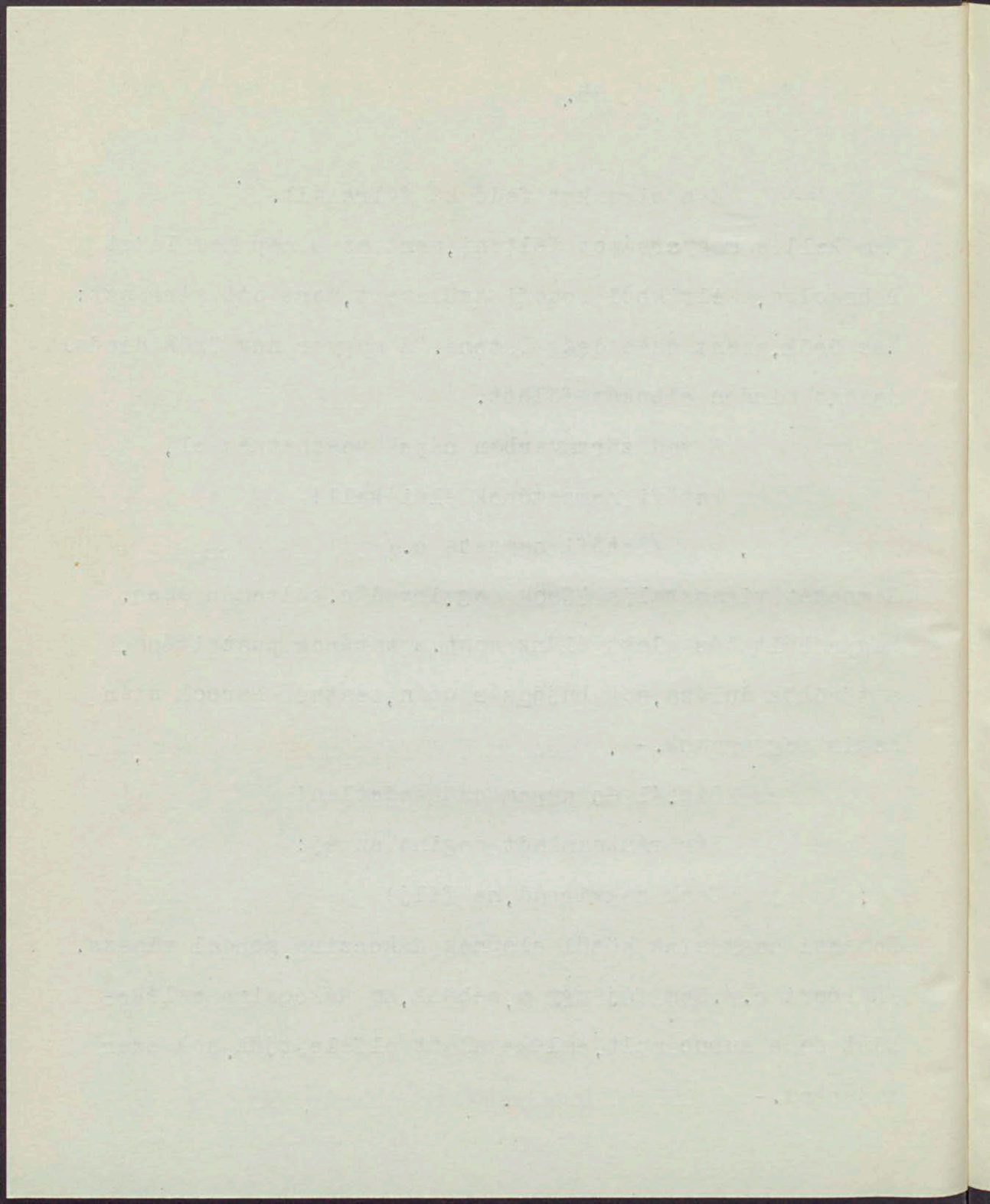
Nemzetét vigasztalja "Csak megvirrad" c. költeményében. Megpróbáltatás alatt élünk most. A tatárok pusztítása, a törökök dülése, sok bujdosás után, testvér-harcok után mégis megvagyunk. -

Bizzál én népem csüggedetlen!

Bár ránkszakadt megint az éj:

Csak megvirrad, ne félj!

Nemzeti nagyjaink közül elsőnek Rákóczira gondol vissza. /Rákóczi c./. Nem fáj ugy a sebünk, ha Rákóczira emlékezünk és a kuruc mult emléke alatt elfekejtjük sok ezer bajunkat. -



Most megértjük a bujdosókat, hogy megszaporodtak a bajaink  
 s mindenfelé "Márvány-tenger" van. Amíg Isten van, nem lehet,  
 hogy Rákóczi népe rab legyen. Lesz még husvét ünnepe, meg-  
 szólalnak még a tárogatók:

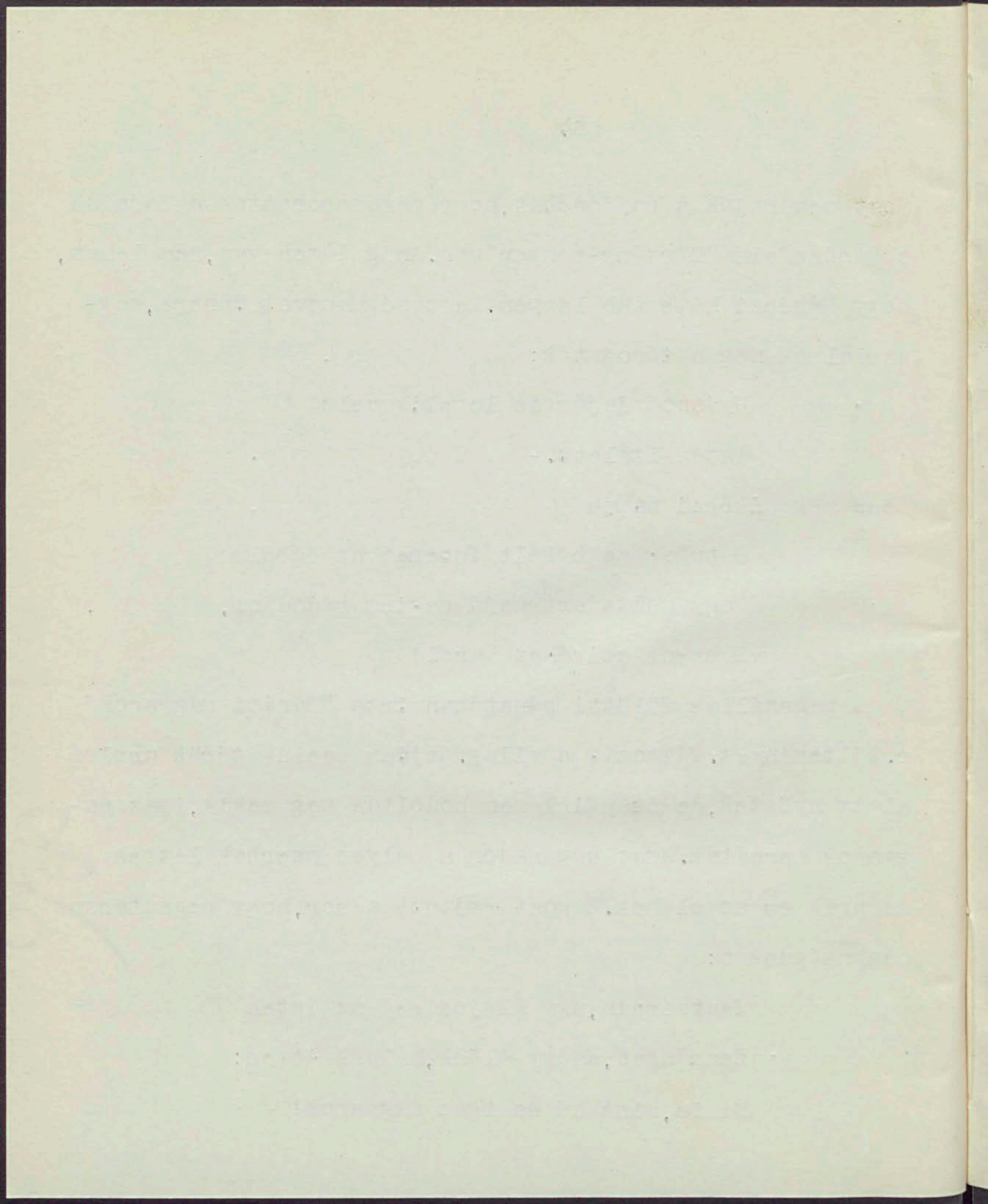
Gyászod lejár és letelik vele  
 Isten ítélete.-

Lesz még Rákóczi napja

S tudom megbékélt Istened az égből  
 Nagy multadért majd megint rád hajol,  
 S szent szívéhez karol!

A megszállás fölötti bánatában írta "Bánáti magyarok"  
 c. költeményét. Változik a világ. Hajdan őseink török uralom  
 alatt nyögtek, de ősapáink nem hódoltak meg nekik, igaz ma-  
 gyarok maradtak. Most ugyanazon a helyen szerbek lettek  
 az urak és az oláhok. S most rajtunk a sor, hogy megmutassuk  
 magy<sup>a</sup>rságunkat:

Testvéreim, úgy áldjon meg az Isten  
 Bennünket, ahogy élünk, halunk itten:  
 Mi is, mint hű és igaz magyarok!



Nótás nemzet volt a magyar mindig, amikor a Turul madár után vándorolt. Lehel kürtjének a hangja mellett magyar nótára ittak áldomást. Ha az ütközet nem sikerült, akkor is dalolva sirtak. E dalokból nótafa nőtt minden tanyán. A dalos szerelem virágénekeiktől borult virágba a délibábos rónaságunk. A kurucoknak azonban eltörték a tárogatóikat, de azért tovább éltek a nóták, mert a dalnak örökélete van.

Szabad hazában a dal is szabad

Bontsd ki hát tiszta, fénylő szárnyadat

Mi ősi szép dalunk.

E strófánál megjegyzi Szabolcska, hogy magába suggerálta azt, hogy a magyar szabad. Így dalunk:

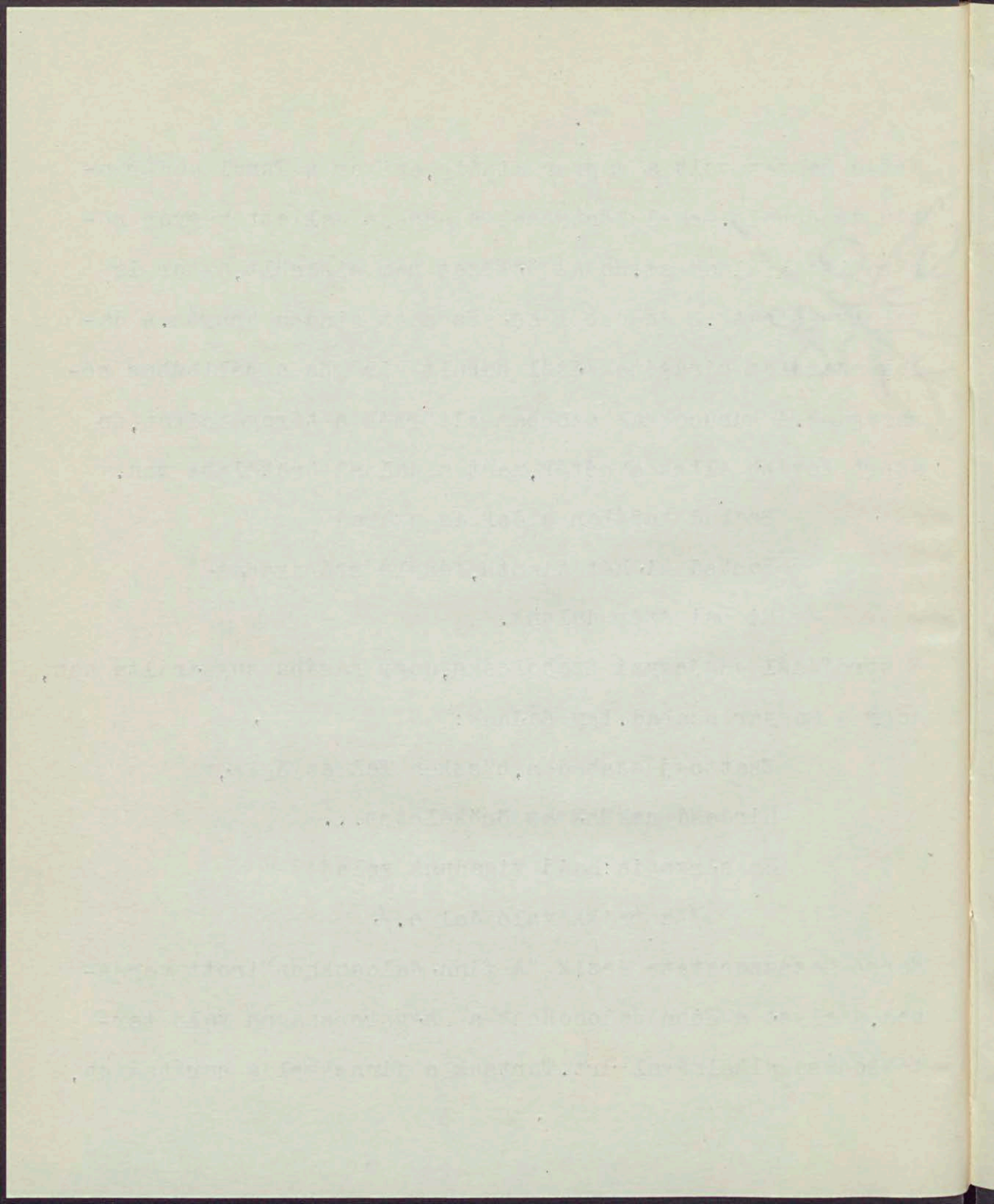
Csattogj szabadon, büszkén fel az égig,

Hirdesd nekünk az örökéletet...

Ha sirva is: hadd vigadunk veled!

/Az örökkévaló dal c./

Forró hazaszeretete érzik "A finn dalosokhoz" írott versében, amelyet a finn dalosoknak a Magyarországon való tartózkodása alkalmával írt. Tartsuk a finnekkel a barátságot,



hiszen olyan szomorú az ő nótájuk is, mint a miénk. A finnek szomorú dalára könnybelábad költőnk szeme, mert mintha csak a magyar nótát hallaná:

Kiérzik, hogy hazátlan rab a hazátok,

Emlék és vágy nektek is szabadságtok!

Tudnak-e vajon a finnek is együttssírni a nótával s az éneklés közben nem markol-e valami a szivükbe, mint nekünk. S ha hazatérve elmondják a dalosok, hogy a magyar nemzetet milyennek találták,

Azt az egyet rólunk ne felejtsetek:

Hogy mi itt is megmaradtunk

A pusztaság, a szabadság nemzetének!

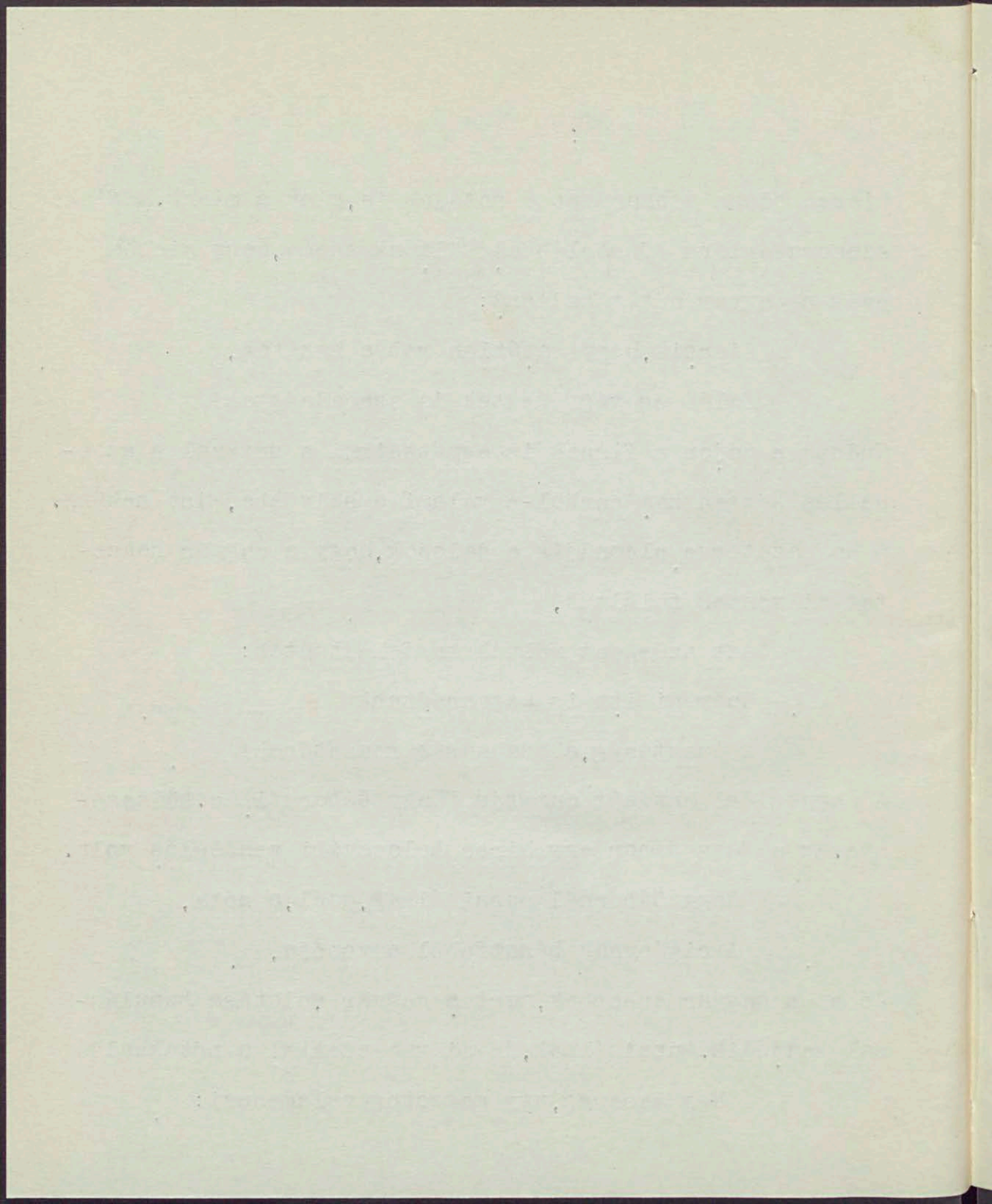
A magyar dal hatását mutatja "Nagy Gábornál" c. költeménye. Ez a Nagy Gábor egy híres kolozsvári vendéglős volt.

Nagy Gábornál muzsikálnak, szól, a nóta,

A cigánynak bánatfából a vonója,

Jó ez a magyar embernek, mert a magyar mulatása busulással kezdődik. Muzsikálnak, de mi van ezekkel a nótákkal?

Ugy kesereg, úgy megzokog valamennyi:



Hogy a könnyem is kicsordul,

Hogy nem tudok, csak azért sem hazamenni!

A költő vigasztalódik:

Ne sirjatok, ne sirjatok magyar nóták,

Ácsolnak még a pokolban akasztófát.

Felkerül még arr az összes olyan kutya-lelkü,

Aki magyar és mégis a magyart bántja!

Március idusára írta "Imádság" c. költeményét. A szabadság Istenéhez imádkozunk ezen az ünnepen és tékozló fiuként állunk előtted. Egy félszázadon keresztül legszentebb volt nekünk e nap és lelkünk ittas volt a honszerelemtől. És mi azt hittük, hogy a szabadság Istenének népe vagyunk. De idegenek átka zúdult reánk, akik nem értik szíveink dobbanását és ez átok rabjai vagyunk. A világ csak néz reánk, gunyol s mi könnyes szemmel tekintünk vissza "ama nagy márciusnak idusára." De mi hisszük, hogy lesz még feltámadás és hogy nem hagy el bennünket a szabadság Istene. Sokat vétettünk ugyan ellene, de apáink-ért, a vértanukért könyörgünk Hozzád, szánj meg bennünket és adj egy szebb jövődöt. -

1870

THE

1870

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

E multakért Uram,

S egy lejövendő, tisztább nemzedékért:

Szabad hazánkat, óh add vissza nekünk!

Rokon az alaphangja "Mégváltás" c. költeményének. Virágvasárnap van. Jön a Megváltó, virágot az utjára. Jön az Igazság:

Hozsánnal! Édes nemzetem te,

Emeld fel tűrő arcodat.

Ne féljen hazánk a jövő viharától, mert az eszmét nem lehet megölni, mert

Az Igazság nagypéntekére

Mindig husvét következik!

Hazafiui hite sugallta "Hadbaszálláskor" c. költeményét.

A daliás nagy napokban gyönyörű szép a magyar nemzet, Mindig ilyen, amikor harcban áll. Virág van a katonák süvegénél, dal az ajkukon. Ilyenkor lehet igazán megérteni Petőfi egy-egy dalát. Győzni fog a magyar, a dalból kicsendül a győzelem. Győznek, mert

Nincs a kerek nagy világnak

Lelkesebb, hübb népe nálad,

Én daliás nemzetem!

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Az egész országban a magyarok győzelmes csatáiról beszélnek.  
Az egész országban szerte látni

Glóriás asszonyok szótlán dicsőségét,  
Fegyvertelen hősök örök dicsőségét.-

Megtelik a költőnk lelke reménységgel e hitben:

Jöhet rá vihar, vész -érzem- akármennyi:  
Ennek a nemzetnek nem lehet elveszni.-

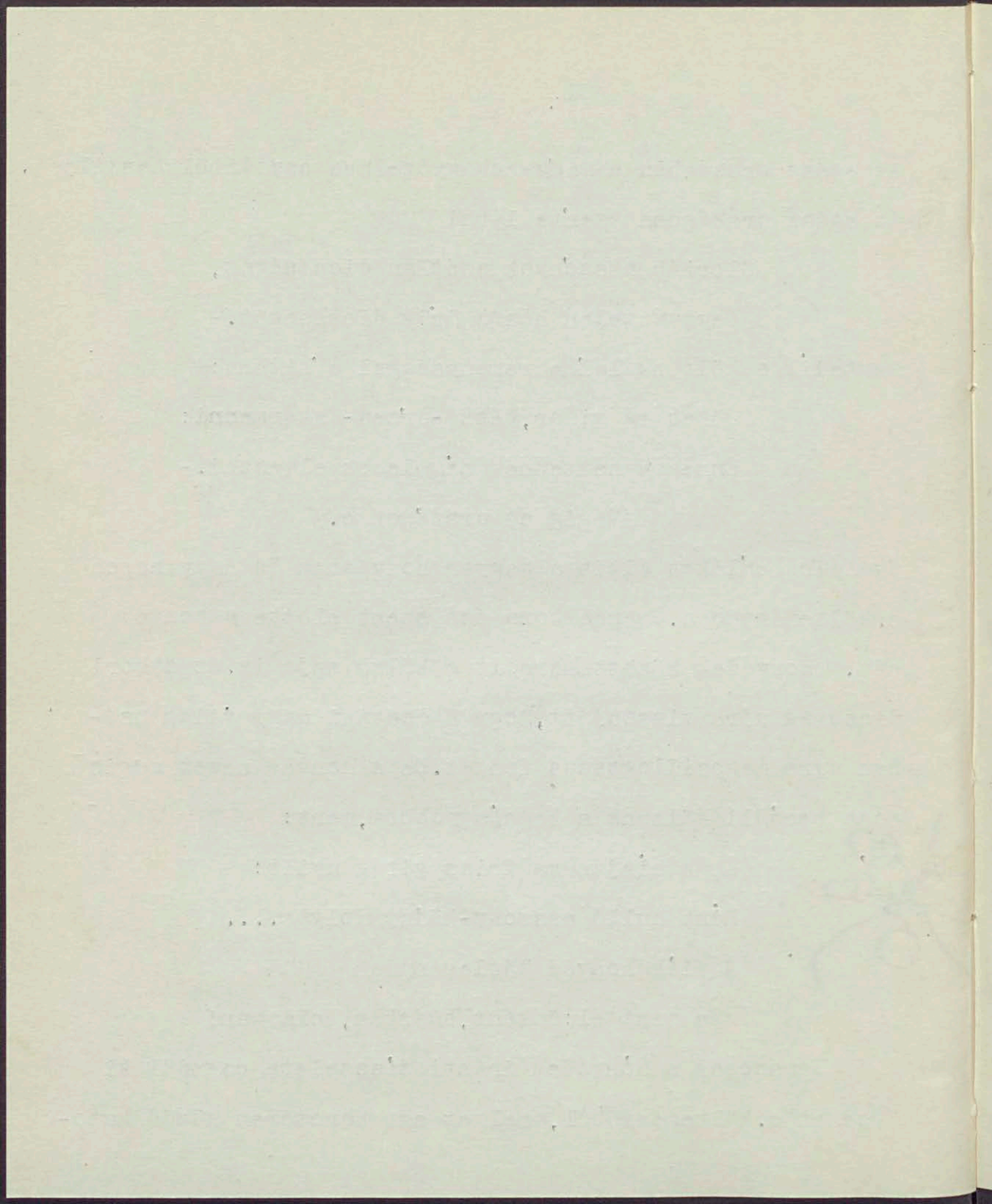
/Végig az országon c./

Gyönyörű emléket állít a magyar honvédnek "A nagy napon"  
c.költeményében. Gyermekkora óta szent előtte a honvéd  
név. A honvédek között harcolt a költő apja is. Az akkori  
dicsőség újra visszajött, hogy a mostani nagy világtusá-  
ban újra megcsillogtassa fényét. De a honvéd nevet mégis  
most becsüli költőnk a legnagyobbra, mert:

Apám sirján ma friss virág nyílt:  
Mint hulló asszony-könny folyam....  
A fiam honvéd közlegénynek

Ma ment el: önként, büszkén, boldogan!

Ugyancsak a honvédek iránti tisztelete csendül ki  
"Üzenet" c.költeményéből, amelyet egy harctéren küzdő kato-



nának küldött bibliába irt emléksorok gyanánt. Csak győzni,  
vagy halni szabad. Nem kell az ellenséget kimélni:

Irtsd, ne kiméld, hogy a honvéd nevet

Unokája is emlegesse meg.-

De ha harc után egy ellenséges katona árván a kezünkbe kerül,  
könyörüljünk rajta és hajoljunk le hozzá

Testvér gyanánt, hogy a honvéd nevet

Unokája is emlegesse meg.-

Igen kedves "Könnycsepp az égben" c. költeménye. Az Ur  
ítéletet tart, hogy háboru legyen-e vagy béke.

A mennyei igazság mérlegébe

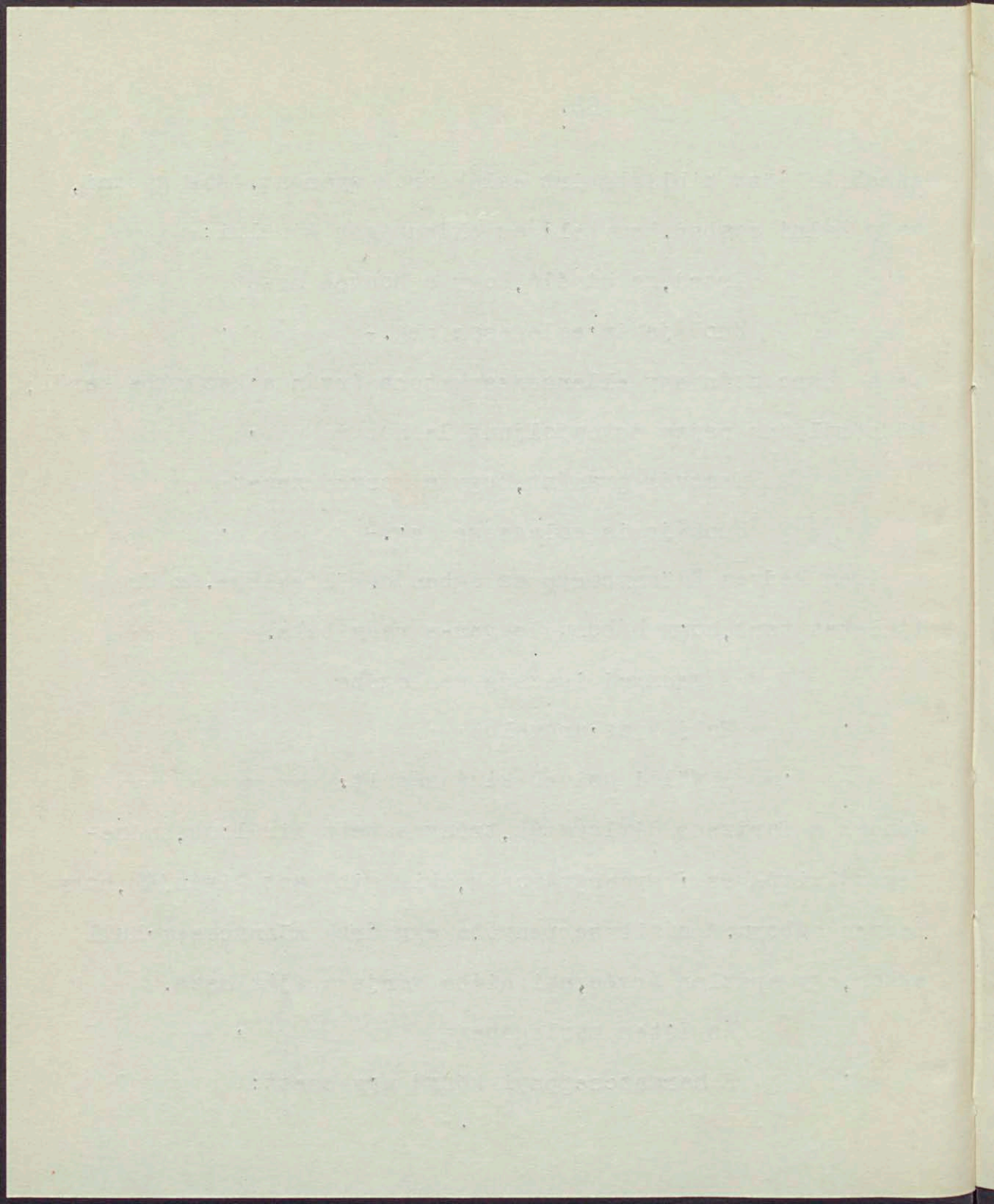
Rakják az angyalok

A földi szivek kívánságait.

Jönnek a farizeus diplomaták, trónvesztett királyok, hadse-  
regszállítók és fegyvergyárosok, akik mind azt kívánják, hogy  
legyen háboru. A másik serpenyőbe egy árva könnycsepp hull  
ekkor, egy apátlan árváé, aki hiába várja apját haza.

És Isten mérlegébe

E harmatcseppnyi könnyü ugy esett:



Hogy hosszan visszhangozták az egek

Az Ur döntését: béke, béke, béke!

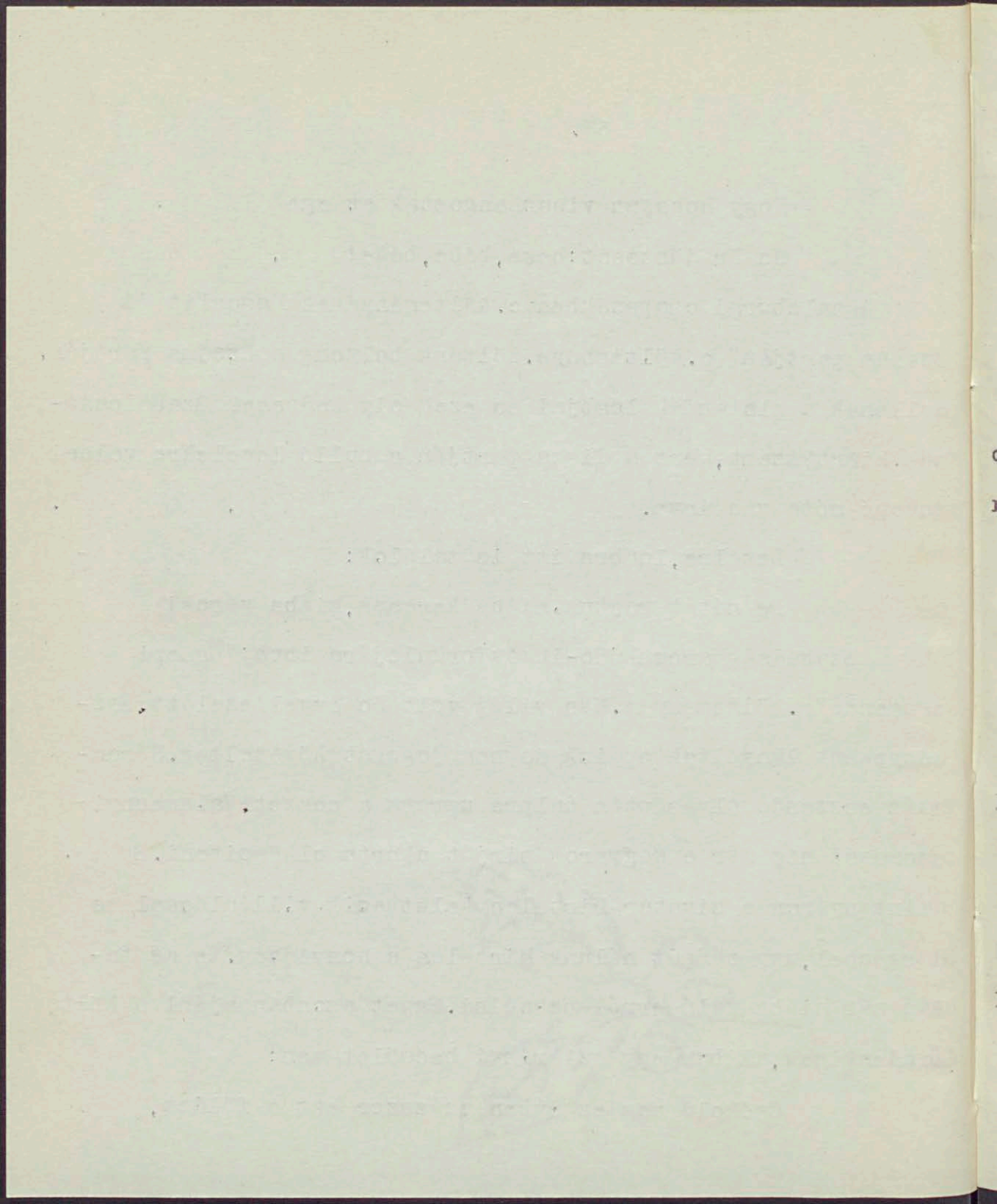
A salzburgi csapszékben c. költeményéhez hasonlít "A Szajna partján" c. költeménye. Költőnk bolyong a Szajna partján. Hullanak a plátánfák lombjai és ezek oly kedvesek Szabolcskának. Miért? Azért, mert a Tisza partján a hulló levelekre valami zokogó nóta van írva.

Levéltre, lombra itt is talállok:

De nótát rajtuk hiába keresek, hiába várok!

Szabadságharcunk 50-ik évfordulójára írta "Ünnepi esztendő" c. költeményét. Más világ volt 50 évvel ezelőtt. Eszményekért lángholtak apáink és nem jogokat követeltek. Háromszáz esztendő alvás után talpra ugrott a nemzet. Valamennyi szomszéd nép már a magyarok sirját akarta elkészíteni. S amint nyáron a zivatar hirtelen keletkezik villámlással és dörgéssel, úgy támadt nálunk hirtelen a honvédség. De ma talán már hiába való erről beszélni. Egyet azonban ajánl a költő mindenkinek, akiban egy szikrányi becsület van:

Csókolj meg ez évben százszor ezt a földet,



S ez ünnepi évben ne imádkozz többet,  
 Ne imádkozz többet, csak annyit imádkozz,  
 Hogy lehess hasonló,  
 Ha még jön idő, az akkori apádhoz!

Ugyancsak március 15-i évfordulóra írta "Március 15-én"  
 c. költeményét. Most van a szabadság Istenének a virágvasár-  
 napja, de egyuttal új esztendő napja is:

Új időknek, új egeknek fénylő virradatja.

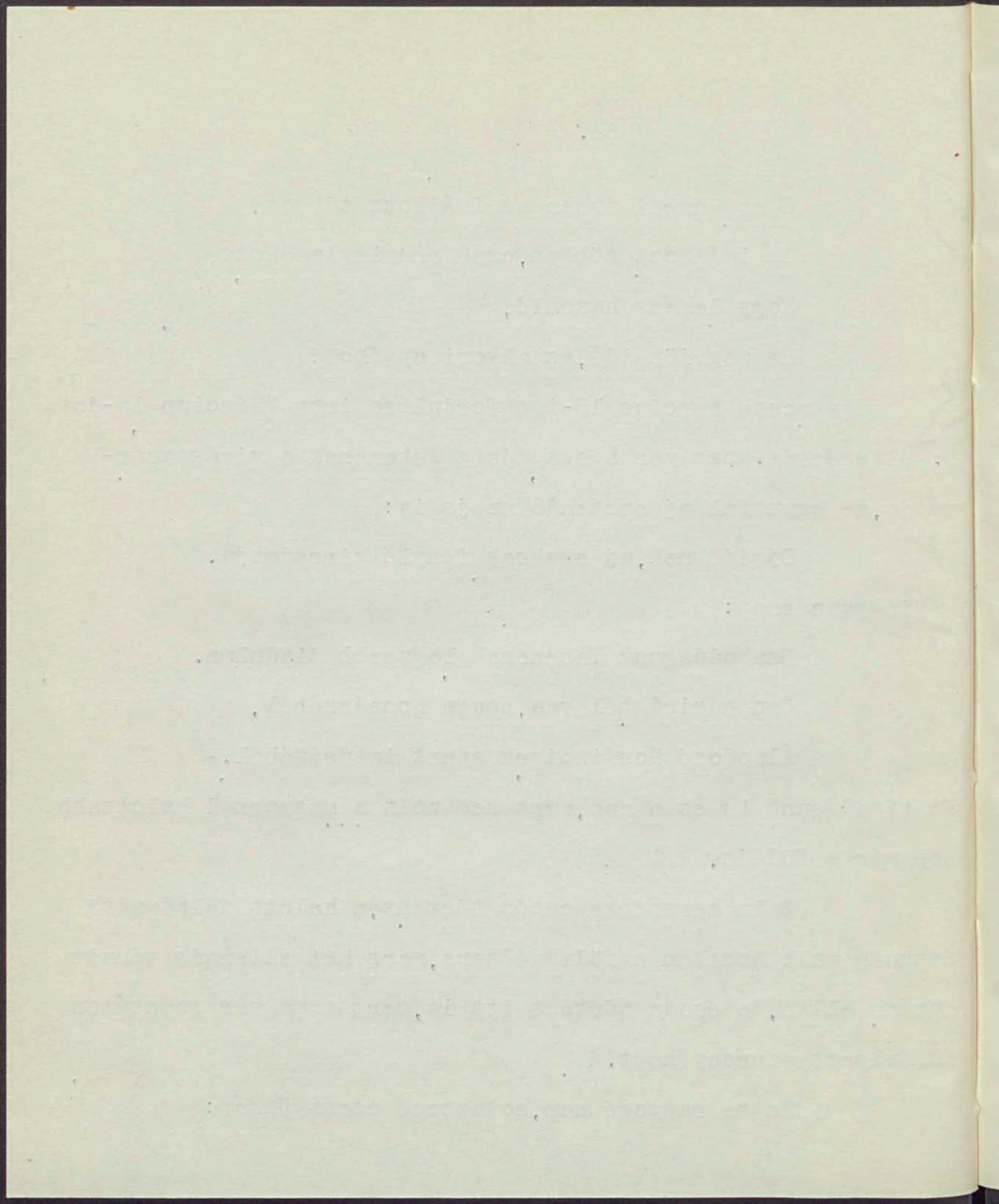
Virágvasárnap:

Szabadságunk Istenének legszebb diadalma.  
 Csupa virágból van, csupa hozsánnából,  
 Álmodozó honfiszivek szent imádságából.-

Feltámadásunk is ez a nap, mert nem volt a magyarnál halottabb  
 nép már a földön,

S im egyszerre csoda történt, a halott föltámadt!  
 Szükség volt azonban a föltámadásra, mert hét ellenség támadt  
 hazánk ellen, de csoda történt itt is, mert a magyar pusztákon  
 fű helyett szurony nőtt.

És te ragyogó nap, sokszoros szent ünnep:



A hazánkért élni, tenni tanitgass bennünket!

S érte büszkén menni száz halállal szembe:

Ha valaha zendülne még uj "azt üzente."

"Fátyolképek" c. költeményében elmondja, hogy Veronika kendőjén, amely Krisztus testét takarta, rajtamaradt Krisztus képe, amely néha elhalványul, de néha uj fényt kap. Ne is szálljon el soha ez a kép, mert akkor az azt jelenti, hogy nincs több hívő a világon. Nekünk is van, magy<sup>or</sup>oknak egy ilyen kendőnk, amelyet a Multakra terítettünk. S ezen nagyon sokszor, akasztófa képe jelenik meg.

S kövezzetek meg bár érte,

Széljatok le, mit én bánom,

Én ott látom mindörökké!

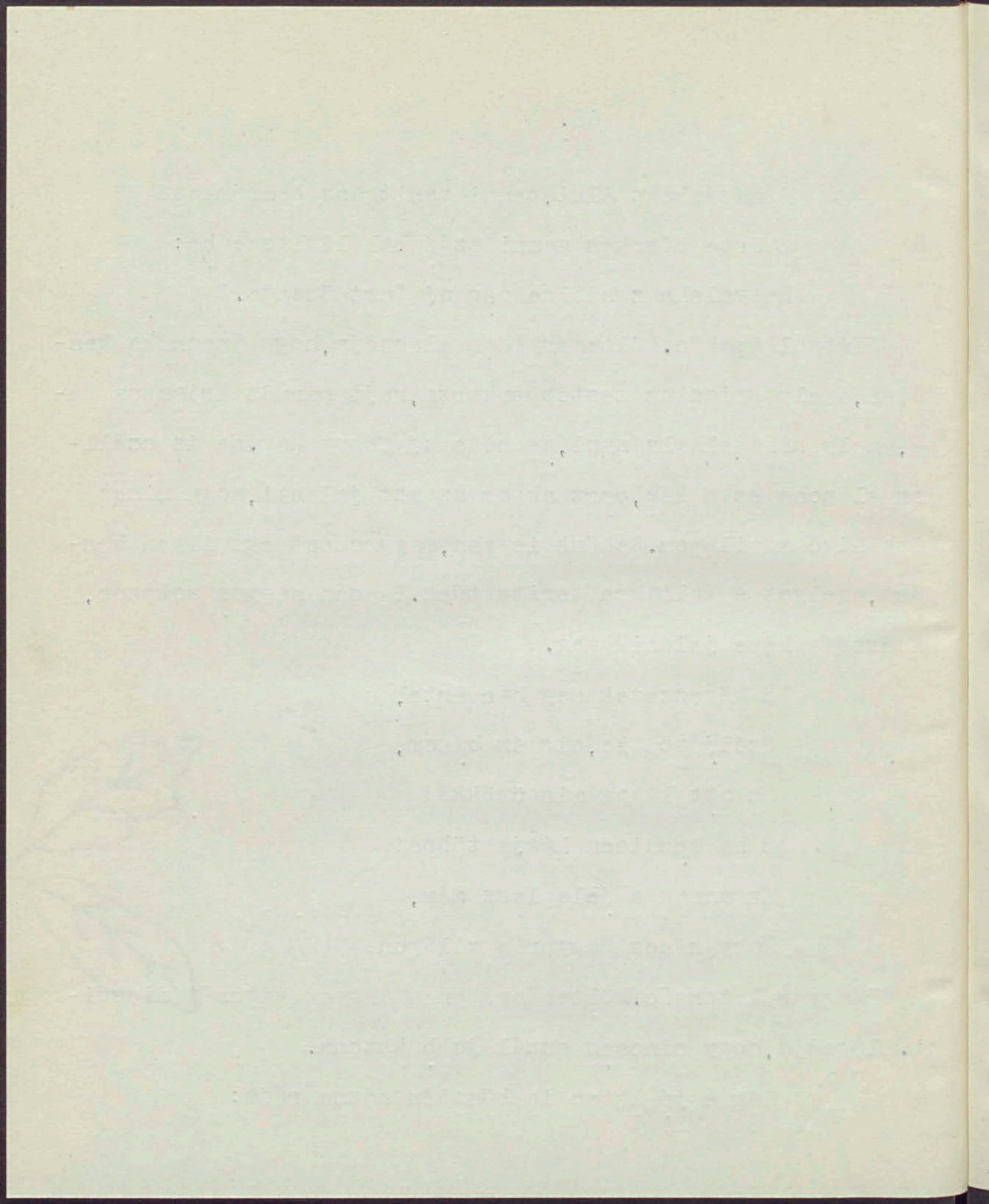
S ha senkisé is látja többé!

Ez annak a jále lesz már,

Hogy nincs magyar a világon!

"Magyar katona" c. költeményében a magyar katonát dicsőíti. Elmondja, hogy ninesen annál jobb katona.

Még a jó Isten is büszkén nézne rája:



Csak ne kommandiroznák, rongy idegen szóval....

Csak vinnék csatákba magyar lobogóval!

De amilyen vitéz, olyan árva is a magyar katona, mert

Abriktolnak belőle osztár<sup>ra</sup>kmódi gépet,

Lelketlen fabábut, ágyutöltelékét!

Erősen kikél ebben a költeményében az osztrák kényszer ellen.

A szociálisták ellen írja "Egy szociálista poétának"

c, költeményét. Elmondja, hogy az ő apja is dolgozott gyárban,

ő is nédas házban született,

De azért egy utónnem járunk mi mégsem.

A szegény is egyenlő a királlyal, hirdeti költőnk az egyen-

lőséget, szánva nézi a nyomorultakat

De azért nem egy hur a mi nótánk hurja.

Nem tetszik költőnknek sem a világ mostani folyása és vár

egy jobb időt, de a szereteten keresztül és nem a gyűlöl-

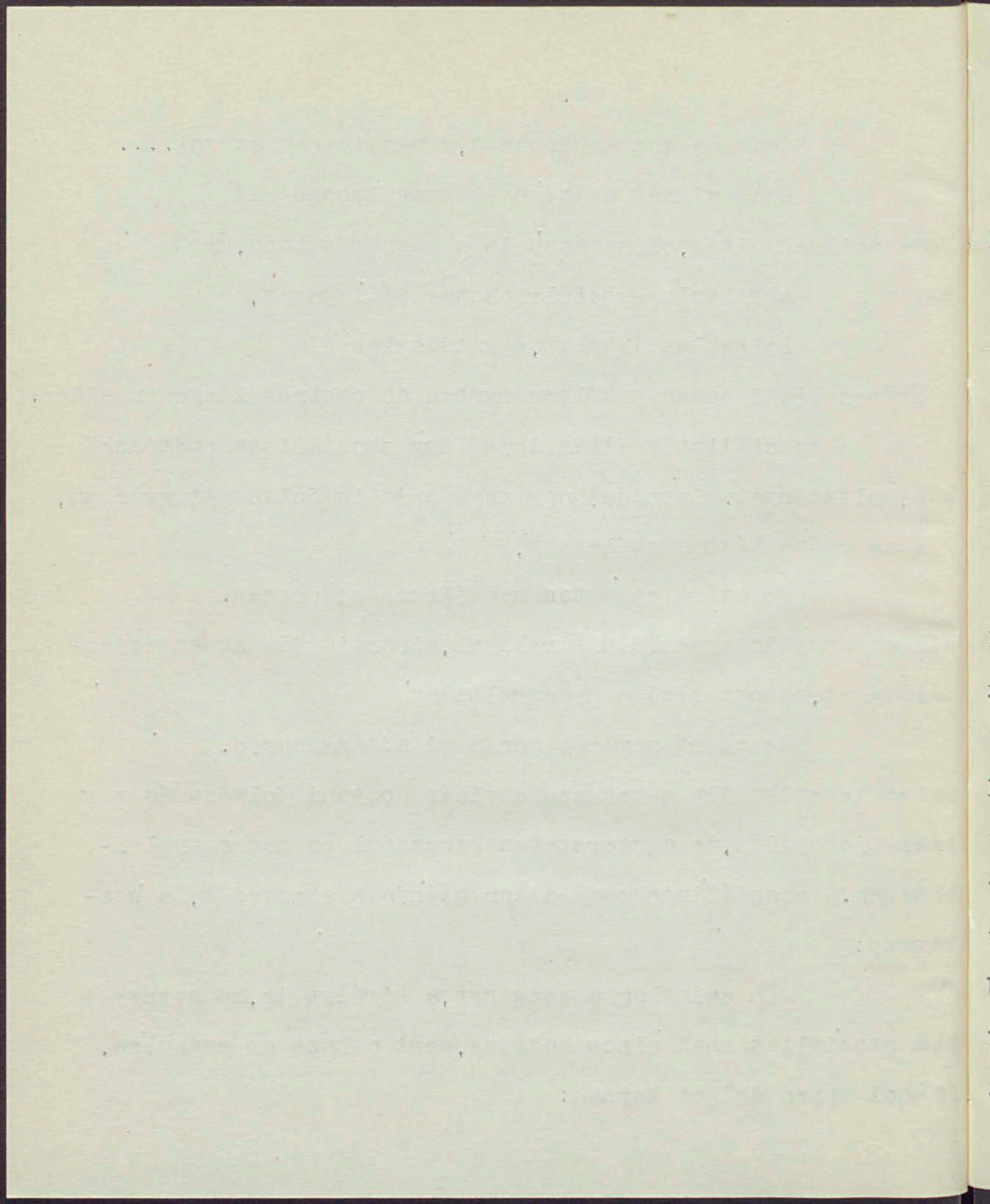
ségen. A szociálista csak akkor szánja a szenvedőt, ha sze-

gény:

Én sajnálom a szegényt, a királyt is, ha szenved!

A szociálistáknak nincs hazájuk, mert a haza az számukra,

ahol éppen dolgot kapnak:



Nekem nem eladó a hazám kenyérért,  
 Se földi, se égi örök üdvösségért!

Ha kezet is fognánk, akkor is egy egész világ választana el  
 egymástól bennünket.

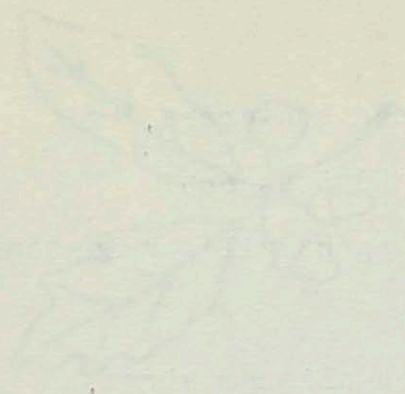
Nézem a könyvedet, csak alignem sirva,  
 S belepirulok, hogy magyarul van írva!

Hazafias költeményeinek lezárásaként írta "Epilógus" c.  
 költeményét.

Mondtam egy-két nótát édes Hazám, rólad,  
 Csendesesen, szomorun, ahogy illik rólad.-

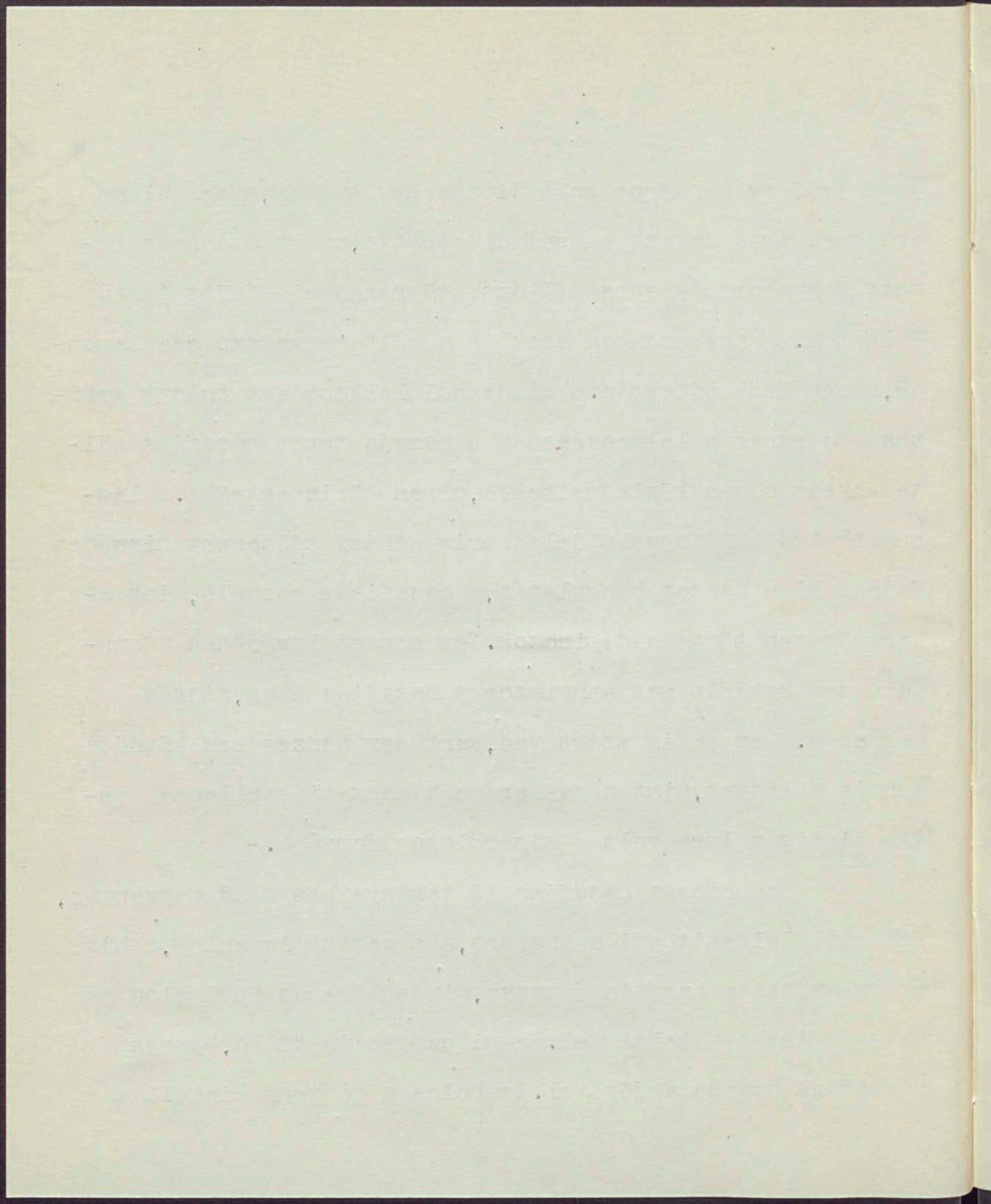
Nem hallotta ezeket senki, mert jobb a hazát csendesesen szeret-  
 ni. Ő pedig ezt tette.-

Amint Szabolcska hazafias költeményeiből kitűnik, az ő  
 hazaszeretete, nem frázis hazaszeretet. Ő nem hizelgett nemze-  
 tének, sőt ha kellett ostromozta is, mert javítani akarta. Nemze-  
 ti mély érzelme, lángoló hazafisága diktálta neki hazafias köl-  
 teményeit. A jelent énekelte legtöbbször, kezdett hinni a jövő-  
 ben és dicsőítette a multat. Szabolcska nem kívánt, mint poli-  
 tikai író fellépni, de lyrája folyvást előharcosa, vagy kísérő-  
 je volt kora nagyküzedelmeinek. S amennyire el tud merengeni



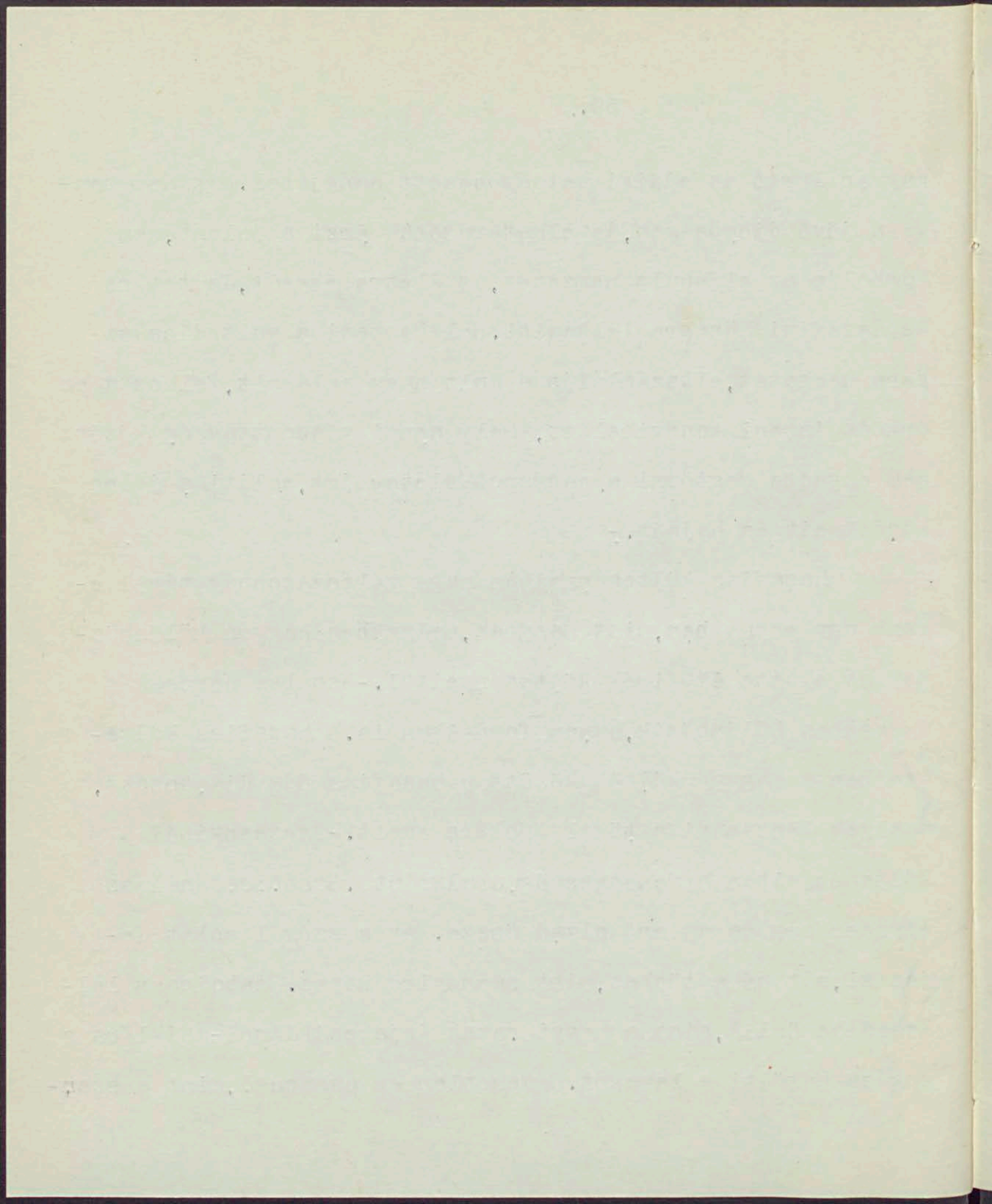
gyönyörködve a magyar mult dicsőséges képein, éppen olyan érzéssel írja le azt a honfiui bánatát, amely a megsemmisített Magyarország sorsa fölötti töprengései között támad lelkében. A hang azonban ezekben a költeményekben sem lemondó, hanem örök bizakodó. Ő mindenből lelkesedést tudott meríteni és ennek a lelkesedésnek a hangja tette hazafias költeményeit olyan közkedveltekké, olyan közismertekké. A legrégibb időktől fogva a jelenkorig néhány költemény hivebben fejezi ki a nemzet hangulatát, a hazafiság eszméit, mint akár kötetes történelmi iratok. Egy nemzet lyrájának a hurjain sem rezdült meg annyiszor a hazafias hang, mint a magyarén. S ez pedig azért van, mert egy nemzet sem küzdött annyit a létért, mint a magyar és a nemzeti szellemnek pedig mindig a lyra volt a kizárólagos formája. -

Szabolcska hazafias költeményeiben mind megvan az, ami csak lelkesítheti a magyart, s a remény és emlék, a hit és balsejtelem hurjain játszva, mindenkibe az önbizalom és nagyság érzetét kelti fel. Semmi csüggedés többé, bátran nézhetünk szembe a jövővel. Szabolcska mintegy kiemeli a



magyar lyrát az eddigi kétségbeesett hangjából. Még nem zen-  
gi a jövő dicsőségét, de elhatároznak érzi a jelent, nem  
korholja az elfásult nemzetet, az életre óbredt, de tette  
és hazafiui hűsége lelkesíti. Emlékezteti a mult dicsősé-  
gére nemzetét, előszámlálja a mult nagy emlékeit, felhossa az  
örkődő isteni gondviselést, amely annyi viszonttagság között  
sem engedte megtörni a magyarok életerejét, említi a jelen  
küzdelseit és bajait.-

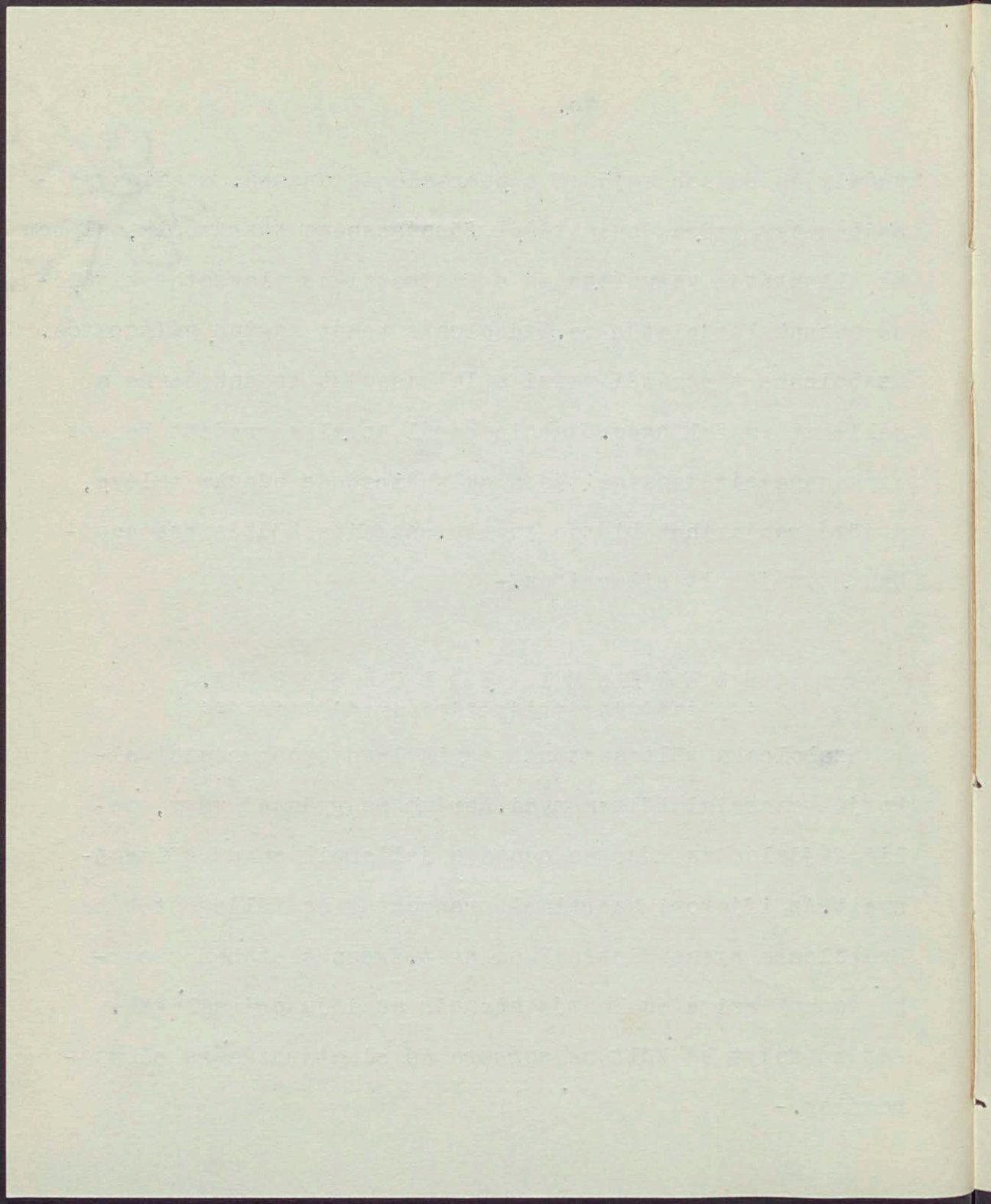
Hazafias költeményeiben nagy változatosság tárul e-  
lénk ugy eszmékben, mint hangban, melyekben nagyon különböz-  
nek az előtte élő irók költeményeitől.-Azonban nemcsak  
eszmékben különbözik, hanem formákban is. A hazafias költé-  
szetben a magyar költők között a hazafias óda divatozott,  
amelyet Berzsenyi a tökély fokára emelt.-Berzsenyinéél a  
költeményeiben a fenségesség uralkodott. Szabolcskánál az  
egyszerűség és az erő olvad össze. Kevés szóval sokat fe-  
jez ki, sőt néha többet, mint amennyire képes. Szabolcska lel-  
kesedése ömlik, mint a hegyi patak árja szikláról-sziklára s  
zugása betölti a levegőt. Egyenetlen és csapongó, mint a szen-



vedély és olykor majdnem a szertelenig duzzed. Hazafias verseiben egy vadregényes tájék fönségessége tükröződik, melyben az ellentétek vegyülete és a fantasztikus alakzatok kiválóan hatnak képzeletünkre. Szabolcska tehát nagyon változatos. Szabolcska tárgyától veszi a lelkesedést és sok benne a jellemzetes felfogás. Szabolcskánál az elkeseredett panasz egyhanguságát megszakítja a mult dicsőség büszke emléke, a jövő reményének biztos tudata. Hazafias költészete nagyban hozzájárult sikereihez.-

S Z E R E L M I   K Ö L T É S Z E T E.  
 ++++++

Szabolcska költészetének egyik legnagyobb részét alkotják szerelmi költeményei. Ábránd és gyöngéd vágy, szelid fájdalom és hűséges odaadás jellemzik ennek költeményeit. Az ifjúkori szerelmek aranyozták és föllegezték be Szabolcska egész életének az egét. Egész életében visszahangoznak szive és lantja hurjain az ifjúkori emlékek. Két nő folyt be költőnk sorsára és elhatározására elhatározólag.-

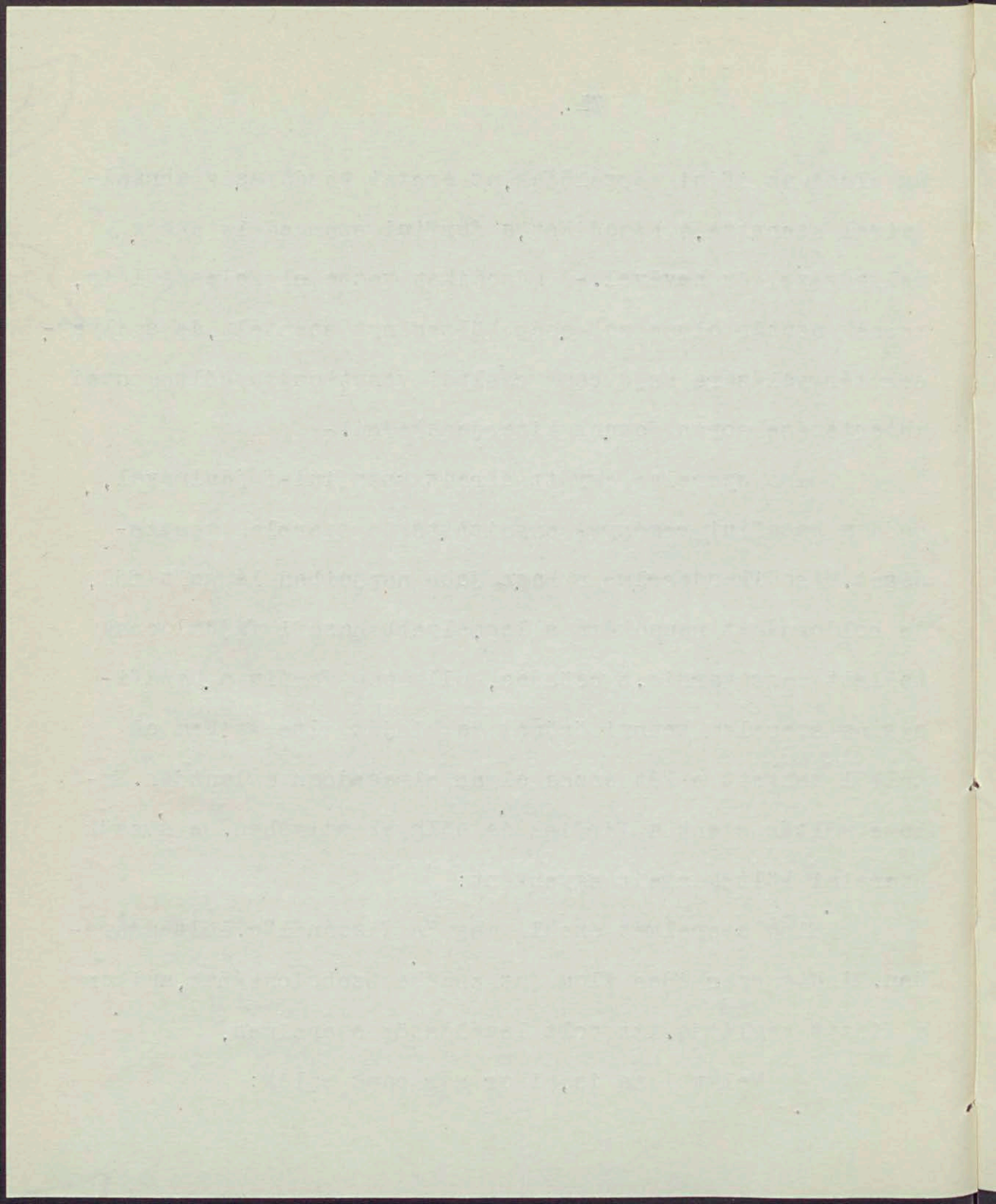


Az elsőt az ifjui képzelődés, az érezni kezdő szív ábrándjaival szerette, a másodikat, a férfiui szenvedély egész mélységével és hevével. - A másodikat vette el feleségül is, akinek azután olyan sok szép költeményt szentelt, de amelyeknek tárgyalására majd csak családi vonatkozásu költeményei ismertetése során fogunk kiterjeszkedni. -

Első szerelme együtt ébredt hazafiui-fájdalmával, majd a hazafiui remények enyhítették a szerelem veszteségét. Második szerelme a haza jobb napjaiban lángolt föl, de boldogságát nemsokára a legmélyebb hazafi fájdalomnak kellett megzavarnia. E csöndes, hallgatag férfiú a hazafiság és szerelem mennyi örömét és kínját élte át! Nem ok nélkül zengett e két érzés olyan elragadóan a lantján. Emléke méltán szent a férfiak és hölgyek szívében. De nézzük szerelmi költeményeit egyenként:

Első szerelmét énekli meg "A Tiszánál" c. költeményében. Mindig ezer édes álom jut eszébe Szabolcskának, amikor a Tiszát meglátja. Itt volt legelőször szerelmes,

Melytől ma is, mikor már csak emlék:



Átfut rajtam egy édes melegség!  
 Óh, szerelem legelső hajtása,  
 Mennyországnak hozzánk hajolása:  
 Te magadért való légy vagy álom,-  
 Érdemes volt élnünk e világon!

Szabolcska elmondaná ezerszer, hogy "szeretlek", de nincsen szava a szívének. Nem ért a szíve a beszédhez, mert amikor beszélni kezdene, akkor is csak érez. Olyan a szíve, mint az erdő nyári hajnalon, mintha kivolna teljesen halva:

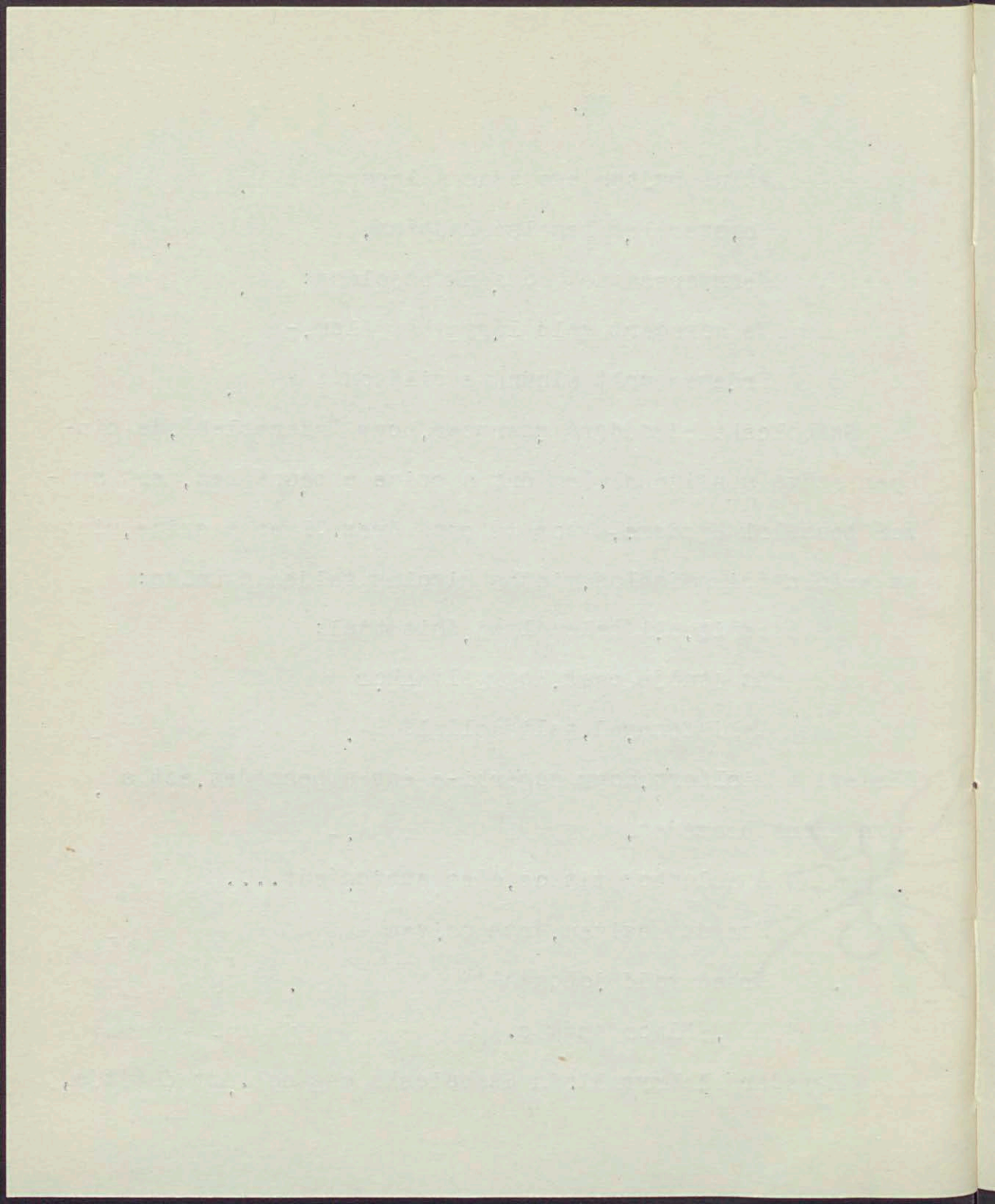
Pedig, aki belemélyed áhitattal:  
 Az tudja csak, hogy ilyenkor  
 Teli fénnnyel, teli dallal!

Kérdezi a kislányt, hogy megérti-e ezt a beszédet, ezt a néma szent beszédet,

A falombok titkos, édes suttogását....  
 Szegény szívem, árva szívem  
 Érted való dobogását?

/Elmondanám c./

Egyszerű leányt kíván Szabolcska magának. Azt óhajtja,



hogy ideálja bárcsak született volna az ő kis falujában, ott is a szomszédokban, de szegénynek és legszebbnek a faluban. Kívánja ő, hogy bárcsak sohasem lépte volna át e kis falu határát.

Ne tanultam volna olvasni se másból,  
Csak a te szemedből, csak a te orcádról.  
Óh onnan se másról, onnan se egyébről:  
Csak a sziveinknek örök szerelméről!

/Mért nem születted Te c./

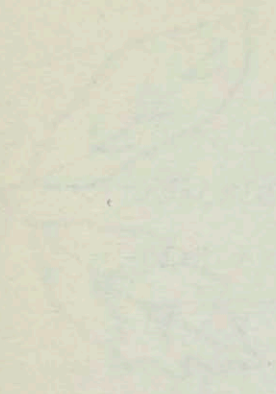
"Akit én szeretek" c. költeményében leírja, hogy annak a leánynak, akit ő szeret, kár tükröt tartani maga elé, mert szépsége hatalmát meglátja az ő halovány orcáján is. Aki pedig a költőnk buját akarná megmérni, annak sem kelle-ne reánézni:

Csak egy kapu előtt csendesen megállni,

S akit én szeretek,

Azt a lányt megvárni, azt a lányt meglátni!

Amnyira szerette első szerelmét, hogy elveszettnek tekintti azt a napot, amelyen nem látja szerelmét. Ilyenkor még az



The following text is extremely faint and illegible, appearing as ghosting or bleed-through from the reverse side of the page. It seems to be organized into several paragraphs, but the specific words and sentences cannot be discerned.

esti imája is szomorubb. Az alkony már tudja, hogy ilyenkor mi a költő baja és vigasztalásul kirakja az égre minden csillagát. A költő pedig, csak mint egy bukott király, számolgatja a veszteségét.

Ami nálatok dallá vált volna tán:

Bum egy kesergő, szótlan árva lány,

S engem, ha már az álom elfogott:

Ő még sokáig fentzokog! /Egy elveszett nap c./

A teljesség kedvéért itt kell megemlíteni "Minek turbékoltok" kezdetű dalát. Minek turbékolnak a galambok, miért tanítják szerelemre a költőt, hiszen tele van a szive szerelemmel és dallal. - De ha már minden áron tanítani akarnak a galambok, akkor szálljanak a rózsája ablakára, mert

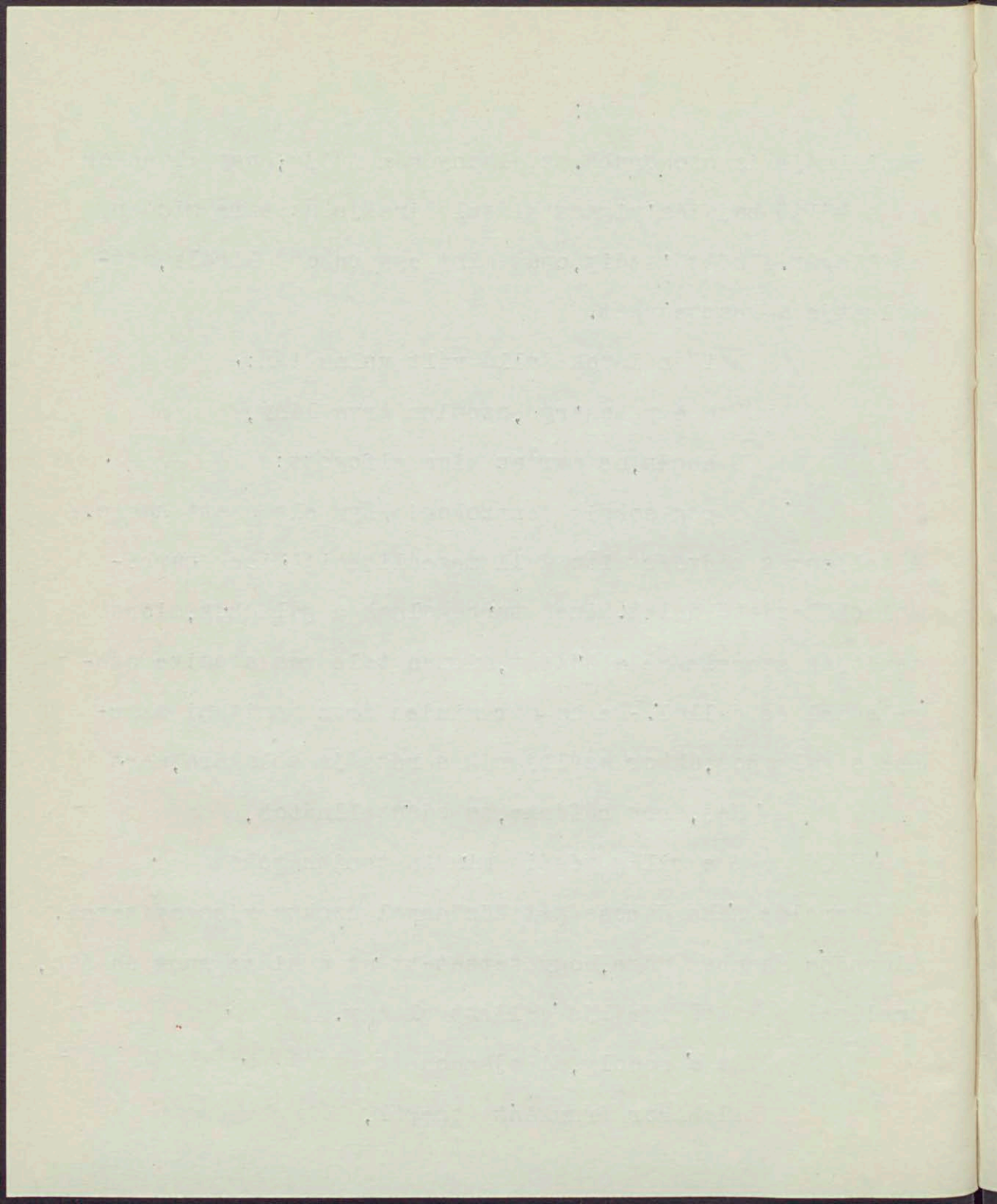
Hej, arra ráférne, ha odaszállnátok,

S e világ végéig mindig tanitnátok!

Szerelme néha dacosságát közönnyel szokta visszafizetni. Elmondja azonban maga, hogy tettetett az a hideg guny és dac, amellyel a költő ideálja mellett elmegy.

Az a mosoly, mi ajkamon

Ilyenkor árnyként átrepül,



Csak én tudom, mibe kerül.-

A kérkedő közönye is hazug, hiszem a szeme könnyel teli.-

Csak a szívemnek higyj te, csak:

Mi mindent sugna ez neked,

Csak hajtánád rá a fejed!

/Ne higyj nekem c./

"Az az édes óra" c. verse az első szerelem emlékét őrzi. Jut-e eszébe, kérdi a költő szerelmét, az az édes óra, amikor kis fehér kezére ráborult. Talán nem is ő volt az a kis mosolygós lány.

Csak egy elszálló kép, hogy mindig sirassam,

De szívemhez többé sohse szorithassam,

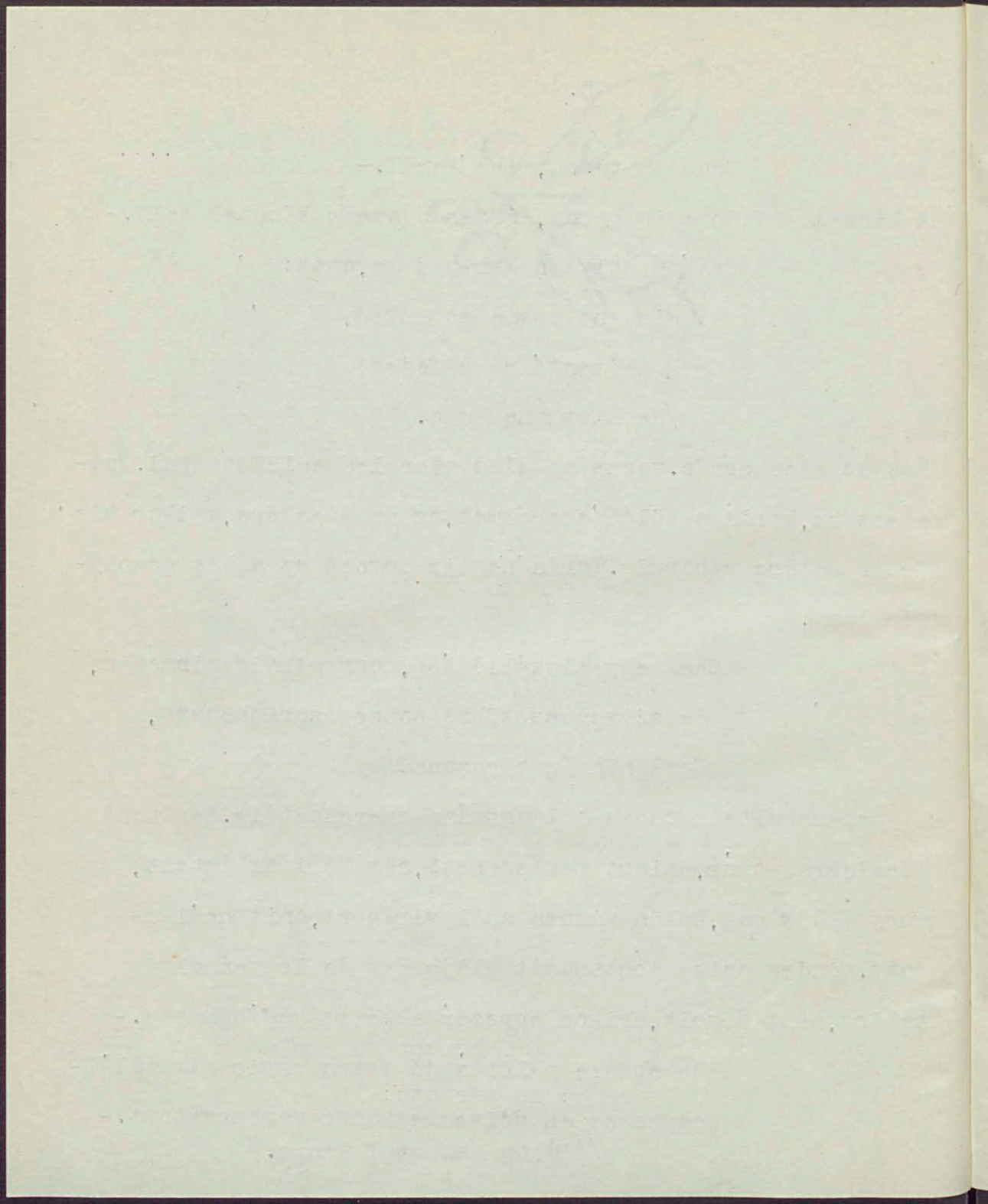
Csak mindig sirassam!

Megénekelte azonban boldogtalan szerelmét is. Nem mond ideáljára átkot, amiért nem szereti, sőt kéri az Istent, hogy áldja meg, külön minden szál virágért, amit neki adott. Minden szive dobbanását áldja meg és legyen olyan boldog, mint ő volt, amikor egyszer a kezét megfoghatta.-

Büntetésre valót a jó Isten ugyis mit talál-  
na már ott:

Hogyha az én szívem egyszer megbocsátott.-

/Áldjon meg az Isten c./



Nem érzi a költő boldognak magát. Utra indul, de nem lesz ne-  
héz elbűcsuzni és a karja sem fog elfáradni a sok kéz-  
fogásban. Csak a természet siratja meg és az erdő lombo-  
zatja.-

S kiragyogna az az ábránd, az az álom,  
Amit én itt szövögettem most, a nyáron:  
Akkor tudom, nem így mennék az utamra,  
S hej valaki keservesen megsíratna.-

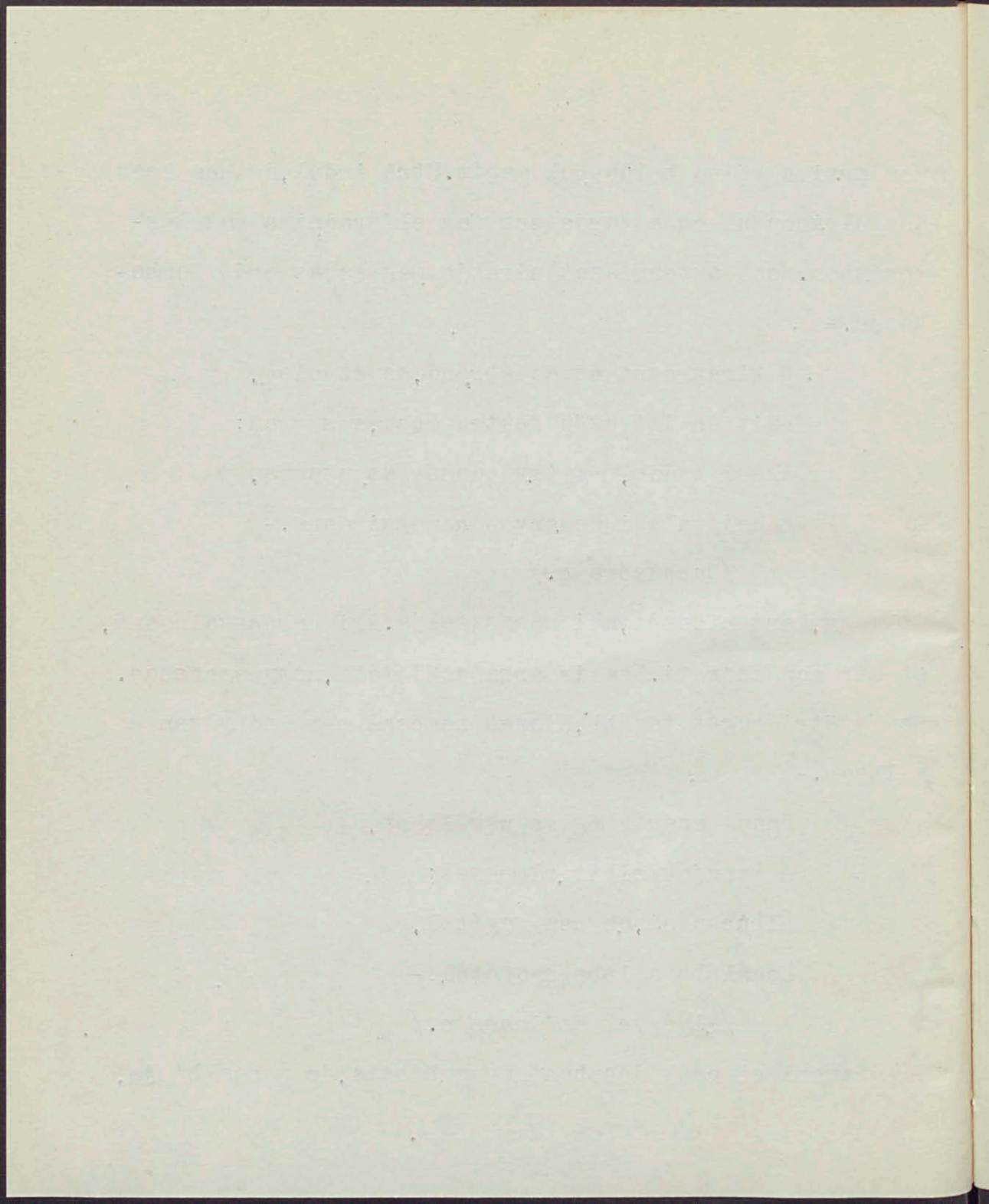
/Bucsuzóra c./

Elmegy, mert nincsen, aki marasztalja. Aki marasztalhatná,  
az már nem szereti. Nem is arra született, hogy szeresse.  
Nem gyötri magát tovább, hiszen nemcsak egy leány van a  
világon.-

Hanem azért még ma úgy lehet,  
A kapujok előtt elmegyek:  
Elbűcsuzni, ha nem magától,  
Legalább a lába nyomától.-

/Elmegyek én innen c./

Szerelmei csalódásában nagyja bánata, de ő nem bánja,



mert szereti a bánatot, hiszen az égben fogantatott. Azon a bus esthajhalon született, amikor a költő ideáljától elszakadt. Elmulna azonban és nem lenne többé, ha az Isten visszaadná imádottját. /Bubánatról c./

Első ideáljával való szakítás alkalmával írta "Befejezés" c. költeményét. Vége a regénynek, mert a hős beleunt. Régi mese volt. A hős szerette a leányt, de annak a szive kőből volt, Nem szerette a hőst, csak hitette. A hős azonban, mint a trubadurok szokták, nem ölte meg magát és nem lelték halva a várfal tövében:

A mi regényünknek vége van, vége,

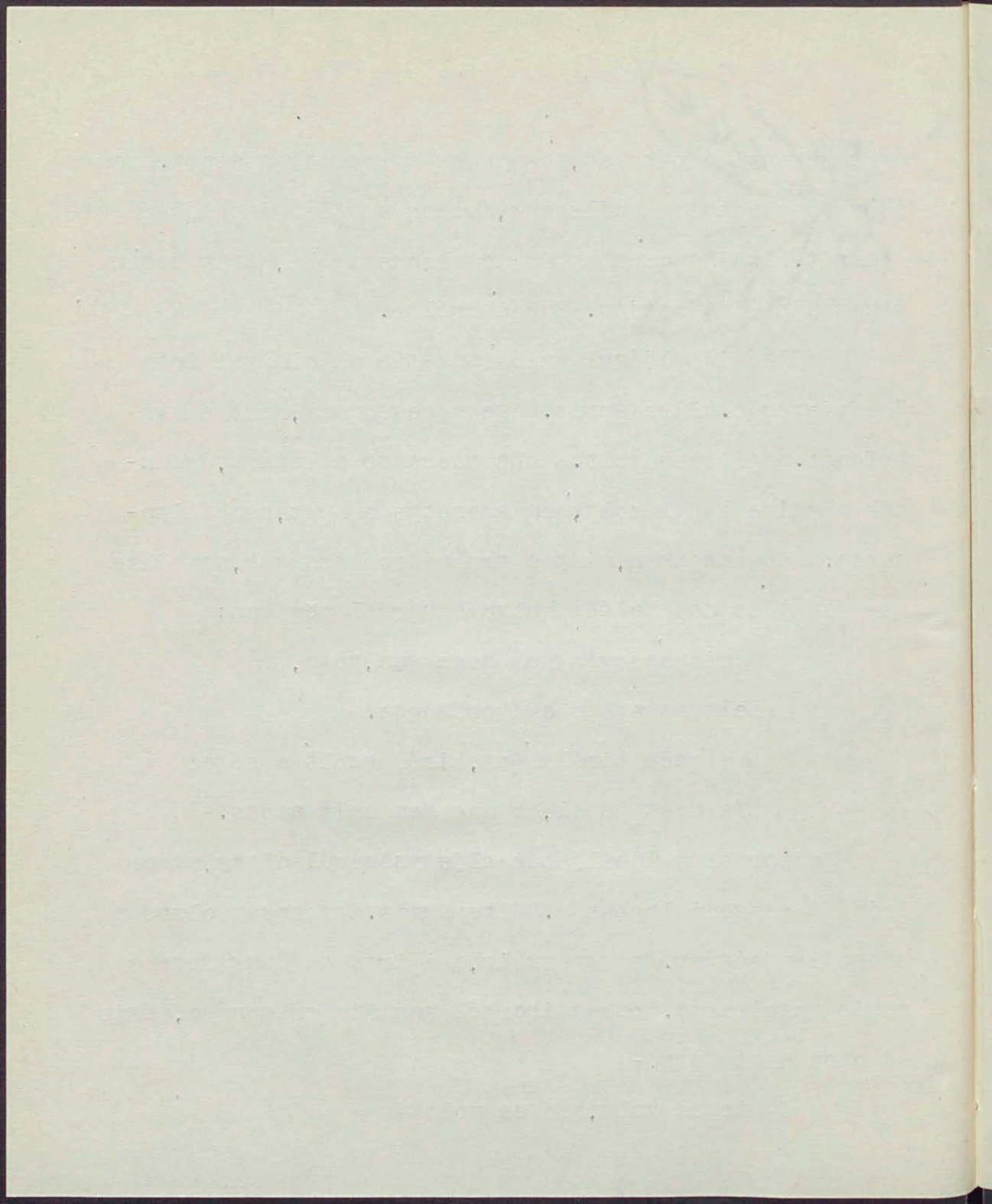
Béleunt a hős a dicsőségbe.

S a szép királylány, kiről szólt a nóta!

Még most is él, ha meg nem halt azóta. -

S mikor első ideáljának eljegyzéséről olvas, akkor írja "A szegedi lapban" c. költeményét. Egy nevet olvas a szegedi ujságban. Nem gyászhir, aki írta vidáman írta s ő mégis megsiratta. Rózsaszíromból van minden vonása, mégis ad okot a sirásra. -

Hir se volt, szó se volt



Mellette se másról,  
Csak egy kézfogóról,  
Csak egy jegyváltásról.

Mégis megsirattam.-

A szakítás után elmennek egymásmellett, mint két idegen.  
Hidegen köszönnek egymásnak, mert kevélyek és dacosak.

Büszkék vagyunk véghetetlen.....

De halványak mind a ketten!

/Egymás mellett c./

Szerelem c.költeményében dicsőíti a szerelmet. Igaz ut-  
ra vezette most egy kisleány, mert eddig csak bolyongott a  
szerelem tündérországa körül.-Sok vezetője volt már eddig  
is, de egyiksem vezette jóutra.

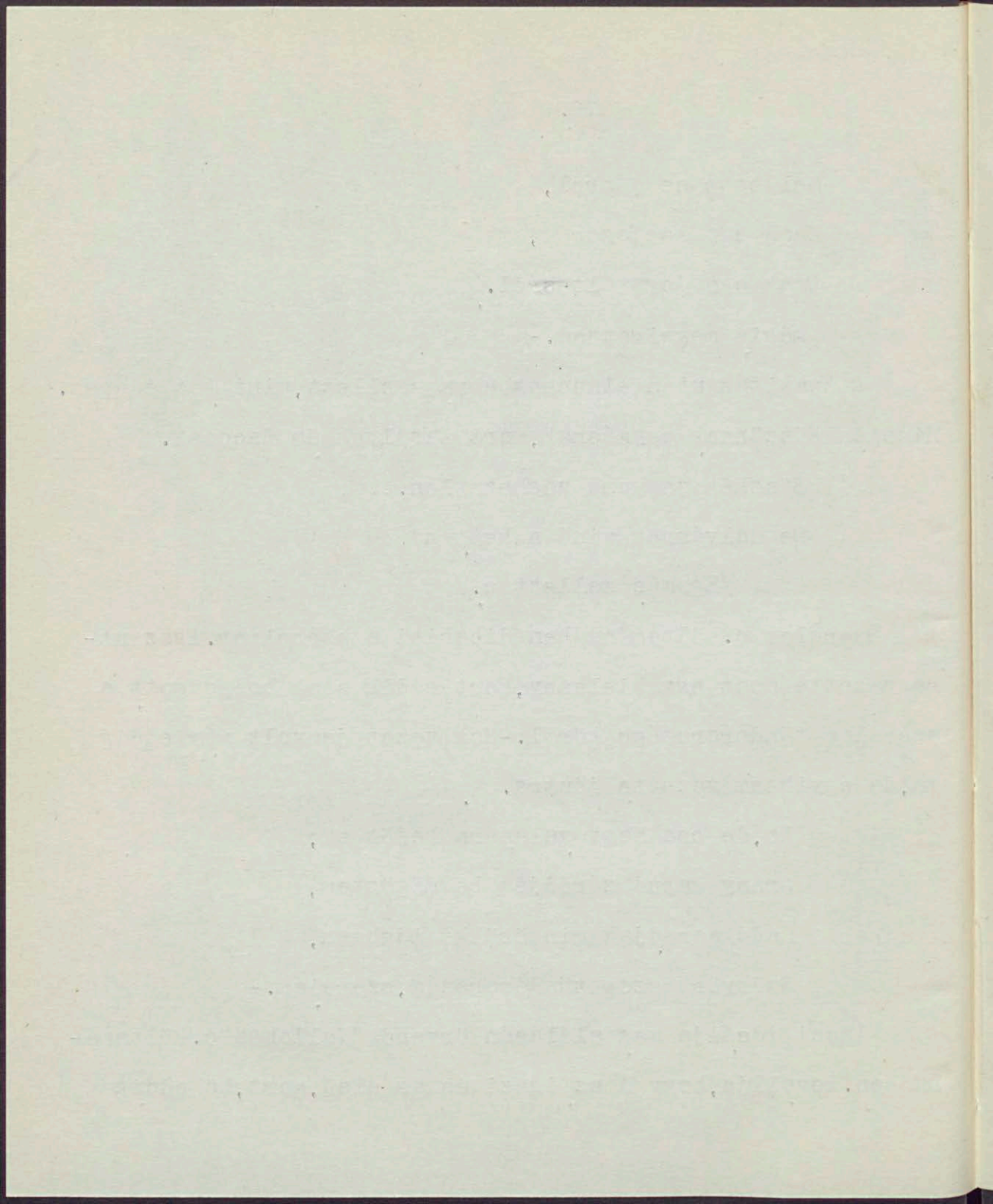
No, de csak hogy valahára bejöttem,

Arany kapud záródjék be mögöttem,

Hadd maradjak mindörökké idebenn,

Gyönyörű szép tündérország, szerelem.-

Igazi ideálja megtalálásán örvend "Vallomás" c.költemé-  
nyében. Bevallja, hogy ő az igazi és az első, mert, ha eddig



szólt is szerelemről a dalaiban, már akkor is őt kereste. Elál-  
modozva kereste már régen, de nem találta. Bárkinek beszélt  
szerelemről, az nem értette meg őt.-

Oh nem is érthetett, tudom már....

De Neked meg kell értened,

Ha árvaságra nem szánt

Az Isten engemet!

Most már másnak látja a világot is. Olyan a város, mintha  
friss jázminok nyilnának és minden eresz alól galambok tur-  
békolása hallatszana. Az emberek arca is sokkal szeledebb  
és a leányok tekintete olyan ártatlan.

Más, más egészen ez a város,

Mikor Te itt jársz benne,

Mintha szép pázsitos, akácfás,

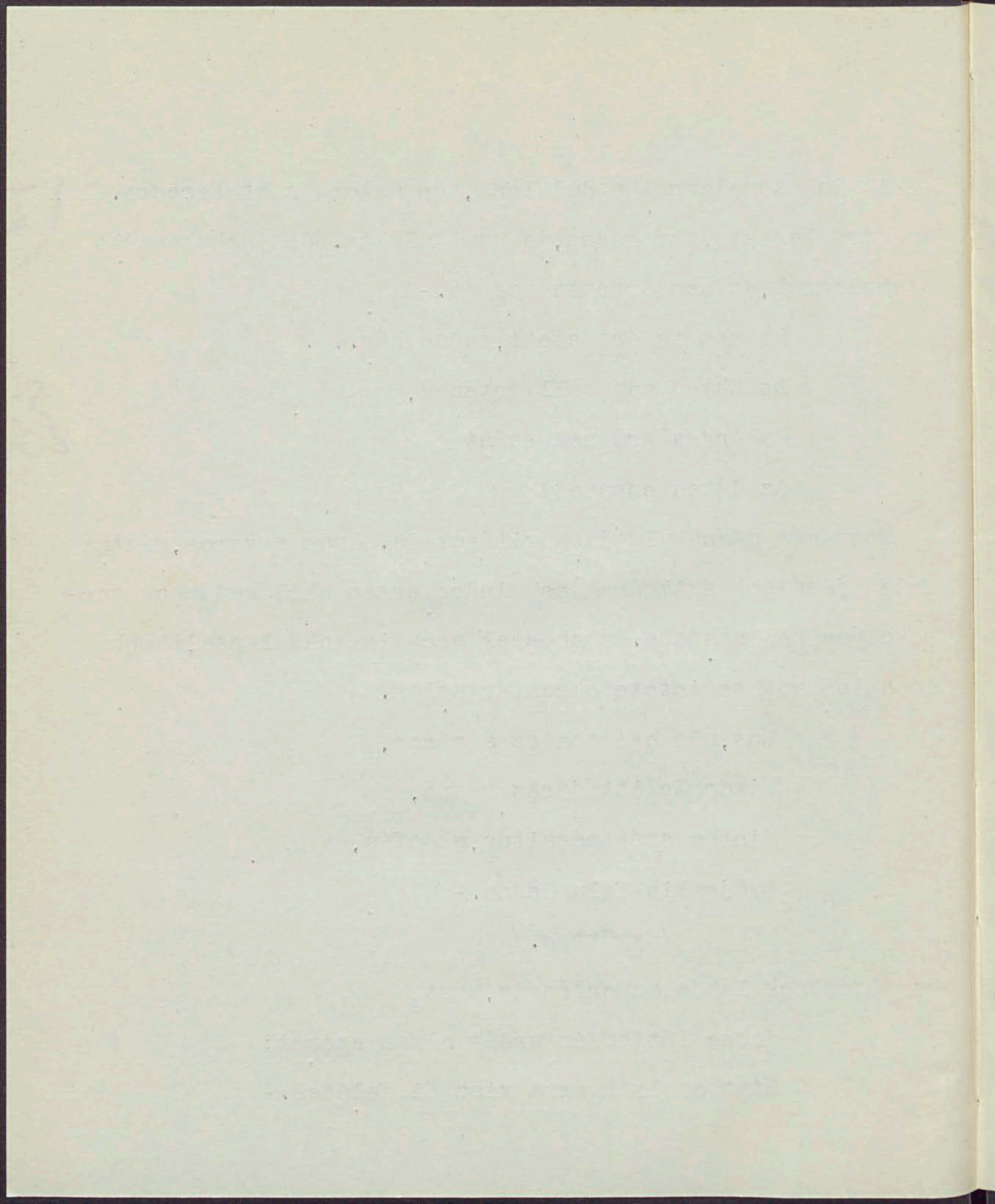
Nyájas kis falu lenne.-

/Együtt c./

Szebbnek látja az erdőt is, mert

Sohse láttam én erdőt olyan szépet:

Mint amelyik arra visz Ti felétek.-



Minden fája rózsafából van, minden fűszála zöld selyemből. A napsugáron szivárványszínű virágok tündökölnek és paradicsommadarak énekelnek benne. A költőt, mint régi ismerőst köszöntik a virágok és a fák is vidáman intenek feléje:

Mintha látnák, mi lobog a szivemben,

Mintha tudnák: hozzátok mi visz engem.-

/Dal egy erdőről c./

Kedvese tollát dicséri "Messziről" c. költeményében. Nem tudja, hogy miből van, aranyból-e vagy gyémántból.

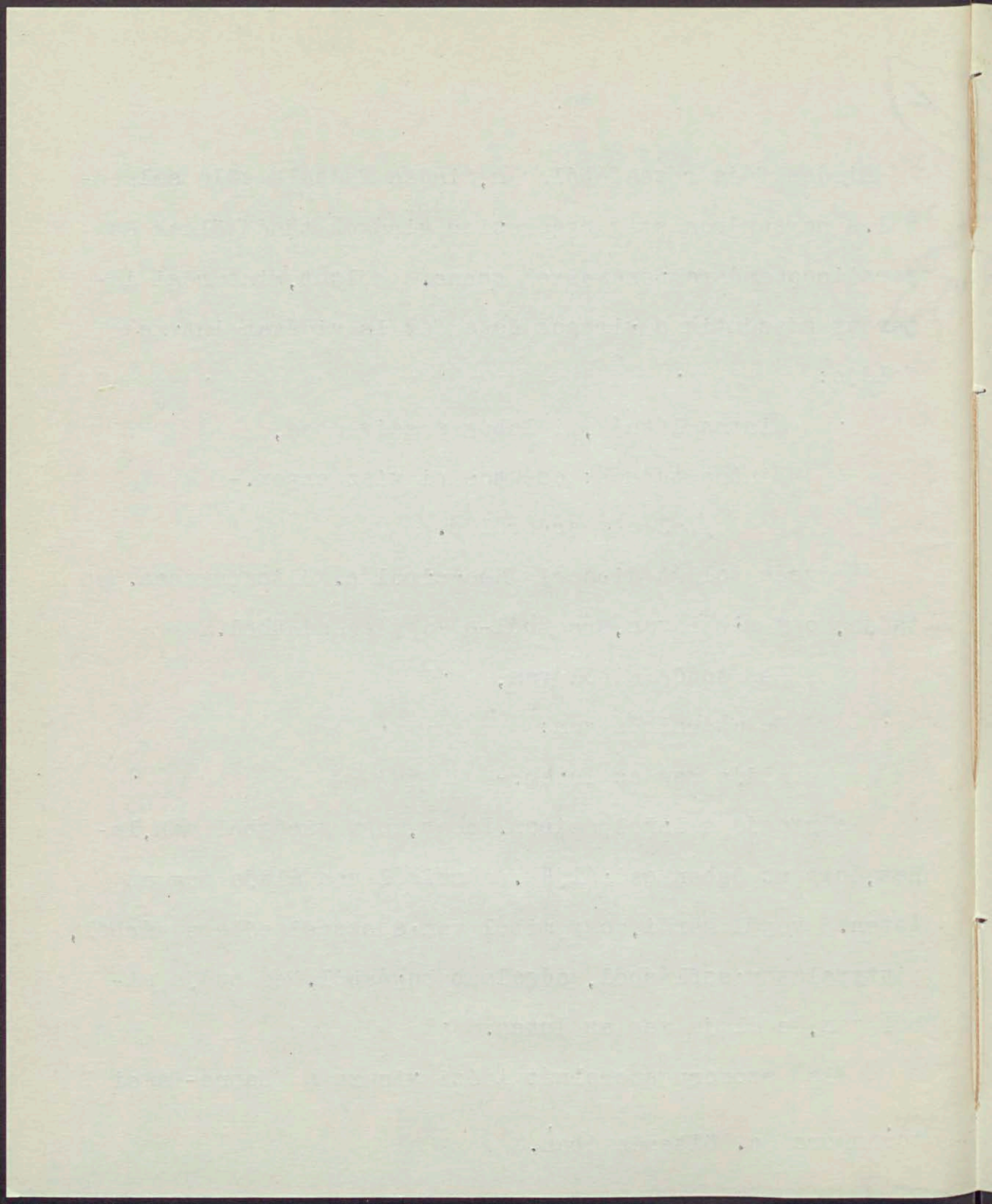
Nem tudom miből van,

De akármiből van:

Áldja meg az Isten.-

Folytatja a levélpapíron. Lehet, hogy virágból van, lehet, hogy az égben csinálják. Akármiből van áldja meg az Isten. S végül kérdi, hogy miből van a szerelme? Napsugárból, pittypalatty szólásból, vadgalamb bugásból. Nem tudja miből van, de áldja meg az Isten.

Első szomorú szerelmét idézi vissza a "Notre-Damei toronyóra" c. költeményében.



classan tizenkettőt üt a notre-damei toronyóra és a költő  
 lelkében egy emlék ébred erre. Gyermekkorában olvasta és  
 most újra előtűnik. Abban is tizenkettőt üt az óra és erre  
 megjelenik egy lovag, aki az éjféli találkozóra jött. Azon-  
 ban a királyleány, akivel a találkozója lett volna, nem jö-  
 hetett. Helyette az apja jött fegyveres sereggel és a lo-  
 vag futva menekül a király elől.

Sokat szenvedett, de más is

Él idegenben, bujdosóba...

Lám, nekem is csak gyászt ver itten

A notre-damei toronyóra. -

Van, aki a költőt is szeretettel várja, de a költő mindig hall-  
 ja a harang gunyos szavát. A lovagé nem lehetett a lány. Hiába  
 vártak mindketten. -

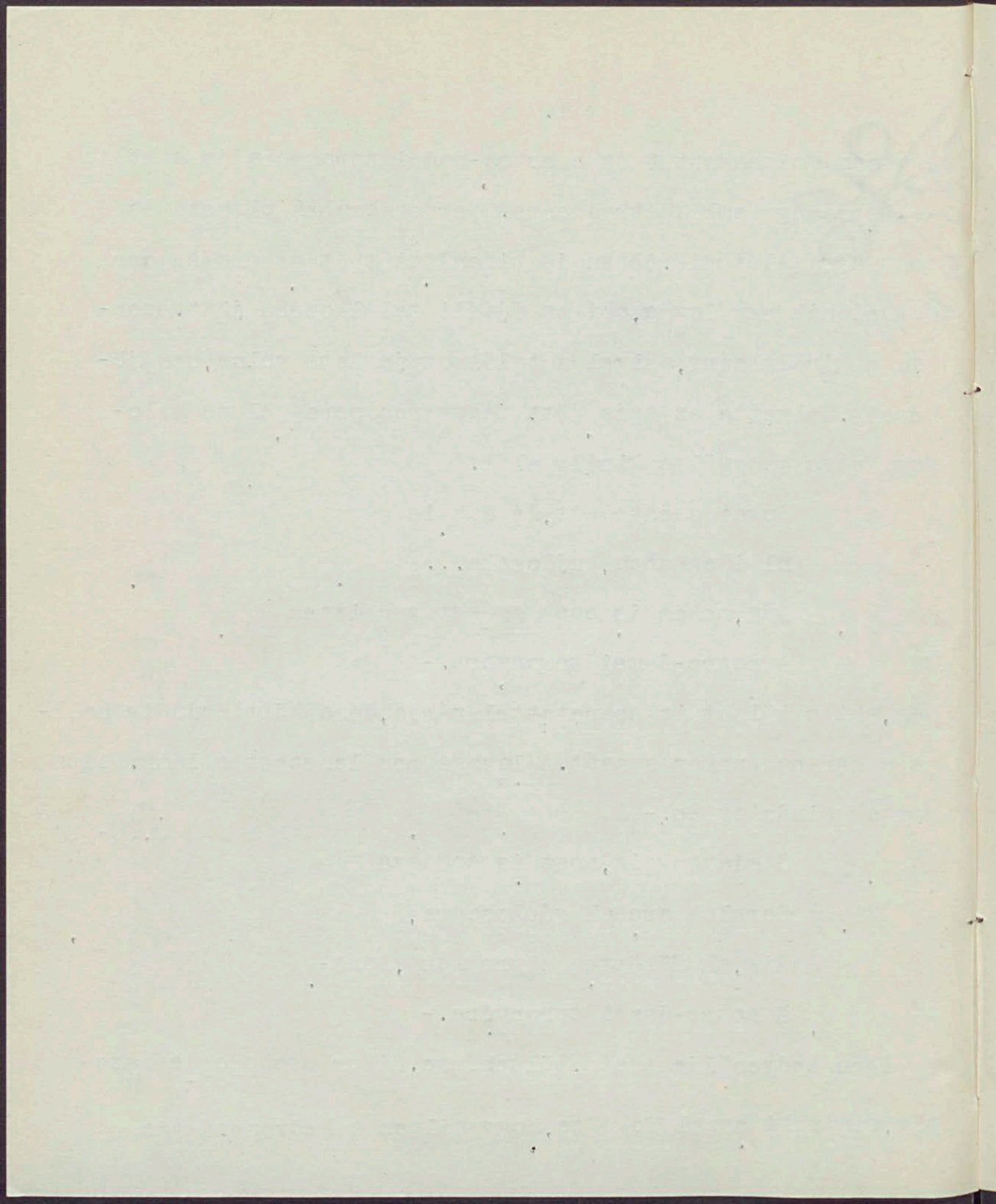
S miattuk im, most is zokogva

Borulok arccal vánkösömra,

Mig, ah fölöttem egyre kong, kong-

A notre-damei toronyóra. -

Igen kedves "Idehaza" c. költeménye, Mikor Szabolcska haza-  
 tér, mindenki azzal fogadta, hogy milyen a kedvese. A két



Öccse azt kérdezte, hogy szép-e és a haját leeresztve hordja-e? Apja azután érdeklődött, hogy visz-e valamit a házhoz.-

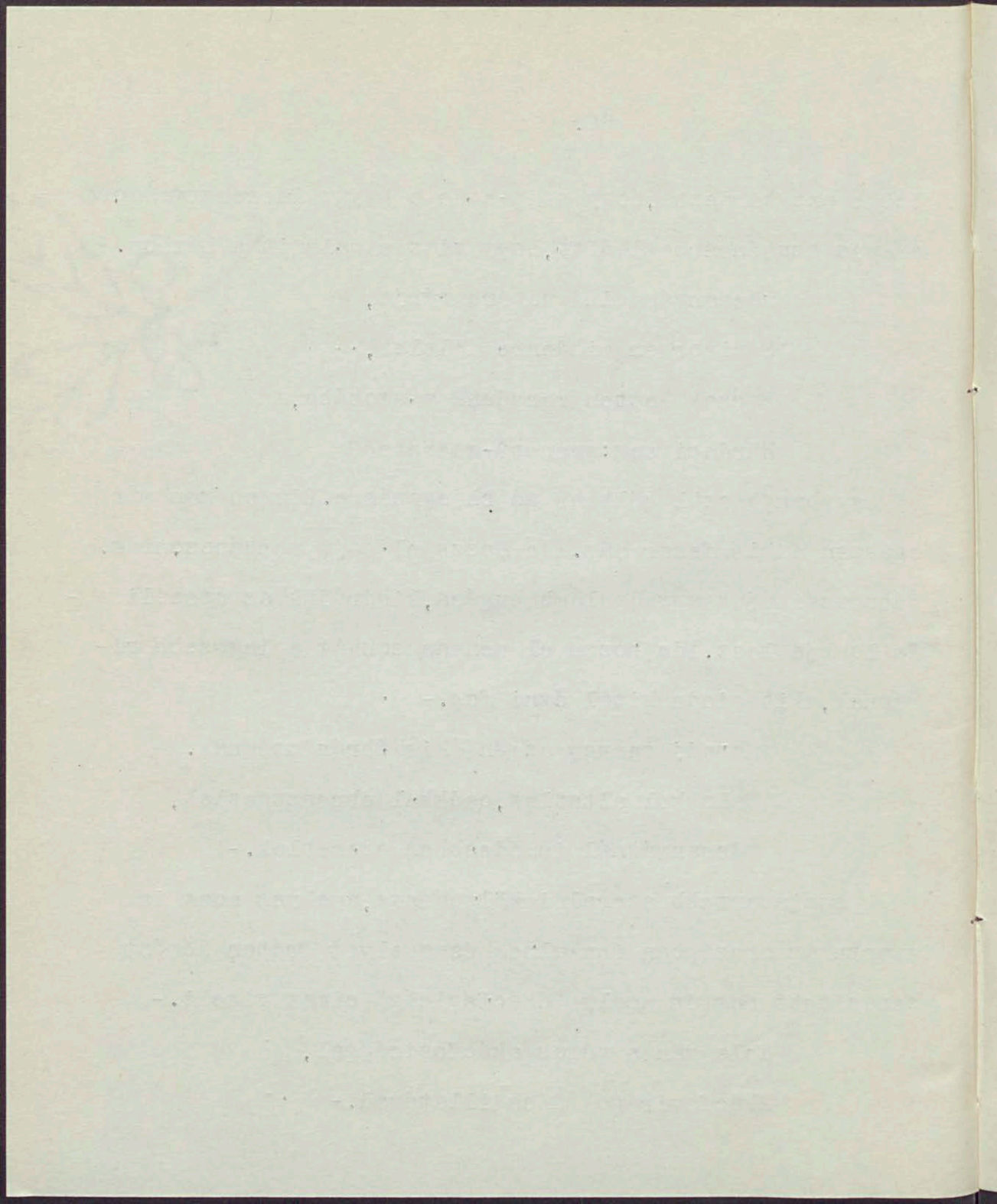
Édesanyám mind végére várja,  
S mikor én mindenre felelek,  
S csak ketten maradunk a szobába,  
Kérdezi meg: szeret?-szereted?

Nagyban készül költőnk az eljegyzésre. Készen van már egészen a kis fehér ház. Ide hozza el majd menyasszonyát. Nászmuzsikájuk a vadgalamb bugása, kíséreljük az utszéi fa lombja lesz. Ide hozza el menyasszonyát a legszebb virágnak, akit mindenkitől óvni fog.-

Maradj te úgy az én kis ábrándozómnak.  
Dalokkal altatlak, csókkal ébresztgetlek,  
Édesanyádnál is édesbben szeretlek.-

Legismertebb szerelmi költeménye, amelyet most is szerte az országban énekelnek és amelyet Fráter Lóránt zenésített meg és amely "Akácfavirág" címet viseli.-

Tele van a város akácfavirággal,  
Akácfavirágok édes illatával.-



Bolyongok alattuk ébren álmodozva,

Mintha minden egy akácfa nekem virágozna!

A nagy uccának elül a lármája, a költő otthon érzi magát a kis faluban, mert akácillatot érez. Milyen gyönyörű a gyermekkori álom ezer emléke között: az akácfavirága. - De hol van az az álom, amit alatta szőtt a költő, hová lett az ábrándok világa?

Te maradtál csak belőle,

Széthullóba, veszendőbe,

Akácfavirága!

Egy csoportban emlékezzünk meg azokról a versekről, amelyeket a Debrecenben lakó Medgyessy Piroskához írt. Ilyen az "Első szerelem" c. költeménye. Költőnk adós még egy dallal a debreceni nagyerdőnek, egy-két sóhajjal diák éveinek. - Hány édes bus dalt pazarolt el Debrecenben Szabolcska könnyek alakjában. Hányszor leste Piroska lábnyomát a Nagyerdő fűvében és az is boldoggá tette, ha egy uton ment imádottjával. Később, hogy bátrabb lett és már be is ment hozzájuk, megfogta kezét, templom lett a szoba számára.



Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page, covering most of the central and lower portions.

Neki virágzott a Nagyerdő minden fája, neki termett minden ibolya és gyöngyvirág. A Nagyerdőnek köszöni Szabolcska, hogy dalaiban vigasztalta ifjuságát. Legyen áldott minden lombja, legyen tele mindig madárdallal,

S jelkép a legárvább szerelemnek:

Örködj egy belédvésett leányneven:

Édes bolondság, első szerelem!

Szintén debreceni emlékét őrzi meg "Elsülyedt világból" c. költeménye. Szabolcska rendezgeti régi írásait és egy különös írást talál, amely idézőjelben van írva:

Magunk közt a Nagyerdőn!

Keresi Szabolcska az emléket, amire ezt írta. Talán ekkor fogta meg először a kezét és erre lett tele a lelke dallal. Hosszan elméláz az emléken

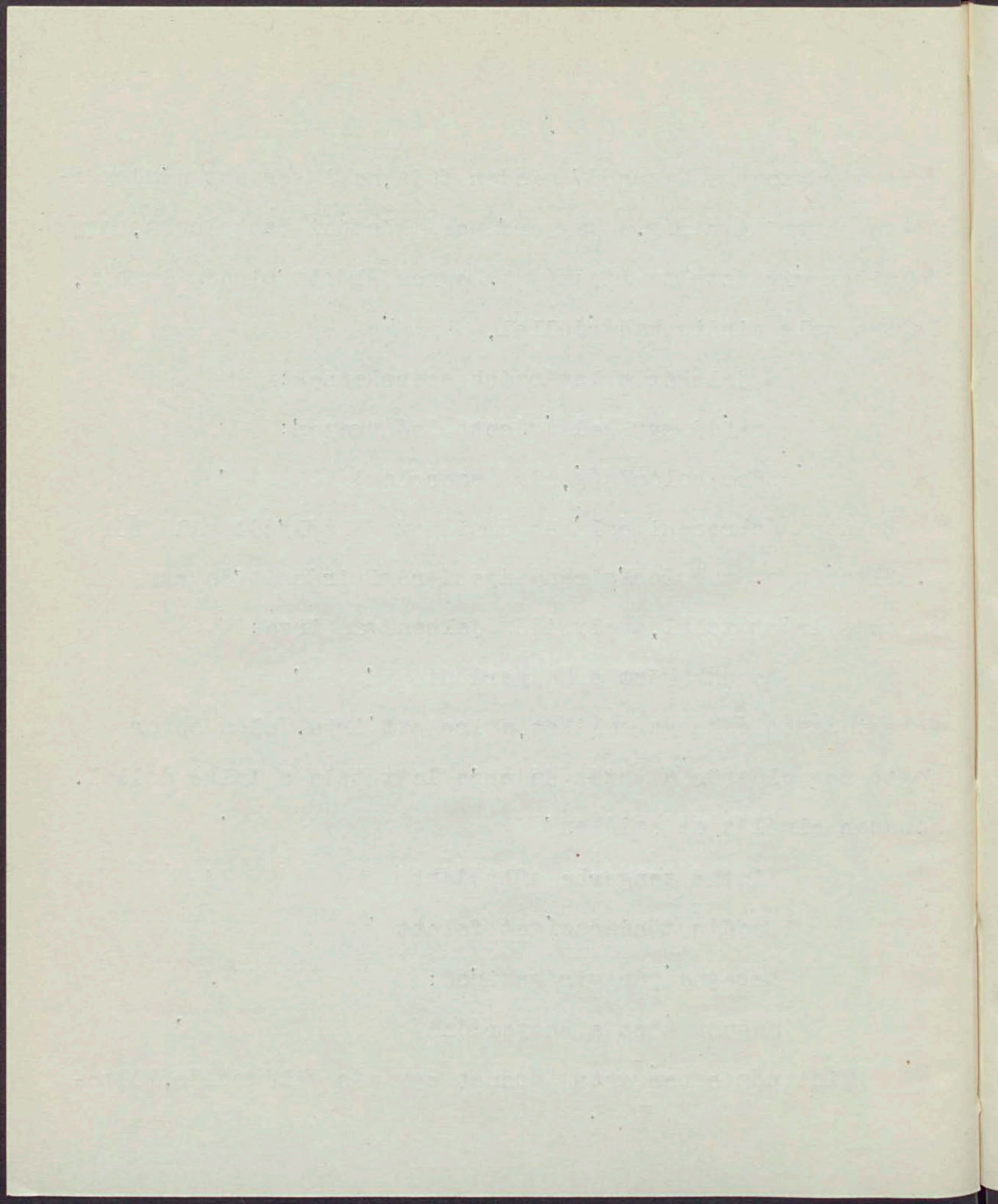
Mintha tengerbe sülyedett

Csodás tündérsziget felett

Lebegne pár virágszirom:

Magunk közt a Nagyerdőn!

Mint nős ember írta "Üzenet egy más világról" c. költe-



ményét. Piroskát kérdezi, hogy él-e még és szereti-e a zokogó dalt. Emlékszik-e még arra kis mosolygó, halvány arcú diákra, aki annyi virágot hozott neki, s akihez annyi sok szép dal fűzte. Azt mondják az emberek, hogy rászedte Szabolcska Piroskát. Cáfolja meg azt a hirt, mert nem igaz. Szabolcska feleségével együtt szeretettel gondol Piroskára és együtt emlegetik fel a régi időket. Szabolcska, noha házasember, nem tagadja meg Piroskát soha. -

Nem is tudnálak megtagadni

Óh sóhajtások boldog ideje!

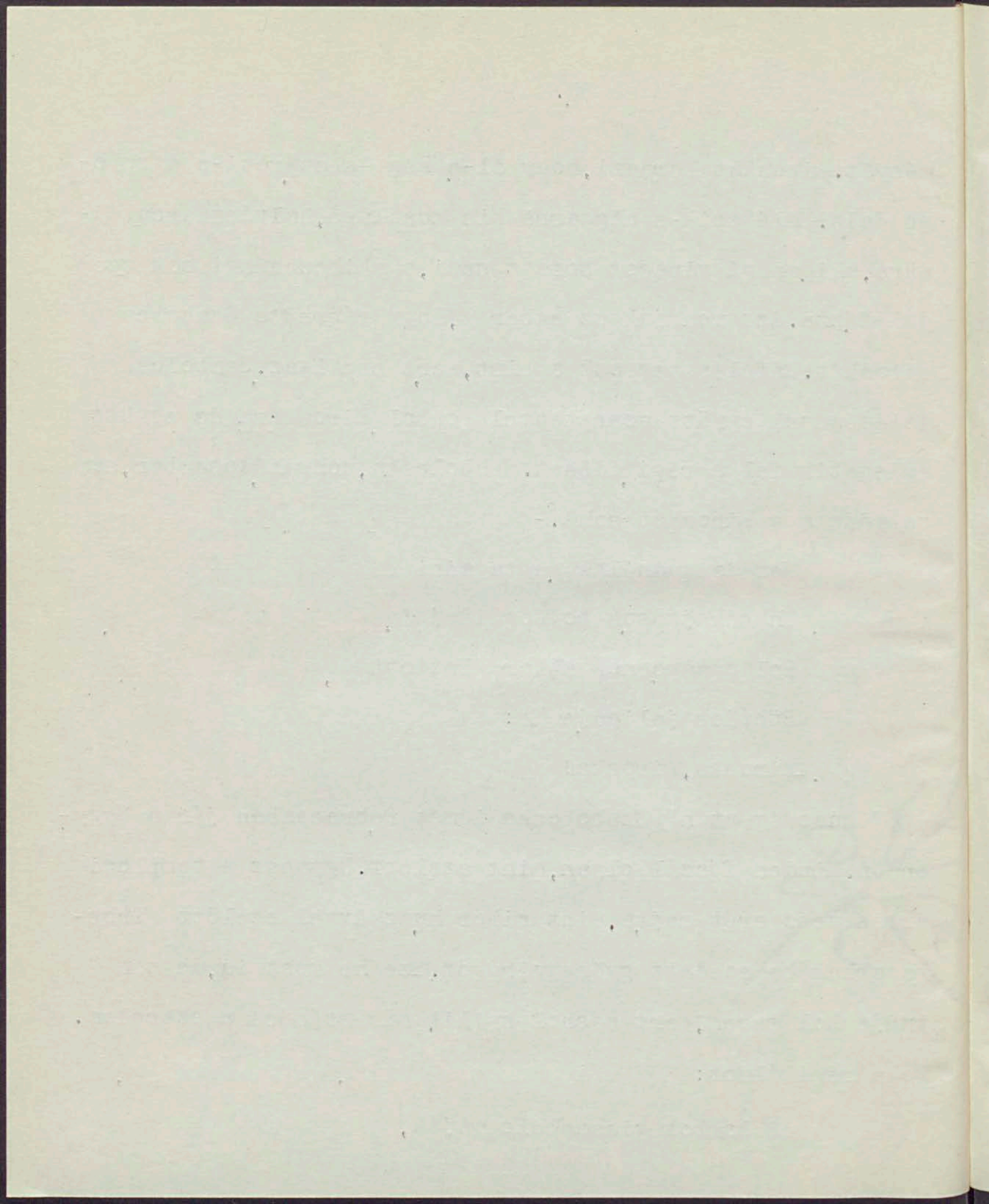
Boldogságomnak akkor álmodott

Bübájos jeligéje Te:

Piroska, Piroska!

"Husz év után" Szabolcska ismét Debrecenben jár a Nagyerdőn. Minden fűszál olyan, mint azelőtt. Ugyanaz a templomi érzés vesz erőt rajta, mint mikor husz évvel ezelőtt Piroska ablakába szedett gyöngyvirágot. Szedne most is, de nem tudja hol terem, mert máshol nyilik már számára a szerelem. De a régi álmot:

A lombok visszabólogatják,



Mintha csak azt mondogatnák:

Husz észtendővel ezelőtt!

Idősebb korában újra Debrecenben jár és ekkor írja "Debrecenben" c. költeményét. Egy ismerős nyomot keres a Kossuth utcától ki a Nagyerdőig. Az akácfákról régi álmainak egy-egy darabja integet feléje:

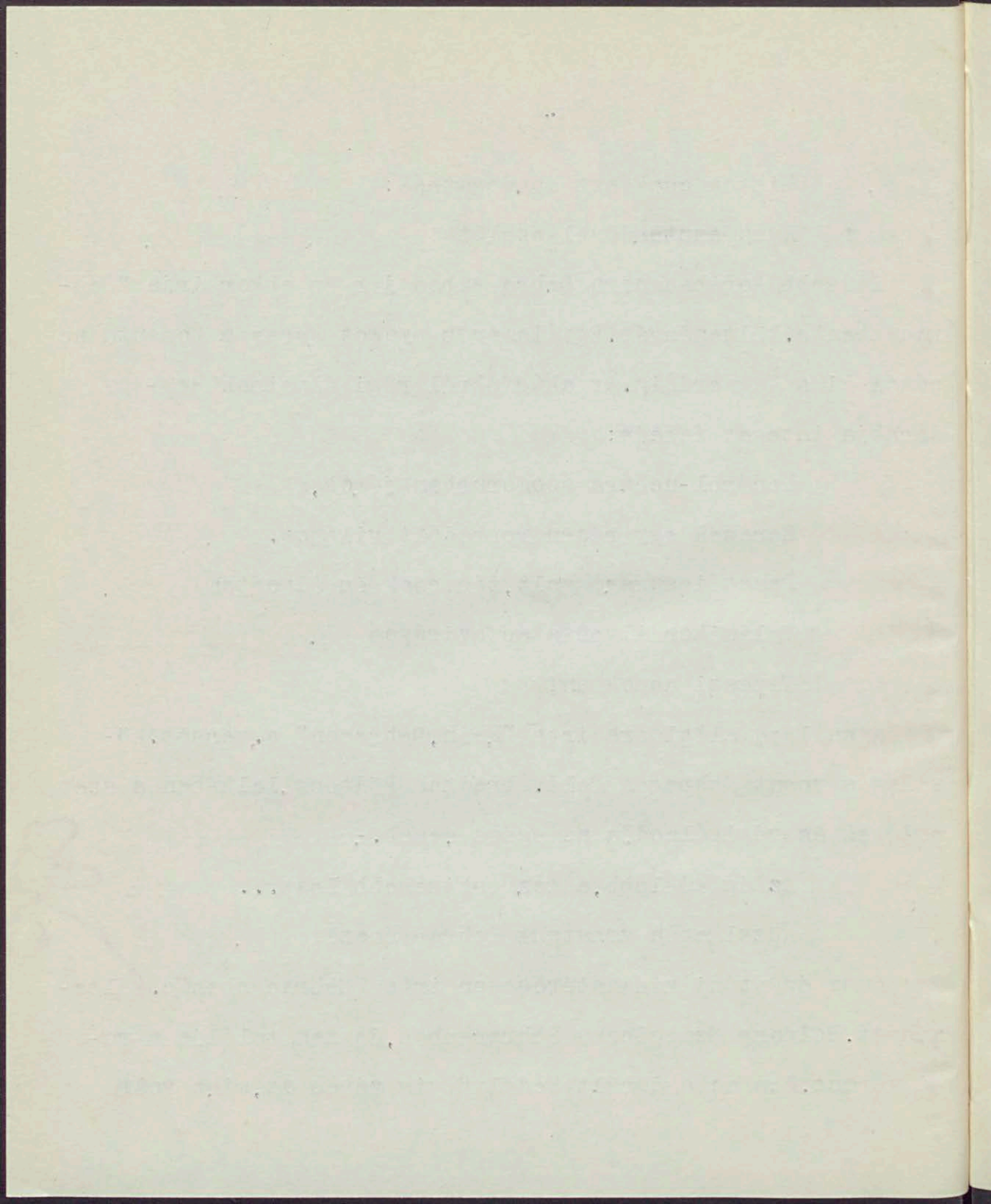
Uccáról-uccára számorubban járok,  
Keresek egy régen rombadólt világot.  
Lehet igaz sem volt, tán csak én álmodtam  
Valamikor ilyen akácfavirágos  
Tavaszi napokban!

Ugyanilyen alkalomra írta "Hejh, Debrecen" c. versét. Közéleg a vonat Debrecen felé. Ébrednek költőnk lelkében a szép emlékek és végigálmodja az egész mesét. -

Az ég kéklőbb, a mező színesebb lesz...

Közelget a vonatunk Debrecenhez!

Husz év utáni visszatérésekor írta "Debrecenben" c. költeményét. Bolyong Szabolcska Debrecenben, de nem találja a régi várost. Nem az a derült kedélyű vig város az, mint volt



és az ége sem olyan ragyogó, hanem bus és fakó. Nem találja a költészetet és a szerelmet sem. Milyen másként néztek itt a lányok husz évvel ezelőtt. Más világ volt, szebb volt akkor a kóró is, mint most a virág.

Hogy annak már a nyomát sem lelem?

Mi lett veled, hogy változhattál így meg,

Szegény, szegény Debrecenem?

Debreceni emléket őriz meg "Dal egy dalról" c. költeménye. Szabolcska egy szerelmes és bánatos nótát hall, amelyben a magáéra ismer. Ő írta ezt valamikor a debreceni nagyerdőben, miközben velesírtak a lombok és a vadgalambok is. Az a leány, akiért írta ma holnap öregasszony. -

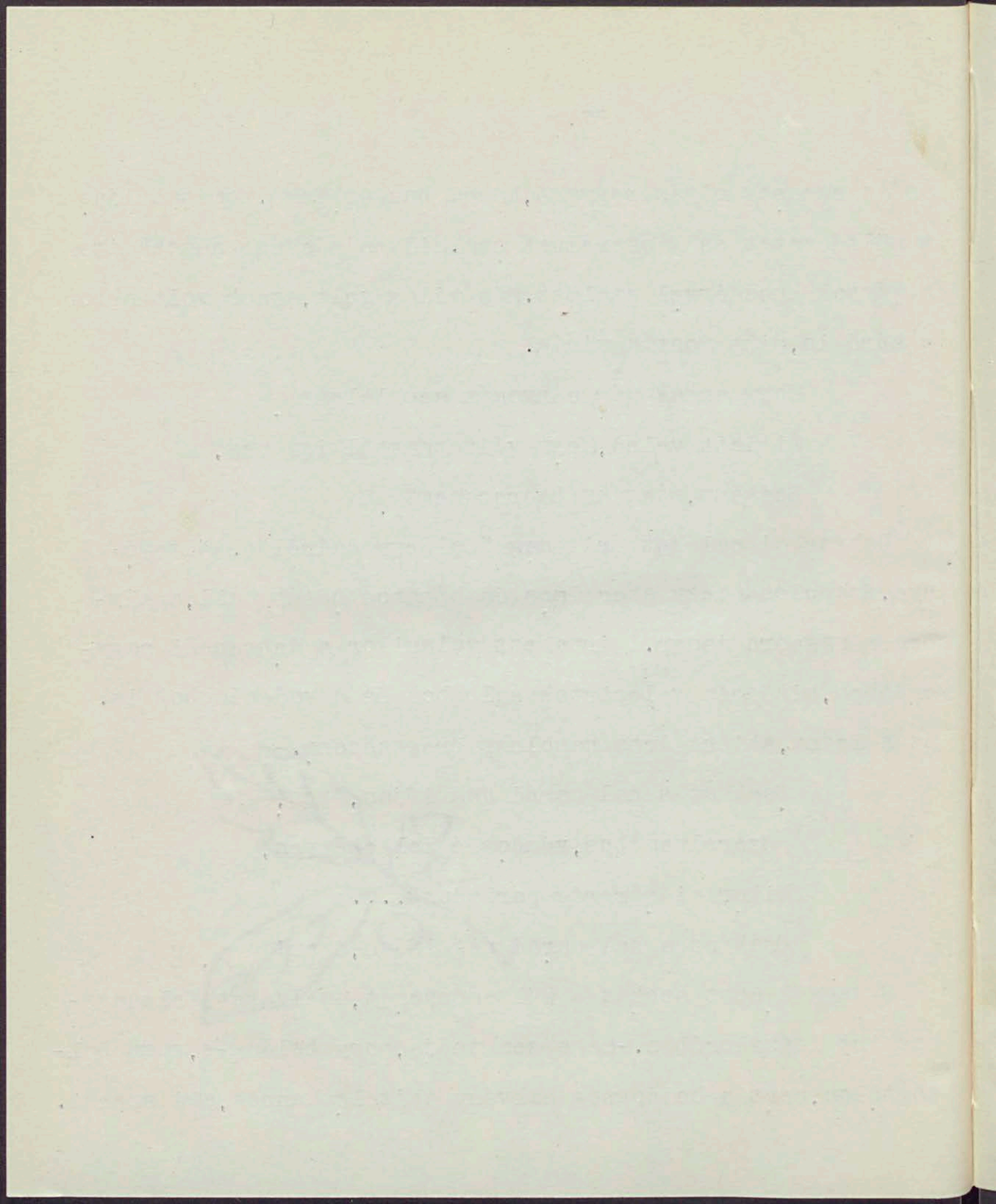
Csak az a dal marad meg ifjan, épen,

Szerelmem bus, vándorló lelkeképpen,

Mikor mi már rég porladunk....

Csak ez a dal marad meg ifjan, épen!

S vegyük most azokat a költeményeket, amelyeket feleségéhez írt leánykorában. -Maga sem tudja, hogy boldog-e, vagy boldogtalan, mert a boldogság halvány sejtelem annak, aki szeret.



Boldogtalan szerelem nincsen, mert ha sirunk még az is  
boldog szerelem s így ő is mindenképpen csak boldog le-  
het. /Egy levél<sup>lt</sup>re c./

Legszebb falunak tartja kedvese faluját. Minden város-  
ból csak idevágynak, ahol egy kökényszemű lány szempárjában  
ugy el tud gyönyörködni. -

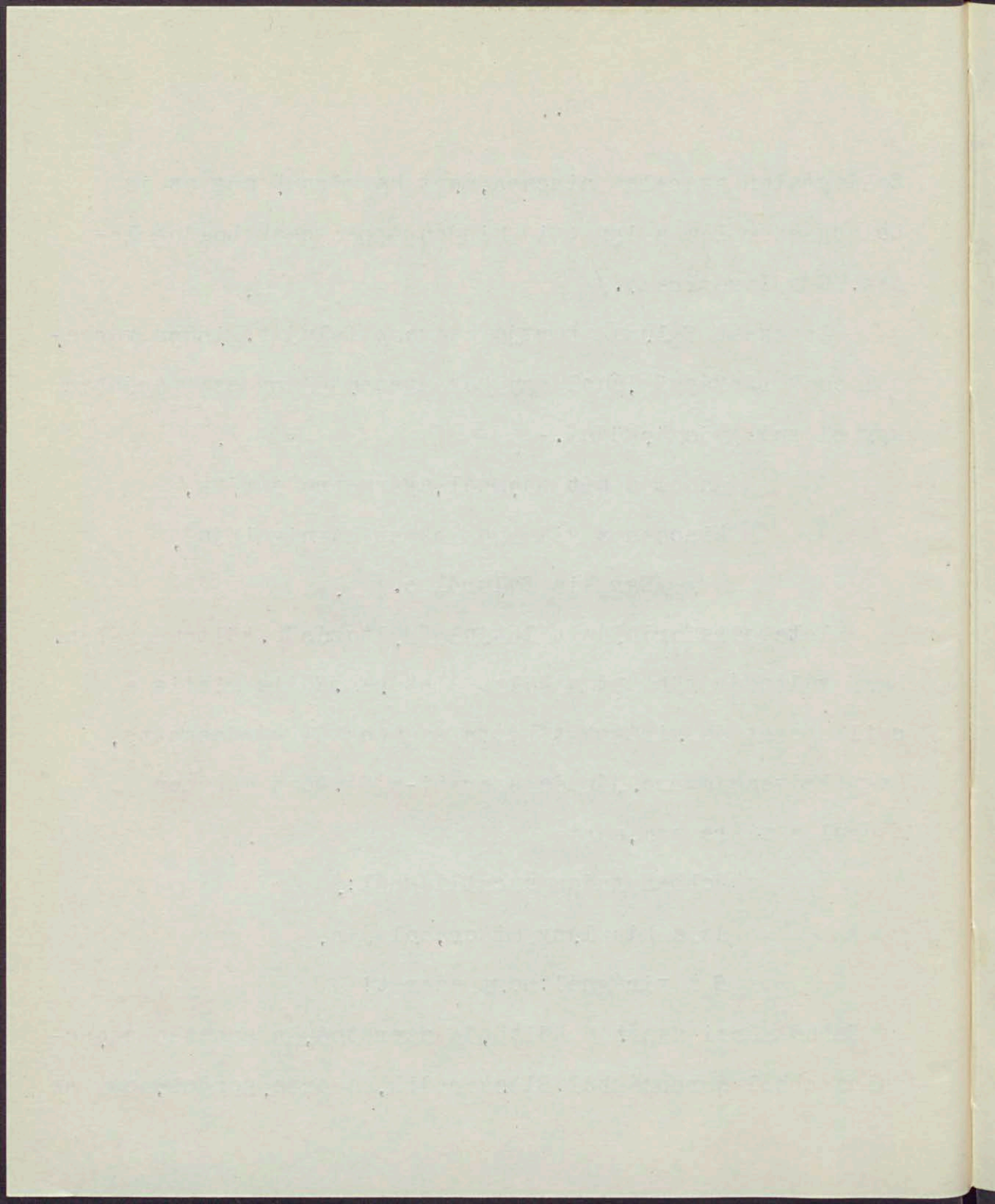
Annál a két szemnél, akármerre járjak,  
Nincsen a világnak szebb látnivalója!

/Egy kis faluról c./

Élete sorsfordulását látjuk "Változás" c. költeményében.  
Nagy változás történt a költő életében. Eddig mindig a  
csillagokat és virágokat nézte és azoktól kérdezgette,  
hogy kedvese merre jár és szereti-e őt. Most már nem  
szorul egyikre sem, mert

Jobban tudom a csillagnál:  
Az a kis lány mikor, hol jár,  
S a virágnál: hogy szeret!

Rabnak érzi magát a költő, de szeretné, ha sohasem szaba-  
dulna ebből a rabságból. Elkecsereedik, ha arra gondol, hogy ez



a rabság esetleg nem fog örökké tartani. Lánca, mely fogva tartja kökényszemű kislány szemesugarából van verve. Mindig legyen ez a lánca rajta:

Mindig itt ragyogjon,

Mindig rajtam álljon...

S ez az én rabságom soha le ne járjon!

/Rab vagyok c./

Boldog szerelme tárgyát alkotó költeményei után nézzünk egy néhányat boldogtalan szerelmi költeményei közül. Nagyon kedves költeménye a "Bucsuzás" című. Elvált kedvesének mondja, hogy nehezen tud tőle elszakadni, noha édesanyja is hívja haza. Szeretne hazamenni, mert édesanyja mindig szomorú, ha nem látja a fiát. A bánat szomorú fellege ül ilyenkor a háza fölött. Bárcsak ez a fellege borulna kedvese házára, amikor a költő nincsen itt

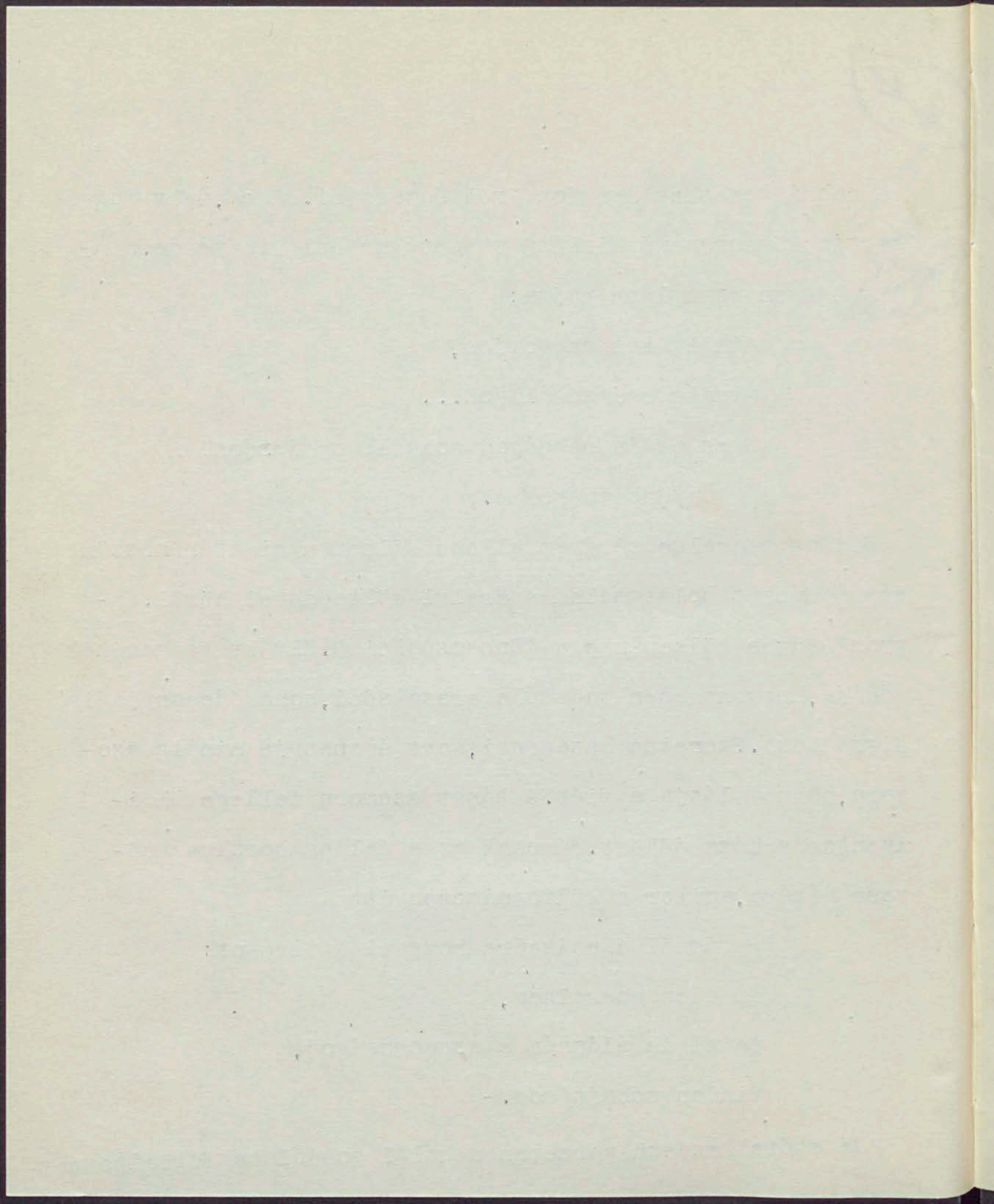
S tűznél a szivedre rozmaring virágot:

Én édes szerelmem,

De el is áldanám a szomoruságod,

Minden sóhajtásod.-

"Temetőre" kezdetű versében a halál gondolata foglalkoztat-



ja. Háza a temető mellett van és ő szomorúan nézi a sirdombokat, amint hullanak rájuk a sárga levelek. Bárcsak az új sorholnapra szaporodna egy újabb sirhalommal:

Ész<sup>re</sup>~~er~~ se venné tán senki sem,

Ha csak a sirásó maga nem!

Ugyanílyen alaphangu "Ha majd egy" c. dalocskája is. Elvált kedvesének mondja, hogy majd valaki felhányja neki a vele együtt töltött időket:

Csak add a kezébe szótlanul,

Dalaimat védő pajzsodul....

Vagy, ha meglátsz, mutass reája

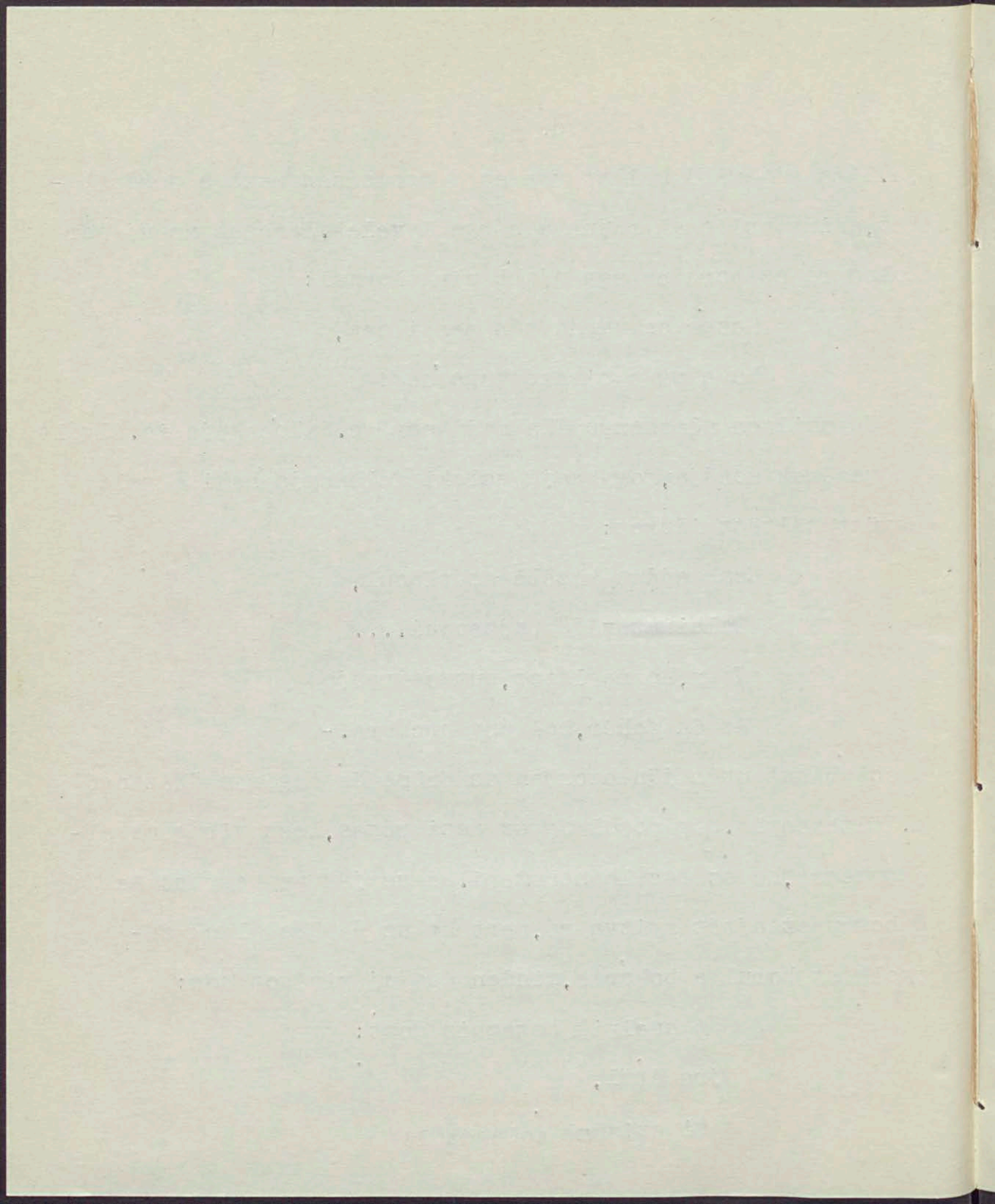
Az én fehér, halvány orcámra. -

A sok bánat után jön azonban az öröme és megírja "Kézfogó" c. költeményét. Még mosolyog az őszi rózsá, lesz virág az eljegyzésre, ha az ősz le nem tépi. De védjék meg együtt az ő bokrukat ajtót nyitva rá, mert ha az ő édes álmuk fátyolként borul a bokorra, minden ága új virágot hoz:

Sőt amelyik beteg is most:

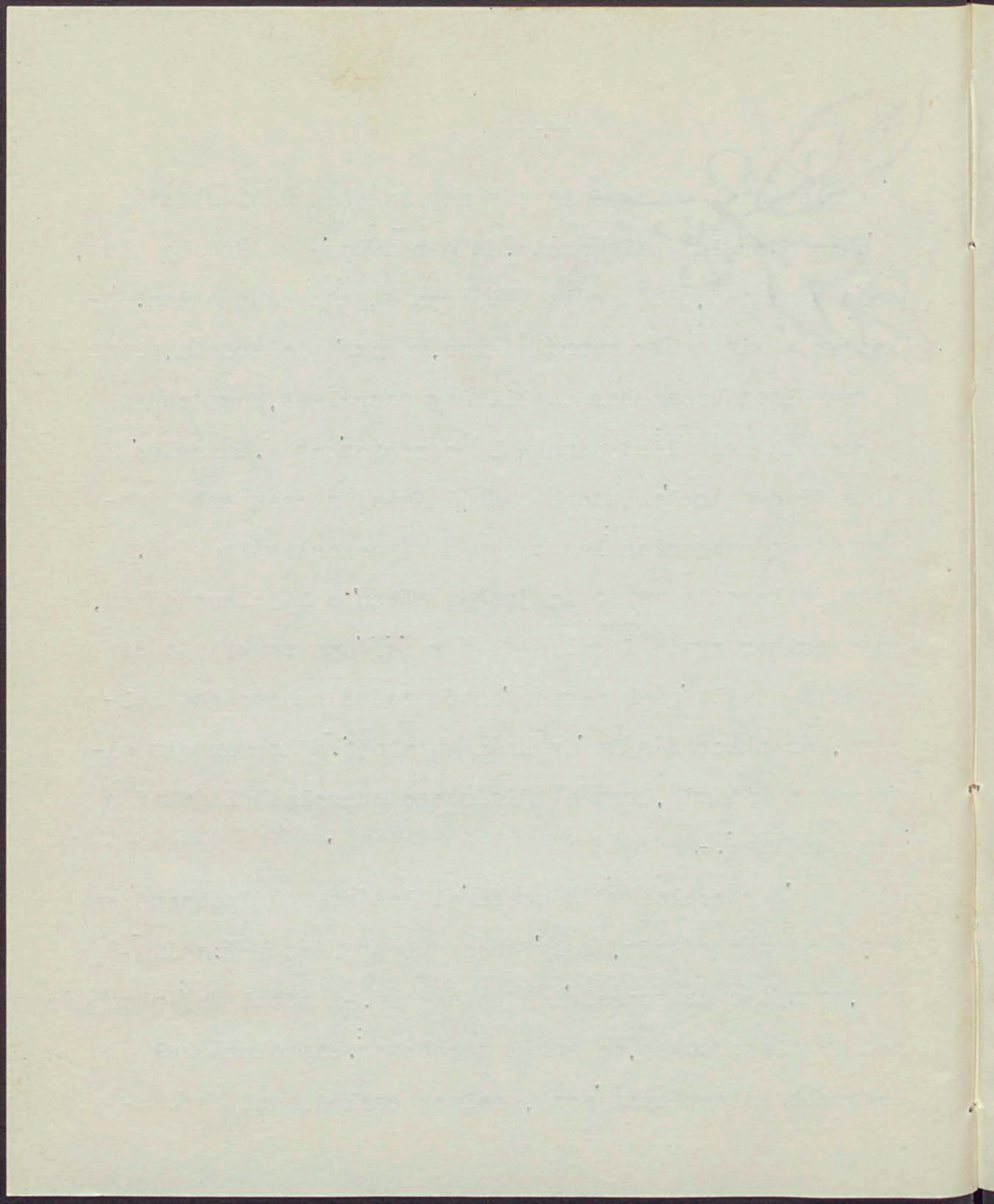
Ujra épül,

A mi szívünk melegétől!



Szabolcskának az egyéniségét nagyon szépen tükrözteti vissza szerelmi költészete. Az a bánatos és lemondó hang, majd bizakodó, majd pedig teljesen vigasztalhatatlan. Elkezdve a kis szőke varróleányon, végezve feleségén, olyan nagy változatosságban éneklie meg szerelmét, hogy ebben bármelyik nagy lírikusunkkal versenyezhetik. Szerelme először a szerelem szeretéséből fakad s csak ebből magyarázható meg szerelme tárgyának gyakori változása. Maga jellemezte magát legjobban abban a kijelentésében, hogy amikor egyik ideáljával már majdnem szakított és ennek a szakításnak a nyomasztó érzése nehezedett lelkére, már akkor más leány után kutatott. Költeményeit olvasgatva kitűnik, hogy a költészete szerelméből fakad s nem fordítva. +

S szerelmi költészetével lezártuk költészetének azt a hármast, amelyikben a legtöbbet írt: vallásos, hazafias és szerelmi költészetét. - A többi fajtában már nem ír olyan sokat, de annál szebbeket. Szabolcskának a legszebb költeményei azok, amelyek családjával kaposo-

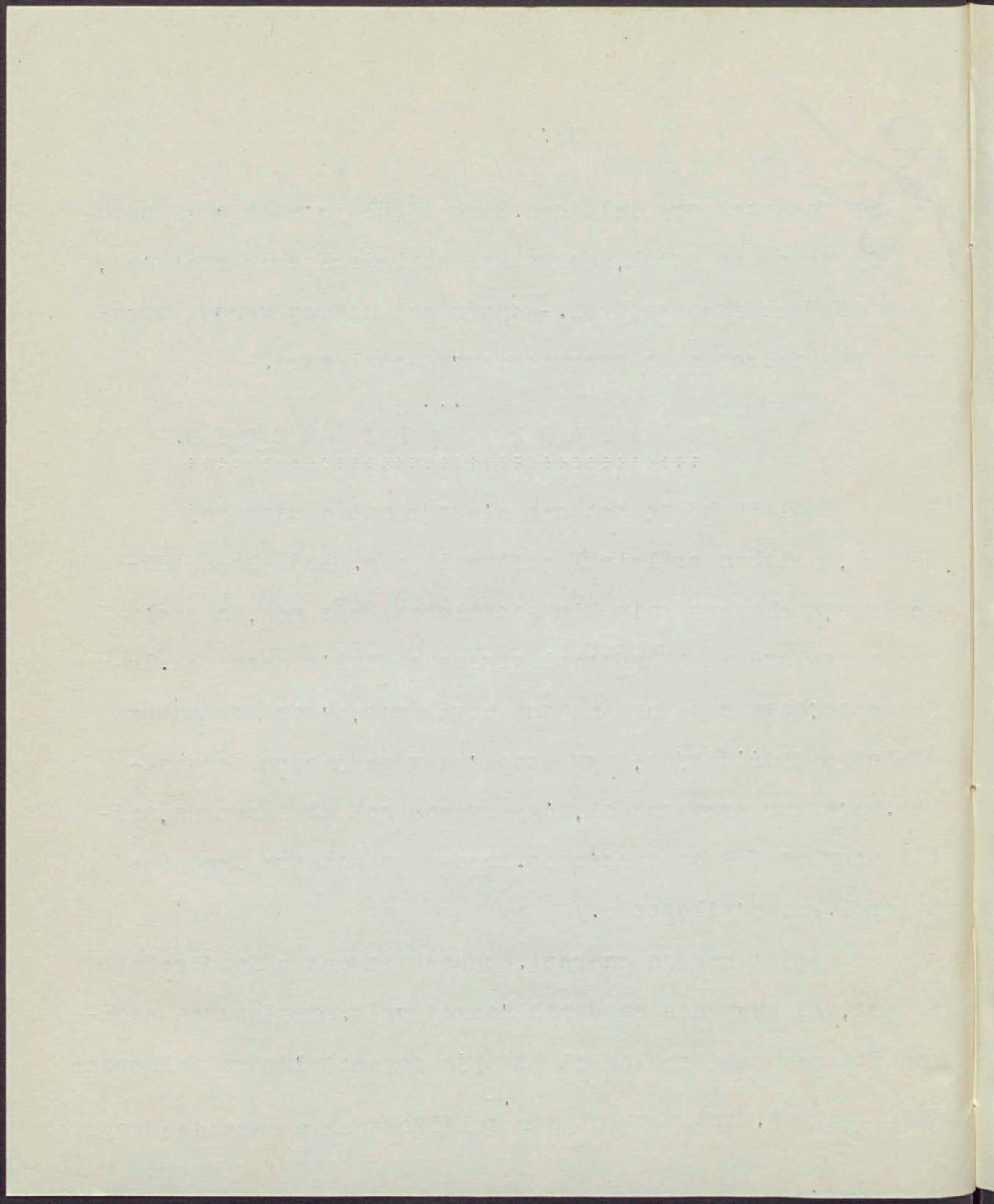


latban fogantak meg lelkében. Ezek közül is azok a gyöngéd érzelmiek a meghatóak, amelyekkel szüleiről emlékezik meg, de különösen édesanyjáról. -Azután sok számos versét szenteli még felesége és gyermekei magasztalására. -

C S A L Á D I K Ö L T É S Z E T E.  
\*\*\*\*\*

Családi költészetének először azt a csoportját nézzük, amelyben szüleiről emlékezik meg. Első ilyen költeménye, amely egy naiv kis gondolatot őriz meg, de amely már olyan szépen tükrözteti vissza a fiui szeretetet. Irja benne, hogyha ő kormányozná a világot, akkor hosszabbra szabná a nyár idejét, hogy azzal kedvébe járjon kedvesének. De akkor arra gondol, hogy nyáron sok az égzengés, amittől annyira fél az édesanyja. Erre a gondolatra lemond a nyárról. /Ha a világot c./

Apját nagyon szereti. Sohasem ismert nála derekabb embert, aki nagy hős és derék honvéd volt. Részletesen azonban itt nem ~~nem~~ sorolom el az apja magasztalására felhozott gondolatokat, mert azokkal már találkoztunk a hazafias köl-



teményeinek a tárgyalása során./Édesapám c./

Szüleihez írott verseivel együtt mutatom be azokat a költeményeket is, amelyeket nem a szüleihez, hanem a szülei házhoz írt. Ilyen például a "Mi házunk" c. költeménye. Legszebben áll a ház az egész faluban. Két szemével úgy néz az országuttra, mintha mindig a költőt várná. A padlása tele van dióval és almával, valamint szőlővel. S most ha a költő váratlanul megjelenne a kis ház kapujában,

Hogy megtelnék boldogsággal,

Öleléssel, könnyhullással,

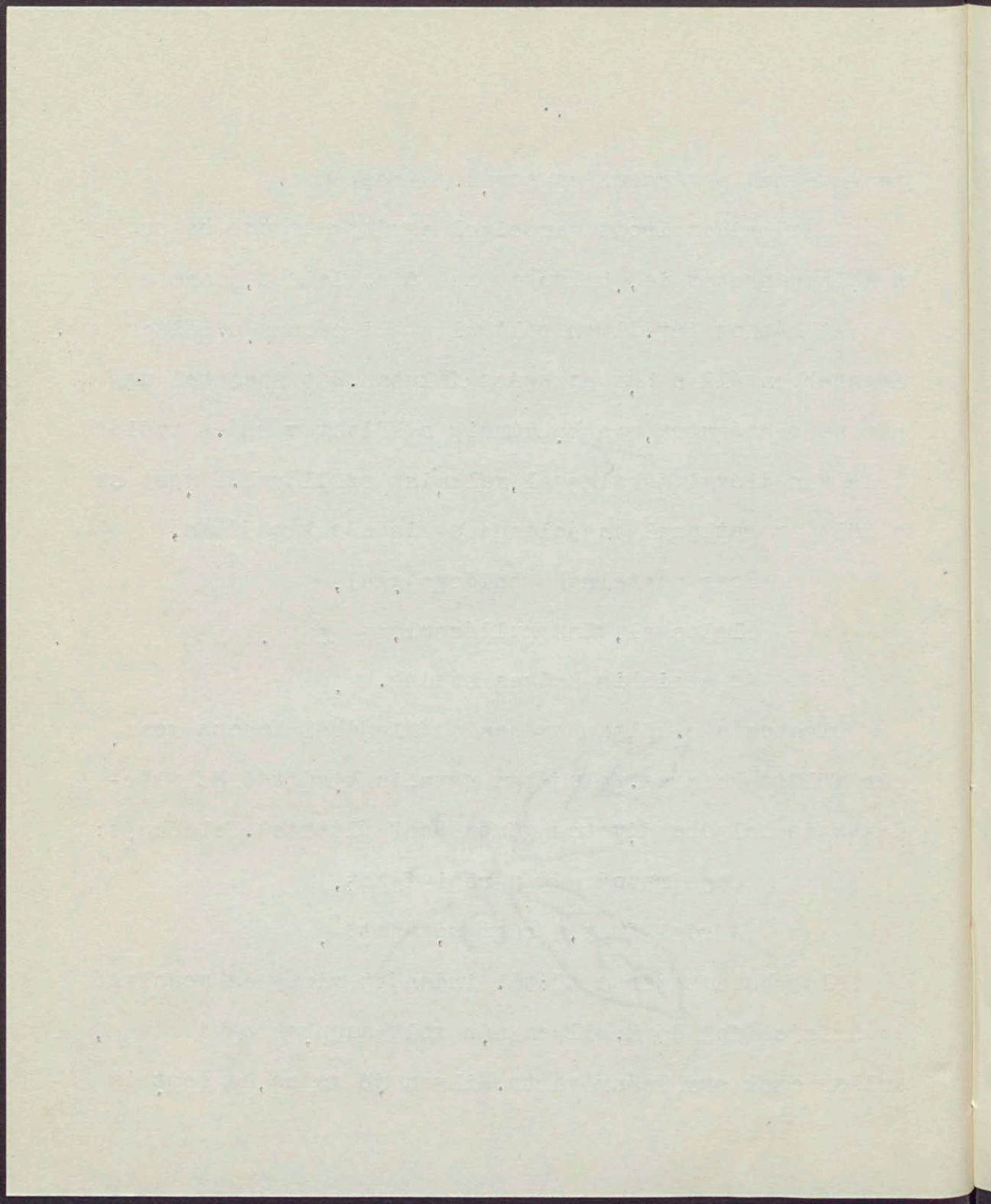
Az a mi kis kedves házunk.

"Divatozás" c. költeményében a falujából kapott rossz hír fölött kesereg. Falujában ugyanis kivágták az akác-fákat és helyébe divatos gömbakácot ültettek. Felsőhajt:

Megsiratod még a régi fákat,

A régi dalt, a régi nótákat!

Falujába hazatér a költő. Mindenütt virág és mosolygó leányfejek fogadják. Milyen más volt azonban neki régen, amikor csak egy leány várta. Milyen jó volna, ha most is



ugy volna, ha visszajönne az akkori álma. /Ünneplés közt c./

Karácsony este van. Ilyenkor szeretne nagyon mindig otthon lenni. Ilyenkor mindig szeretné kis fehér házukat felkeresni s ha máskor eszébe sem jutna:

Karácsony estéjén örökké áldanám,

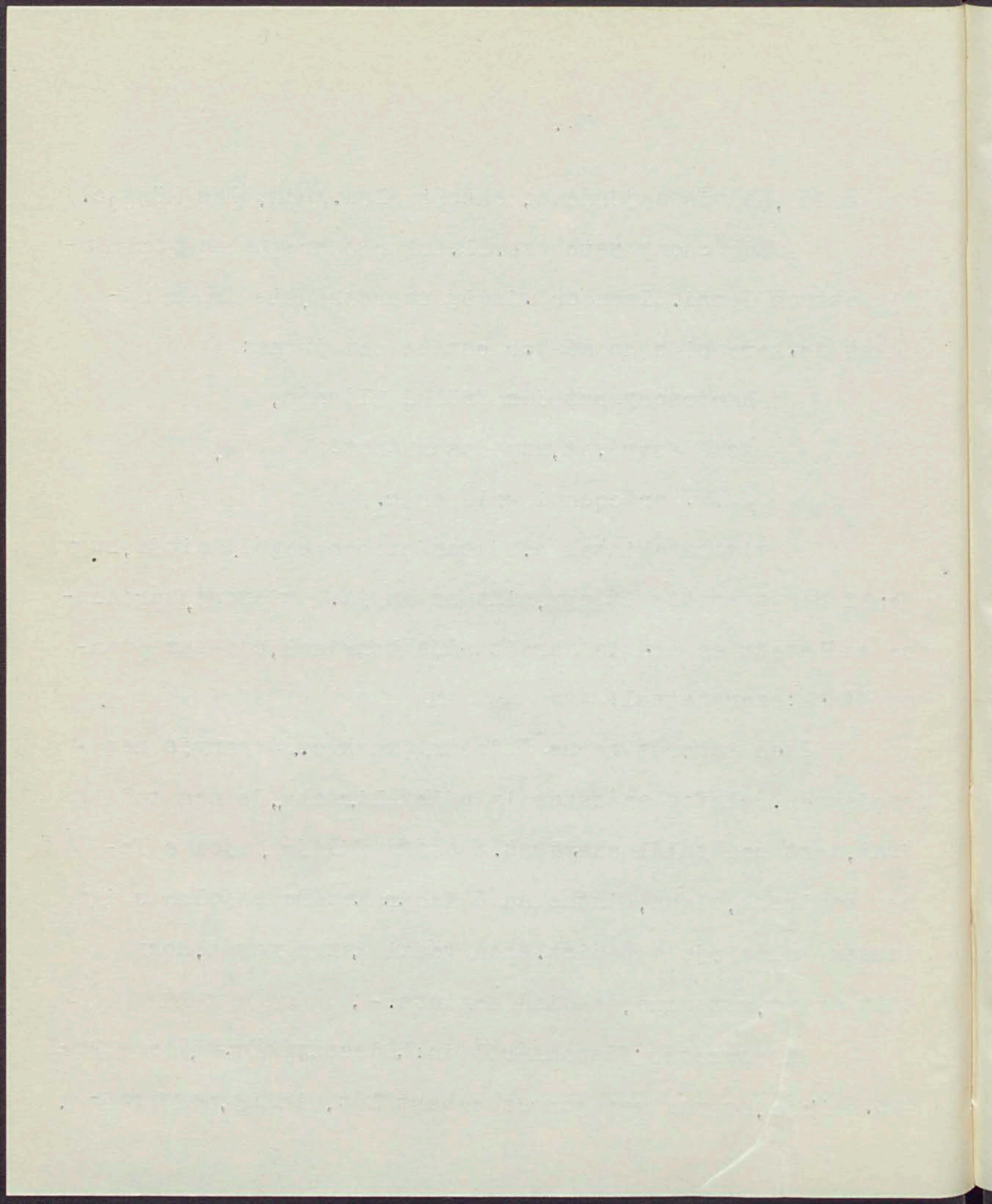
Az édesapámat, az édesanyámat!

/Karácsonyi emlékek c./

"Ha visszatekintek" c. költeményében megállapítja, hogy senki nem szerette őt úgy, mint az anyja. Ő viszont szeretetre született és nem is maradt adós senkinek, csak az édesanyjának: szeretettel!

Igen ismerős verse "Édesanyámnak" c. Édesanyja nevénapja van. Belefog százszor is a levélírásba, de nem tud írni, mert nem talál szavakat. S ahogy föléje hajol a fehér papírnak, olyan, mintha az ő fehér kezére hajolna s így lassan telesírja a papírt. Azon veszi észre magát, hogy amit akart, azt mind, de mind megírta. -

A szerető édesanyjáról ír: "Édesanyák" c. költeményében. Leírja, hogyha egy gonosz embert lát, mindig megsirat-



ja, mert nem volt édesanyja. Ha egy nagyurat lát, aki nem törődik a világgal, a szegények könnyével, megsiratja, mert ennek sem volt édesanyja. S amikor egy nemes tettet visz valaki véghez és lelke megtelik jósággal, akkor:

Csókoljuk meg édesanyánk

Lábanyomát érte!

"Óseim nyomán" c. versében elmondja, hogy az ő ősei a földet művelték és jókedvű nótás emberek voltak. Lelki szemeivel látja őket, amint szemük a messzeségben méláz. Nem tudnak betelni a virággal és énekkel. És hogy ősszel egyik sincs:

Templomba járnak, éneket vezetnek,

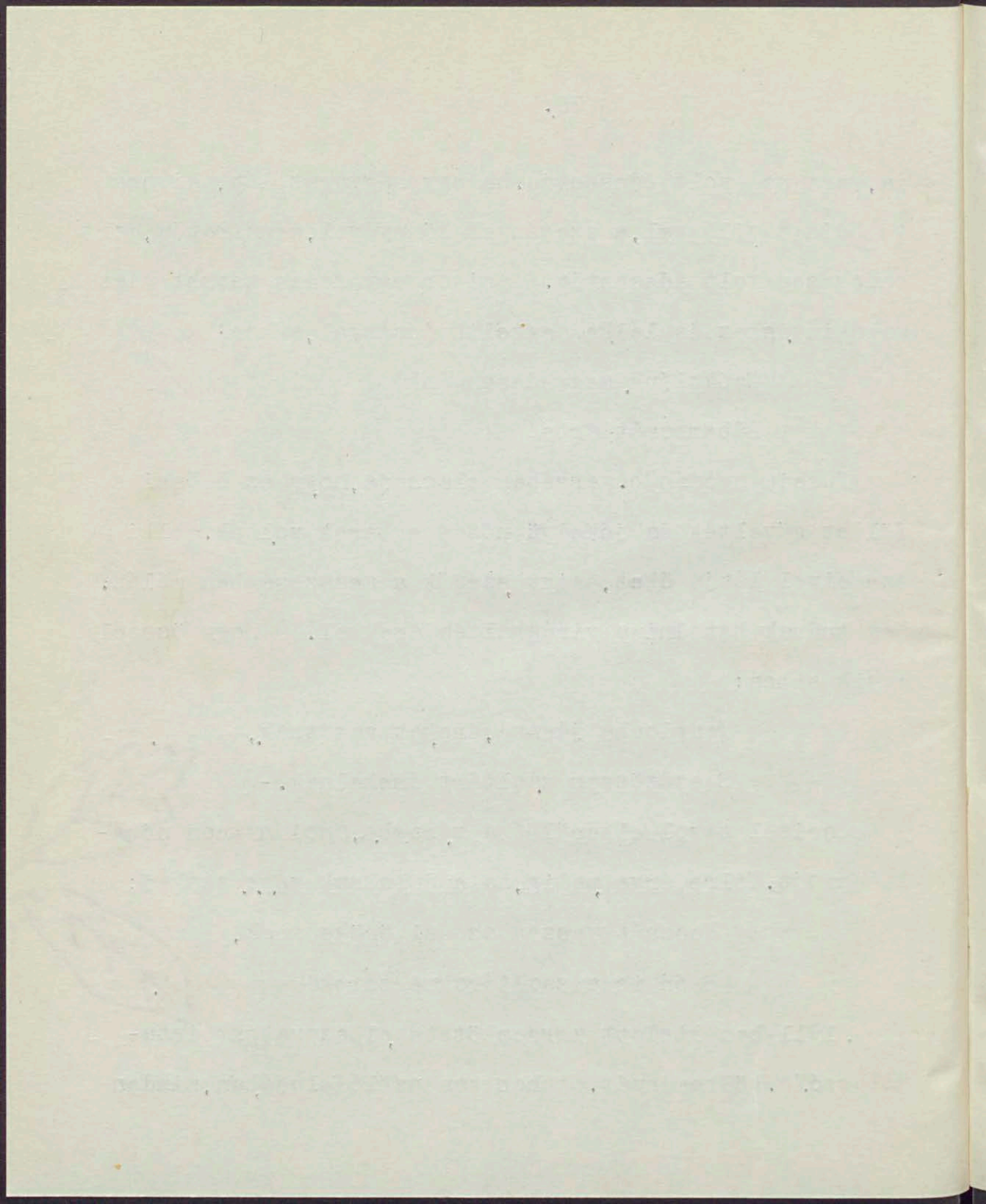
S százötven zsoltárt énekelnek.-

Őseitől távol elkerül ő a városba, ahol nyáron nótákat gyűjt. Télre érve pedig, ha a daloknak vége szakad:

Hasznát veszem az ősi örökségnek,

S én is a zsoltárokra térek!

1911-ben kiadott verseskötete előszavaként írta: "Előszó" c. költeményét. Otthon van szülőfalujában, minden



bokor és minden virág régi ismerőseként üdvözli. Talán jobban tette volna, ha itthon marad egész életében és csak álmodta volna a sok fényes álmot. Otthon maradt volna végig, dalokat írt volna és megálmodta volna szépen, hogy mi is lett volna ő?

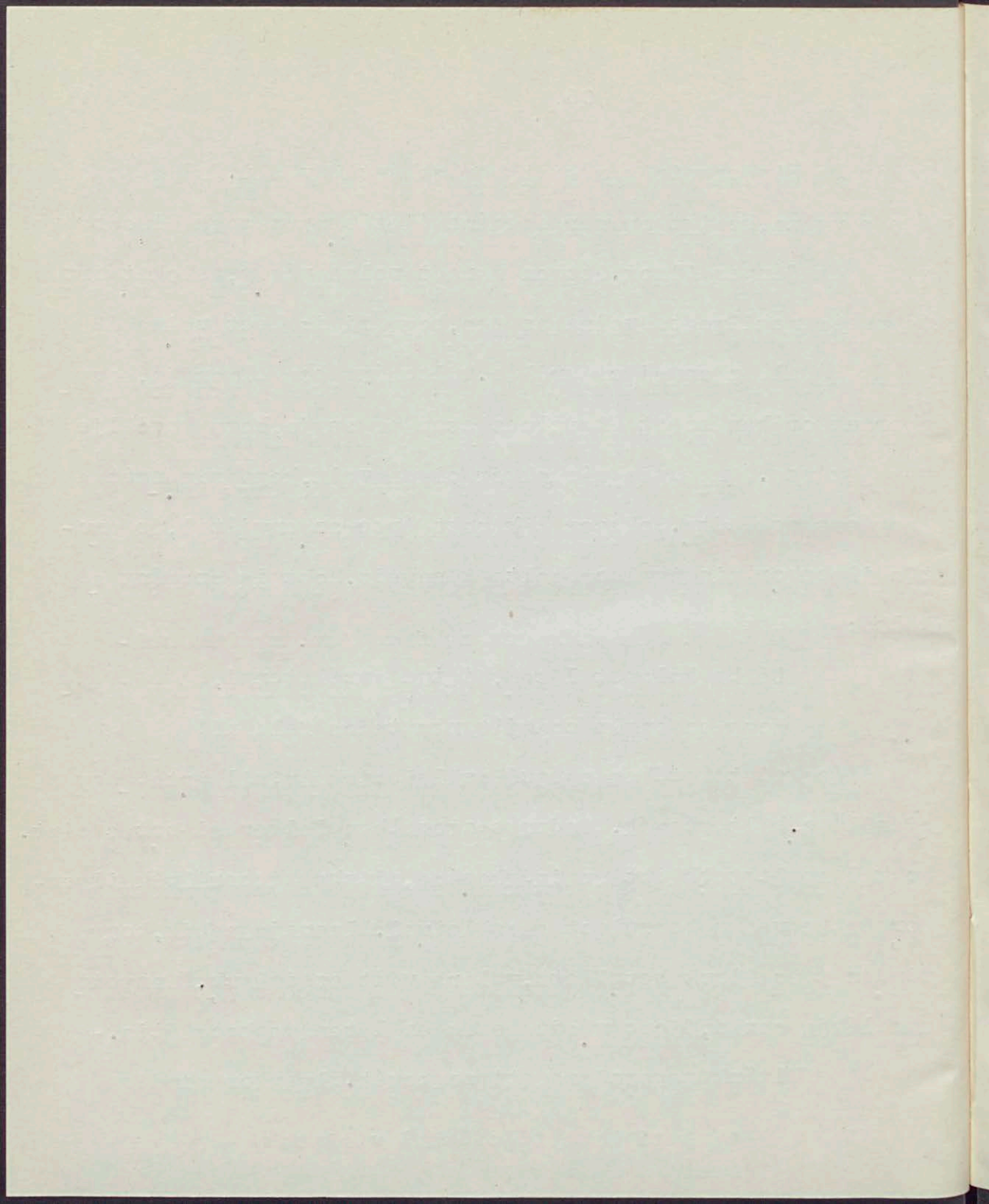
"Dal az anyai csókról" c. költeményében elmondja, hogy gyermekkorában sokat figyelmeztette az anyja, hogy becsülje meg a pénzt. Ő ugyanis már akkor olyan volt, hogy mindenét a szegényeknek adta. Sokszor kikapott érte az anyjától, de azután ilyenkor mindig lecsókolta könnyeit. Most is szegény a költő:

De ha koldust látok, ki tud arról tenni,

Hogy az anyám csókját nem tudom feledni!

Kécskei temetőben nyugvó szülei sírhalmánál írta "Egy sírnál" c. költeményét. Minden esztendőben felkeresi ezt a sirt. Sokkal meghittebb itt az imádkozása, mintha kicserélnék ilyenkor és kedvesen beszélget a szüleivel. Elmondja nekik, hogy minden édes álmuk betellett, valóra vált az imájuk. Könnyeit nem látja senki, dicsekvésit pedig az Isten megbocsájtja. -

Költőnk nagyon szereti az estét. Ilyenkor mindig



hazaszáll a lelke pihenni, haza az édesanyjához. S talán azért szereti az estét, mert ilyenkor boldogan gondol mindig haza? Nem tudja, de

A mult visszaálmodása,  
S édesanyám képe-mása,  
Reng ekkor szivemen!

/Este c./

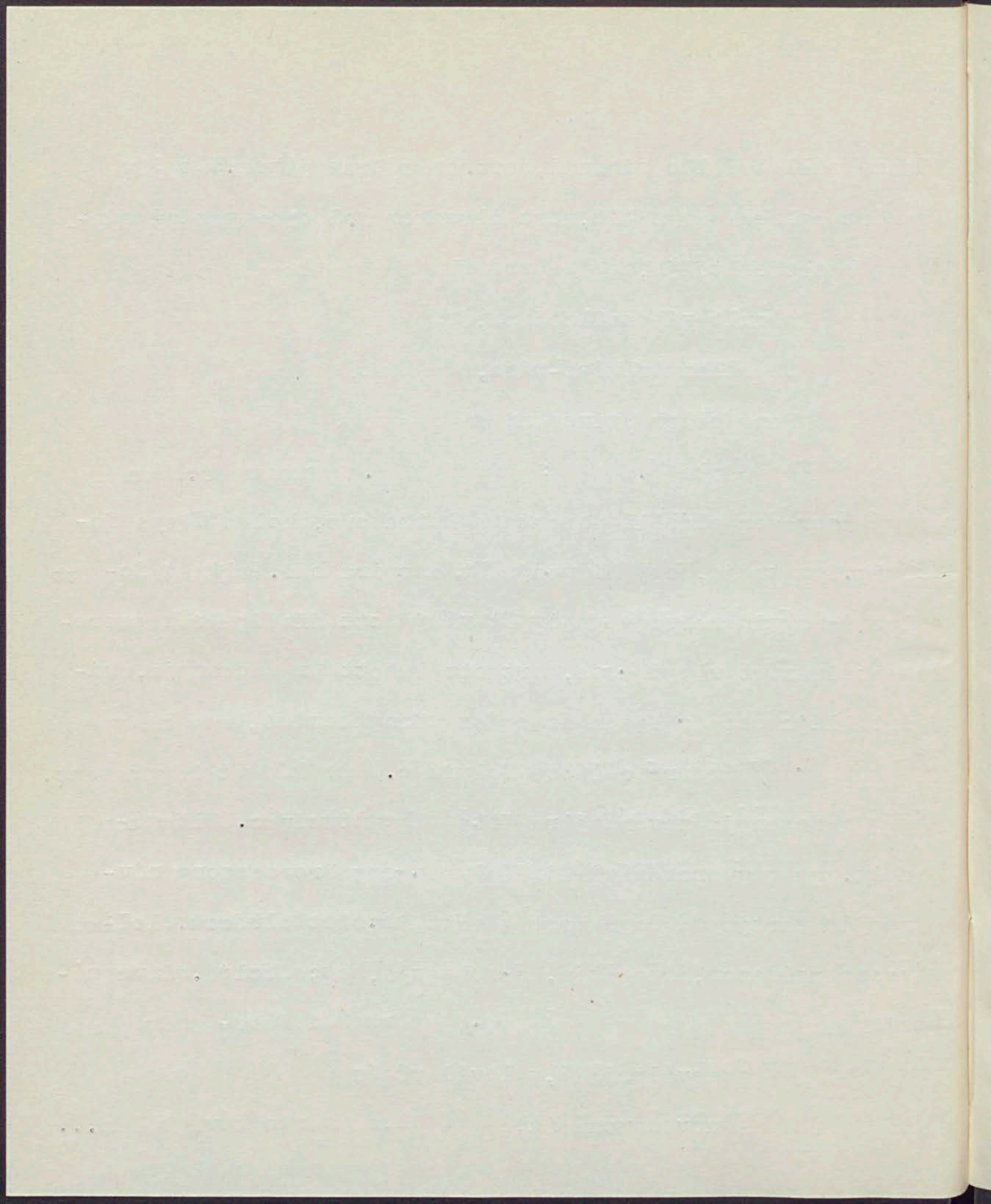
Ezerszer elszáll naponta a lelke oda, ahol a Tisza folyik. Nem tudja, hogy mi vonja őt annyira oda. Talán a folyó és a vidéke? vagy pedig őt várja ott mindig örök szeretettel? Azért vágyik oda, mert ott lakott az édesanyja, akiért áldja meg az Isten az egész környéket!

/"Amerre a Tisza folyik c./

Édesanyja nevenapjára írta "Egy névnap" c. költeményét. Egy magyarországi kis faluban egy öregasszony névnapját tartja ma és a most kapott levelét olvassa. Elolvassa százszor, simogatja, összehajtja, megcsókolja. Sirva nézi

A levélírását, a levél végén

A nevem vonását!



Kisfiához írta "Végrendelet" c. költeményét, melyben kéri a fiát, hogy sohase felejtse el azt a falut, ahol az édesapja született. Sohase felejtse a Tisza-táját, a szülőfalu csendes határát. S ha egyszer elmegy abba a faluba, egy kis ház küszöbét tekintse templom küszöbének s a kis ház lakóit pedig, akik már régen meghaltak, porukban is áldja meg, mert:

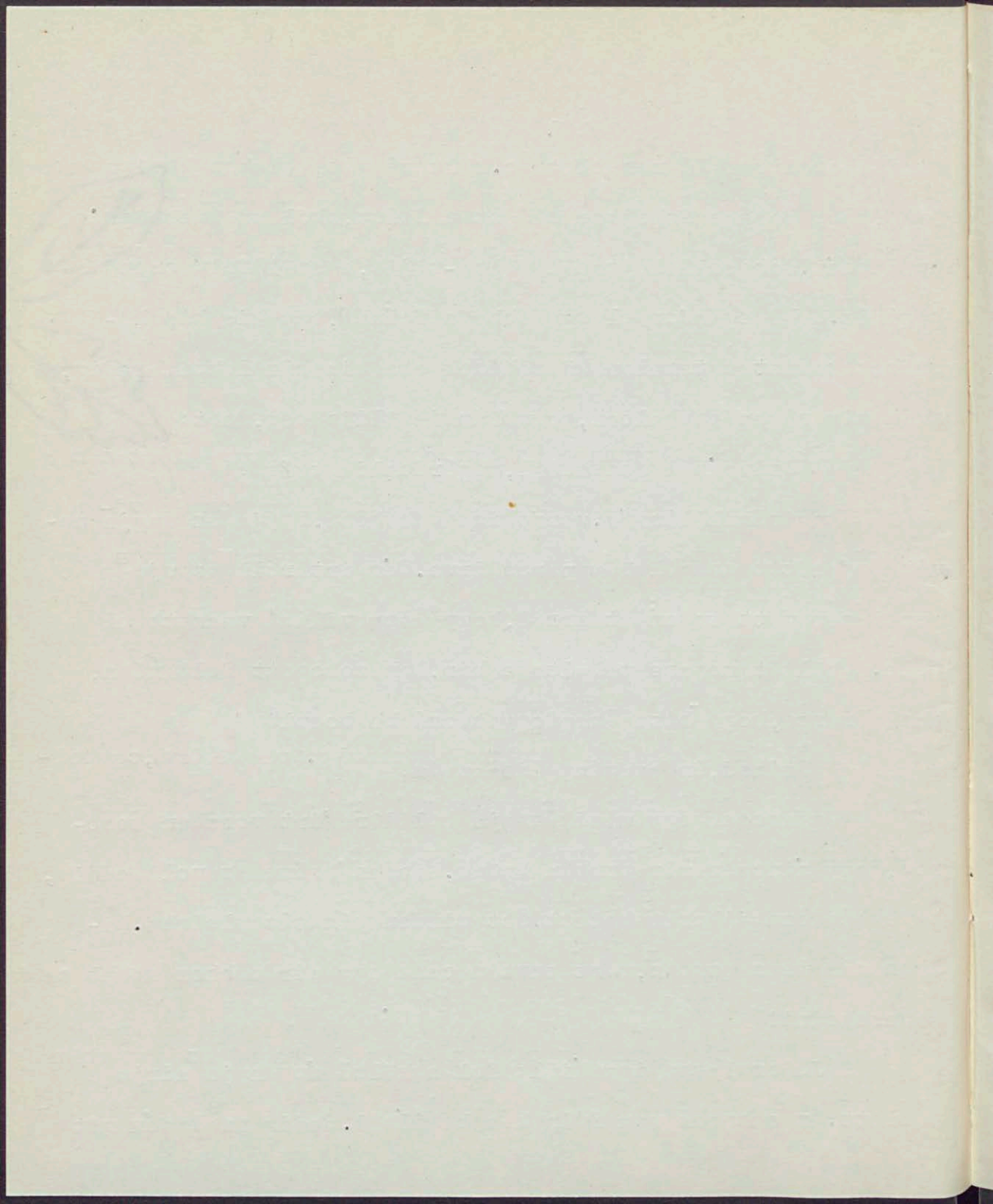
Szivemből szakadtál, megémdemlik tőled!

"Anyám halálára" c. verse igen megható. Látja az anyja nevét egy sötét szegélyű papírra írva. Nem írt róla az ujság és senki nem vett tudomást arról, hogy "egy világ" veszett el vele. A költőt messze találta e hír. Nem zokogott feltűnően, csak érezte, hogy hite "napfogyatkozásba borul"

Utánad, én szegény édesanyám!

Ugyancsak egy másik, anyja halálára írt versben kesereg, hogy nincsen már ezután öröme. Minden öröme az volt eddig, ha az édesanyjához mehetett. Ott minden bánatát elsírta. Milyen más lesz ezután, mert ezután csak egy sírdombhoz mehet ~~csak~~ panaszkodni!

"Jó az Isten" így kiált fel a költő az anyja sírja mellett. Az emberek úgy félnek a haláltól. Pedig az Isten mit



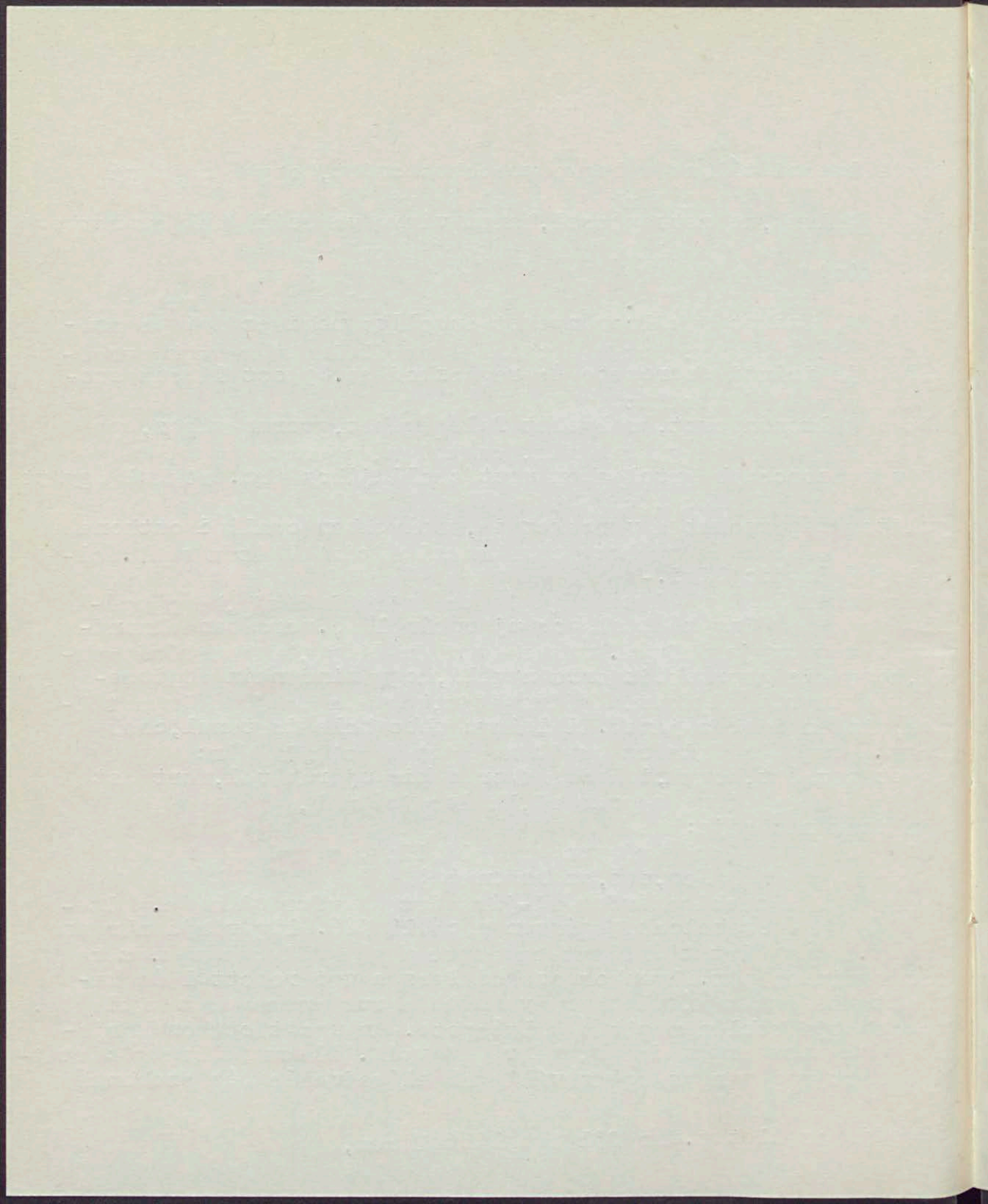
tesz?Elveszi tőlünk a legkedvesebbet azért,hogyha majd mi is meghalunk,ne rettegéssel,hanem vágyódva szálljunk szeretteink után!

Ezeket a költeményeket sugallta neki szülei és szülőfaluja iránti szeretete és ragaszkodása.S most lássuk azokat a költeményeket,amelyeket feleségéhez,gyermekéhez,egyszóval szorosabb értelemben vett családjához írt.Ezekkel együtt emlitem meg azokat a verseket is,amelyekben családjá otthona melegségét dicsőíti.-

"Egy kékszalagos uj ruháról" c.versében elmondja,hogy kis gyermekeit arra neveli,hogy mindenkin segítsenek,mindenkinek adjanak.Kisleánya ebbe bele is tanul,csak egyet nem ért,hogy mi lesz akkor a kis uj ruhával,mert azt senkinek nem adja:

Nem,nem,az az enyém!

Szabolcska egészen a családjáé.Alig várja már az estét minden nap.Ilyenkor szabad lesz a <sup>szí</sup>robottól és kikököghatja keblén magát a költészete.A nyugodt otthon karja között meg van az egész világgal elégedve és még szebbnek álmodja az életet.Nem fél a haláltól sem,



mert ott csak folytatni fogja az életében megkezdett boldog álmot.-/Álmok c./

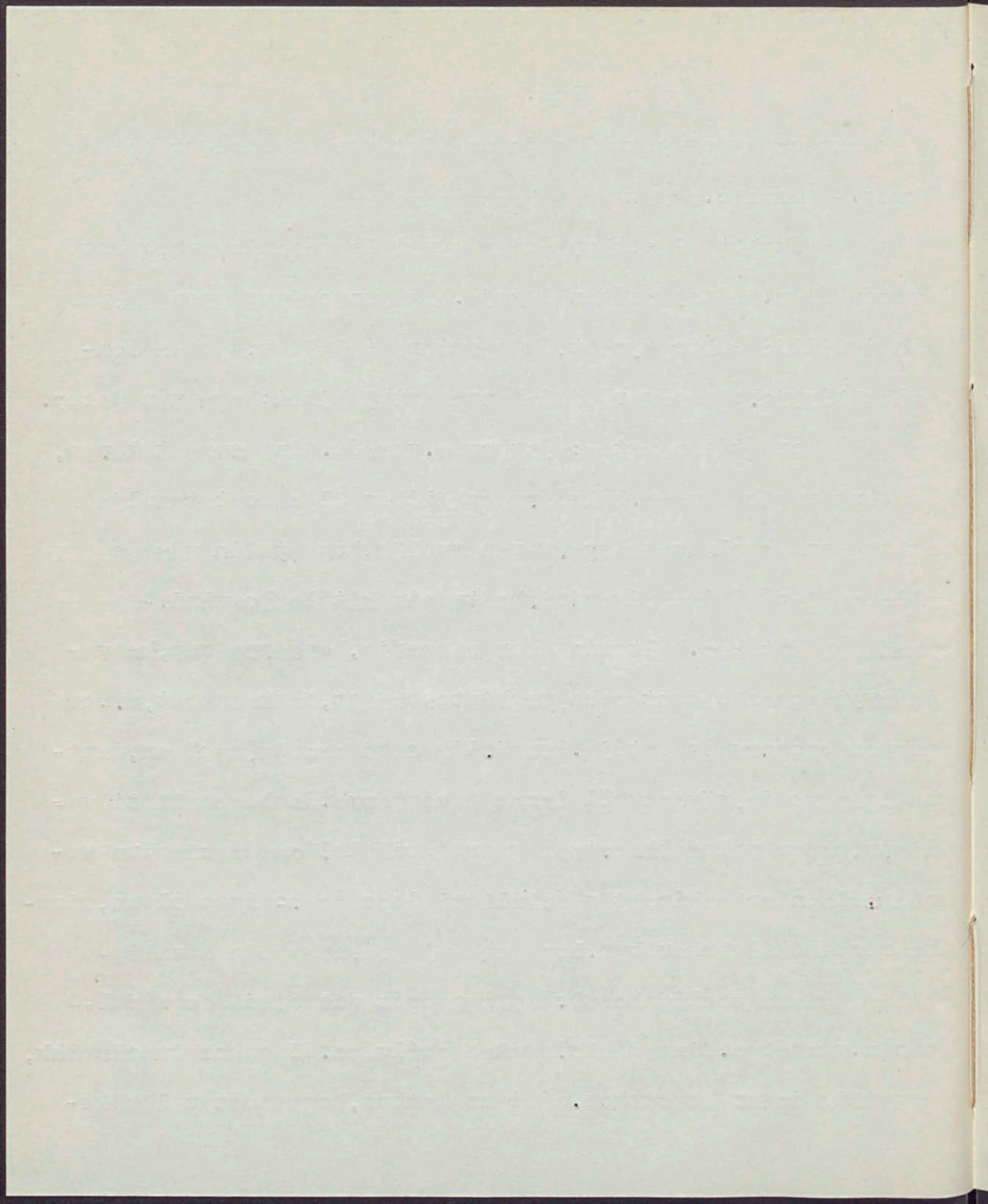
Együtt ül otthon feleségével összeölelkezve, amint "Isten él" c. költeményében leírja. S ilyenkor arra gondol, hogy annyi millió ember között, ők egymásra találtak. S ez a gondolat még jobban megerősíti benne azt a hitet: hogy van Isten.

Zord télen írta: "Itthon" c. versét. Kint zord tél van, de bent ragyogó nyár. Felesége az ölében ül s most tanulja őt tegezni s olyan melegség van velük, hogy talán még az ablakon benéző ágak is virágba tudnának tőle borulni.-

"Esték" c. költeményében elmondja, hogy egy nap, ha valakivel rosszat tett s ha megbántotta azt, akit szeret, akkor nagyon szomorú az estéje. Nem izlik neki semmi és olyan, mint-ha az ágya is tövisből lenne megágyazva. De ha segített valakin, akkor melegebb este a gyermekei ölelése és a szive verése. Ilyenkor a háza tündérvilággá lesz és az ágya olyan, mint-ha rózsából lenne vetve.

A családi otthon melegségét dicsőíti "Rossz időben" c. versében. Kint mérgelődik a szélvész. Ilyenkor tudni csak, hogy mi is az az otthon. Kéri az Istent, hogy most velük ke-





vesebbett törődjék:

Vedd számba a magános sziveket,

S járj azokkal, óh örökös szeretet!

Nem tudja, hogy mi van a gyermekek mosolyában, ölelésében és kacagásában, hogy akármilyen baja van, rögtön meggyógyul azok láttára. S mi van a gyermek bánatában, könnye hullásában, hogy bármilyen jókedve van, ilyenkor azonnal elszomorodik.

/Gyermekek c./

"Feleségemnek" c. költeményében írja, hogy minden dala rászédte és meghazudtolta őt. Ezért már nem is mer több verset írni feleségéhez - s csak így szóltalanul szereti. Így is szép a szeme, így is édes az ajka, ha nem is tudják a kritikusok. -

Amint a "Pedagógia" c. versében mondja, igen nehéz neki az a nap, ha egyik gyermekét szigorubban meg kell feddennie, de meg kell tennie. Azonban alig várja, hogy a kis bűnös elaludjon és lecsókolja arcáról a könnyeket. -

Kis leányát féltve takarja el, hogy a mai világból semmi ne jusson hozzá. Szomorú ez a világ, amikor már lenézik a virágot és a dalt. Ő virággal hinti be a kislányát és dalt mond fölötte:



Oh, hadd legyen köztük és közötted

Örök különbség a dal és virág!

/Kis leányunk születésekor c./

"Muzsikaszó" c. költeményében a mulatságra hivogatóknak felel meg. Nem megy, mert a szomszéd szobából a legszebb muzsika hallatszik át hozzá:

Kis gyermekeim, gondtalan, ujjongó

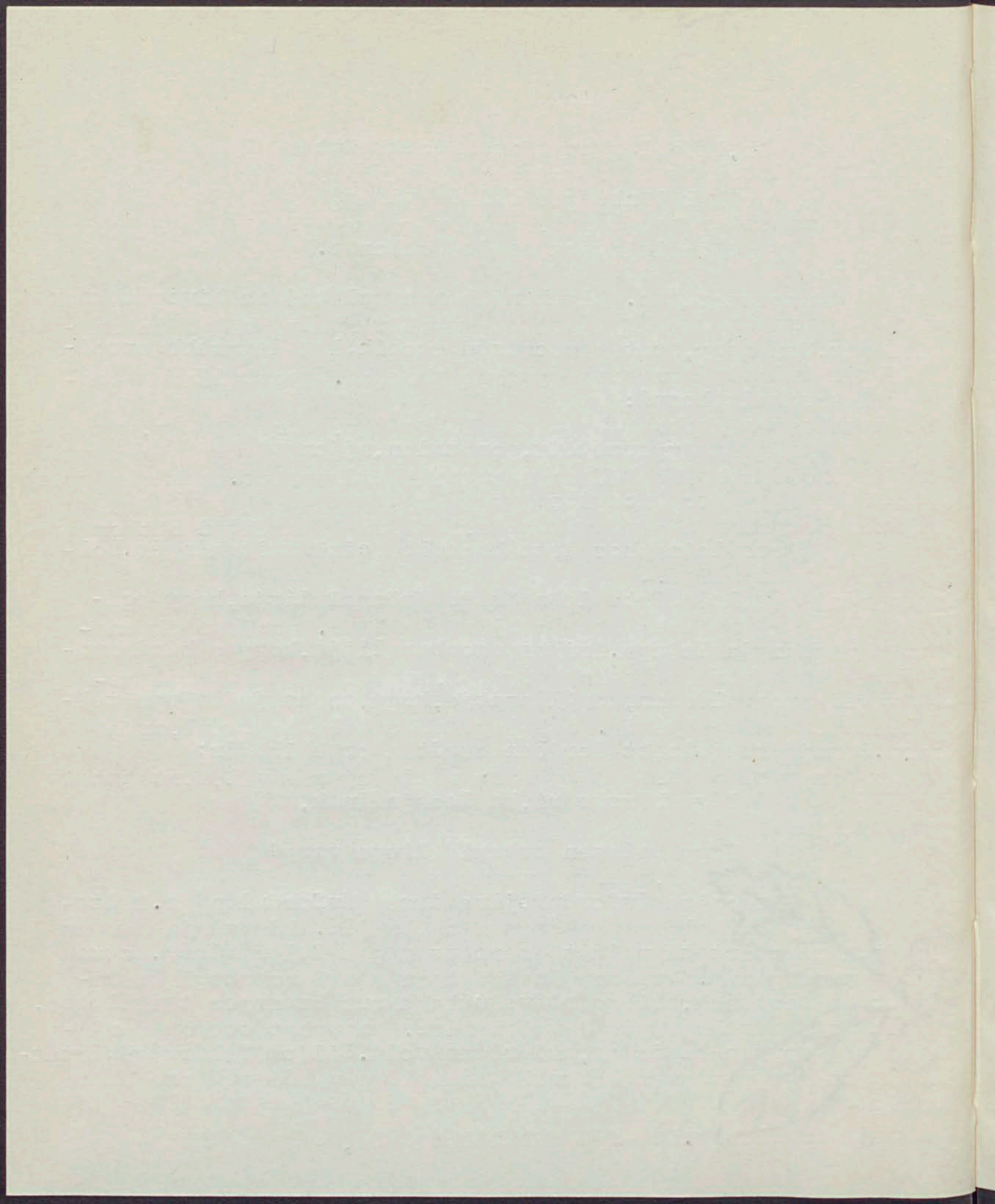
Édes kacagása!

Márta leányához írta hasonló című költeményét. Boldogan nézi a költő Márta leányát és örömmel látja, hogy egészen a nagynyja leánya. Amikor azonban látja, hogy a házi munkát végzi szorgalmasan, megállapítja, hogy az anyja leánya teljesen. S majd ha felnőtt korában segít a szükölködőn:

Légy büszke rá, ha lesajnálnak,

Hogy egészen az apád lánya vagy!

Házassága évfordulójára írta "Évfordulón" c. költeményét. A nagy ártatlanságát szerette meg a feleségének. Azóta együtt bolyonganak, belesodródva néha a rut szennyes tömkelegbe. Felesége azonban ma is az, aki régen volt. Liliom fehérségű: ártatlanság!



Ugyancsak Márta leányához írta "Van egy barna kis lány" c. versét. Ez a barna kis lány neki minden boldogsága. Ölelése a megváltás neki, csókja a menyország:

Fehér gyöngyvirágom:

Lelkem Márta lányom!

"Vallomás" c. költeményében azt okolja meg, hogy miért nem énekli meg feleségét. Azért, mert a legszebb asszony a világon, a legtisztább és a legfehérebb. De kint a világban más szerelem járja:

S mért dobjak én e szennyes árba

Egy-egy fehér virágot?

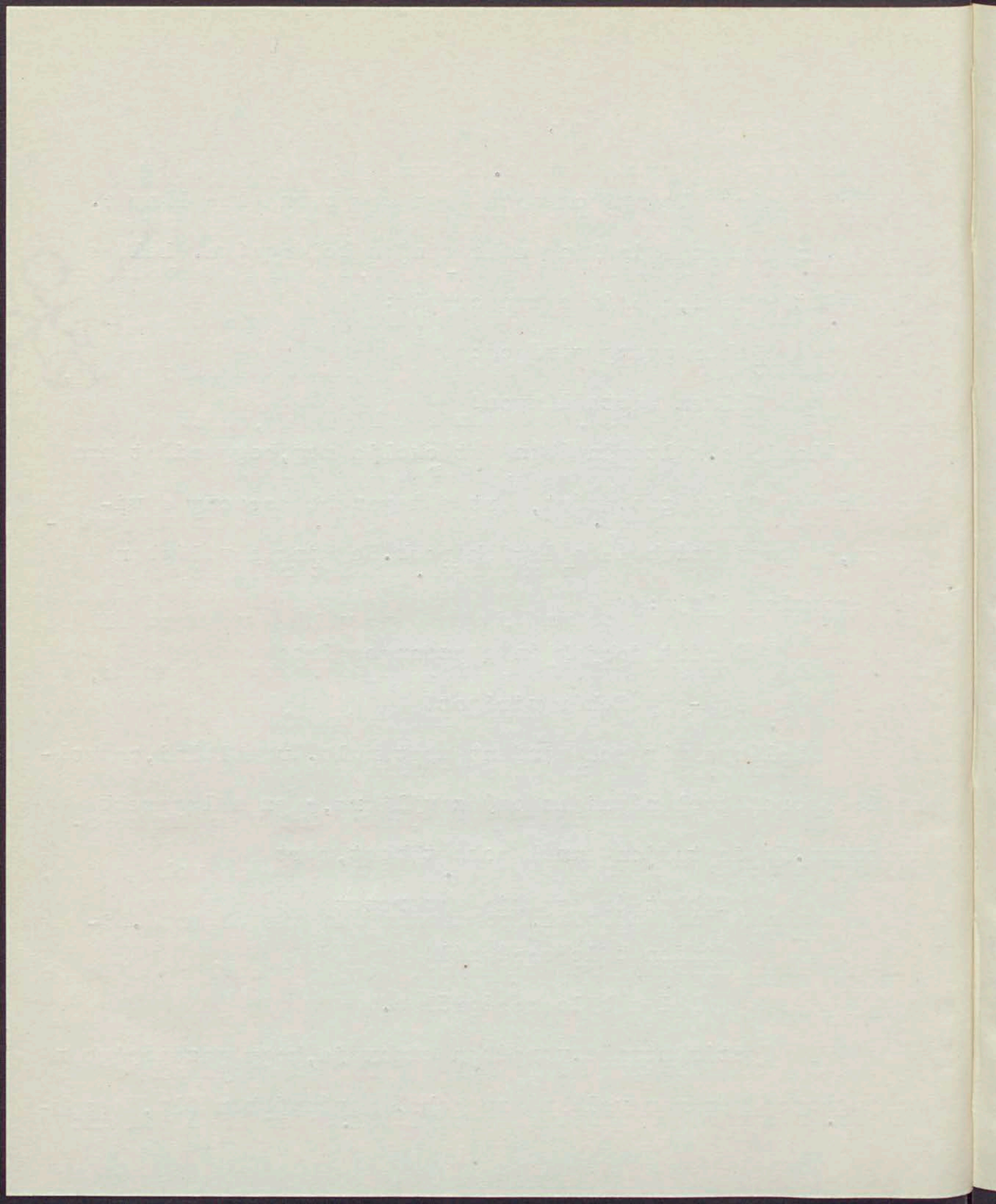
Kislánya már sok mindent megtanult. Tud ölelni, csókolni és szeretettel nézni az egész világra, s ez a legszebb tudomány. Ne is tudjon ennél soha többet, mert

Többet ér egy kis szeretet

Minden bölcsességnél!

/Dal a bölcsességről c./

"Testámentum" c. versében elmondja, hogy gazdagságban és szerencsében nem volt része soha. Szegényégben élt, de sok-



szor megmosolyogta a nagyurakat. Hisz ők sem látják az eget szebbnek s nekik is csak egy szívük van. Testamentumát ezekben adja: Gyermekei csak a szívbeli gazdagsággal törődjenek. S minden égi eszményt szeressenek:

Már csak azért is szeressétek,

Mert ez az összes örökségtek!

Otthonától távol írta: "Utközben" c. költeményét. Ezen a nyáron milyen kevésszer ült a Márta lánya az ölében, pedig az az ő legnagyobb boldogsága. Tudja, hogy az édesanyjával együtt a kapuban várják azóta, s ő giet már hazafelé és soha nem hagyja el többet őket.-

"Betegen" c. költeményében kéri az Istent, hogy ne vegye még őt el. Szomorú az árva sorsa és ő akkor hármat hagyna itt. Ezért nem kell neki még a menny, hadd robotoljon ő még tovább a földön ezért a három kis bogárért.-

A szomszédban meghalt valaki. Erre a hírre magához hívja feleségét és gyermekeit. Átöleli őket, mert rájuk is vár ez a szomorú és bus valóság. A gyermekei forró szive a más-világnak egy forró sugara:

Hogy ne féljünk a haláltól, a szeretet végtelen...



Melegét a sziveteknek odalent is érezem!

/Halott van a szomszédunkban c./

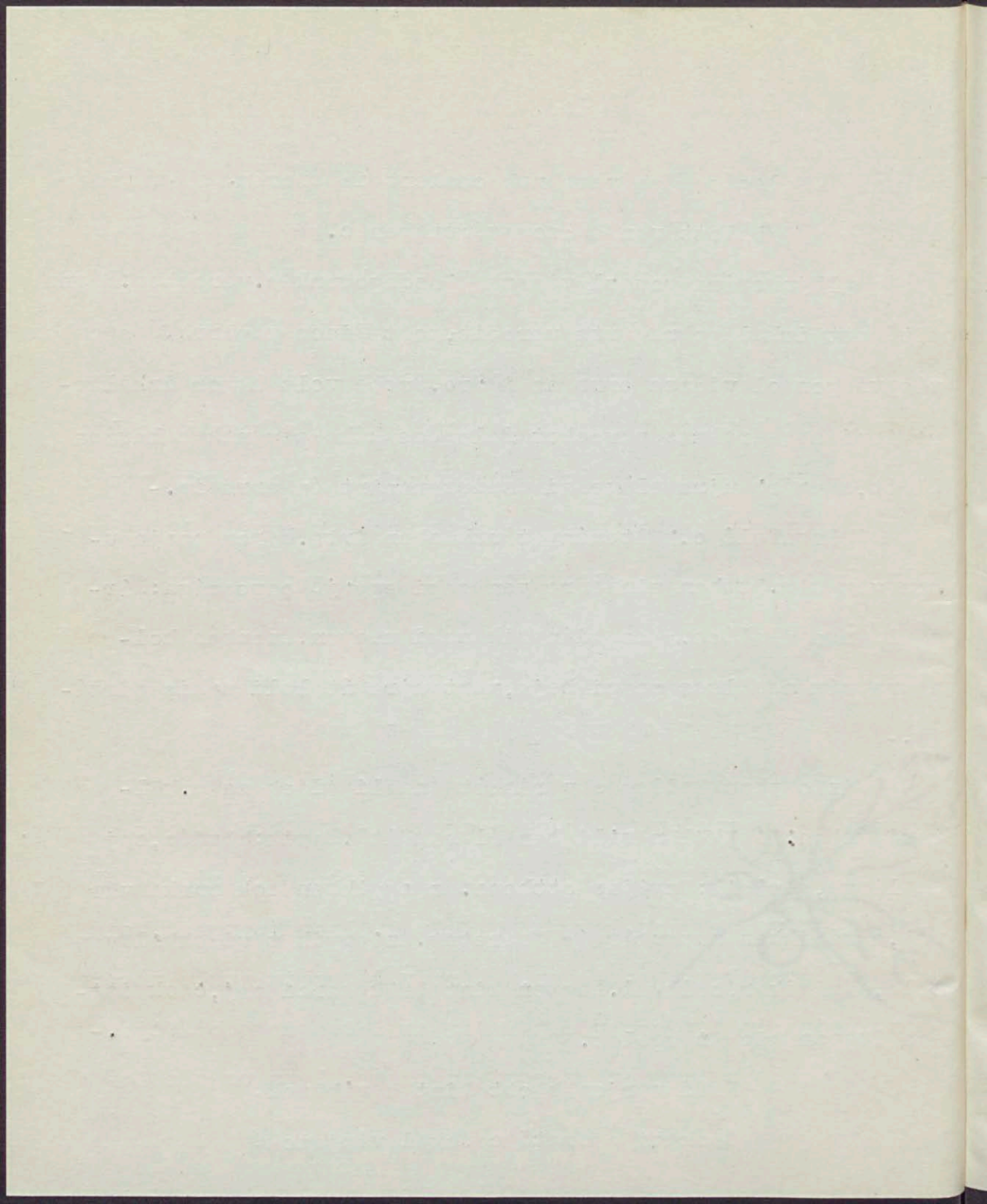
Ifjukorára gondol vissza "Gazdagodunk" c. versében. Régnél kitépett irkalapokra írta verseit, most finom papírra. Ő azonban vágyva gondol vissza erre az időre. Szébb volt akkor irkalapra írni a szerelmes verseket felesége kék szemének a hatása alatt, s ezért újra előveszi az irkapapírt és arra ír.-

Hazafelé c. költeményét utközben írta. Három napja ugyan van már. Otthon mindenre van neki egy jó orvossága: Márta leánya ölelése. S ez hiányzik neki nagyon. Azonban holnapra már nem lesz semmi baja, mert újra átöleli a kis Mártáját.-

Az otthon kellemes varázsát énekli "Idehaza" c. költeményében. Két külön világban él a költő. Egyik: küzdés, zaj és lárma, a másik: nyájas otthona. Az egyikben sok munka vár rá, a másikban napsugár és szeretet. Az egyik tövisekkel van tele, a másik rózsákkal. Legyen kint örök harci zaj, csak itthon legyen nagy nyugalom.

Hadd verjenek ott kint a viharok:

Csak ti szerető csókkal várjátok!



"Drága percek" c.költeményében leírja, hogy sokszor hall a szívében egy édes dallamot, amit szeretne versben megörökíteni, de sokszor egy édes akadály miatt nem teheti azt, ugyanis gyermekeivel kell játszania. S erre ő végez a dallal és kitarja karjait:

Amaz ugyanis csak álom,

S nekem e nagy világon

Ti vagytok a valóság, angyalom!

Kisfia a betűre vágyik, amint "Dal a betűről" c.költeményében elmondja. Betűt rajzolgat. A költő egy szót sem szól, csak elborong a szomorúan néz a fiára. A hajótörött néz így a fiára, amikor játékhajót csinál abból a roncsból, amelyen egykor ő szállt a habokra.-

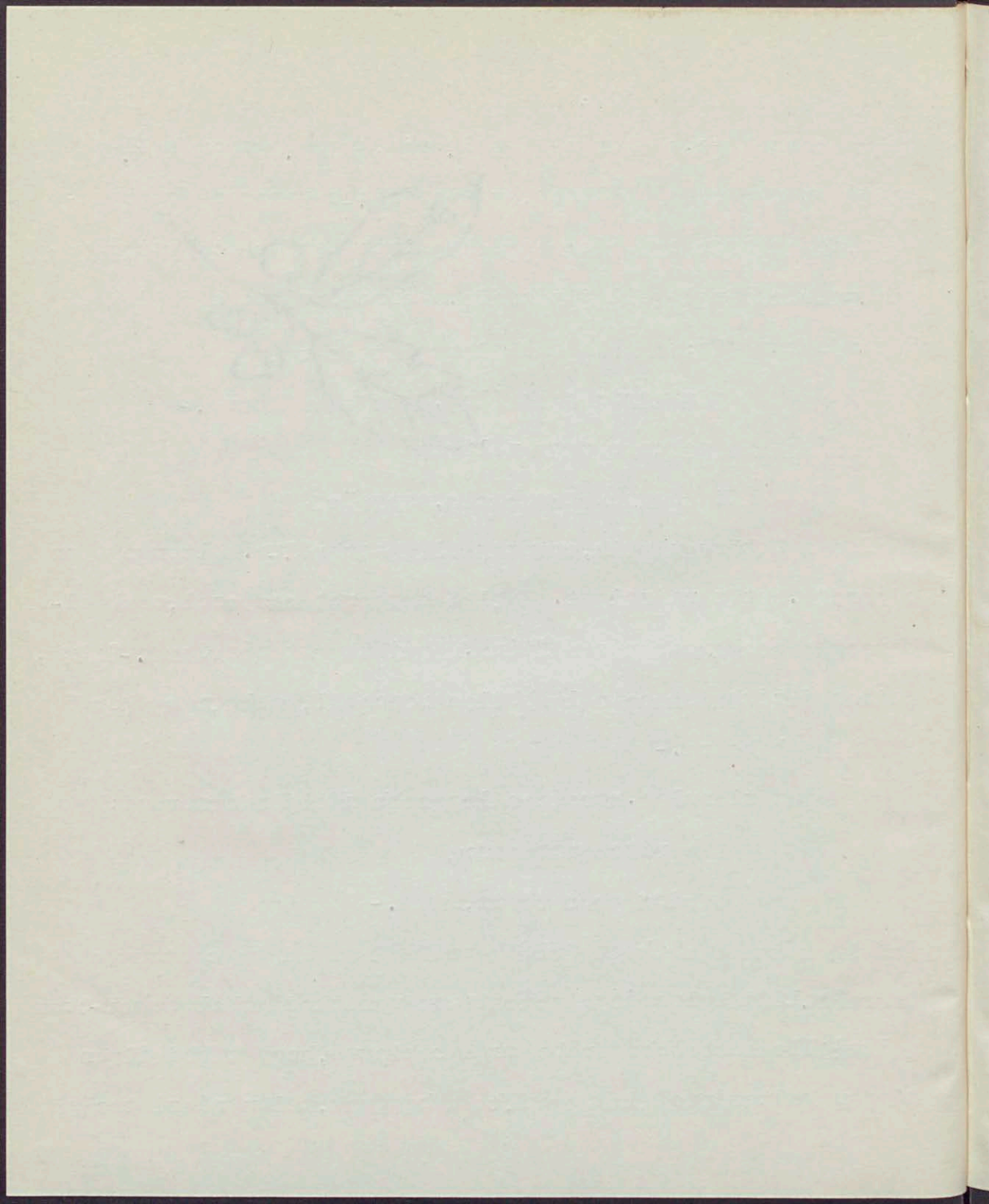
"Szótlanul" c. versében legszebb nótájának nevezi:

A rátok nézéseim;

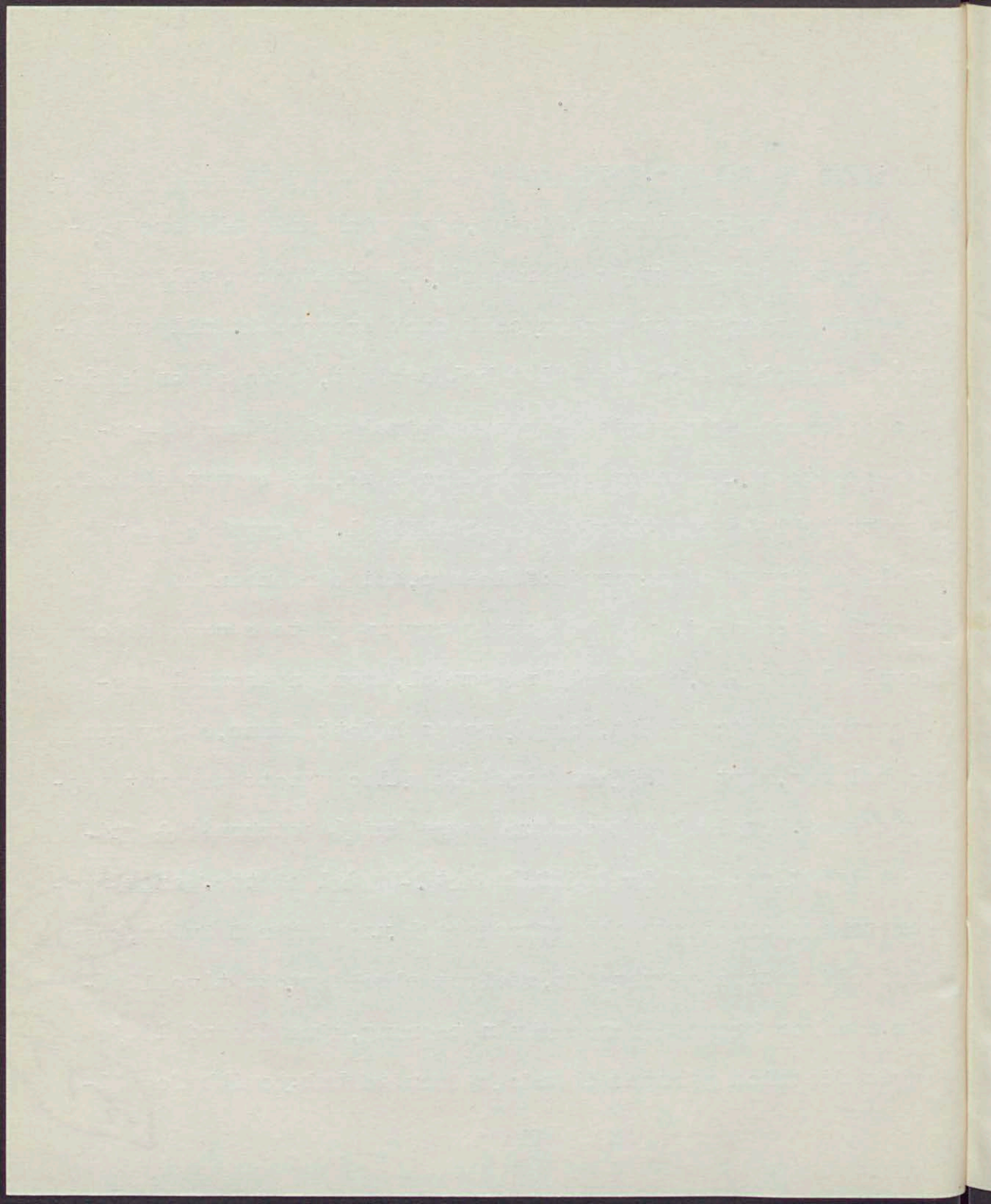
Édes gyermekeim,

Lelkem feleségem!

Családi költeményeinek minden vonatkozásából bemutatam a legjellegzetesebb darabokat s tekintve, hogy többi ilyen tárgyú költeményei is ugyanilyen hangok, külön részletezésük



teljesen fölösleges. Teljesen áttekintő képet nyerünk egy általános összefoglalásból. Látjuk, hogy mindennél előbbre valónak tartja feleségét és gyermekeit. Nem törődik a világ sok bajával. Mindegy neki minden csak ezek szeressék. Amilyen kedvesen rajzolja a családi élet boldogságát, éppen olyan kellemes szórakozásként írja le gyermekeivel való játsszi gyermekeskedéseit. Ilyenkor gyermek lesz ő is, aki együtt játszik, együtt örül és együtt sir a gyermekekkel. És ennek a kedves családi körnek a koszorúja: felesége, aki mindenben hű és segítő társa neki. Örök boldogság így az élete s csak akkor borul el kedélye, ha a halálra gondol, azonban azonnal megvigasztalja kicsinyeit, hogy ő rossz halott lenne, s így nem is hal meg, mert ő lejönne hozzájuk a lecsuszott takarót megigazítani. Hazulról nehezen tud megválni és otthonától távolléttől pár nap is örökidőnek tűnik fel előtte. Hazatértekor pedig sokkal nagyobb szeretettel veszi körül övéit, hogy kipótolja azt a szeretetet, amelyet elmulasztott távollétében. S mikor öregségében a jövőm töpreng, újra éledni látja magát fiatalon gyermekeiben s ha meg is hal: tovább fog él-

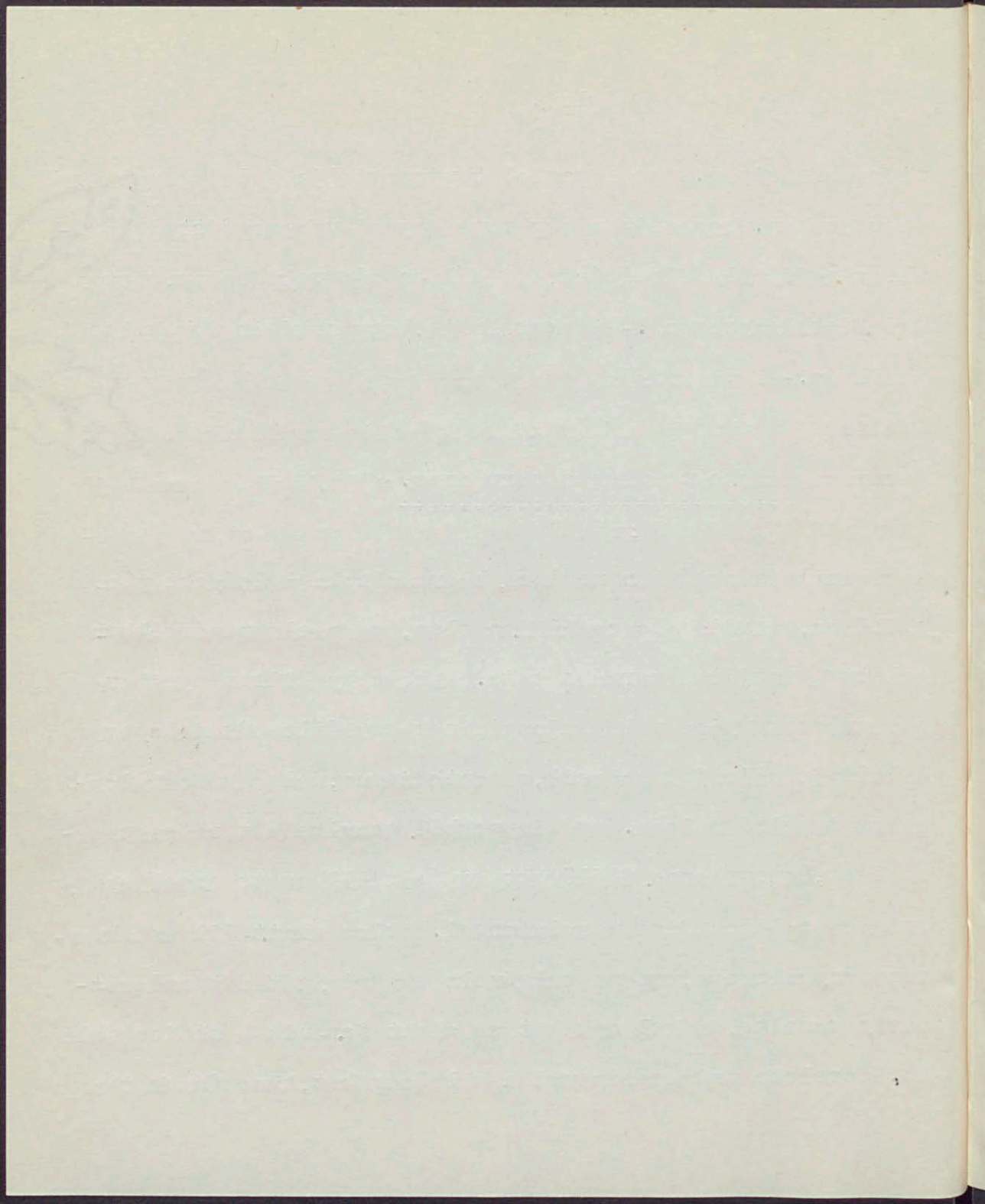


ni gyermekeiben. S ez a gondolat vigasztalja feleségével együtt  
 öregségében. Öregkorában meghatva gondol vissza fiatal korá-  
 ra, szép fiatal feleségére, aki milyen más volt akkor, mint a  
 mai fiatalasszonyok. -Vigasztalódik, hogy neki inkább kellett  
 az ilyen.-

Szabolcska és a természet.-

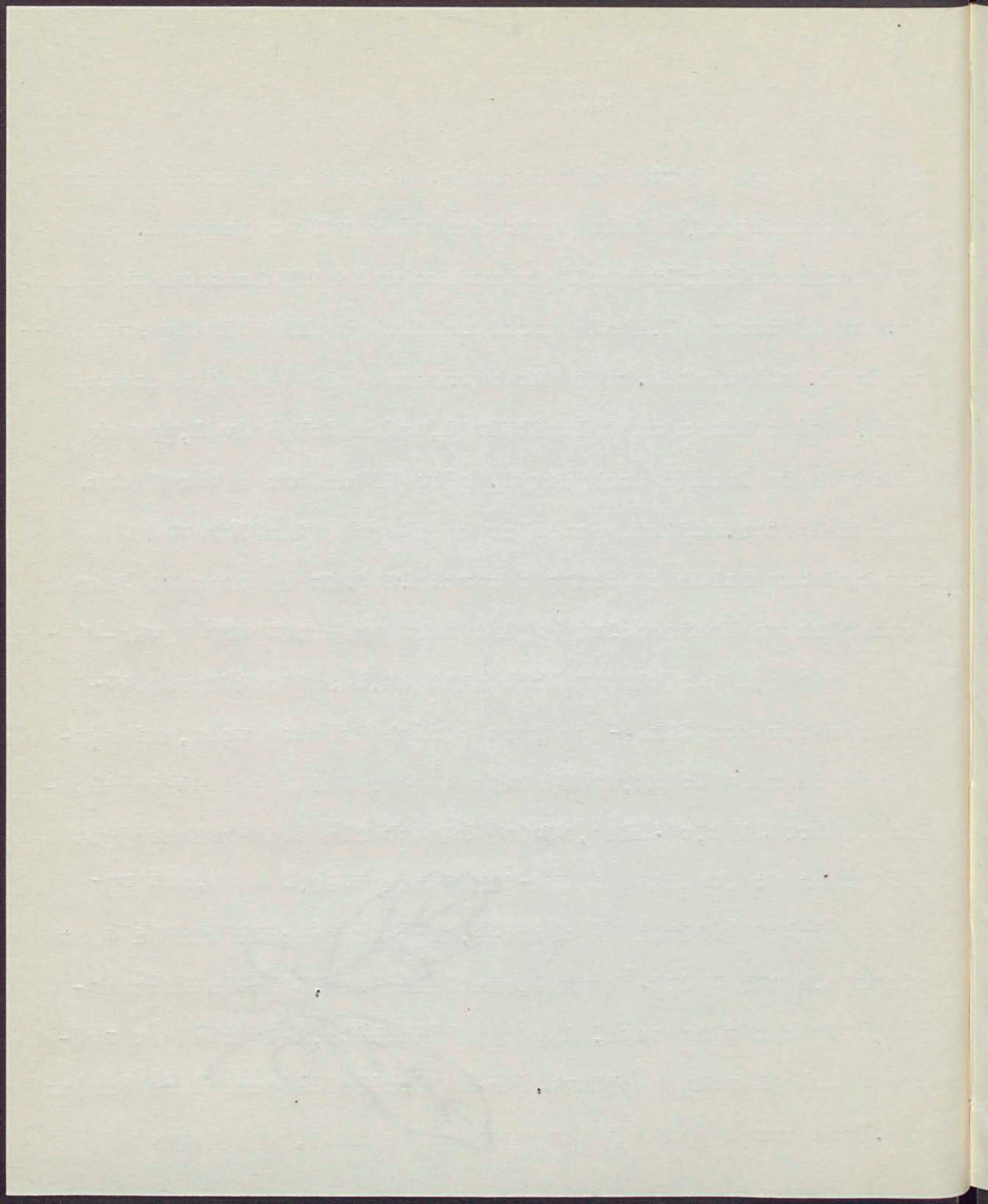
\*\*\*\*\*

Amilyen mértékben uralkodik Szabolcska költészetében a  
 vallásos, hazafias és családias elem, éppen olyan mértékben  
 ihlette lantját a természet is. Szabolcska költeményeiben  
 a természet iránt való rajongásának egy filozófiai és egy  
 költői formája jelentkezik, a pantheizmus, melynek Szabolcs-  
 ka egyik első dalosa. Nem könyvekből tanulta a természetsze-  
 retet, hanem benne fejlődött ki és találkozott ezzel az  
 évezredes filozófiai tanulmánnyal. Hatása alatt áll annak a  
 nagy mozgalomnak, mely a túlművelt emberiséget a természet-  
 hez vezérelte, s amelynek hatása alatt fordult a népies felé  
 is, Képzelete frissességével a külsőségeket, tüneményeket



mindig emberi lélettel ruházta fel.Általában ilyen szellemi áramlatok oltották bele a természetért való rajongást.De nagyban hozzájárultak még gyermekkori és ifjúkori viszonyai is.Ott született ő, ahol a nomád népek az emlékei még a mai napig is találhatóak.Megnyiló szemeinek első képei a szabad mező, a végtelen róna délibábjával, szőke folyamával, gazdag erdőivel és lankás dombjaival.Egész ifjuságát a természet ölében töltötte.Bejárta az egész országot s legfőbb öröme a ragyogó tavasz és a gazdag ősz volt.Bajait az utsaléi fáknak és madaraknak panaszoita s életének a hasonmásait a vándorfelhőben, a hazátlan felhőben látta.Természetszeretetének nem kevésbé éltető gyökere a népköltészet volt, ami népdalunk és népmesénk, amely mint a gyermeki képzelet egyáltalán, ember, illat, csillag, növény között nem tesz különbséget s mindannyit egyenlő emberi érzésének véli.-

Minde körülmények okozták, hogy Szabolcska költői festményein, a természet dominál, mint alapszín.Nincsen költeménye, alig van versszaka, alig egy hasonlata, mely nem a természet köréből volna merítve.Minden érzése és gondolata önként

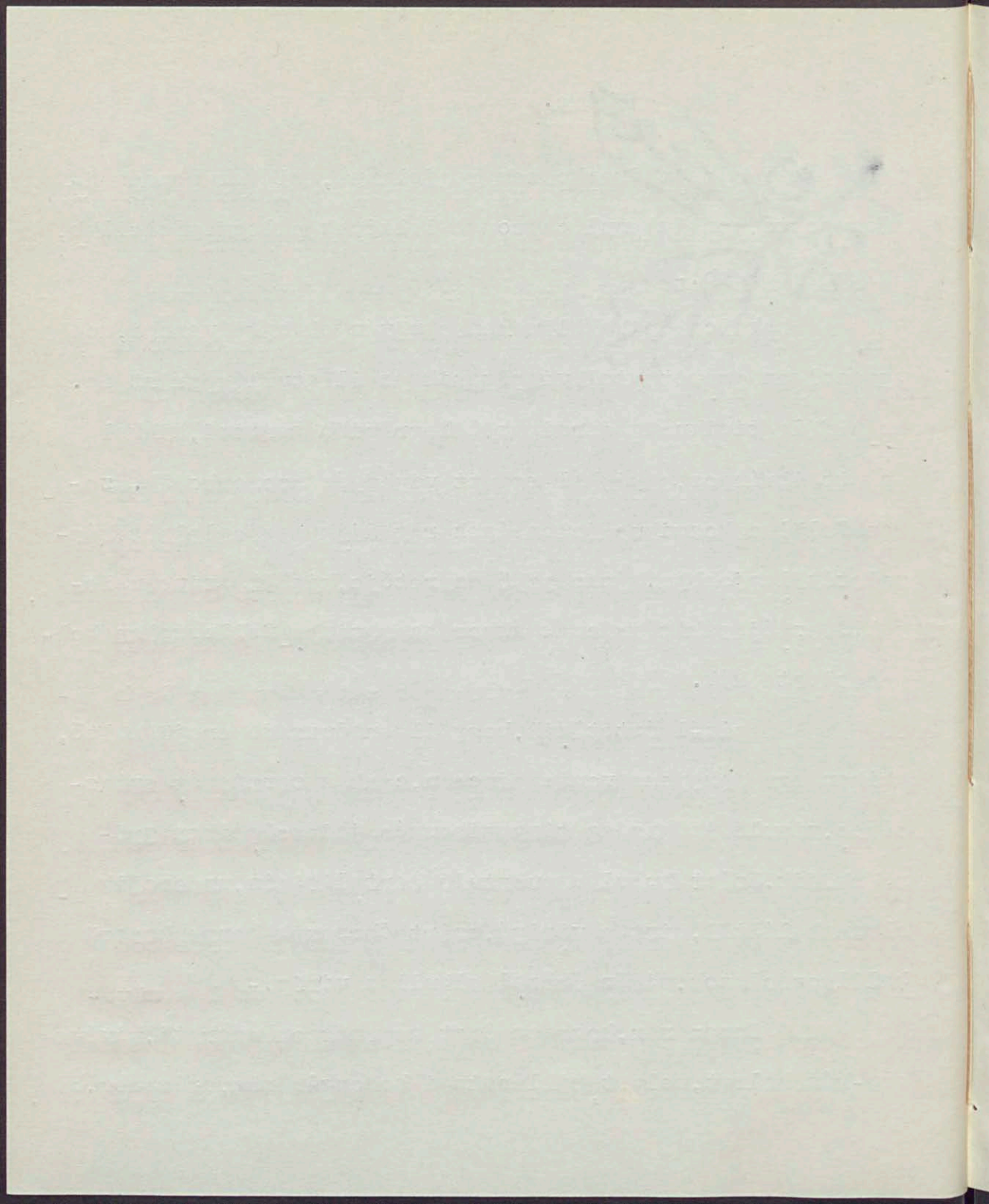


természeti képben iparkodnak megjelenni, mely az ő szabadságszerető, korlátlanul csapongó lelkének a legmegfelelőbb, a legdiszesebb.-

Szabolcskának különösen a növények a kedvencei, de ugyanolyan szeretettel viseltetik az állatvilág iránt is. Az Alföld tipikus madarai az ő legrégibb barátai, kikkel együtt ábrándoz, s kikkel együtt vigad és szomorkodik. Ezeneken felül a kozmikus jelenségek ragadják meg a lelkét, képzeletét legjobban. A nap az ő szeretője, kitől szíve melegül. S az éjszakát is csak akkor szereti "ha fellegtelen holdas tiszta kék."

Magától értetődik, hogy ilyen duzzadó erejű költő, akiben egy dekadens vonás sincsen, csak a természet egészséges, viruló és gazdag tárgyaiban és jelenségeiben gyönyörködik. Ezért busul a pusztuló kert látásán, undorodik olyan haláltól, mint a virágé, ezért ébrednek benne keserű halál-gondolatok, midőn ősszel elhull a virág.-

Innen van, hogy az őszt nem nagyon szereti, kivéve egy-két helyet, melyet pillanatnyi borongás magyaráz meg. S

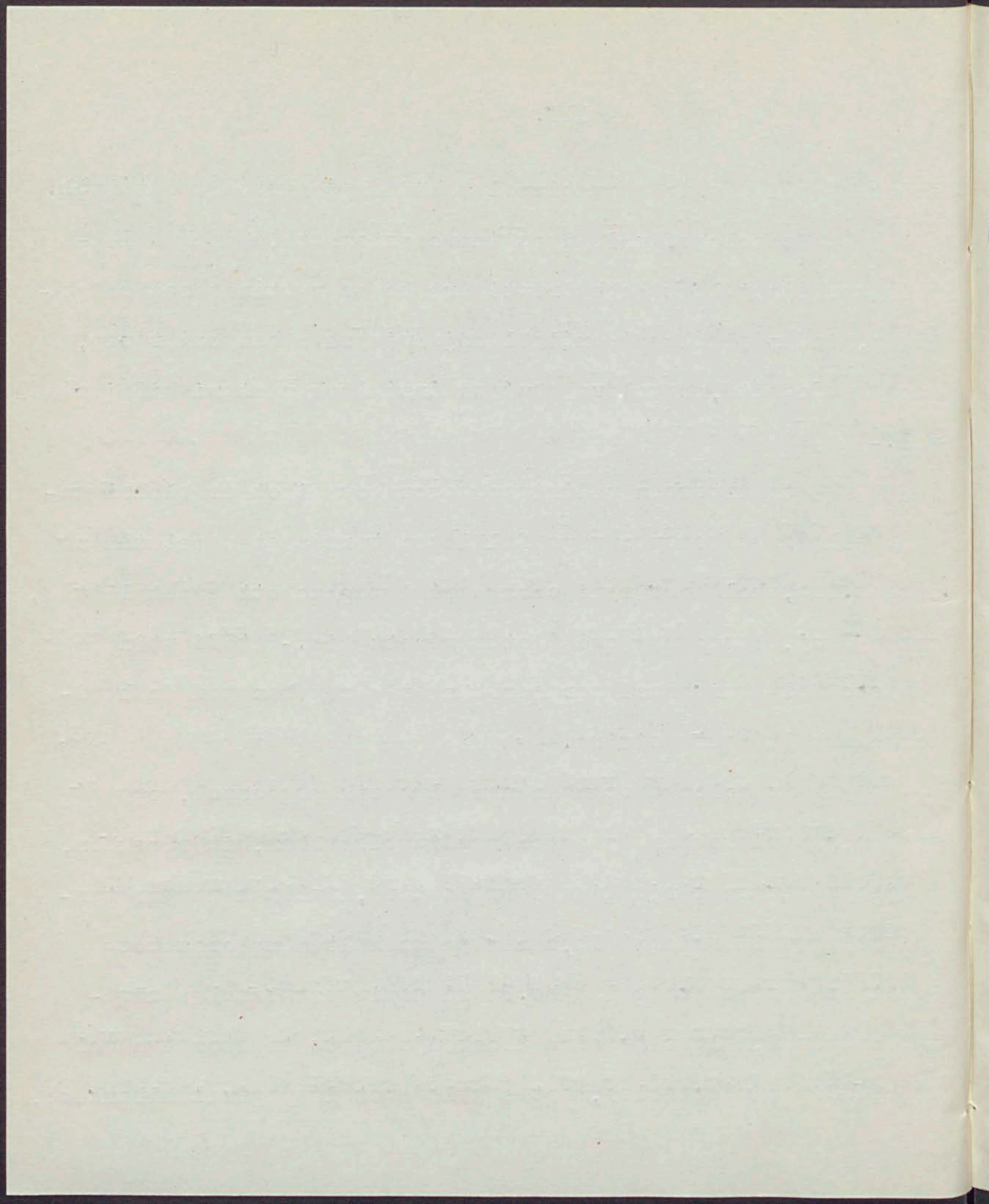


ezért beszél mindig megvetéssel a ködről és irtózik a téltől.

Szabolcska valóságos impresszionista, akinek a lelke a természet legkisebb érintésére hosszan utánarezeg és seb-tiben, minden elmélkedés nélkül adja vissza a benyomást úgy, ahogyan fogadta, megtoldva művészi érzékének mesteri kifejezésével.-

E tekintetben valóságos korszakot alkot az előbbi magyar költészet beteges vagy felületes természetszeretetéhez képest. Ott, ahol kortársai csak a régi megszokott képet látták, onnan ő új, eleven ragyogó életet nézett kis.-Petőfi után ő fedezte fel a mi hazai természetünket s nagyban meg is hódította a költészet számára.

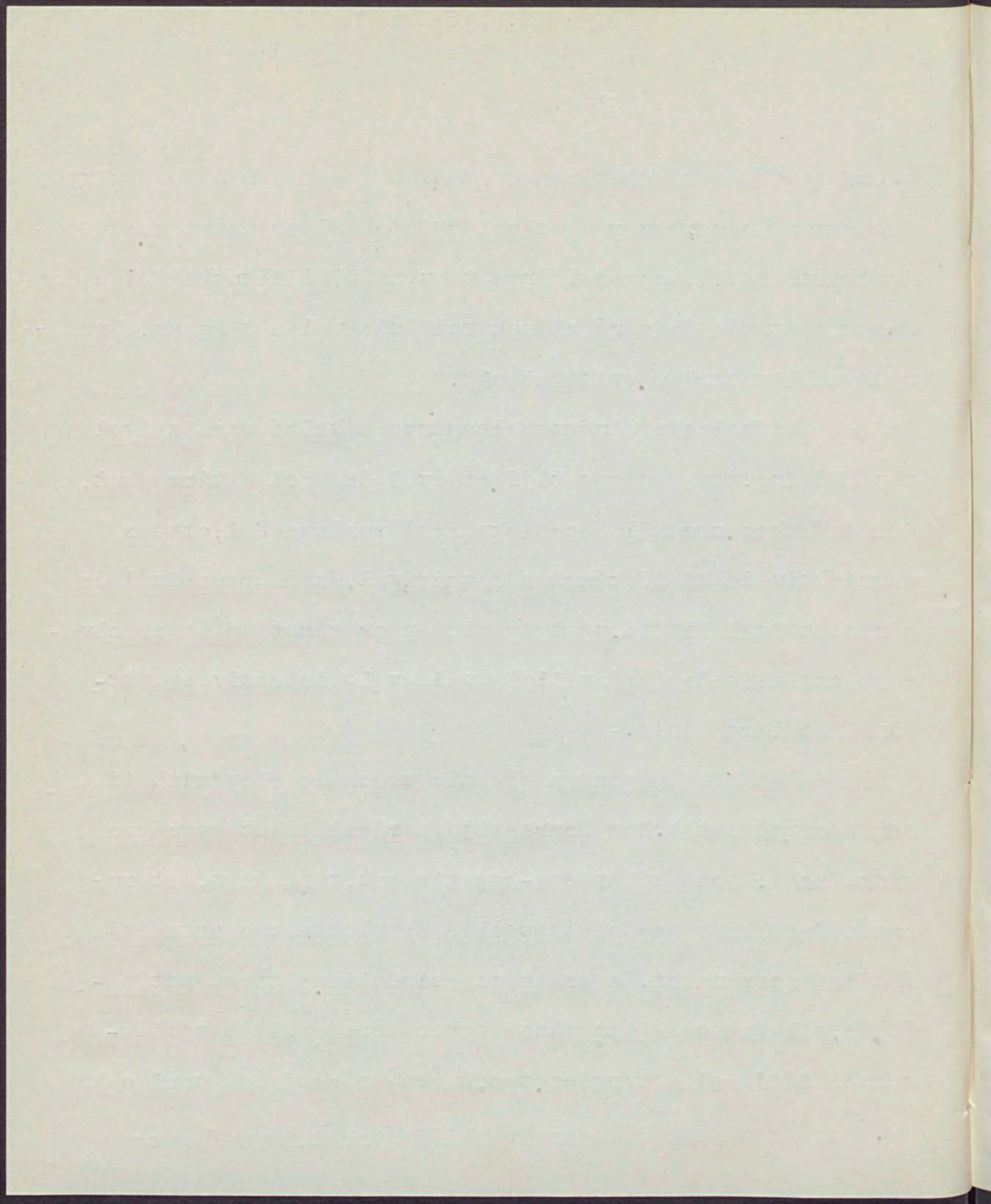
Szabolcska azonban nem elégszik meg azzal, hogy képekben, hasonlatokban és egyes megfigyelésekben, kitörésekben, megjegyzésekben tárja ki a természetért, kivált a magyar természetért való rajongását, hanem egész költeménysorozatot állít ez érzése szolgálatába. Teszi pedig ezt azzal a művésziességgel, melyet Lessing Laokonja tette tudatossá s mely az eláddig művészietlen, mert a költészet lényegével ellenkező,



ugynevezett leiró költészetet minden tekintetben jogosulttá, többé nem korcs, hanem a többi műfajokkal egyenértékű műfajjá emelte azzal, hogy a leírás törvényéül állította fel a mozgás momentumát és a részletek mellőzésével a tárgyak, tünemények villámszerű megvilágítását.

Szabolcska minden költeménye a költő eszközeivel van előadva, nem pedig a tájfestőével és ahol a tárgyakat, jelenségeket nem külső cselekvéssel ruházza fel, ott az ő szubjektív lelki életének a mozgásával, az ő érzéseivel és gondolataival kíséri, úgyhogy mindenkor képet ad és az olvasó képzeletét és érzésvilágát vele való intenzív együttműködésre bírja.-

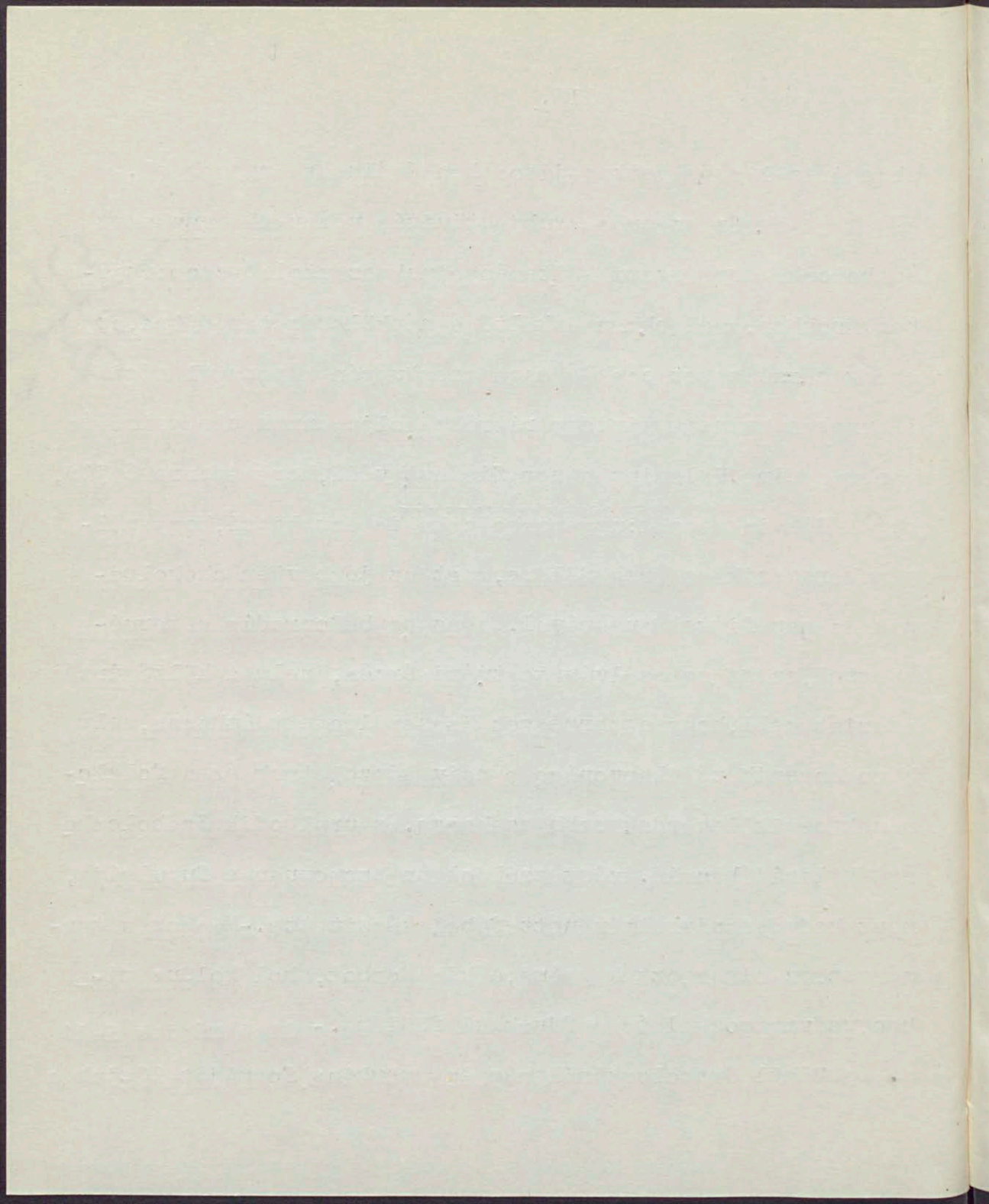
A költő azonban még más módon is elevenítheti meg a természetet. Nem forrasztja a részleteket egységes hangulatba, hanem kikap egy-egy tárgyat, tüneményt, azt ruházza fel külön egyéni élettel s körülötte csoportosítja a többi mozzanatot. Ez az igazi szimbolikus természetfelfogás, mely nemcsak általános ember érzéssel és cselekvéssel látja el a természetet, hanem erős egyéni vonásokkal is. Ezek azzal kötik le az érdeklődésünket, hogy fagyos



allegórizálás helyett sajátos benső életet árulnak el.-

Ez az erős szubjektivitás vezet el bennünket Szabolcska természeti költeményeinek az utolsó csoportjához. Azokhoz, amelyekben a költő a népköltészet módjára, az egész természetet csak a maga szemüvegén keresztül nézi s ennek a színeit mintegy ráerőszakolja annak tárgyaira és tüneményeire. Valamint a nép fia azt véli, hogy amerre ő jár, még a fák is sirnak: úgy Szabolcska is azt hiszi, hogy méltán haragszik az öreg földre, mert az jókedvűen csókolódzik a nap fiatal sugarával. Ez az egybeforradás a természettel, ez az ugyszólván testvéri érzés, amely a költő érzése szerint kell, hogy a természet összes lényeit áthassa, mely könnyen érthető alapvonása a naiv képzeletnek és a folklórának egyik legérdekesebb szakasza. Ez uralkodik Szabolcska egész lirájában is. Azért szól olyan szomorúan a furulyája, mert kedvese sirhalmán nőtt fából készítette. - Máskor a természet, az elhagyottak gyáma, a kis dombot, ahol koldus pihen, vadvirágokkal és s füvekkel fődí be.-

Végül Szabolcskánál még egy markáns formáját látjuk a



természet szerepeltetésének: az úgynevezett párhuzamosítást. A költő egymás mellé állít egy külső és egy belső képet, egyiket a másikkal világítja meg. Ez szinte speciális sajtósága a mi népdalunknak.-

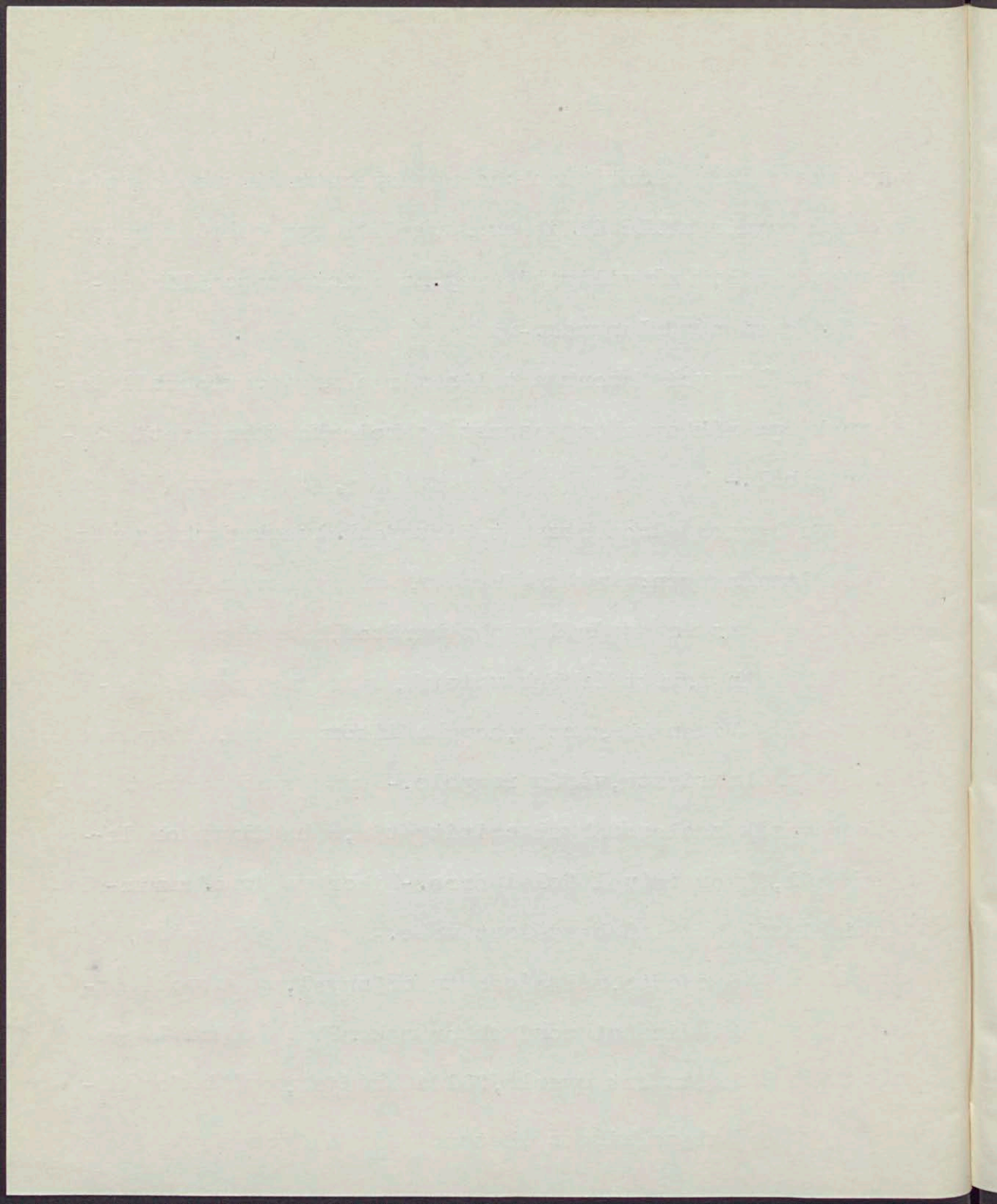
Elég volt azonban talán már a megjegyzésekből és lássunk egy néhány gyöngyszemet Szabolcska természeti költeményeiből.-

Az összes elmondottakat összefoglalva kapjuk az "Ég" című költeményében:

Az ég az én legjobb barátom,  
Én együtt érezek vele;  
Vigan köszöntöm, hogyha látom  
Ma tiszta, vidám reggele.-

Ha haragszik zsolozsmákkal csitítgatja, s ha ilyenkor lecsend sül, akkor imával felel erre.-Mikor pedig már mindenki alszik a költő beszélget vele.-

S csodás, mélységes tudománnyal,  
Mi mindent mond ekkor nekem?!  
Ha én azt gyarló, földi szájjal,  
Valaha kibeszélhetem!



Igen szép "Májusi napkeltekor" c. költeménye. Megérdemli, hogy teljes egészében megismerkedjünk vele.-

A költőt leköti a gyönyörű májusi hajnalon a látott kép.-Tiszta az ég,

S mint nagy király előtt az ut,

-Kelet felől rózsákkal volt behintve.-

Némán álltak a fák körül s

A zöld mezőn sok százezer virág

Mint megannyi ifju szép leány.-

A költő szerette volna tudni, hogy mit jelent ez a csend és ez a pompa, de nem mertte a néma csendet megzavarni.-Majd jött a szellő, mint a gyors hírnök és jelentette, hogy jön a király

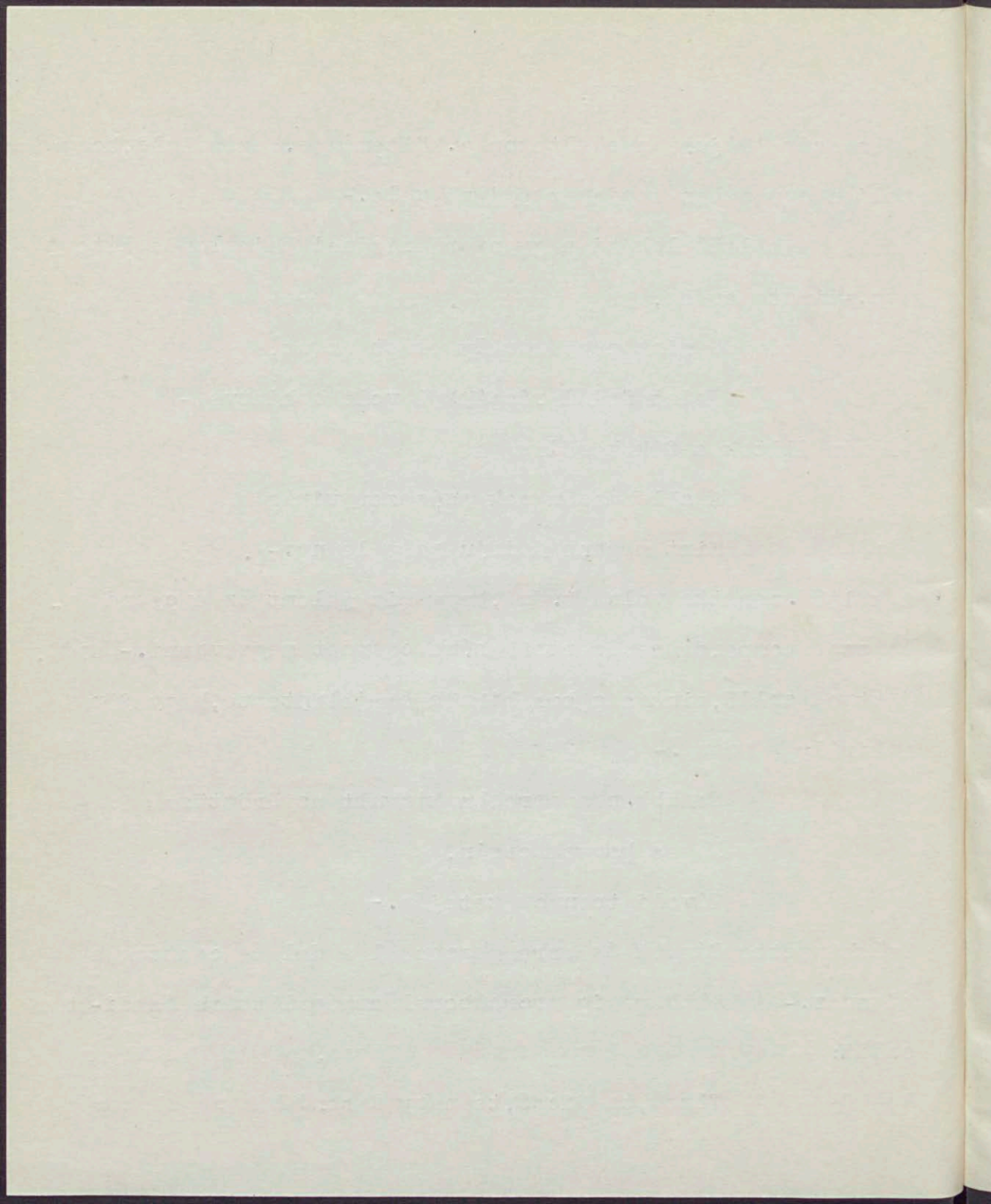
És abban a percben kigyult az örömtűz

Magas hegyek ormán,

Távoli tornyok tetején.-

Széthintette fényét és erre megzendül a dal és csattog a himnusz.- A költő pedig anera borul e kép láttára és dicsőít:

Téged, te dicső, te nagy Isten!



Igen kedves hangú leiró költeménye a "Hortobágyon" című.

Be szép vagy, be szép vagy,

Édes Hortobágyom,

Nincs teneked párod

Hetedhét országon,

Sehol a világon.-

Szép a Hortobágyon az örök egyenesség és az örök csendesség és büszkeség. Isten külön teremtette Magyarországot és arra külön terítette a Hortobágyot gyönyörködni benne.- Kicsipkézte szépen a Tiszával és százezer virággal.

S hogy annál több legyen

A gyönyörúsége,

Habos délibábot himezget beléje

Minden nyári délre.-

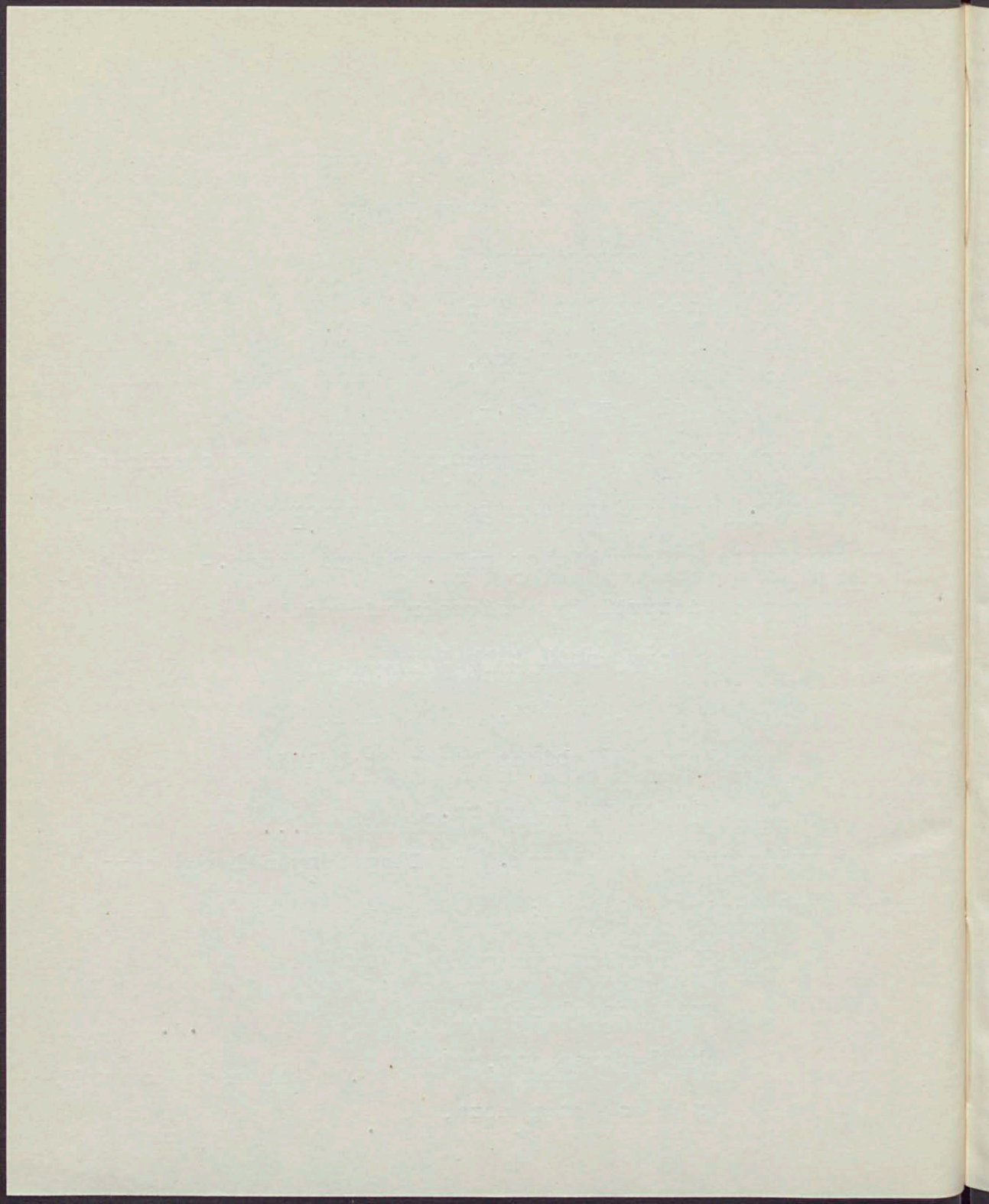
Este kigyulladnak a csillagok. A csillag fényénél egy barna legény ábrándozik babájáról:

Fájó gyönyörúség

Amit gondol róla,

Abból terem itt, hej

Az a sok szép nóta,



Vagy ezer év óta.-

"Hajnal" c. költeményében elmondja Szabolcska, hogy mindig egyszerre kel a kora hajnallal. Amint közeleg a hajnal

Mint úde, pajkos lány,

Meglátogat,

Megzörgeti halkán

Ablakomat.-

A költő, amint meglátja a hajnalt, nem marad tovább az ágyban, hanem széthuzza a függönyt és gyönyörködik a hajnalban. Még ragyog halványan néhány csillag,

De válik az utjok,

Mert jön, jön a nap,

Lángként lobog égő

Arcán a harag;

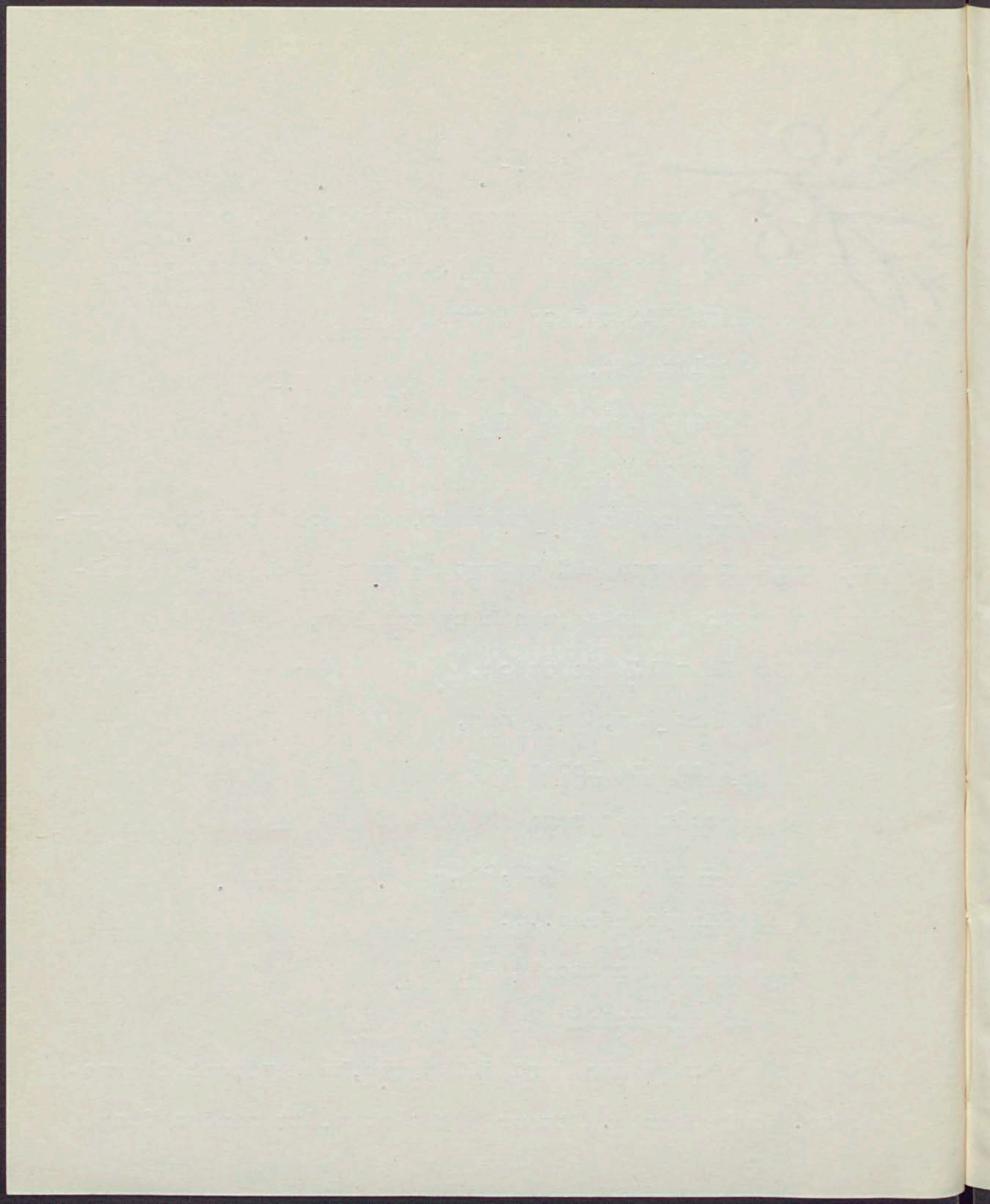
És elfut a lány, csak

Könyje pereg....

Lent harmatos a fű

S a levelek!

A költő a szabadban érzi jól magát, ha a várost messze hagyta./Szabadban c./Itt ur a határban, itt minden fény



és illat az övő és a csend álomba ringatja.-A madarak mind  
neki nótáznak és

A vadvirágok hajladozva,  
Kérezkednek a kalapomra!

Itt várja legbűbb ideálja:a magány.

S távol a világ zajától itt,  
Lágyan a szívemhez fonódik,  
Lágyan a szívemhez fonódik,  
Szívemmel hosszan sugdosódik.-

Hogy miről? Azt nem írja le, nem éneklí meg:

A dalt ma úgy sem érti senki.-  
S a szent természet, zengjenek bármit,  
Ma csak termő holdakba számít!

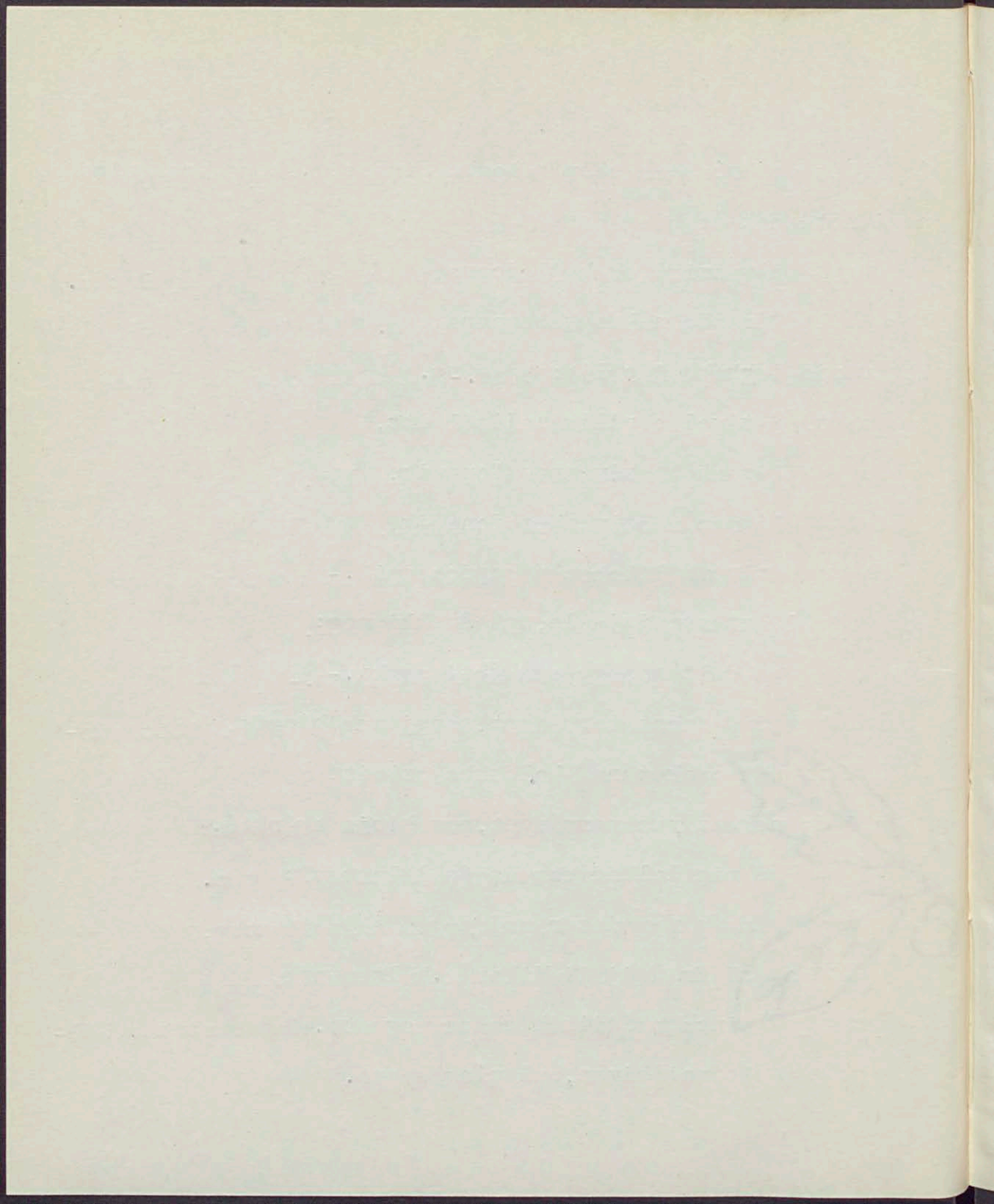
De költőnknek szép a természet, nem bánja akárkié.

S míg lelked egy az én lelkemmel:  
Enyém vagy ezer szépségeddel!

Gyönyörű az "Éjjeli Vihar" c. költeménye.

Nincs hadijáték ehhez fogható.

Leírni híven, halavány a szó.



Jön a vihar.Mindenütt sötét felhők.Messze nagy és nesztelen villámok cikáznak,mint a vihar előjelei.Később már hallani a mennydörgést is.

Lábom alatt a föld meg-megremeg,

S reszketnek a külső falevelek!

Majd jön a vad szél.Vijjognak a megijedt madarak,a fák hajladoznak

S ha nem akar hódolni némelyik,

Azt megcibálják és megtépdelik.

A szél zugása és a fák nyögése:

Százféle jajnak hallik a sötétbe.-

Ezután kezdenek az esőcseppek kopogni,mint csatában a pus-kagolyók, egyre szaporábban.-

És sűrű,nagy villámcsapások,

Visszhangos,rémes csattanások

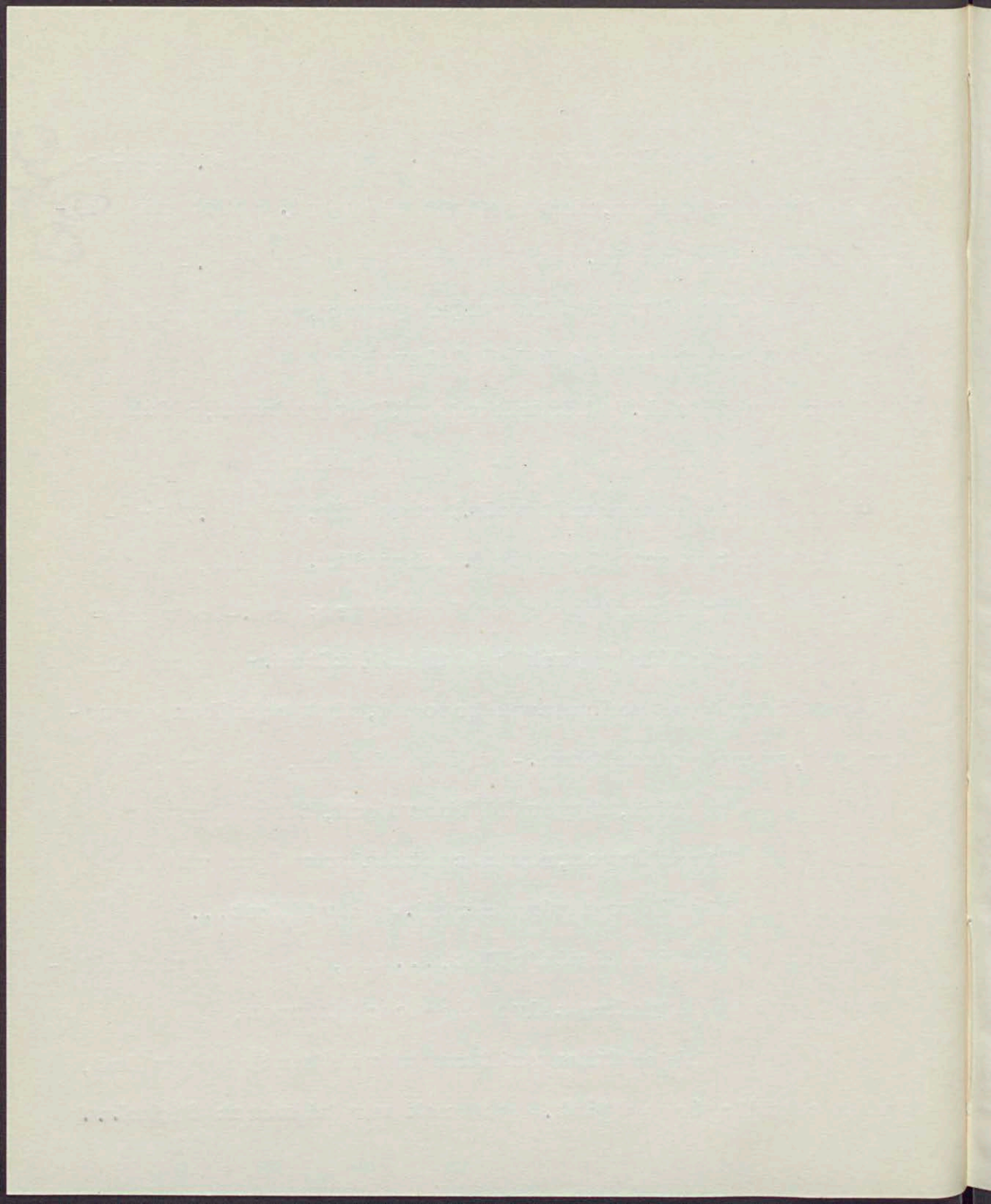
Rázzák meg négy sarkában a vidéket...

Itt van a végitélet....

S hajnalra kelve édes csodaképpen,

Bübájos béke szállong a vidéken!

Minden csendes és nyugodt.A madarak már himnuszt énekelnek



és dus illat száll az ég felé. Minden dal, illat és pára

Ugy száll fel a menny kárpitára:

Mint egy nagy, egybeolvadt szent imádság.

Téged dicsérve, Téged áldva,

Ki egyformán itt vagy velünk

Viharba, fénybe, árnyba,

Gondviselő jó Istenünk!

Igen kedves "A Tisza partján" c. költeménye.-

A Tisza partján szeretnék meghalni,

Virághullató őszi alkonyattal.

Még jobban szeretné azonban, ha őszi hajnalon távozna el.

Csak ősz legyen, szelid és bánatos, mint amilyen születésekor volt. S távozását olyan szeretettel állják körül, mint érkezését.

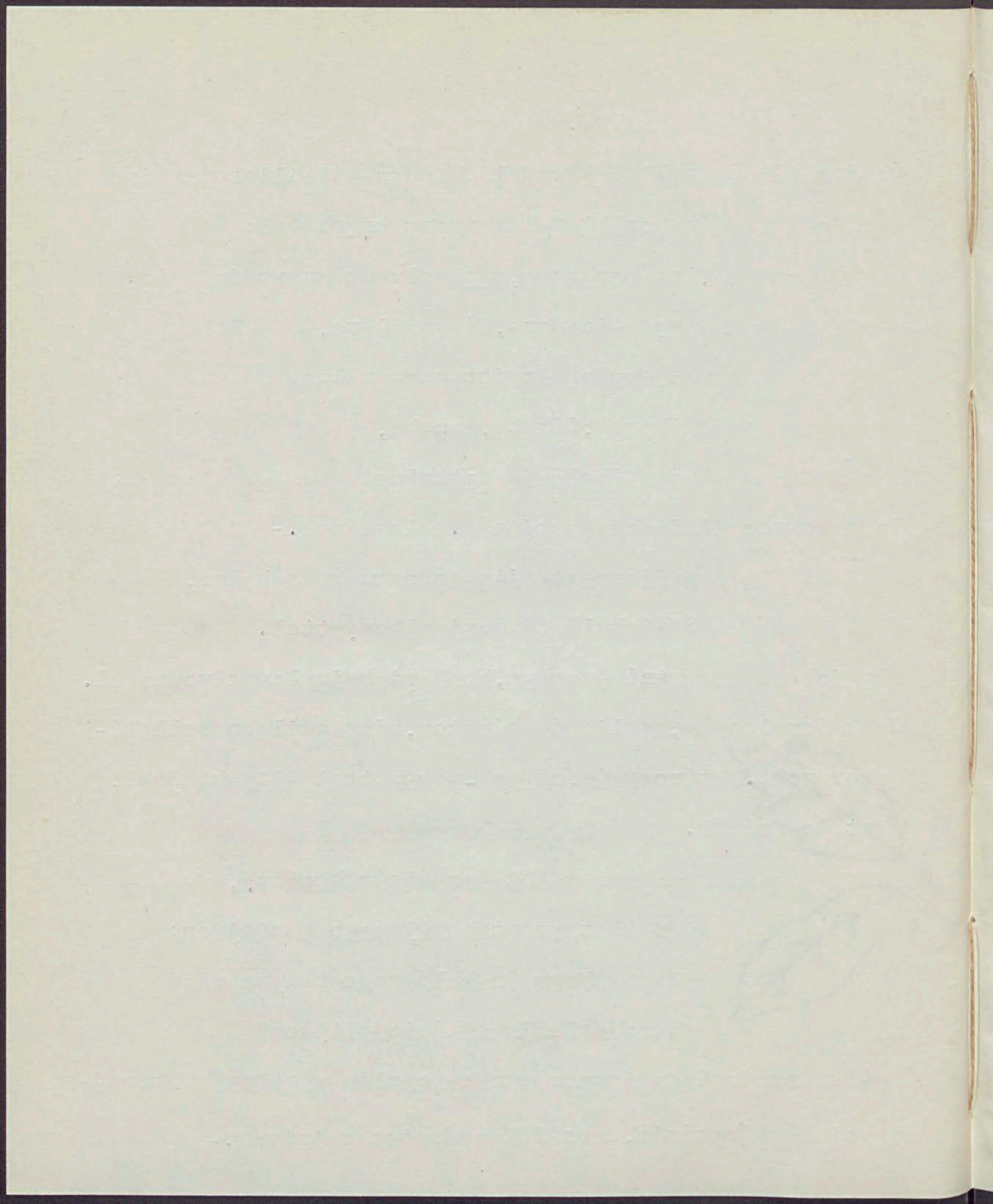
És ami e két ősz között betölti,

Az életemre több áldás ne szálljon:

Mint ahogy én haló poromban is majd

Édes szülőim emlékét eláldom!

E költeményében igenszépen kapcsolja a gyönyörű természeti kép festését, a szülői szeretet rajzával.-



Igen sok kedves költeményét szenteli az ősznek, melyet azonban több költeményében nem szeret.-

"Ősszel" c. költeményében mondja, hogy reánevét még ugyan, de már oda a nyár, mert már csak emlék s

A buzavirág, az én szép virágom

Nem nyit már a határon!

Költőnk bolyong a bus őszi tarlón és az elmúlt nyár jut eszébe.

Milyen gazdag volt dalban és virágban,

S én akkor meg se láttam.-

Ez a ti sorsotok dalok, virágok;

Elöntitek szépséggel a világot,

S mi balgán- hajh -rátok se haderitünk,

Csak ha már elveszítünk!

Ugyanilyen hangú "Bucusz az erdőtől" c. költeménye.

Most megyek el innen, most megyek,

Hogy lehulltak mind a levelek,

És az erdő némán szendereg,

Most megyek el innen, most megyek!

The first part of the paper is devoted to a general  
 introduction of the subject. It is then divided into  
 three main sections. The first section deals with  
 the general principles of the theory. The second  
 section is devoted to the application of these  
 principles to the case of a particular system.  
 The third section discusses the results of the  
 calculations and compares them with the  
 experimental data. The paper concludes with a  
 summary of the main findings and a few  
 remarks on the future work.

Távoztában ott visz el az utja az erdő mellett. Lassan és halkán megy, hogy fel ne ébredjen az erdő.

Jobb nekünk így szótlan válni meg.-

Ha most leveles nyár volna, akkor szomorúan susognának a lombok

S apró lombjairól a fáknak

Fényes harmat-könnyek hullnának!

Bucsuzik az ismerős vidéktől. /Mikor elváltam c./ Elválásakor fakadt az őszi rózsa. Nyár volt a réten, de a remegő erdőn már látszott az ősz közeledése. - Most idegen és ismeretlen tájon jár a költő, hol még a könnyelmű virágok bimbókat hoznak.

De én rá se nézek virágra, tavaszra,

A fenyvesek alja virulhat felőlem;

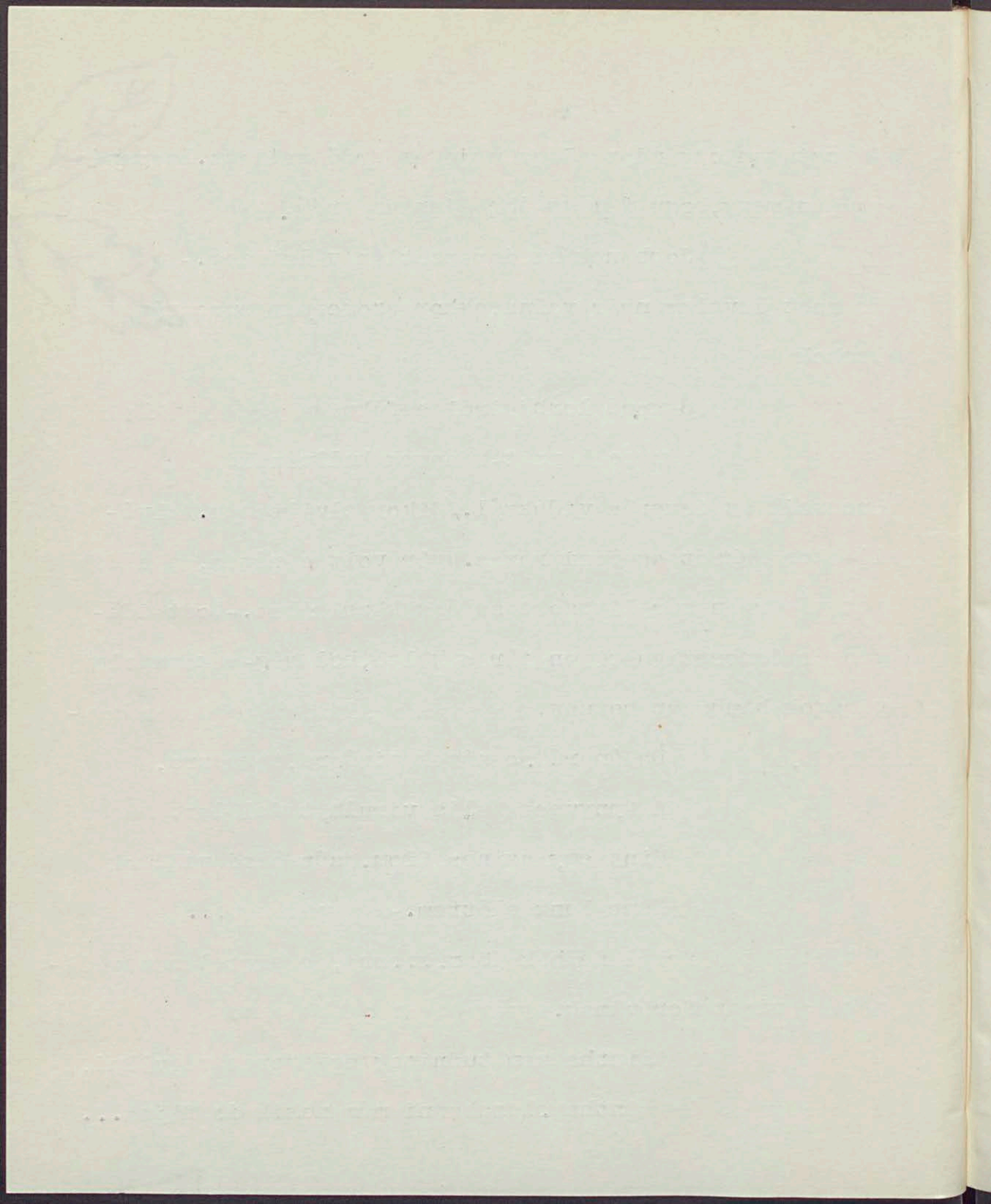
Mint egy színes álom, szép őszi vidékek

Képe leng előttem.-

A tiszai táj felől felhők jönnek erre, de hirtelen megállnak és visszafordulnak.

Mintha nem tudnának egyszerre megválni,

Mintha elszakadni még nekik is fájna...



S mintha a lelkem is valahogy ott köztük,  
Velük szálldogálna!

Csodálatosan szép őszi délután van./Őszi hangulat c./  
A költő egyedül bolyong a határban.Nem rebben a szellő  
sem,csak a nyárfalevél mozog.-A fűzfa szomoruan lógatja  
fejét,

Üres fészek lóg a galyak alól,  
Lakói már ki tudja merre,hol?

Az erdőszélen fehérén egy békanyál uszik a levegőben:

Mint mikor a váló szerelmesek,  
Fehér kendővel bucsut intenek.-

A kék égen fehér báránnyfelhők usznak s a táj fölött min-  
denütt csend és nyugalom.

És,mint ez őszi hangtalan határban:  
Szivemben is nagy édes némaság van.  
Nyugodt a lelkem,csendes,hallgatag,  
Olyan boldognak érzem magamat!

S mégis e mosolygó környezetben valami kényszeríti a köl-  
tőt:

I have the honor to acknowledge the receipt of your letter of the 15th inst. in relation to the above mentioned matter. I have the pleasure to inform you that the same has been forwarded to the proper authorities for their consideration. I am, Sir, very respectfully,  
 Yours truly,  
 J. M. [Name]

Ugyanílyen hangu "Őszi tájon" c. költeménye. Bucsuzni jött a költő a sárguló fákhöz és hulló virágokhoz. A költő, aki vigasztalni ment ki a hervadó határba

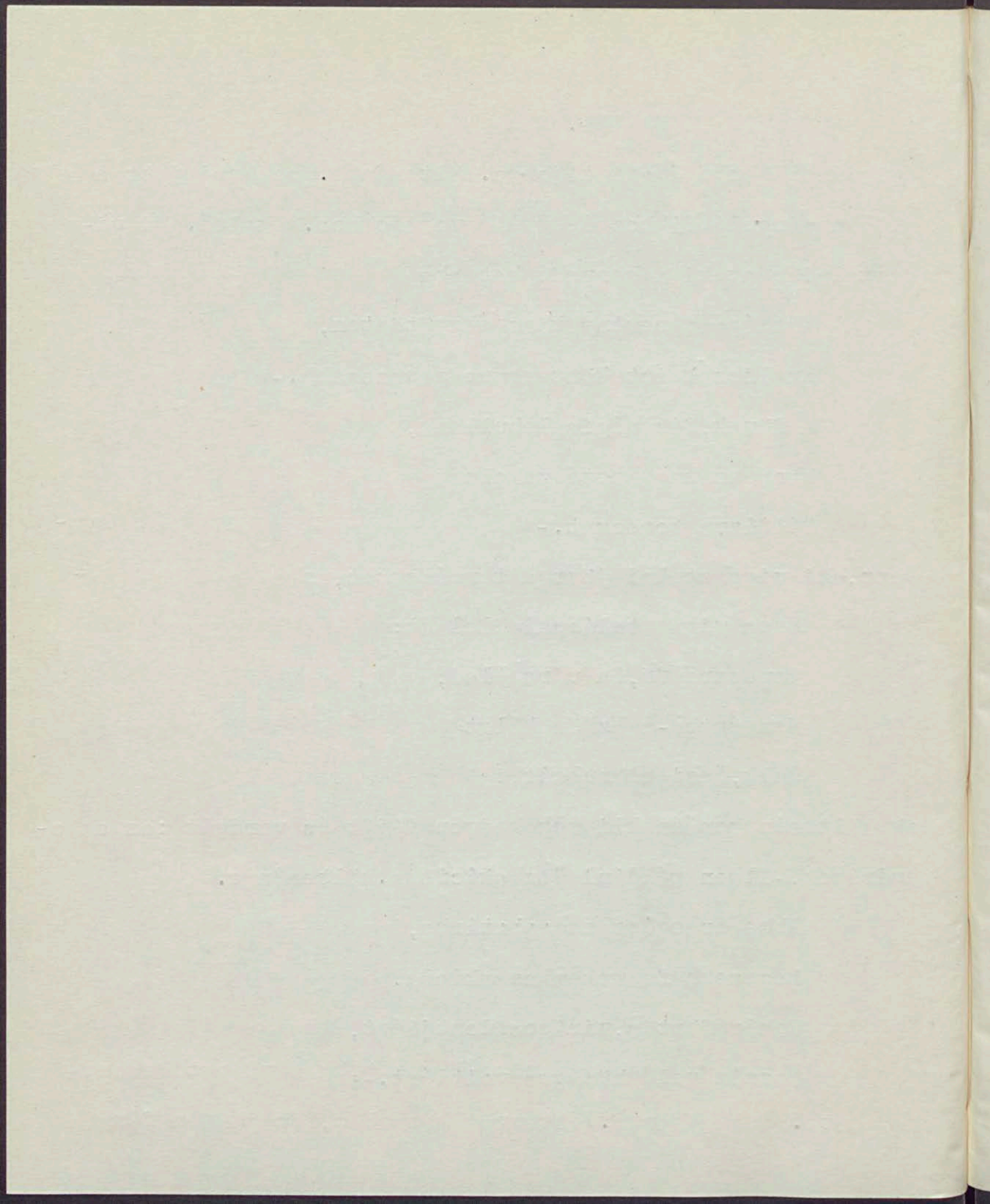
Kétség és remény közt elgyötörten,  
 Én leszek itt künt egyre gyászosabb.-  
 A füvek, fák mégis lehullan<sup>a/</sup>k,  
 Mind az enyészeté maholnap  
 Példázva sorsomat.-

S azt, aki vigasztalni jött a természetet, az

Édes vigasztalással ölel át:  
 Tavaszra fű, fa újra éled,  
 Nem érted-é az örökélet  
 Halk, őszi himnuszát?!

Sok költeményben éneklí meg kedvencfáját és virágát : az akác-favirágot.- Ilyen például "Az akácfa" c. költeménye.

Ebbe az egész nagy határba,  
 Legszebb fa nekem az akácfa.  
 Fehér fürtös, virágos lombjáért,  
 Hozzám való hűséges voltáért.-



Mikor Szaboleska a bölcsőben feküdt, már akkor ott állott fö-  
lötte, mert

A mi házunk mindig úgy szerette,

Az udvarunk vele volt beszélve.-

Majd ifjúkorában alatta álmódzva sokszor ült az akácfa  
alatt s az hullatta rá a virágát:

S addig-addig hullatta, hullatta:

Hogy a szívem megrezdült alatta.-

Az akácfa biztatta az első csókra. Sokfelé járt a költő ezó-  
ta,

De csak egyet néztem mindenütt.

S az akácfa ahol nem virágzik:

Én se bírtam ottan ki sokáig!

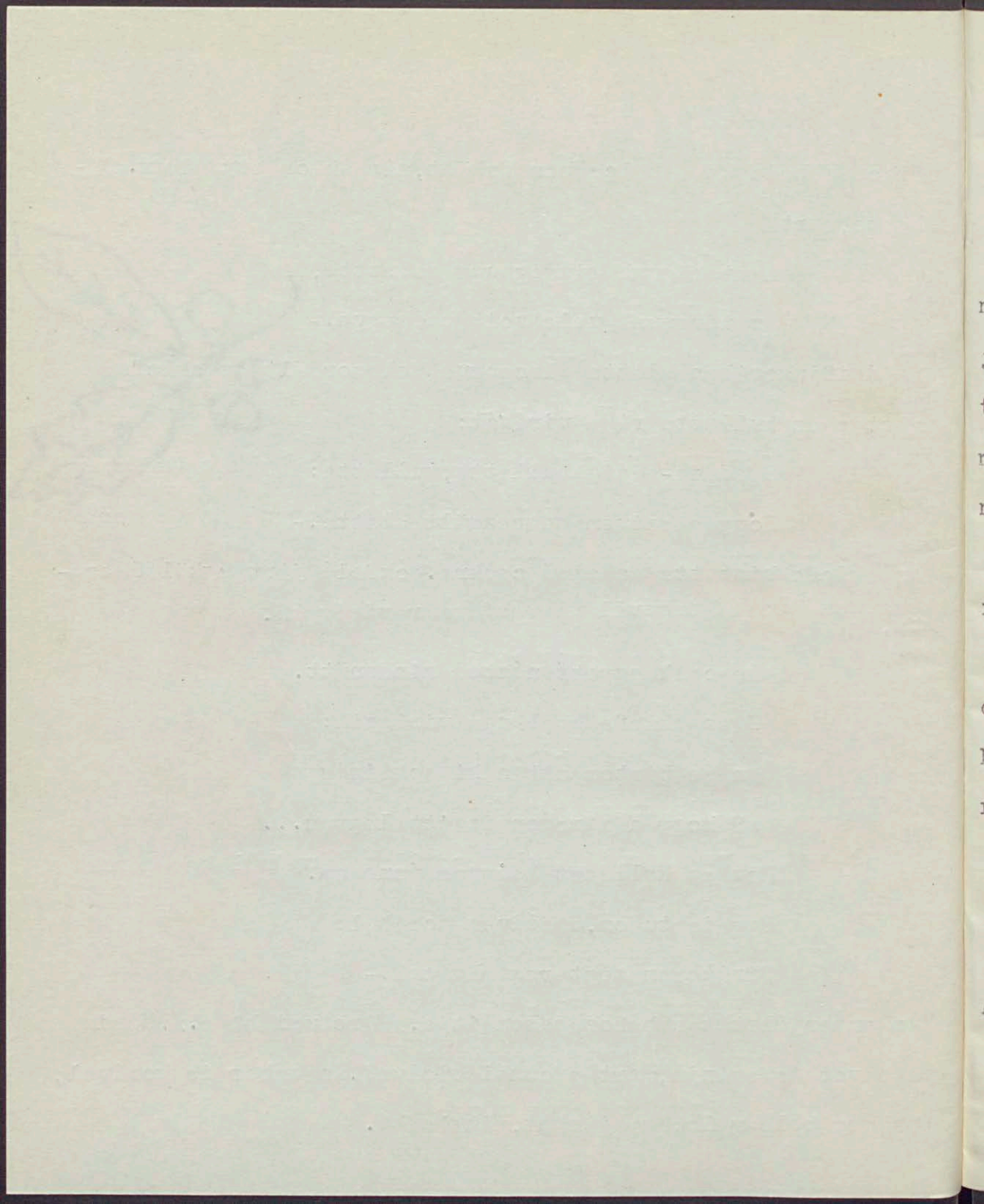
S hogy a siromon is ott legyen...

Meg se kell azt hagynom énekem.

Ugy is tudom, a szívem porából:

Virágosan megterem magától.-

Az ember életét a hóhoz hasonlítja./Márciusi hó c./Nézi  
a havat és szánja, mert azonnal elolvad. Az ember is korával,  
ha nem bele való: Ugy járhat, mint a hó.



## A L K A L M I K Ö L T E M É N Y E I.

\*\*\*\*\*

Igen nagy számmal vannak Szabolcskának olyan költeményei, amelyek az eddig ismerttetett költemények egyik csoportjába sem sorozhatók és amelyek közül a nevezetesebbeket a fenti cím alatt ismertetem, hogy azoknak a megismerésével és bemutatásával befejezzük Szabolcska költészetének a részletes ismertetését.-

Csokonai Vitéz Mihály százados ünnepére két verset írt. Az egyik: "Csokonai" című, a másik pedig "Strófák" című.-

Az elsőben leírja, hogy Debrecenben nagy ünnep van. Minden házon zászló lobog és az urak diszmagyarban járnak.-Csokonai sírja körül glédába állanak, koszorút helyeznek a sírjára. Rengeteg beszéd hangzik el

Elmondják illő áhitattal,

Hogy tele volt lélekkel, dallal

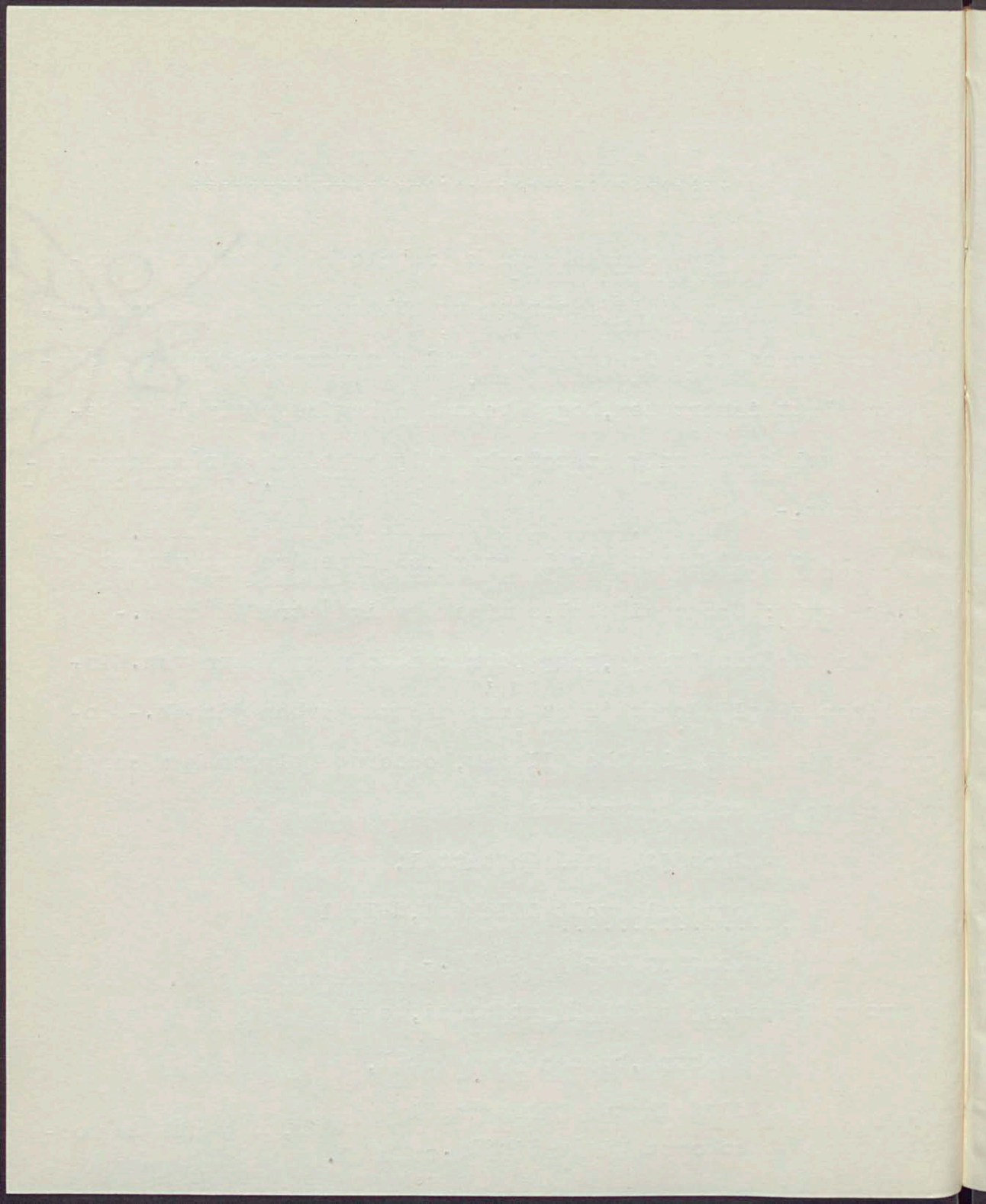
Csokonai Vitéz Mihály.-

Az ünnep folyik, de a költő azt hiszi, hogy

Szeretné, ha e szép esetből,

Kilódulhatna Debrecenből

Csokonai Vitéz Mihály.-



Igen kedves hangu a másik Csokonaihoz írott költeménye is.-A költő emlékezik,hogy amikor először jött Debrecenbe, Csokonai volt itt egyedüli ismerőse,akit ujjongva üdvözölt ércszobránál.-Őszi idő volt.A szobra körül fecskék gyülekeztek,mintha melegebb hazába hívták volna:

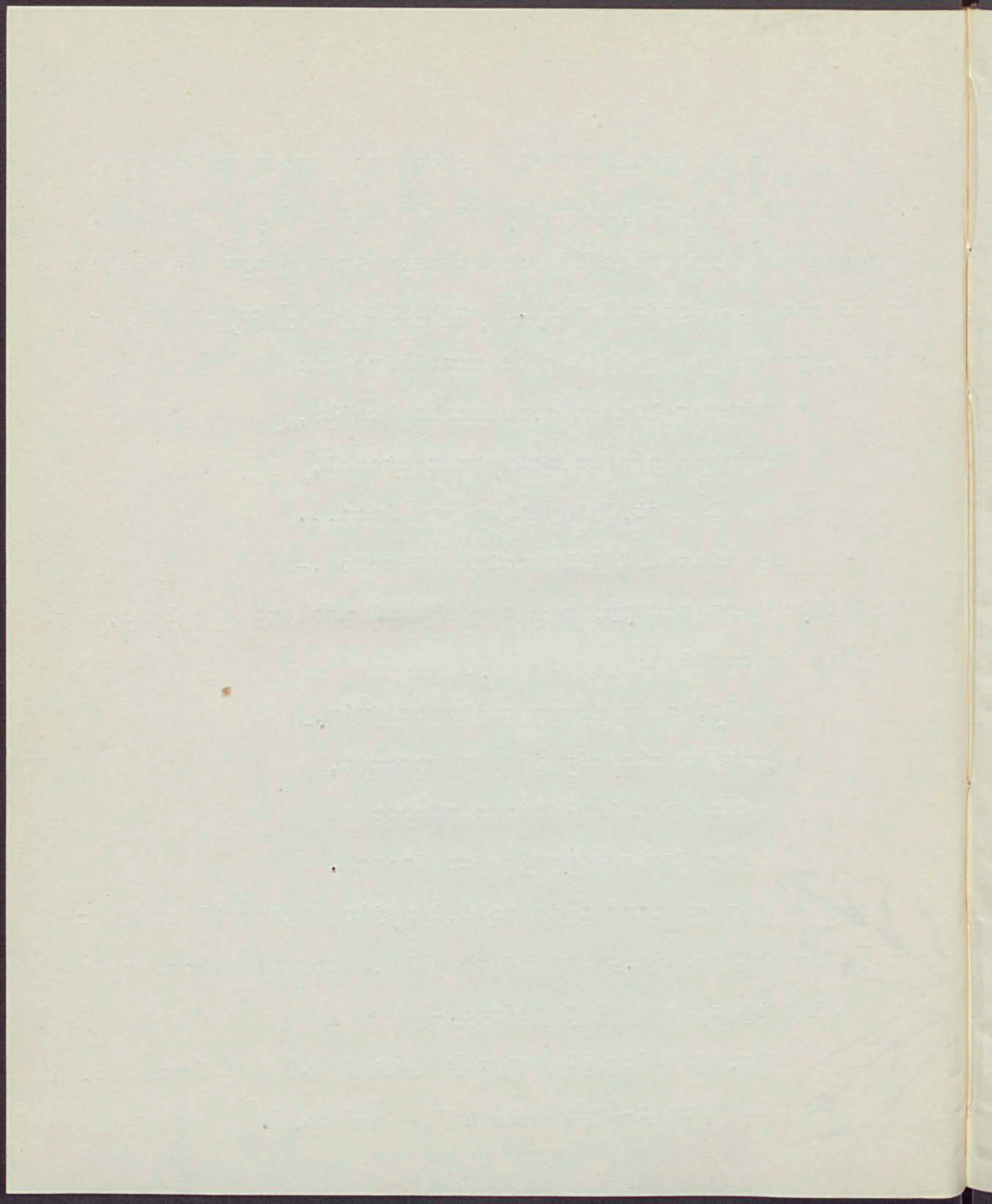
Gyere velünk más,melegebb hazába,  
Közönyös nép az,melyhez tartozol,  
A lelkedét,dalodat ma sem érti..."  
És mintha felelt volna a szobor.-

Feleletében azt mondta,hogy nem nagyná itt ezt a helyet,még ha tudna is repülni:

E nép,az én népem pallérozódván,  
Szívébe zár még jobban engemet,  
S gazdagságáról híres városomnak  
A legfőbb gazdagsága én leszek.

Csokonai a tavasz hirdetője volt,lantján megzendül a magyar nóta,a puszták szava.-Nagy költő volt,akit halálakor az égben Petőfi tártkarokkal fogadott.-

Oh,amelyért ily szívek dobognak,  
Elvesznet-é az a nép,az a hon?



Csokonai, Petőfi nemzetének

Élnie kell örökké, -szabadon.-

Irt egy költeményt Jókaihoz is. Címe: Jókai. E név kimondása-  
kor szívében álmok varázsát érzi Szabolcska. -Tisztábban lát-  
ja ilyenkor az egész világot. Milyen más világ ez! Hasonlít  
a földhöz, de sokkal gyönyörűsegebb. -E világ népe erős, szép  
és nagy. -Hányan áldják Jókai emlékezetét, aki regényeiben meg-  
alkotta a talpig hősök, naptiszta, glóriás nő és liliumtisza  
ideál képét.-

És bár az élet nagy tömkelegében

Ezt a világot nem igen lelem:

Csak hadd maradjak hívője ennek.

S a kis cselédim, ha fölcseperednek,

Őket is Jókaihoz vezetem.-

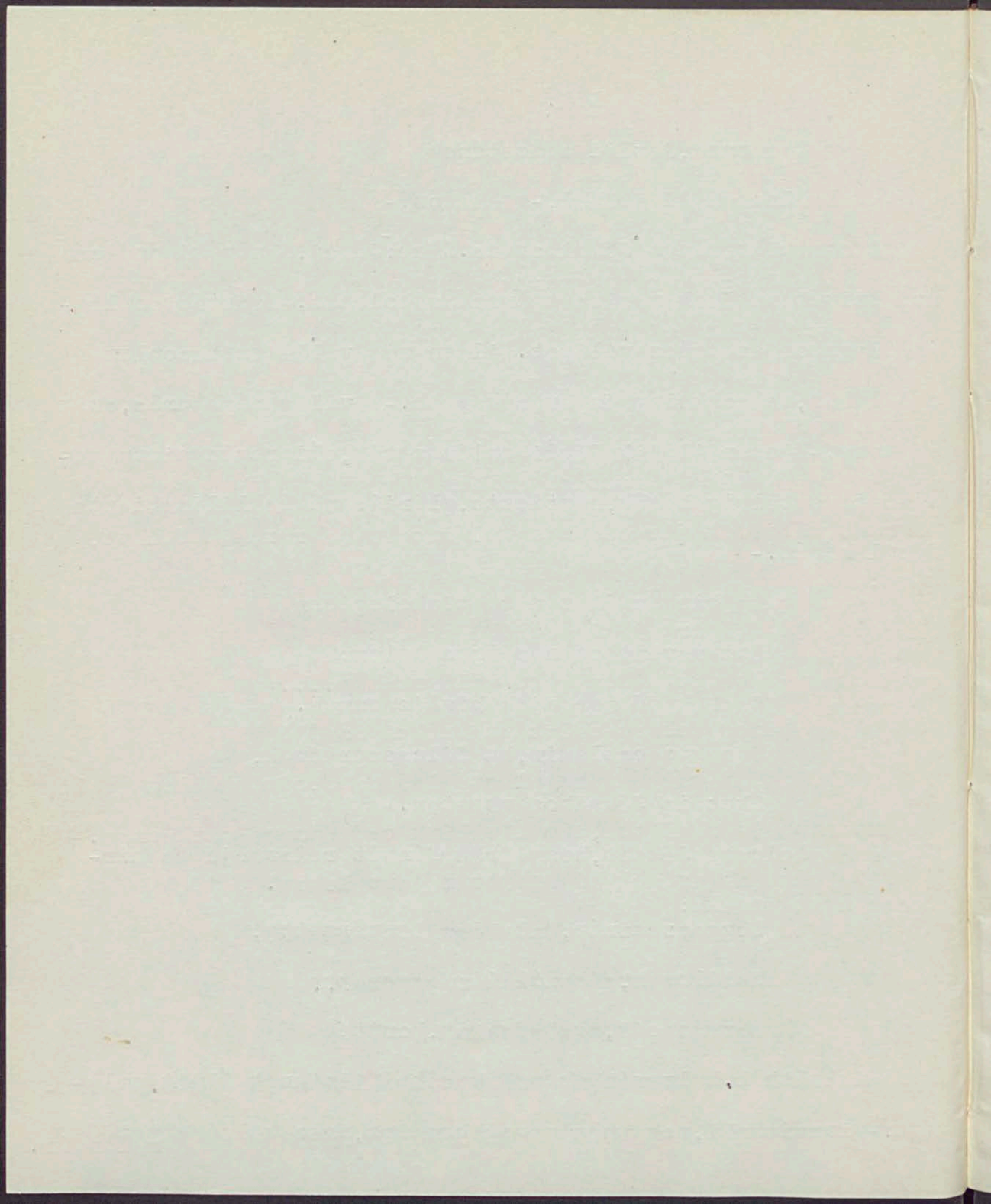
Várja Szabolcska Jókait, hogy örök fényét reaszórja és hir-  
desse neve örökké:

Hogy az a nép, mely Jókait termette,

Halálosan, s haláláig szerette

Eszményeit, szabadságát, honát!

"Mikszáth" c. költeményében Mikszáth Kálmánnak állít emlé-  
ket. -Mikszáthnál, noha nem versekben irt, igaz költészetet



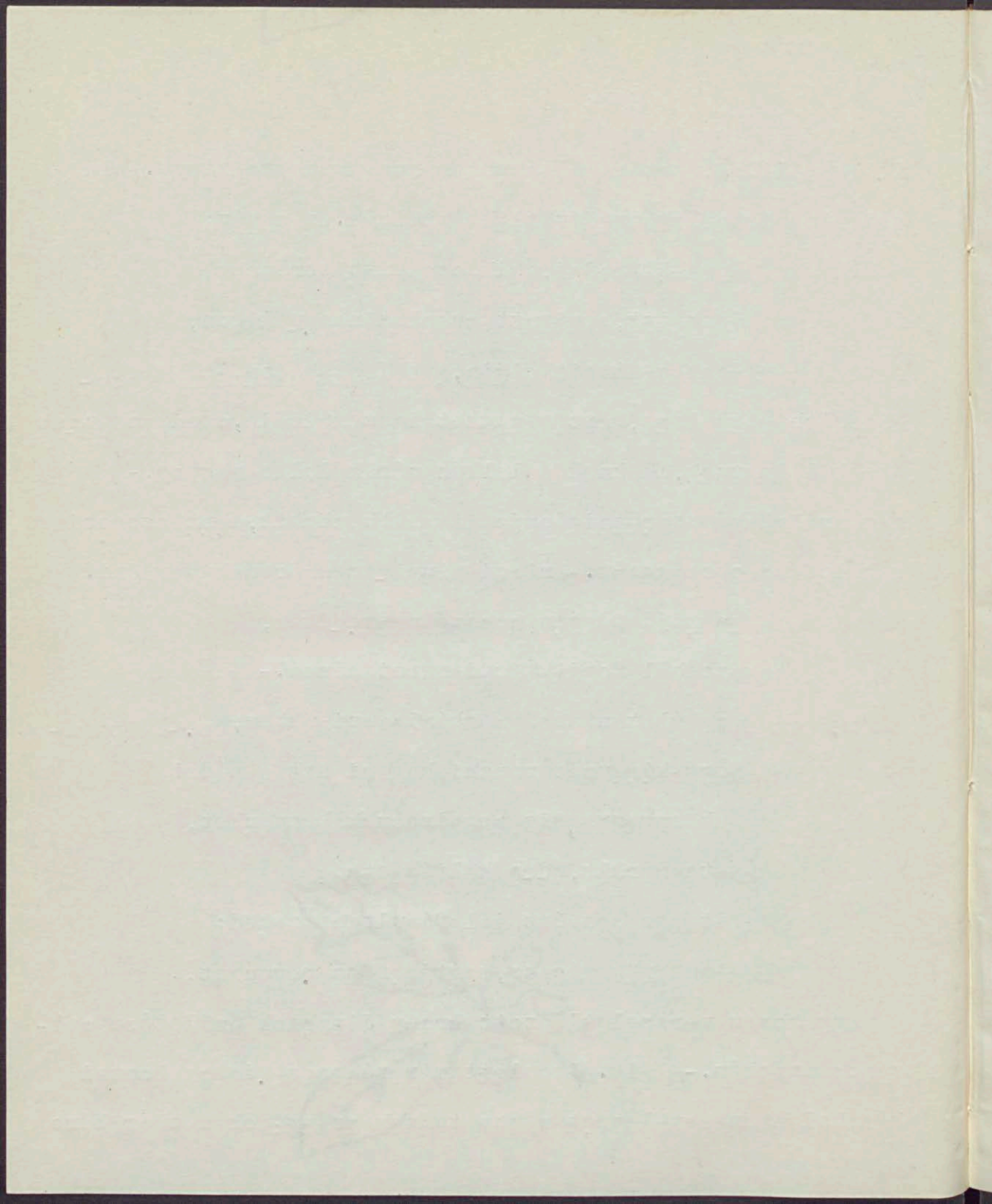
lehet találni, mert a költészet nincs versekbe zárva. - Alakjai mind ismerősként üdvözlik a költőt. Ez a nép:

Egy külön faj, akik csak itt teremnek,  
Csak itt, s másutt sehol tán a világon,  
Csak a Kárpát alján, s a Tiszaháton. -

Mikszáth nagy lesz, mert a nemzet igaz költője, s nagyok csak azokból lesznek, akiknek a lelkén népük lelke ragyog. - A magyar örökké szeretni fogja Mikszáth műveit, mert szereti a bölcs és okos mesét. - Írásai mindig meg fognak maradni.

És majd idegen messze nemzedékek,  
Ezekből fogják megismerni néped. -  
És kél tán késő megbánás szivükben,  
Hogy kár volt veszni hagyni ezt a népet  
S könnyezve míg megsiratnak bennünket,  
A te derült, édes költészeted,  
Mit mag sem ért jól fásult nemzeted:  
Mint örök mécses, tartja fönnt nevünket. !

Egy hosszú verssel áldozott Arany Jánosnak "Születése százados ünnepén. - /1917./ Leomlott már régen a kis szalontai ház, hol Arany született s nem tudnak az utódok a küszöbére



leborulni.-De mi áldjuk

A Gondviselést,hogy nekünk adott,

A bölcsőt,mely magyarrá ringatott.-

Arany is vigasztalannak látta először a jelent,de megérezte  
hívását és a multat kezdte dalban visszavarázsolni.-Elő-

tűnik Nagy Lajos kora,Toldi vitéz,

Ujjongott szivünk a gyönyörüségtől....

Nem irtak így még magyarul soha.

A népnek így,önnön nyelvén beszélve..

Petőfi büszkén ekkor von szivére.-

A nép megérezte,hogy Arany a lelkéből fakadt s a népből az  
lett,amint megálmodta és megjósolta Arany-Attilát,mint ki-  
rályi hőst állítja elének

Fényében,mint a hun hadak előtt

Állt valaha....hatalmas ősapánk,

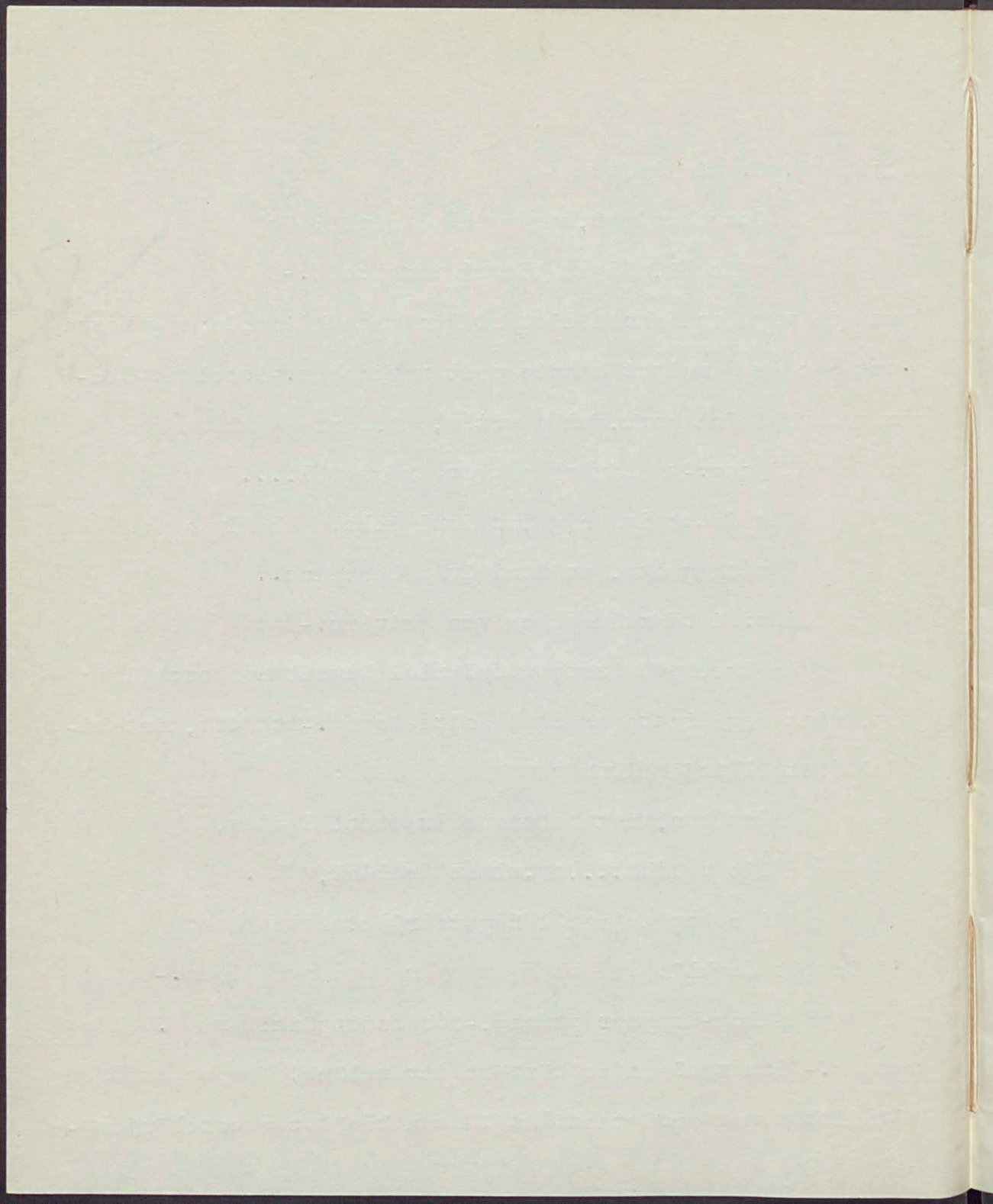
Ki e hazát örökül hagyta ránk!

Majd Csabát énekli:

S hogy megmaradt egy,-a becsületünk:

Tán Csaba népe küzdött itt velünk!

Balladáiban magyarrá teszi az idegen hősokeket s ezzel új mű-



fajt teremt.

A történet könyve majd rávilágít,

Ha elfeledné az emlékezet:

Hogy mit sirattunk mink ugy hajdanán:

A velszi ötszáz vértanuk dalán.-

Arany örök mintaképünk magyarságában, mert a költőnek csak egy hazája van.-

Ma százados bölcsőd mellett megállva:

Magunkba szállni méltó alkalom,

Megfogadjuk:

Hogy a kétes jövő táánk bármit is hoz:

Hivek maradunk Hozzád és magunkhoz!

Maradjon velünk örökké Arany nagy lelke:

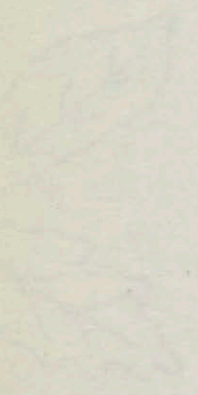
Taníts minket remélni rendületlen,

Ha jönne kor, remény nélkül való.

Hogy uj század multával teljesebben:

Nagy és boldog magyar nép ünnepeljen.-

Ugyancsak 1917-ben írta "Emlékezés Tompa Mihályra" c. költeményét. -~~Száz~~ évvel ezelőtt az őszi rózsák Gömörben szebben virágoztak, mert Tompa született akkor a természet hü dalno-



The first part of the paper is devoted to a general  
 consideration of the subject. It is shown that the  
 theory of the subject is not yet fully developed,  
 and that there is a need for further research.  
 The second part of the paper is devoted to a  
 detailed study of the subject. It is shown that  
 the theory of the subject is not yet fully developed,  
 and that there is a need for further research.  
 The third part of the paper is devoted to a  
 detailed study of the subject. It is shown that  
 the theory of the subject is not yet fully developed,  
 and that there is a need for further research.  
 The fourth part of the paper is devoted to a  
 detailed study of the subject. It is shown that  
 the theory of the subject is not yet fully developed,  
 and that there is a need for further research.  
 The fifth part of the paper is devoted to a  
 detailed study of the subject. It is shown that  
 the theory of the subject is not yet fully developed,  
 and that there is a need for further research.  
 The sixth part of the paper is devoted to a  
 detailed study of the subject. It is shown that  
 the theory of the subject is not yet fully developed,  
 and that there is a need for further research.  
 The seventh part of the paper is devoted to a  
 detailed study of the subject. It is shown that  
 the theory of the subject is not yet fully developed,  
 and that there is a need for further research.  
 The eighth part of the paper is devoted to a  
 detailed study of the subject. It is shown that  
 the theory of the subject is not yet fully developed,  
 and that there is a need for further research.  
 The ninth part of the paper is devoted to a  
 detailed study of the subject. It is shown that  
 the theory of the subject is not yet fully developed,  
 and that there is a need for further research.  
 The tenth part of the paper is devoted to a  
 detailed study of the subject. It is shown that  
 the theory of the subject is not yet fully developed,  
 and that there is a need for further research.

ka. Koldus szegényen született és haláxláig bus maradt volna,  
 De ott körül a vadvirágos rétek,  
 Neked virultak édes vigaszul,  
 S te bennük éltél halhatatlanul.-

A természet volt leghübb barátja, s együtt örült vagy szomorkodott vele. A nagy bukáskor is a természet adott enyhítő vigasztalást.

Hazádnak, melynek már reménye sem volt...

Neked lón legtöbb uj jövőt-szülő

Hited, reményed, dallá zendülő.-

Petőfi eltűnt s akkor jött Tompa s Tompa dala jobban illett  
 akkor, mert szilaj dal nem való halottas ház elébe.- Feltámadott a tetszhalott...

Hitünk betelt, óh oly nagy már hazád:

Hogy alig ér rá--emlékezni rád!

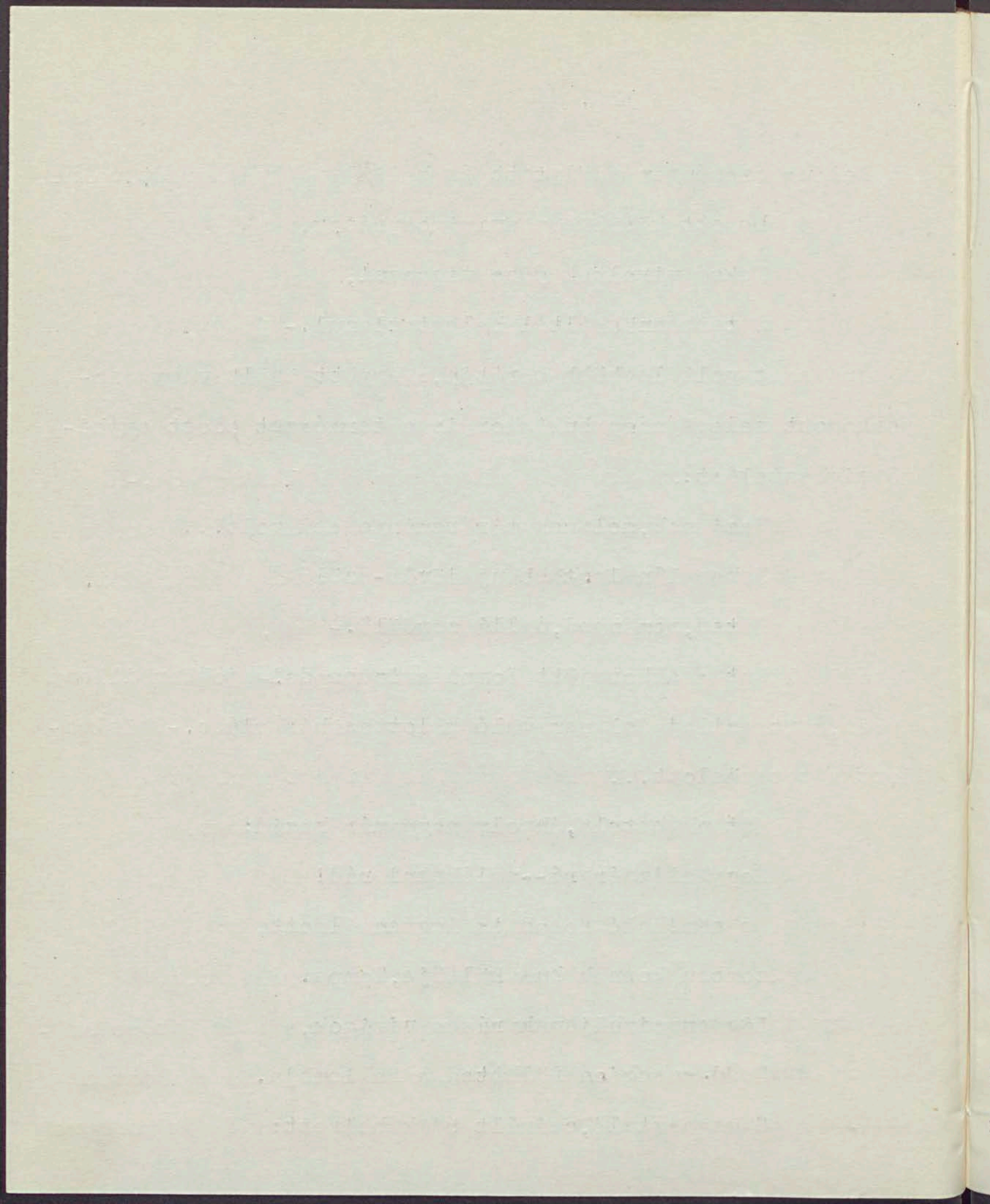
De nem! Haló porod is legyen áldott,

Szomoru kornak bus költője, Tompa.

Lágyan simuljanak rád a virágok,

Hadd susogjon fölötted a fa lombja.

S magasztaló, csinált ódák helyett:



Madárdal szóljon a sirod felett!

"Petőfi lelke" c. költeményét 1923-ban a fehéregyházi közös sírnál lefolyt centennáris ünnepére írta. - Száz éve született Petőfi és azóta mindig velünk él.

Ha nem születél volna is magyarnak:

E néphez állnál, mert ez, szegény,

Legelhagyatottabb a föld kerekén!

Mienk Petőfi! Ott jár az aranykalászos magyar rónák fölött,  
hisz:

A magyar alföld délibábos arca

Költészetedben lett világraszép....

Mint szebb: csodástó tükrében az ég!

Olyan jó Petőfi költészete alatt álmodozni, minden álmom szebb és ünnepibb lesz alatta, míg a valónk csak durva hétköznapi.

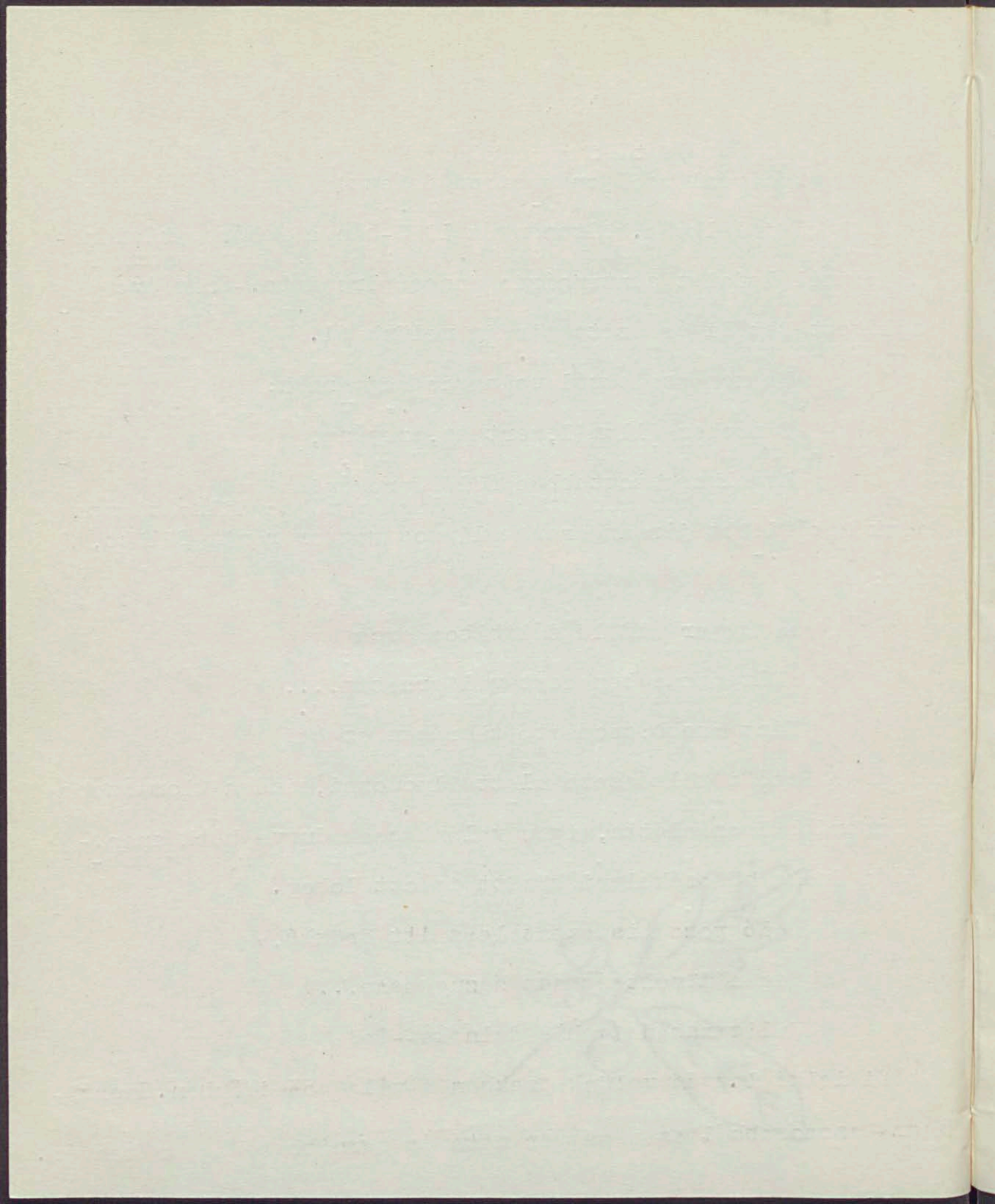
Petőfi lelke hü székelyei között is ott lobog.

Haló porod és szent lesz itt örökké,

Míg a műveltség nem hazug mese...

Világszabadság hős dalnoka--Te!

Petőfi lelke legyen velünk ezekben a válságos időkben. Napról-napra szomorubb lesz a magyar nóta és barnább a magyar kenyér.



De ne bántsuk örök panasszal Petőfit!

Sőt, fel a szíveddel, árva nemzetem Te,  
 Tégy fogadást itt szentet és nagyot:  
 Hogy csüggedést, but, pártot félretéve,  
 Nekifeszited elméd és karod!  
 S magad a régi magyarrá becsülvén,  
 Megmutatod ismétlen, hogy te vagy,  
 Hogy most is a Petőfi népe vagy!

A kiváló magyar reformátor emlékére írta "Szegedi Kis István" c. költeményét. - A költő elmereng Szegedi élete sorja fölött és szeme könnybe lábbad. - Mennyi szenvedésen és bajon ment keresztül, mennyi gunyt szenvedett el. -

Oh milyen szép, milyen tiszta,  
 Milyen áldott fény lehetett  
 A te vezércsillagod!  
 Hogy így át ezer veszélyen,  
 Tépő tövis-erdőségen  
 Vitt, vezérelt, biztatott!

Nagy hite nem engedte elcsüggedni és küzdött eszményeiért..  
 Legyen áldott magyar vallásunk tudós apostola.

Faint, illegible text covering the majority of the page, likely bleed-through from the reverse side.

S  
H  
L

S  
t

S haló porod míg eláldjuk:  
 Hadd tanuljunk a példákon  
 Csüggeni hiten, hazán-  
 És mellettük rosszba, jóba,  
 Csüggedetlen, férfimódra,  
 Megállani magyarán!

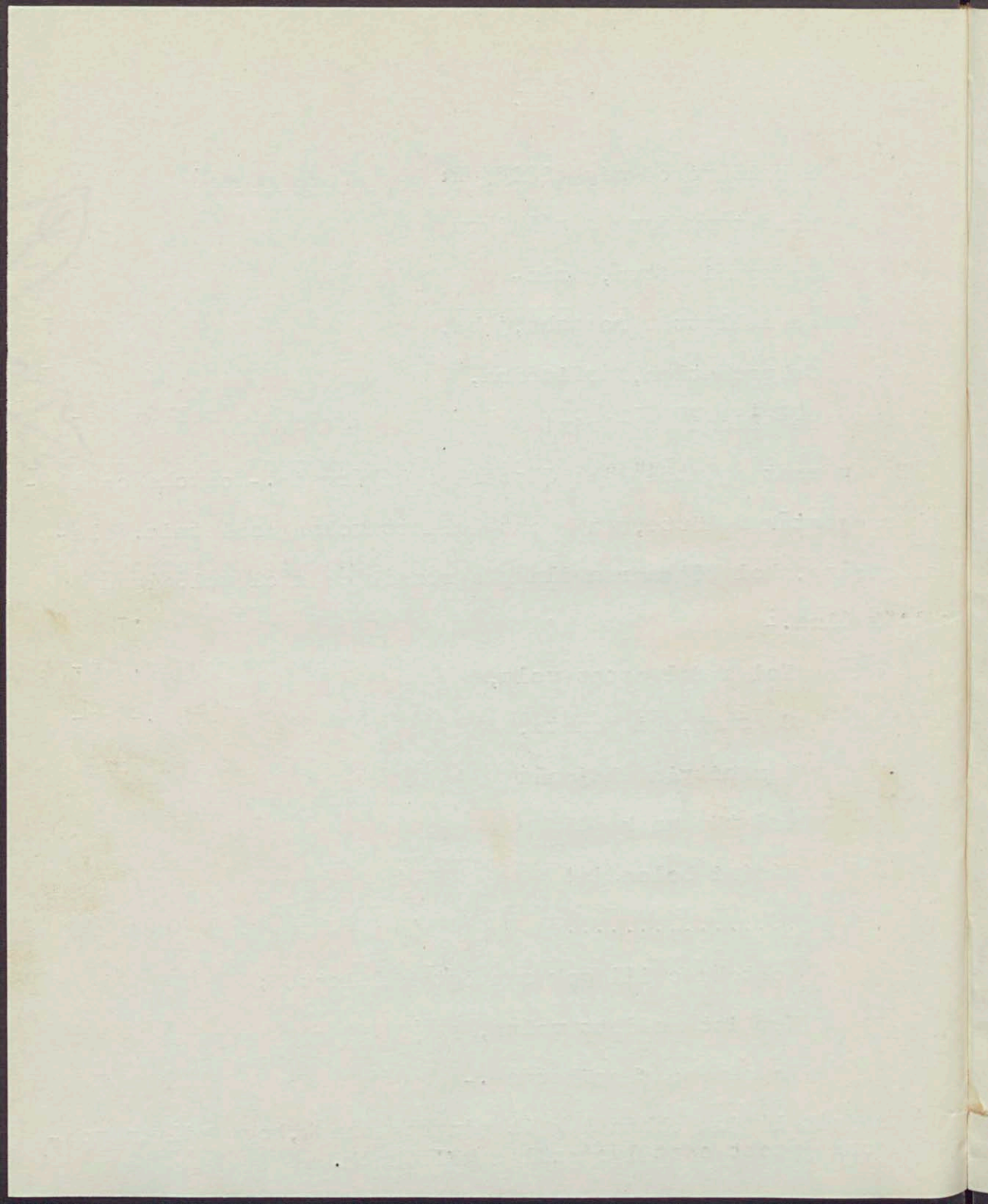
Egy verset szentel "Kiss József" emlékére is.-Mostoha csillagok ragyogtak fölötte, nem most kellett volna születnie. Valahol messze, ahol kétszer nyílnak a rózsák és ahol valóság a költők álma.-

Hol a dal szent volt,  
 S szent, aki mondta,  
 Nem hitvány hajszát  
 Űző tömegnek  
 Vásári bolondja!

.....

Mostoha csillagok ragyogtak feletted;  
 Nem itt kellett volna,  
 És nem most születned.-

Szép rajzát látjuk ebben a költeményben annak, hogy milyen mostoha sors jutott osztályrészül a költőknek.



1912-ben írta "Berczik Árpádnak" című költeményét. Írja benne, hogy nekik még szentség volt a hivatásuk. A nép hibáit nem állította úgy pellengérré, hogy annak pirulnia kellett miatta, hanem, hogy belássa hibáját és haladásra buzduljon. - Áhitattal magasztalta a magyar nemzet erényeit. - A magyar szinpadot templomnak nézte, ahol az örök jót és szépet hirdette. Muzsája egy magyar leány volt valahonnan a Tisza partjáról,

Nem idegen, félvilági, féslett dáma...

A mi fajtánk, a mi vérünk

Szivre, szava-szólásába!

Ötven éve dalol már Berczik, de egy az bizonyos, hogy

Virágosabb, fiatalabb

Magyar költő ma sincs nálad!

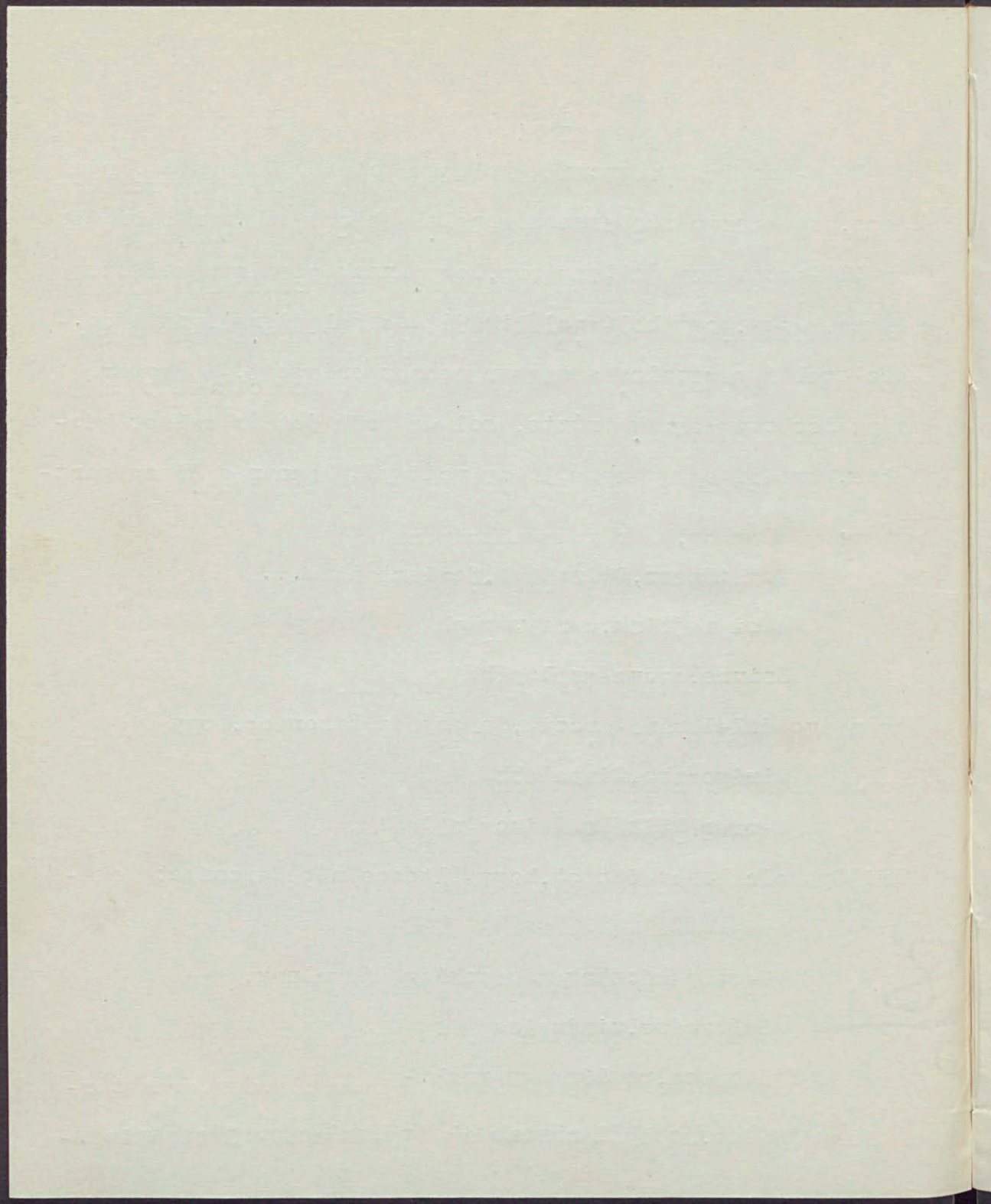
Kéri Szabolcska az Istent, hogy éltesse még Bercziket sokáig.

Maradj köztünk még sokáig fiatalnak,

Egészsége, vidámsága

A beteg, romló magyarnak. -

Kossuth Lajos kilencvenedik születése napjára írta



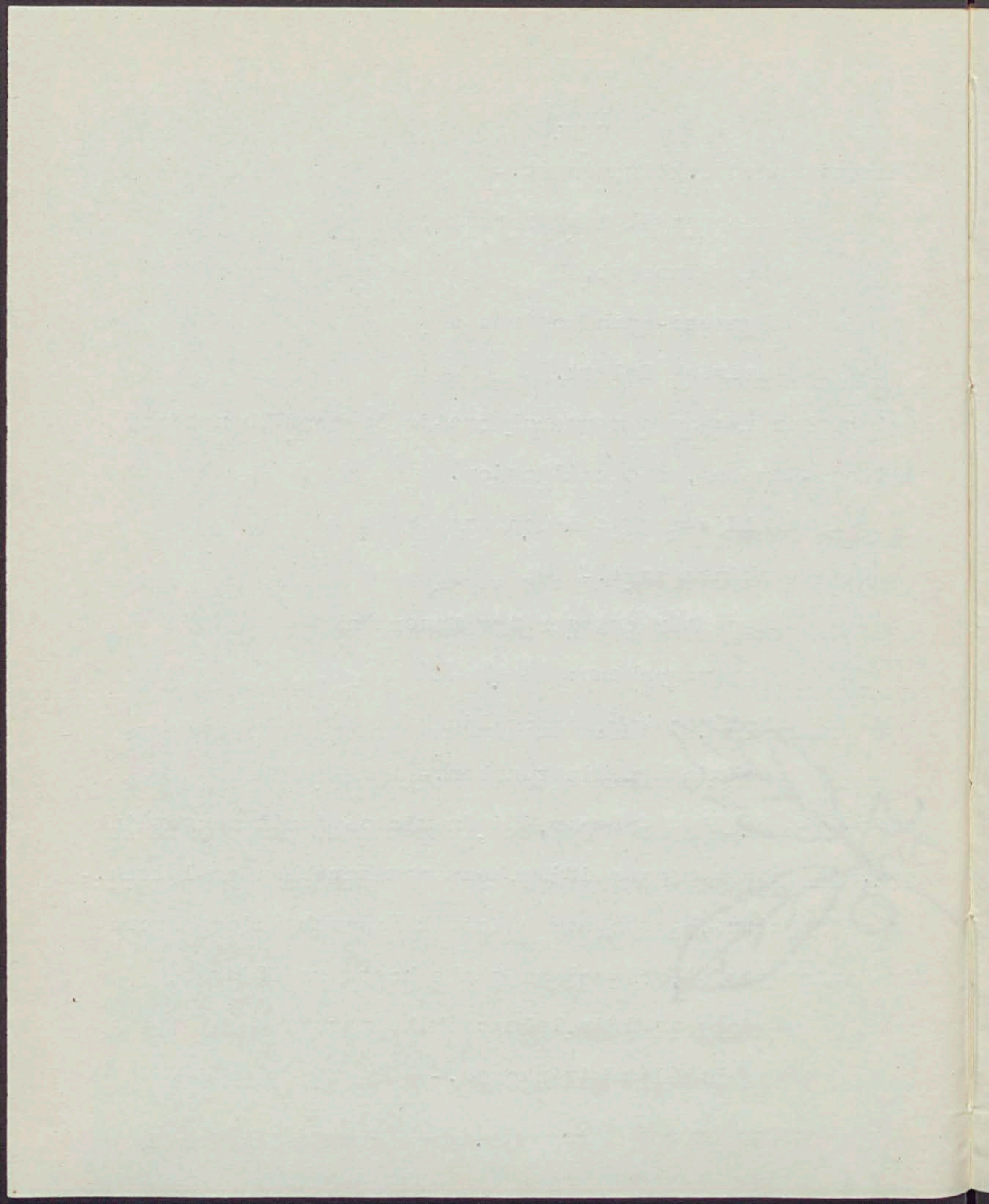
"Nemzeti ünnep" c. költeményét.-

Ünnepet ül Magyarország,  
Nagy ünnepet;  
Nemzeti-szin kokárda a  
Szívünk felett.

Régi tűzben ragyog a magyarok orcája és szemükben könny  
csillog.-Nem baj,hadd csillogjon.

Áldja meg az Isten azt is  
Akinek szól.-  
S ha már egyszer így ünneplünk  
Egy magunkban:  
Emlékezzünk,sirdogáljunk  
Örömünkben,bánatunkban.-

Legyen egy család a magyar,jöjjön vissza ismét nagyapáink  
kora.Sirjanak a magyar ifjak,hogy nem korábban születtek.-  
Van miért sirni,hiszen nem halották Kossuth Lajos harcra  
hívó szent igéjét,mely olyan tűzbe hozta az ifjakat,  
Hogy az ifju,leánycsók helyett  
A halálét kívánkozta.-



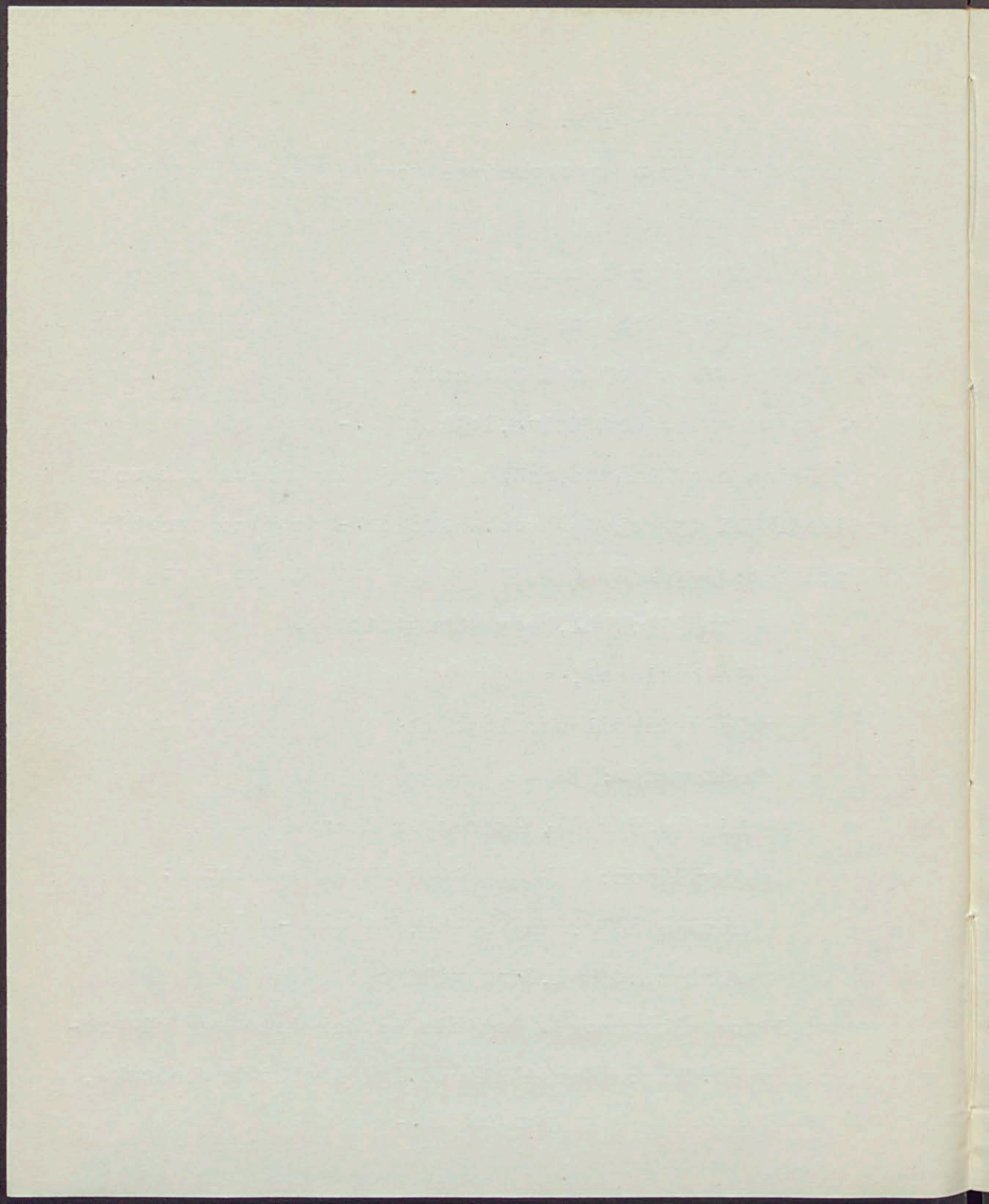
Miből volt Kossuthnak az a varázslatos igéje? Nem tudjuk. De lehet, hogy

Hazaszerző magyar ősök  
Honszerelme,  
Vagy bujdosó Rákócziék  
Hazajáró szive, lelke!

Kossuth Lajos nagy ünnepe, születésnapja van ma! És ő távol a hazájától üli meg elhagyatva. Szabolcska az őszi fecskékkel küld üzenetet:

Mondjátok el, hogy könnyjeit  
Ne hullassa,  
Sziveinkből nem lesz aki  
Kitagadja;  
Mig magyar él, mig magyar lesz  
E világon:  
Neve mindég, mindörökké,  
Fönt tündököl, fönt világol!

Garai János albumának a megjelenésekor írta egy kis rövid költeményét. Címe: A „Garai Albuma. Igéri neki Szabolcska,



hogy éreszobra állni fog, hirneve örökké fentmarad, amig csak magyar lakik.

Mi versünk és irásunk  
 Módíthat százszor is,  
 De Hári ő beszédjét  
 "Folytatja" akkor is!

"Vajda János Halálakor" c. költeménye a kis fiához intézett szavakkal kezdődik.

Ma nem játszunk édes kicsi fiam.  
 Édesapádnak most nagy gyásza van.  
 Meghalt egy ember, kinek életében  
 Sohsem ült így kis fiu az ölében.-

Meghalt egy érdemekben nagy ember, aki csak annyit tudott a halálról, mint Te,

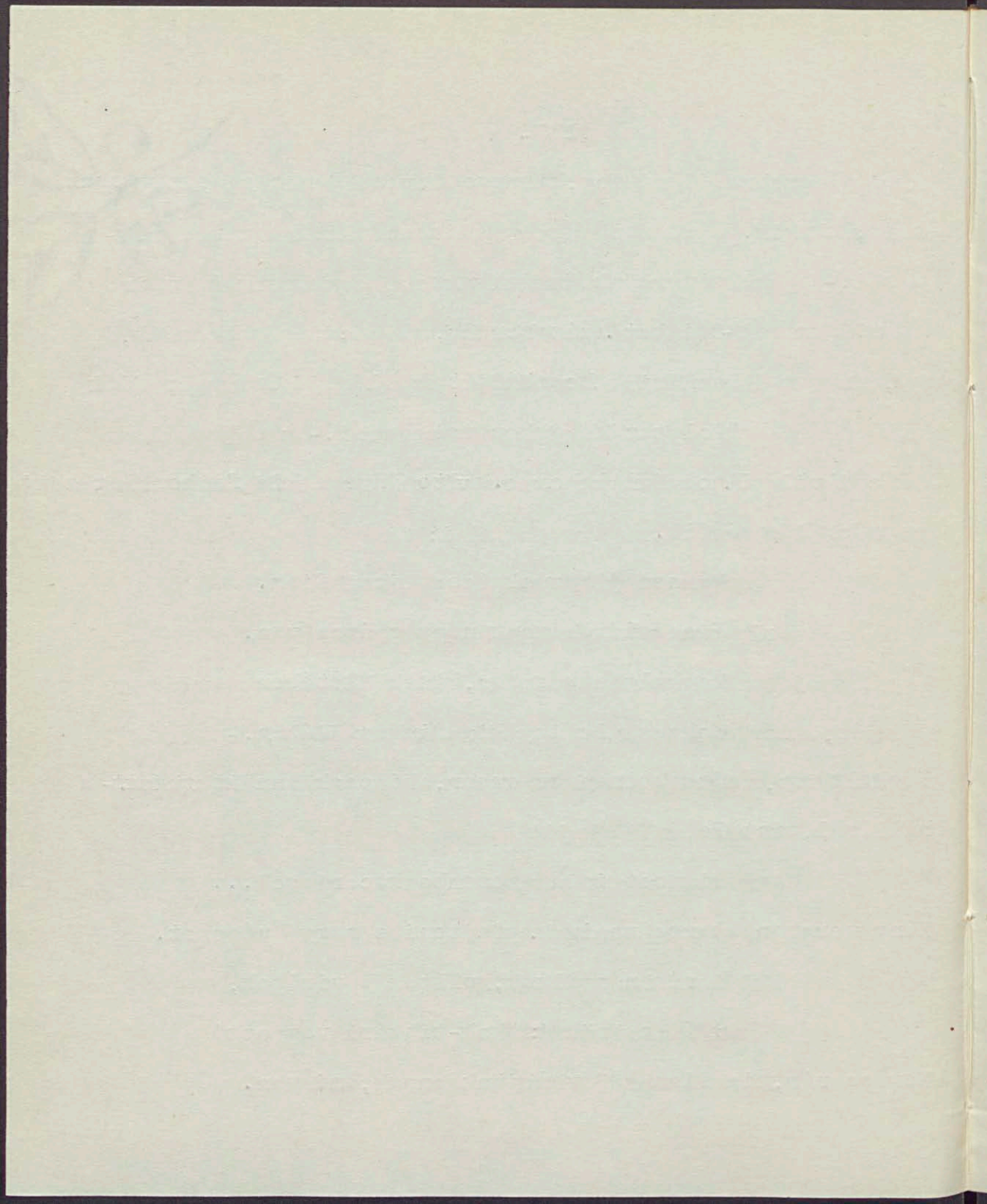
Ki most is a szemembe kacarászol...

Hány versben akarta pedig megfejtteni e nagy "végokot.

A réten nyíltak, hulltak a virágok,

S ő ez örök titkok-titkára vágyott!

Ne vess rám, kis fiam s örvendjünk annak, ami van.



Könnyümet is töröld le mosolyoddal,  
E földi legszebb, lágy rózsaszírommal!

Ugyancsak Kossuthoz írta "Kossuth ceglédi szobránál"  
c. költeményét, amelyet az időbeli rend megtartásáért említtek  
itt meg s nem az előbbi Kossuth költemény után.-

Nem itt született Kossuth, de úgy látszik a szobrán,  
mintha hazajött volna ide. Nem itt lakott, de ez a föld Kossuth  
földje.- Ennek a földnek a népe termett Téged, aki a magyar  
szabadságot hoztad magaddal.-

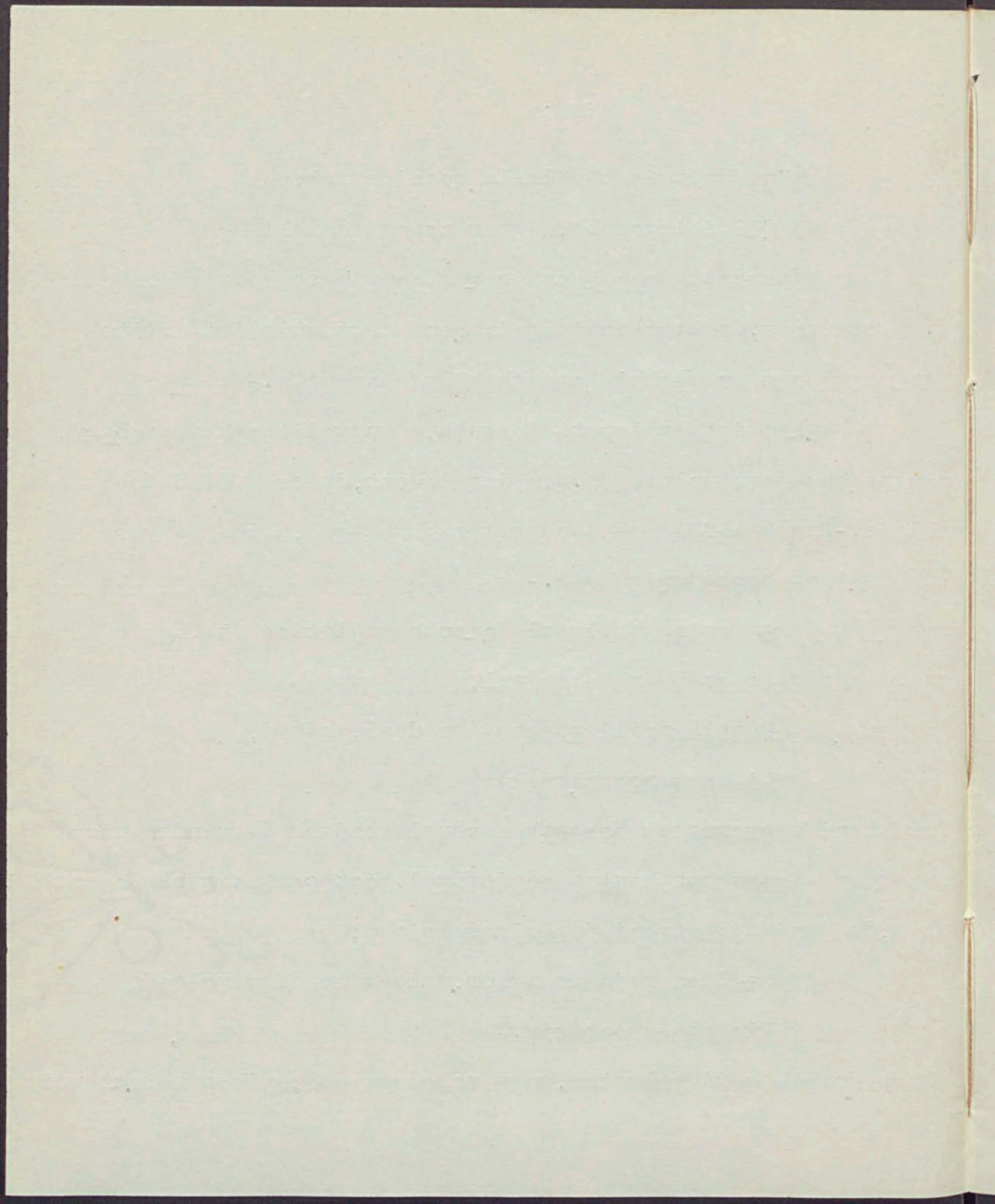
Egy század telt el Kossuth születése óta. Egy új  
csillag támadt az ő születésével,

Fénylő csillaga egy ébredező, szabad,  
Új Magyarországnak!

Imádkozni a gyermekek Kossuth nevével kezdtek és minden nagy  
bánatban Kossuthot hívtuk segítségül. Most csak sirunk Kossuth  
után, de jön majd egy új diadalmas század,

Az lesz majd az a kor, mely a Te nagy voltod,  
Visszaragyogtatja.-

Akkor fogják majd említeni, hogy volt egy idő, amikor halott volt



a nemzet és fagy volt mindenütt.-Egy gyönyörű szózat hallatszott ekkor.-

És talpra állt- csodák-csodája!-

Verem sirjából a halott.

Urrá lett az egyenlőség, mindenki egyformában ragadta meg a fegyvert.-S mikor népünket legyőzték Kossuth akkor is hár-dette, hogy megvirrad még valaha.-

Meg fog még virradni, mert Kossuth szelleme védi e hazát. Lesz még idő, amikor emelt fővel állhat a magyar Kossuth elé, mert újra szabadok leszünk.-

Szabolcskának pedig ezeken felül is szent a ceglédi tér, mert az apja is itt lett Kossuth katonája.-

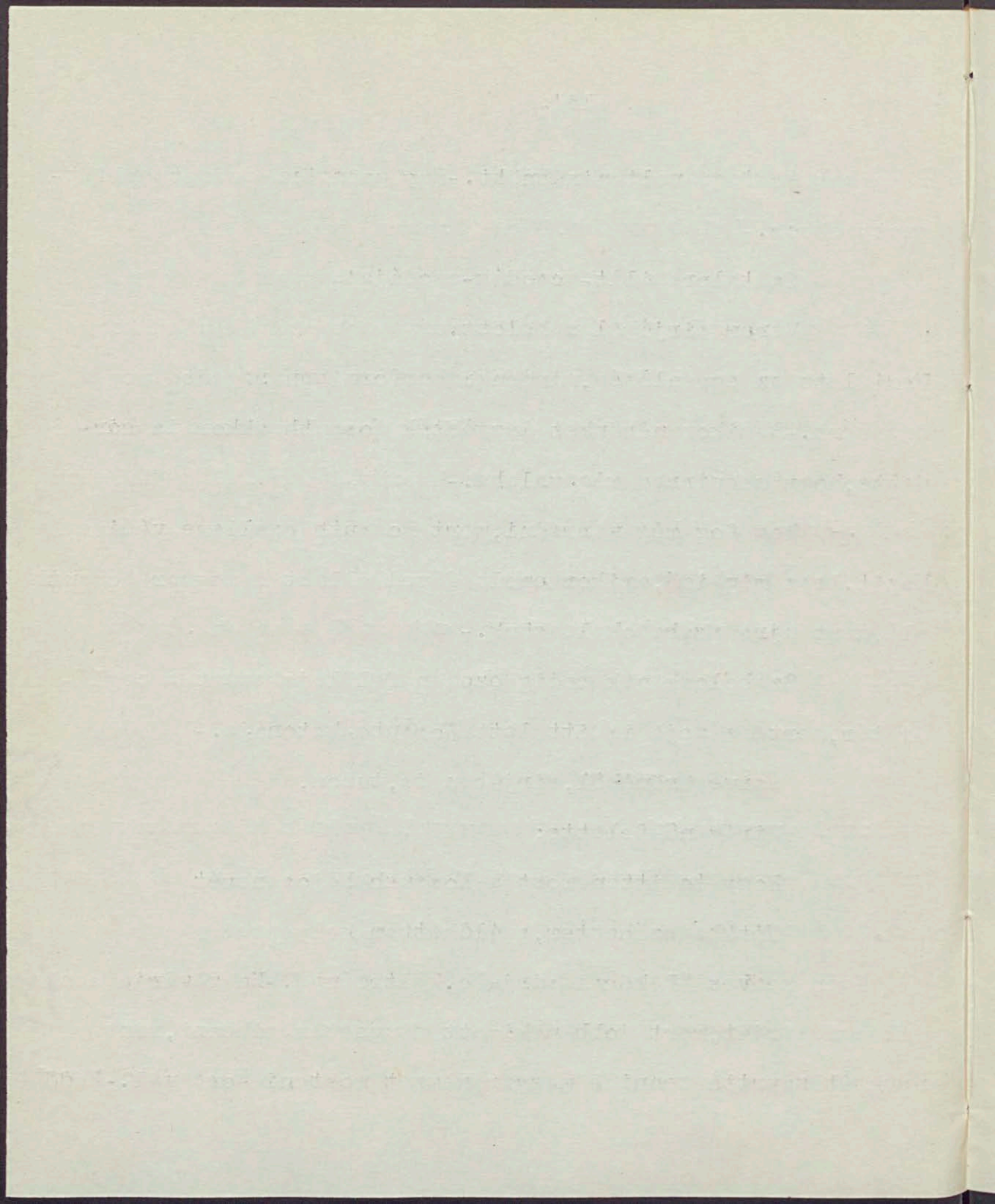
Szive öröméből, sirjában is, tudom,

Virág nő felette:

Hogy én itten most a Kossuth Lajos nevét

Nótába szöhettem, s áldhattam helyette!

Igen kedves "Rákóczi sirja" c. költeménye.-Ne zavarja senki Rákóczi sirját, mert jobb neki ott nyugodtan pihenni, mint nyugtát zavrttá tenni a magyar nemzet mostani sorsával.-Hadd



álmodozzon ott a magyar szabadság kivirulásából és hadd álmodja, hogy a szegény magyarok felszabadultak a nehéz rabságból. - Ne hozzuk most a tetemét haza, hogy szent hamvaira ne hulljon rab-göröngy. Hazajön majd Rákóczi még hozzánk, de úgy, mint az Isten lelke. Az ő lelke száll majd a magyar fiak lelkére és ezzel új világot fog teremteni. - Ez a jövő lesz Rákóczi világa. Minden porszemre véreső fog hullani s minden porszemből piros rózsa fog fakadni:

A magyar szabadság

Százszorszép rózsája!

Hogyha majd ezzel a rózsával behinthatjuk Magyarországot egész földjét, akkor majd újra megverik a rézdobokat, megfujják a trombitákat, melyre fölkel az egész nemzet diadalujtjára. -

Addig az ő sirját,

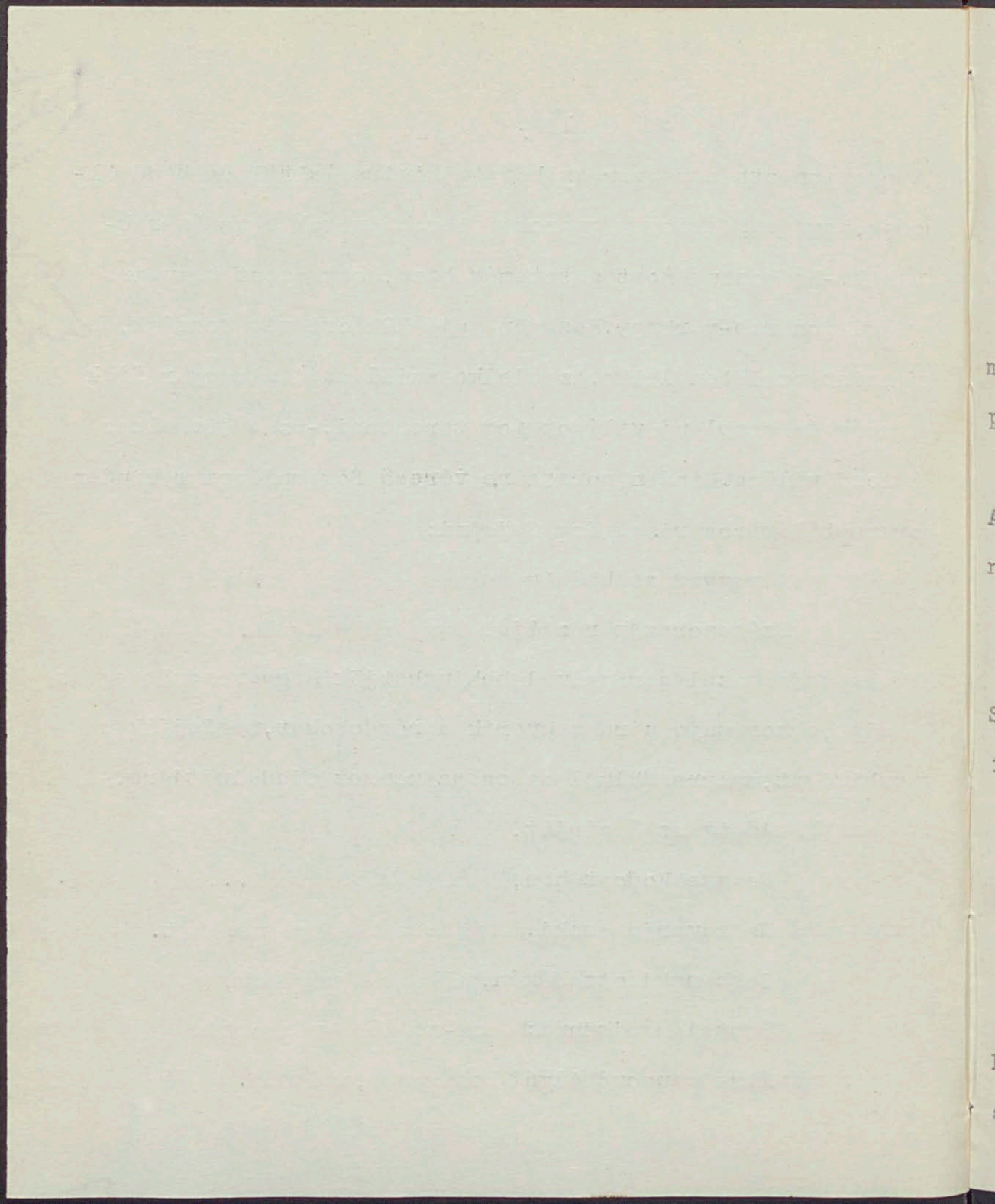
Messze Rodostóban,

Ne zavarja senki.

Jobb neki ott békén,

Hontalan pihenni?

Mint nyugovó álmát



A magyar nemzetnek  
 Mostani sorsával,  
 Szomorubbá tenni!

Befejezésül emlitem még meg egy néhány alkalmi költeményét, amelyekben Magyarország egyes tájait énekli meg. Ilyen például: Erdély és Hortobágy c. költeménye.-

Az előbbiben elmondja, hogy pusztán született és az Alföld minden szépségét a lelkébe szedte.- Most is szereti, noha messze van tőle, de egy darab vele van belőle, mert

Őszinteségét, nyílt egyenességét,  
 Onnan örökölte.-

Szép a Tisza-mente, szép a szülőföldje. De szép nagyon Erdély is, csak

Te nagy vétkeđ, hogy tele vagy magaddal,  
 S míg száz ékes dal csak téged magasztal:  
 Keveset gondolsz "Erdély ország"-gal,  
 Legszebb fiaddal.-

Nem lehet az egész világon szebb vidéket találni a Maros és Küküllő környékénél. S amennyire gazdag természeti szépségekben, annyira emlékezetes a történetben is.-

1870

1871

1872

1873

1874

1875

1876

1877

1878

1879

1880

1881

1882

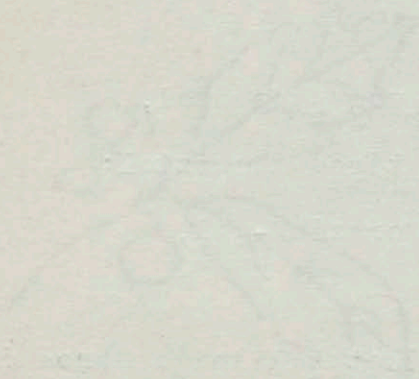
1883

1884

1885

1886

1887



A

Rákóczi, Bocskay, Tököly, Bethlen.

Itt voltak itthon, e sas fészekben.

Magyar szabadság, innen lobogtatták

Zászlóidat fennen!

A történet nem vállalhat hazugsággá és

Magyar föld ez itten~~x~~-és él az Isten,

Hogy nem is lesz mássá!

Igen ismert "Hortobágy" c. költeménye.

Be szép vagy, be szép vagy,

Édes Hortobágyom.

Nincsen az egész világon párja. Gyönyörű benne az egyenesség és az örök csend. A földre terítette ezt az Isten gyönyörködni benne és kicsipkázta a Tisza partjával, majd délibábot himezett bele. - Nappal délibábot, este csillagot rak ki az égre. Barna legény belebámul a tűzbe és gondol egy leányra:

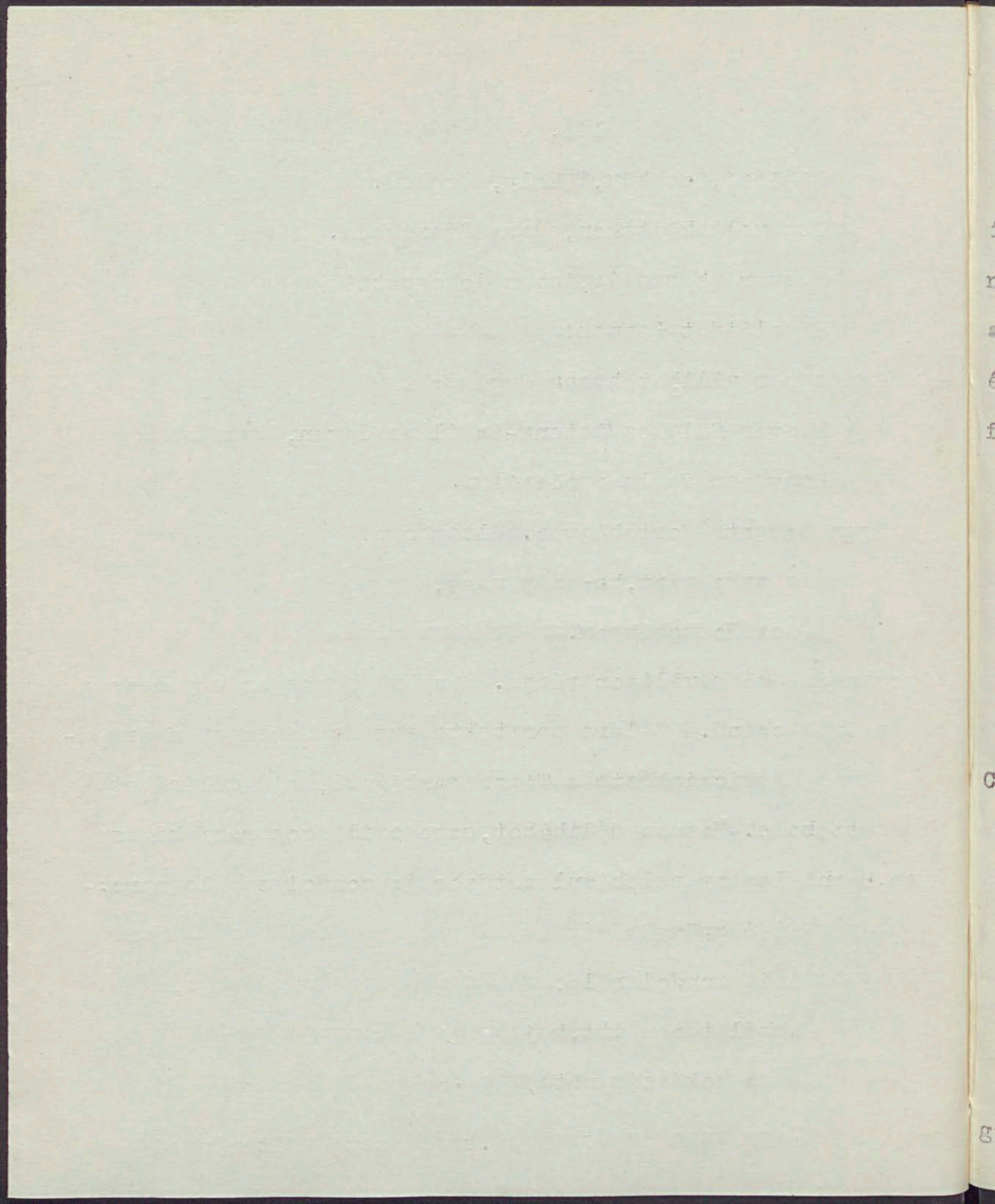
Fájó gyönyörűség

Amit gondol róla,

Abból terem itt, hej

Az a sok szép nóta,

Vagy ezer év óta! /L. természeti költeményei/



Végül álljon itt még egy költeménye, amelyet Csokonaihoz írt: "Ének Csokonai Vitéz Mihályhoz". Látja-e Csokonai, hogy nem élt hiába, mert beteltek az álmai. A szép riadó lány és a lengő délibáb, már tudja, hogy kicsoda Csokonay. Életében nem értették meg Csokonait, de egy angyal már ekkor ott állt és fájó sebeit eltakarta.

Csokonai örökké élni fog ifjan és boldogan.

Sirodon, ha rózsás kikeletre

Uj virágot hajt az ág:

Aki abban ringatózik,

Esti szellők karján sugdosódik,

Nem lehet más, Lilla az!

Csokonai él még a csillagok honában!

Látod-é, hogy nem éltél hiában?

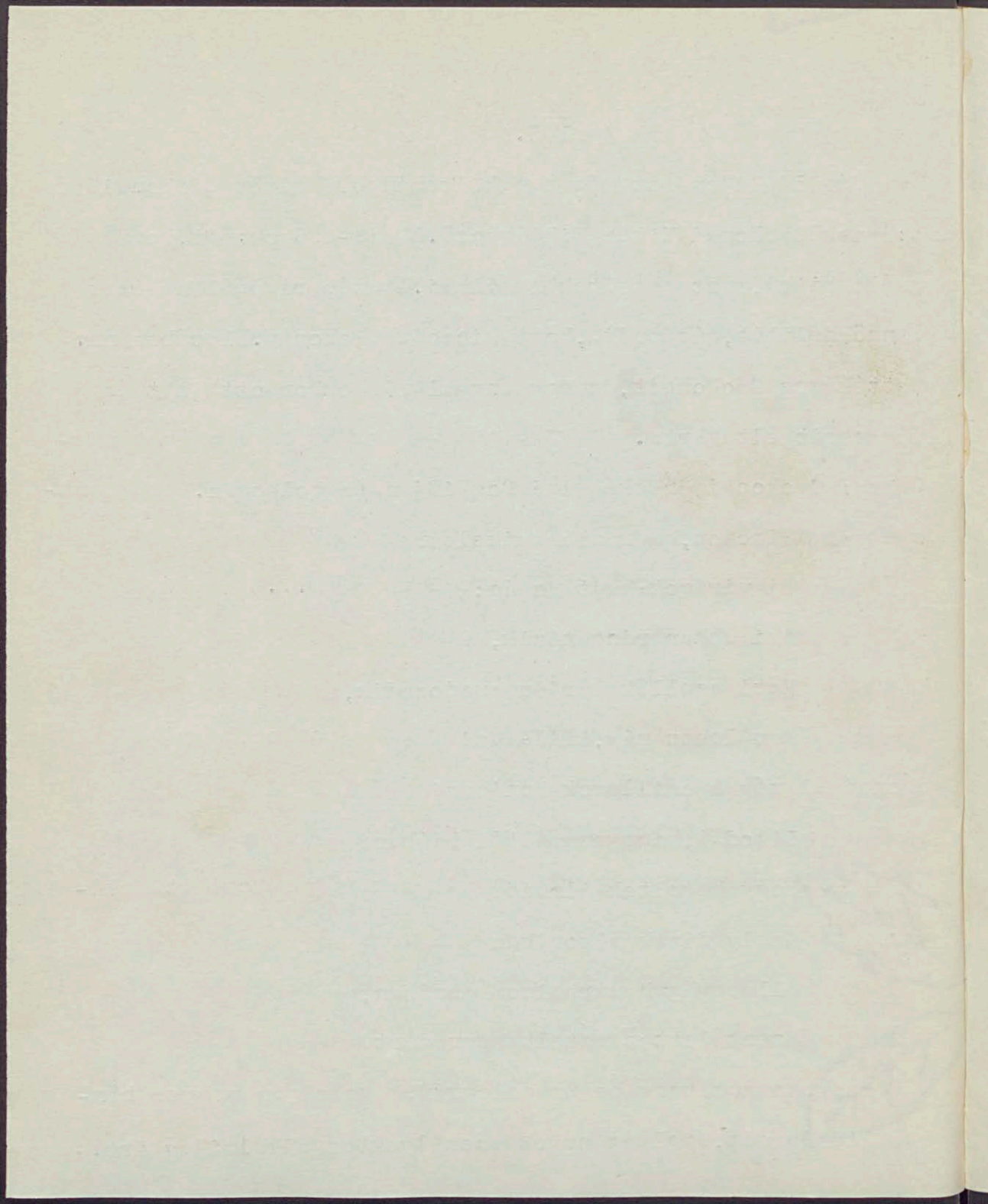
Hogy beteltek álmaid!

Amely fának sátorában

Áll együgyű sírhalmod magában,

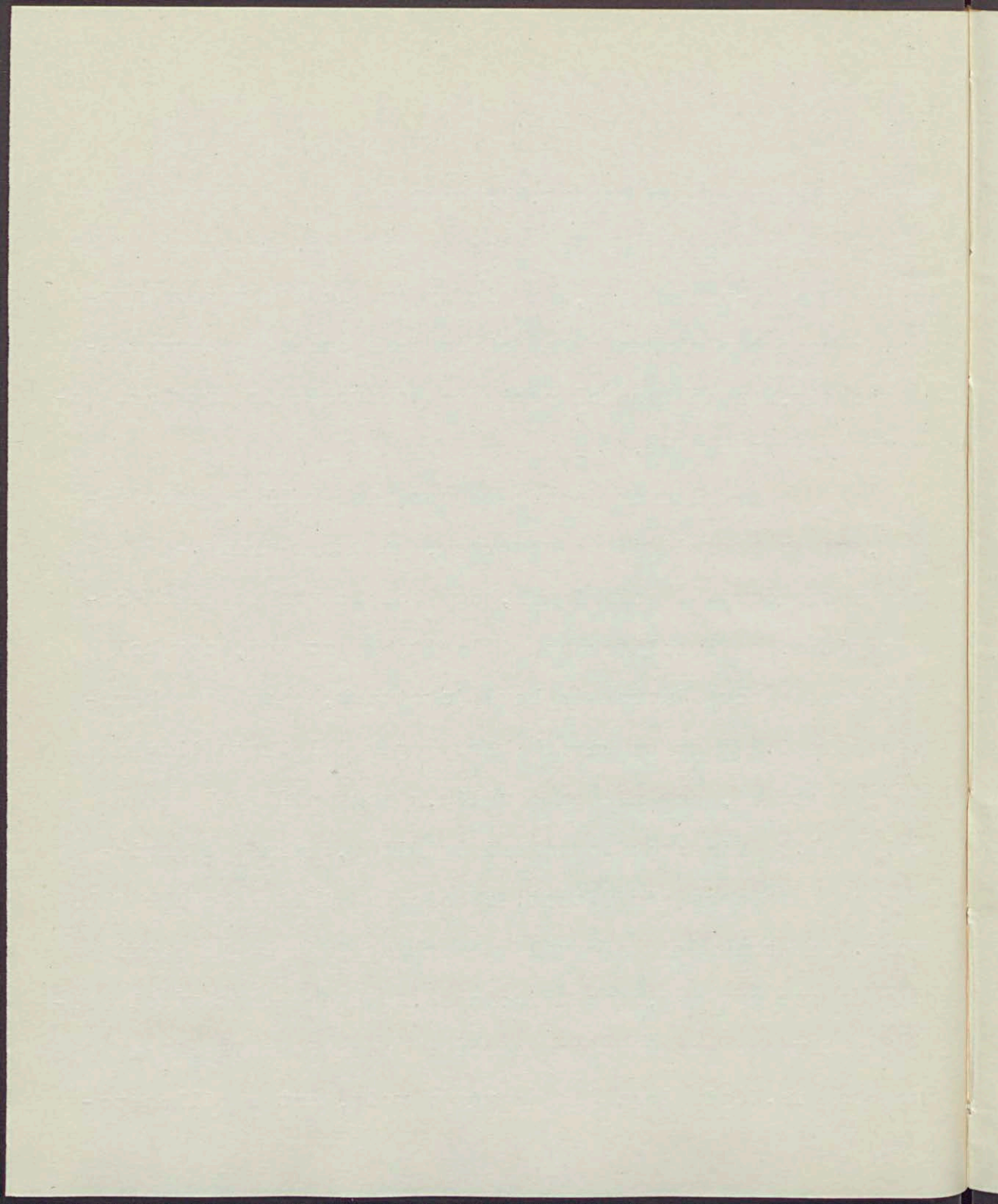
Szent lett tisztelt hamvadért!

Ezekben mutattam be Szabolcskának az olyan vegyes tárgyú költeményeit, amelyet egyes személyekhez alkalmilag írt. -



Amint Szabolcskát, az embert, költeményeinek a megismerése után vizsgáljuk, k<sup>i</sup>alakul Szabolcska két képe. -Az egyik a regényes bohém-világ képe, a másik az erkölcsi követelményeké. Az egyikben minden gyönyörűség és nyomoruság csupa kalandosság, a másikban boldogság és szenvedés az erkölcsi komolyság leszűrődépe.

A költőnek jósnak és vezérnek kell lennie. Jósnak, aki az utat látja és vezérnek, aki utnak indít. -És jó vezér megmondja a sokaságnak, hogy hol is van az élet forogtatagában. Nem a politikusok állapítják azt meg, hogy hol vagyunk és hová jutunk és hová jutottunk, hanem az emberiség költői. A nagy és kisebb közösségek lelkülete általuk kémlelteti ki, hogy milyen a világ, s hogyan függ össze a világgal. Csakis azok az emberiségköltői, akiknek e megismerés lehetősége megadatott. Szabolcska Mihály közülük való volt. Nemzetünk és a nagyvilág összefüggését talán senki nem érezte úgy meg, mint Szabolcska. A jelen lehetőségei dolgában tévedhetett és tévedhetett a jövő kialakulása ügyében is. Mégis igaz jós és vezér volt, mert a pillanato-

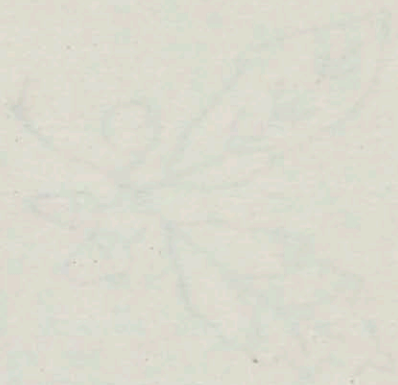


kon és a percekén és az éveken túlról közelgő jövődőt megérezte s a nemzeti lelket e jövődő befogadásának és megértésének szükségességére intette. Nemcsak intette, hanem a befogadás és megértés módjára meg is tanította.-

Mint

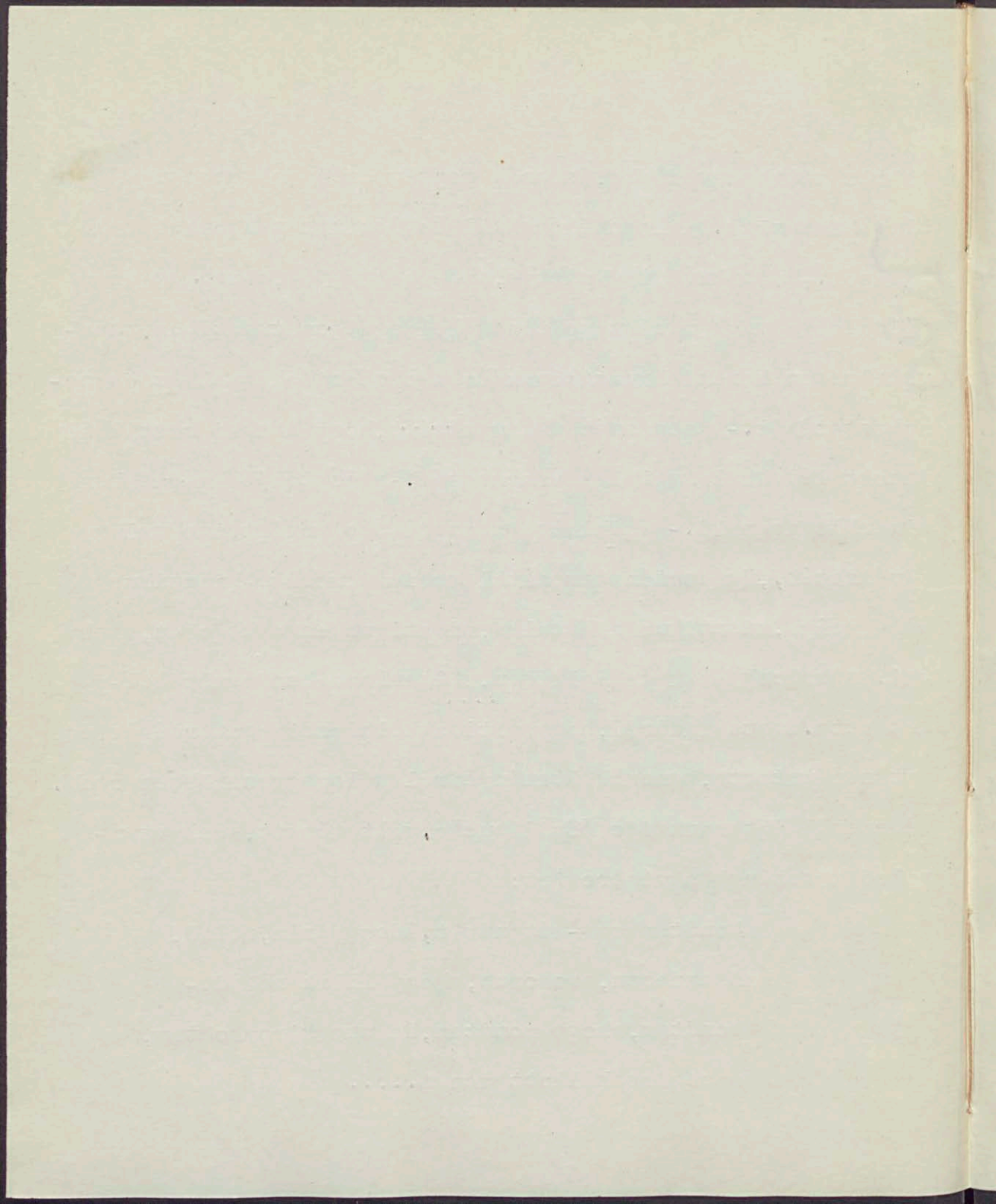
az apostolok, a maguk életük példájával. Az élet képe pedig nem az élet kereteiből, hanem az élet tartalmából alakul ki. Szabolcska a maga élete tartalmával adta a példát.- És tanított erkölcsi kötelessége, az akarat elszántságára, a föl-szabadulásra, elfogultságok, balítéleték, hagyományok alól való felszabadulásra.- Nagy magyar volt ő, noha hangulatok és impressziók el-el ragadták néha. Odaadta nekik kényelmét, boldogulását s azt, amit közérzésnek hívnak, de azok a kötelekek nem nyugózték le az emberi szabadság útján jártában.-

A jós és a vezér azonban mindig megmaradt művésznek. A képzelet volt művészetének igazi anyaga. A kifejezésben talán inkább hivatásának a fanatizmusa érvényesült, mint a művészet. Nagyobb művész lett volna, ha vezéri és prófétai fanatizmusa nem uralkodott volna rajta. A hivatás



ihlete vitte tévedésbe, de ez a megtévesztő sohasem bujik el a hiba mögé. Nyíltan elénk áll és őszinte vallomást tesz magáról. - De a hivatás ihletje, a vezér és jó, a tanító és példaadó a maga művész voltának boldogságos tudatában szenvedelmesen keresi hivatásának és a művészi szépnak az összeegyeztetését. - Éppen azért a hivatását, hogy a neki osztályul jutott lélekkel megihlesse nemzetét. - S ez teljes mértékben sikerült is neki. - Megihlette nemzetét és megértette velük művészetét, művészetén keresztül pedig önmagát. - Misztikus a nagysága, misztikus a hatalma, misztikus az a hódolat, amely éri. Szabolcska a maga lelkében, költeményeiben a nép lelkét adta. Tudta magáról, hogy érti a költészet mesterségét, de ezt nem mutatta, hanem költeményeiről a legegyszerűbben szól. Végezetül iktassuk ide "Epilógus" c. költeményét, amelyet utolsó kötetének a végére írt:

Mondtam egy-két nótát, édes Hazám, rólad,  
 Csendesesen, szomorun, ahogy illik rólad. -  
 Mondtam, ahogy mondtam, de nem káromkodtam,  
 S meg se hallott senki.....



Jobb tégedet csak így szótlánul szeretni.-

Mondtam egy-két nótát, óh Szeretet, rólad.

Én Istenem, aki örökkévaló vagy.-

De nem mondtam átkot a máskép hívőre,

S nem értett meg senki....

Jobb az álmunkat csak szótlánul szeretni.-

Mondtam egy-két nótát rólatok, Szerelmem,

Ájtatosan, ahogy éltek a szivemben.-

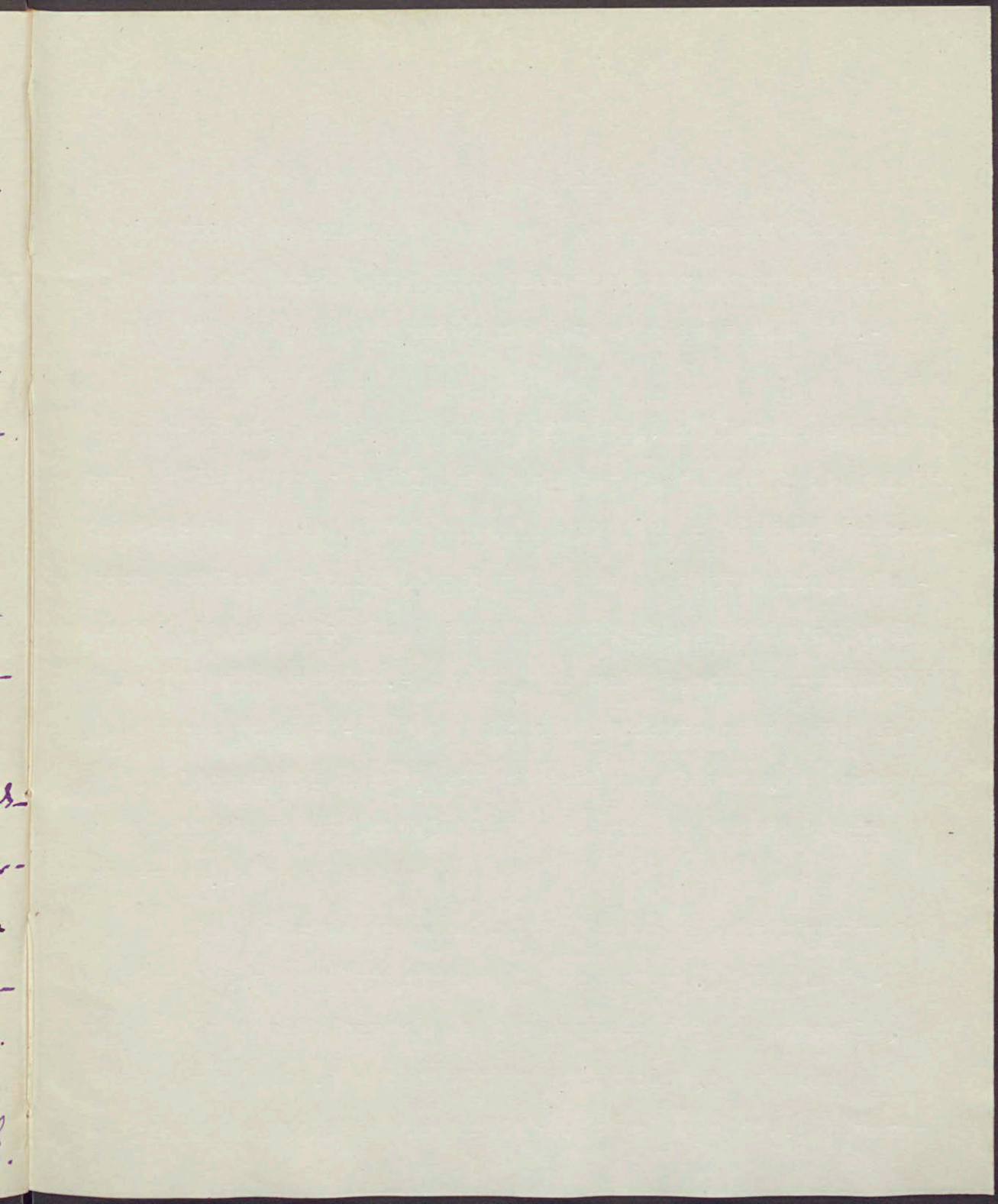
De meztelenség nem volt a dalomban,

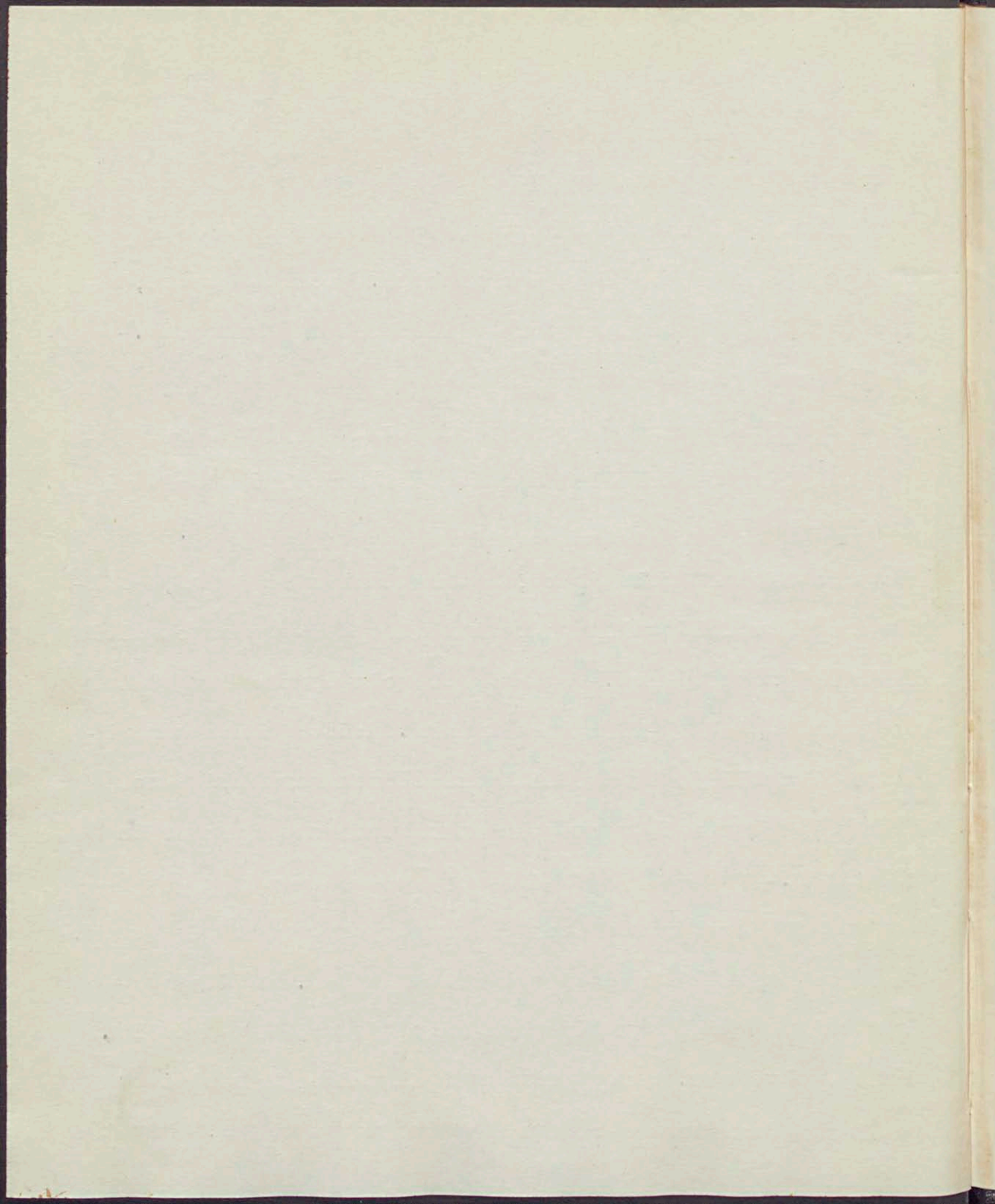
S nem olvasta senki.....

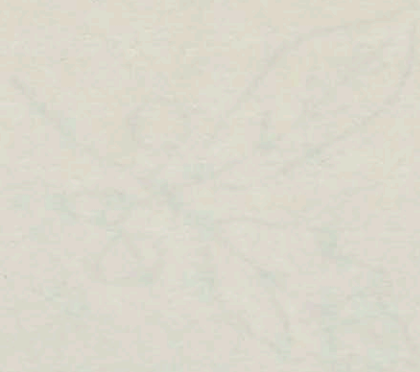
Jobb titeket csak így szótlánul szeretni!

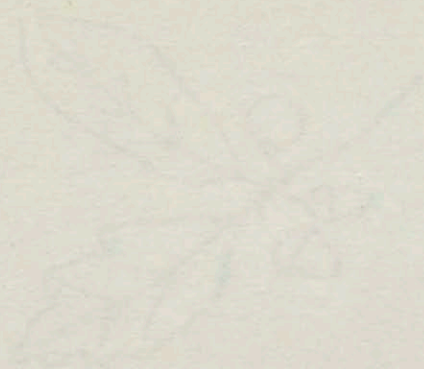
+++++

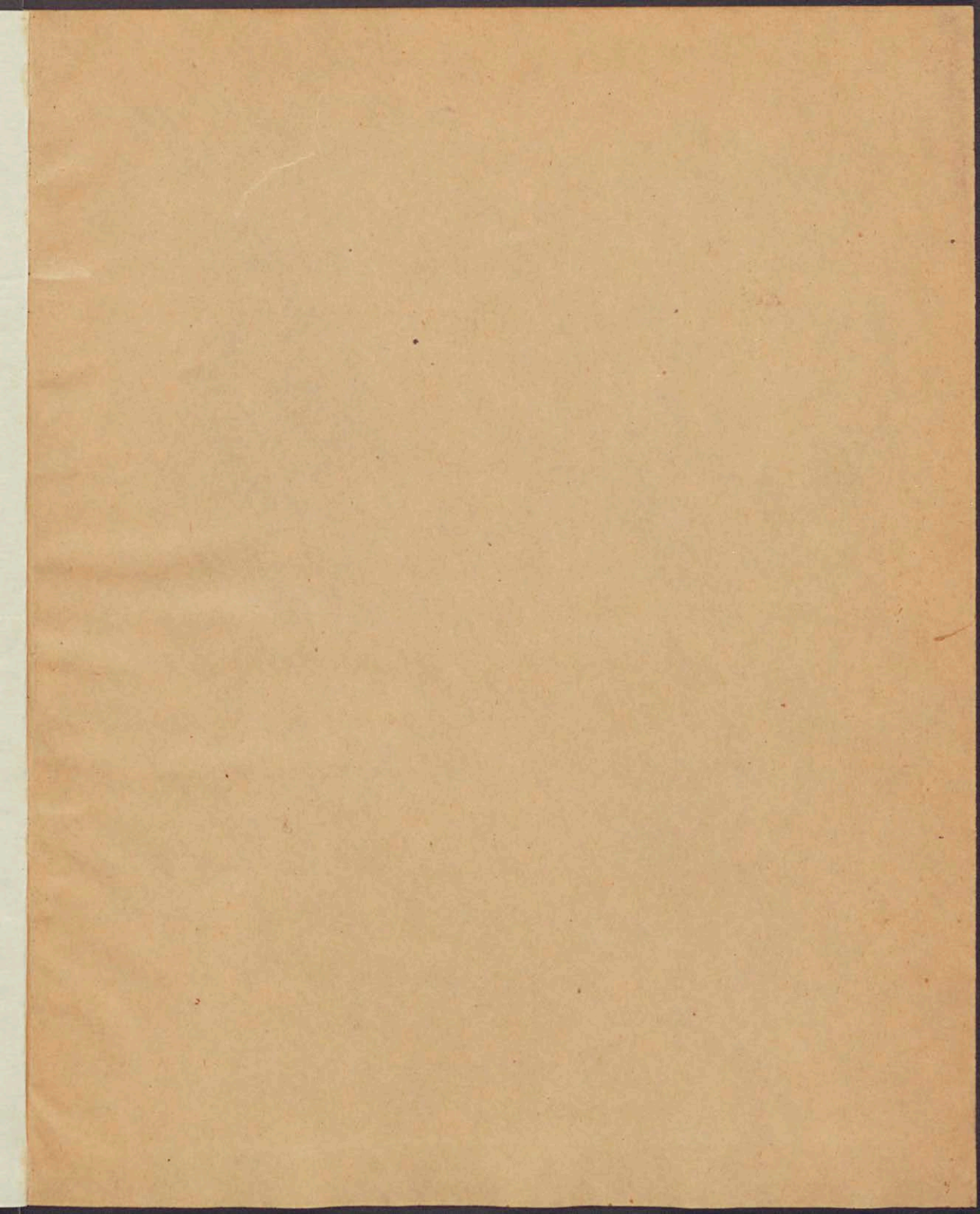
A dolgozat alig egy, minek szabványos kapocs, irása  
a költő versének s ezen belül az egy darabok  
olgas-ami egy tartalmú, talán hangulati min-  
társai. Lírával főként - az effile elgáns min-  
dig áldatlan dolga, s még az öze fag taláiban  
sem igazán valaminek mondható, inkább,  
cunéda detabb, iktélt alkotása. Kénytelen még  
legjobb a 12. versmájú mappzávali 'Röve-  
tzeiről' írta lapjai; de már a költő is költő-  
szete nagyobb draperoláiról, művelésigének is  
ihletének fennsíról, helyről költőzet történetében  
bea, sőt még csak a 20. versszakhoz mondósnál (repar-  
törinn) sem hallunk semmi kényes, sőt.  $\frac{1}{2}$  jóval a  
szabályos-irólant, amit a jelté figuráé s kurtársai a-  
lappán pedig joggal várhatóan volna: nem írta előbb...  
In több közzel na alapján elég / 10 / 1000 / elfogadom.  
E K 5791/1951 GY 32 Paplányk.

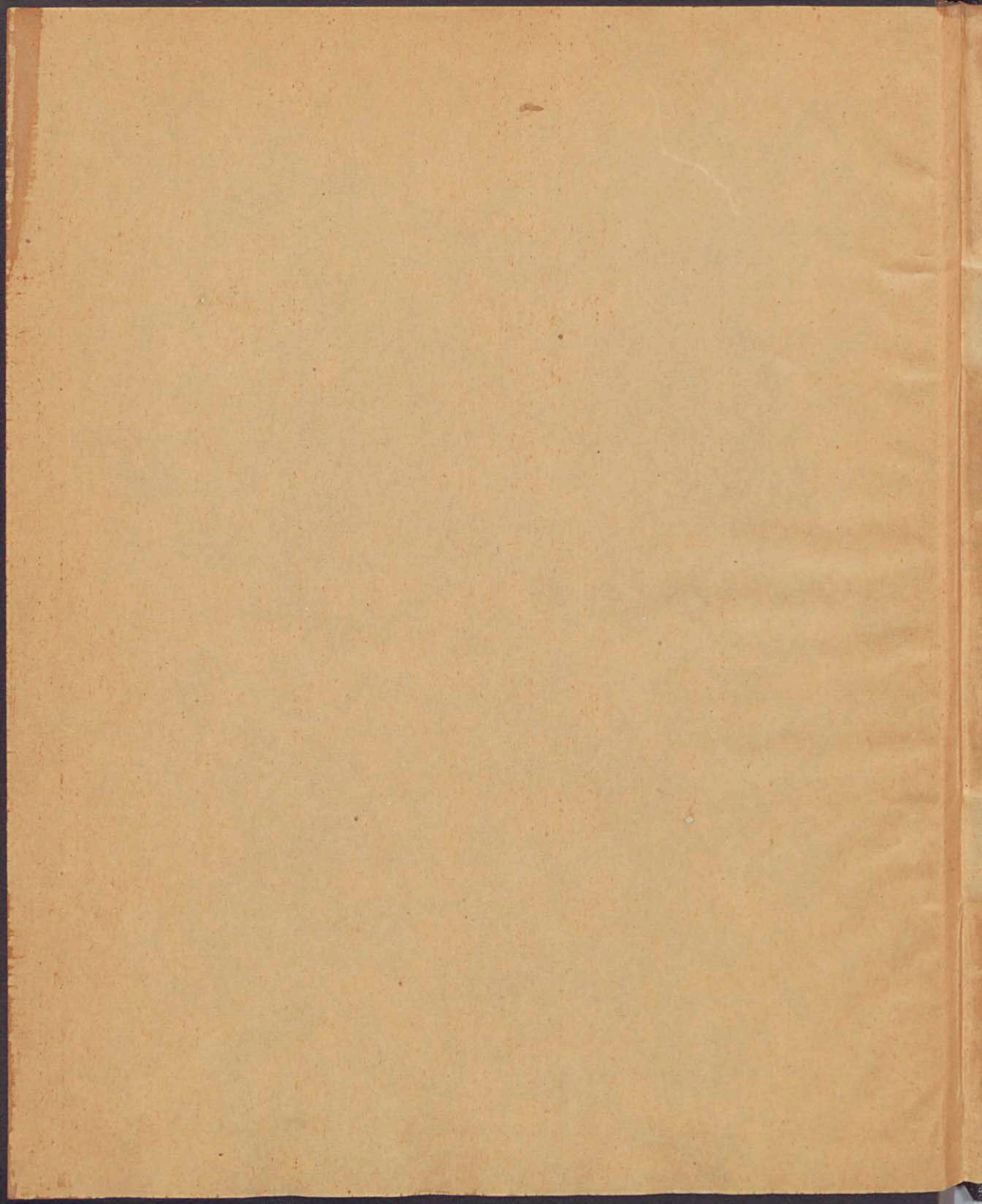


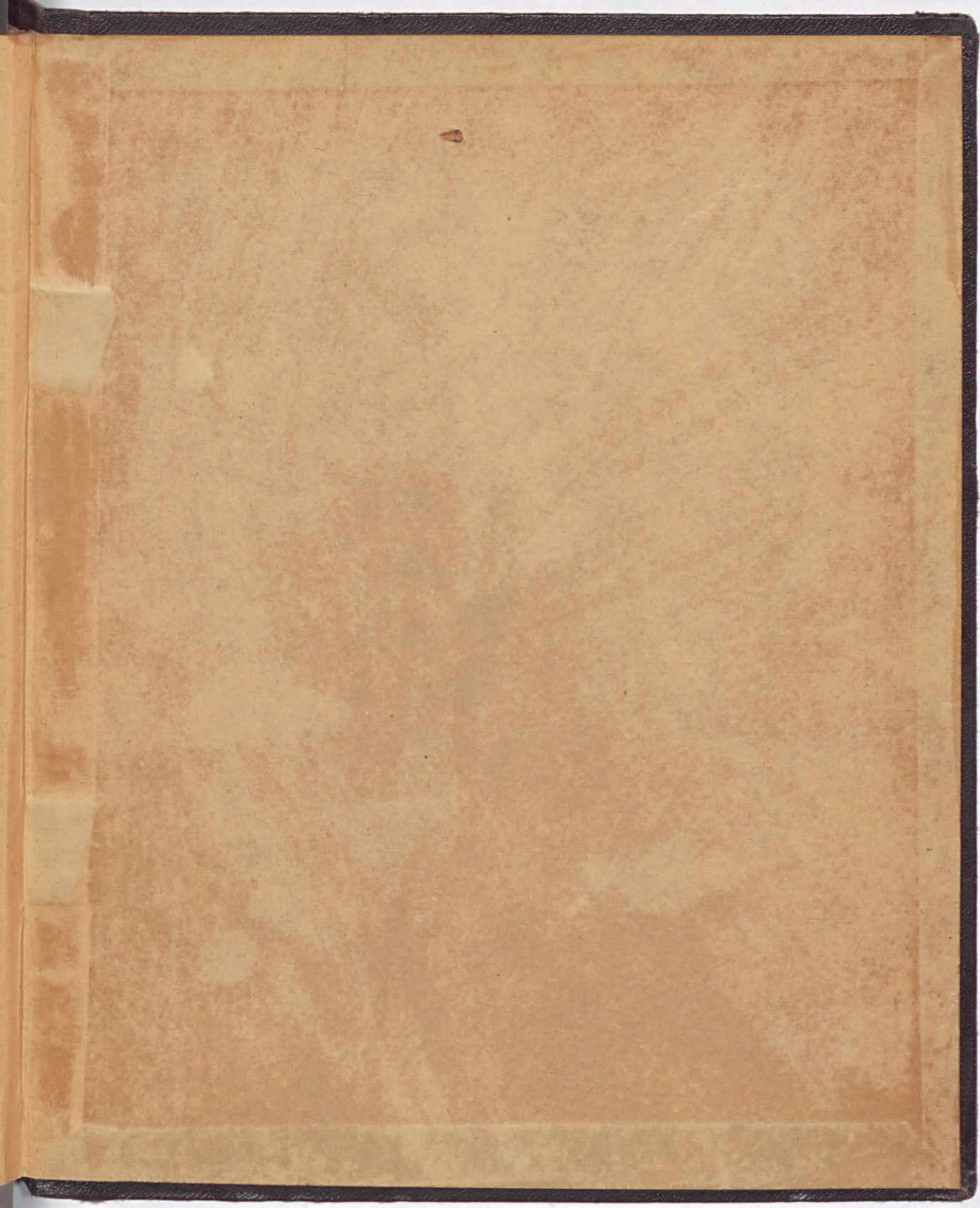


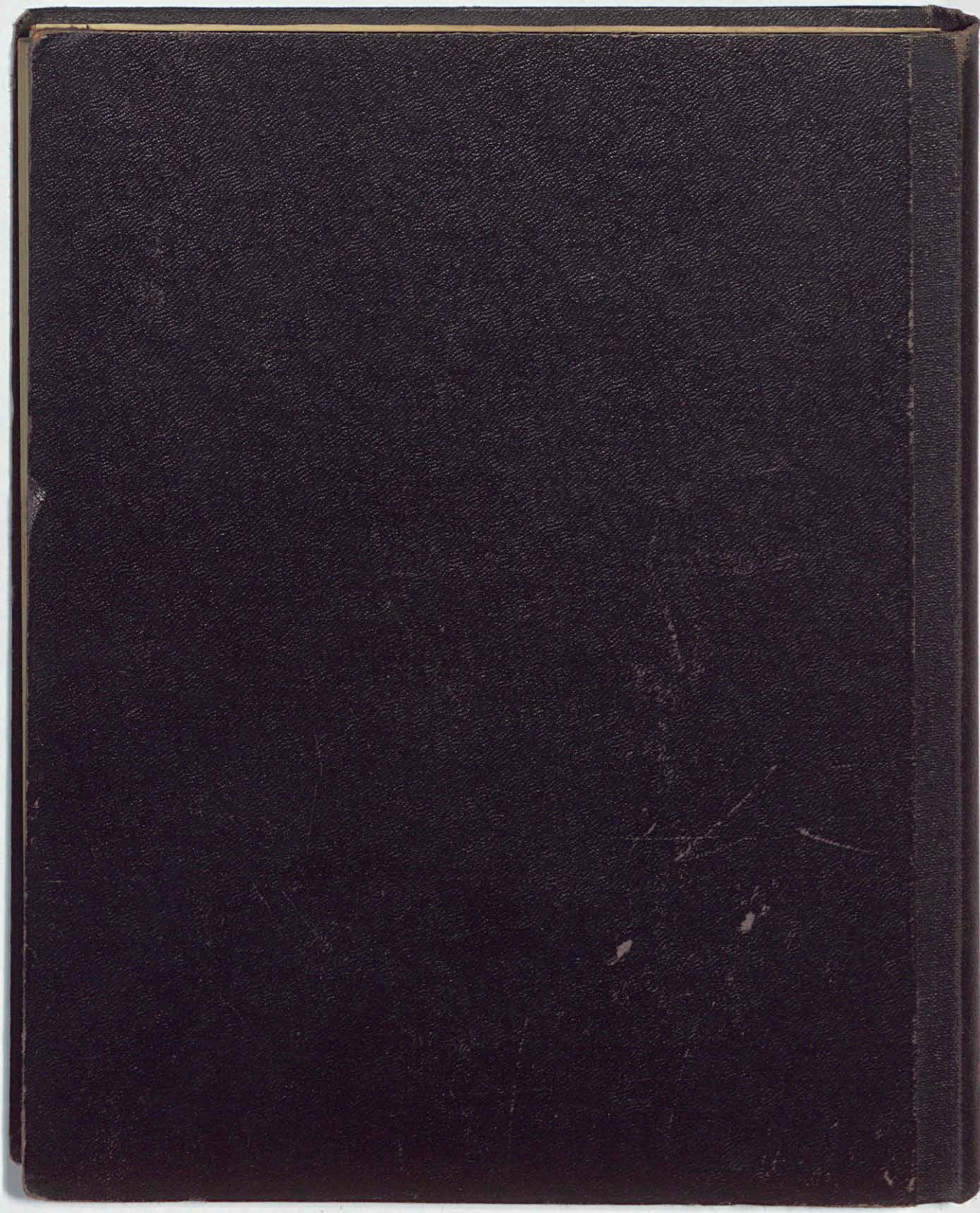












A153